

AD
HENRICO S
DORFFIO, SS. THEO
DOCTORI COLONIENSI,
rio ibidem Professore, & Ordinis Eren
S. Aurelij Augustini Priori, & per
inferiorem Germaniam Vi-
sitatori, &c.

*M*nuper in libel-
lum hunc, ante annos
centum & quod ex-
currit, excusum, inci-
dissem, eumq; doctis viris inspici-
endum dedissem, autores illi mihi
fuerunt, ut rursus eundem prelo

fin.

ei.
gra
que
im e-
esse in-
quidquam
hodie spectes,
us atq; ordinatius ex.
i possit. Sed vino vendibi-
spensa hedera opus non est. E-
quidem non dubito mecum sensu-
ros omnes qui librum hunc per-
nolutarint.

Eum vero Reuerenda admo-
dum Tue Paternitati dedican-
dum cęsui, maximę eam obcauf-
sam, quod quum hic ex Ordine
vestro profectus sit, merito ad e-
ius Ordinis primarium apud nos

vin
sin
tio.
Re
bus e
gustu
E p
man
tus.

Su
lum
meu
cero
uant
bona
In qu
Adm
nitat
ad Ec

vi
sin
tio.

INCIPIT LIBER MA-
RE
bus eff
gustini.

Et per on
maniam Visitator
tus.

Suscipe igitur hilari fro-
lumni ex Ordine vestro libellum
meumque hunc conatum, ex sin-
cero Et virtutum tuarum obser-
uantissimo animo procedentem,
bonam in partem interpretare.
In quo omine desino, Tuamque
Admodum Reuerendam Pater-
nitatem Dei Opt. Max. tutela,
ad Ecclesie sue utilitatem Et mul-

m.

l-

ir-

mo

Septi-

Reuerendæ Tuæ Pa-
ternitati addictissimus,

Petrus à Brachel.

IN

I.

N.

An
ti.
refe
ma
ro la
infi
cau
vnd
stre
pera
qua
nus.

INCIPIIT LIBER MAN-
VALIS AG INTRODUCTORIVS

*in Bibliahistoria figurarumque Veteris ac Novi Te-
stamenti peroptimus, iuxta Biblia
vocalia.*

Religiosis atque sanctis viris in
Christo dilectis
dentibus Neapoli
tu Ordinis Fratrum
rum sancti Augustini, Prae-

Antonius Ampigollus Ordinis memora-
ti. Salutem dilectioni vestrae postulata
referens, metuo non incongrue nelitus
maris arauerim in opere, quod tamē mul-
to labore sudoreque condidi, & ne velut
insipidum relinquatur mea imperitia
causante. Ideoque receptis labruicis
vnde racemi decidantur, & ne vestra fru-
stretur intentio, & mea sine fructu anxie
peracta opera conticescat, retrahunt tria
quæ protuli. Instigat vero largitoris ma-
nus, quæ sapientiam præstat paruulis & vi-
ris

P R A E F A T I O

ris prudentiam postulantibus. Nam sanctarum mentium precibus inclinata, largienda donare nouit, & elargita benedictionis rore perfundens, suscipientis & seminantis culturam abundantius fecundare. Urget etiam me ad hoc opus, quoniam noui meam inertiam non latere, cum imperfectum meum viderint oculi vestri. Idcirco sagittas, quas proprie arcus iacit, praescite minus feriunt, praesertim cum mea

amplius imbecillitati testi, quanto apertius vestra

lectio me modicum quod noui

rogantia petentibus impartiri. In

huiusmodi figurarum compendio, ne loco refectionis fastidium generetur, succinctè loquor & clarè, vt mihi propria valetudo permiserit; malens opusculum sub breuitate componere, diuisionibus ac subdiuisionibus lectorum exercitio derelictis, quam nimia prolixitate confundere inuententes. Materias enim distinguam per ordinem alphabeti paticiores & plures in fabrica collocans, vt pauperis ingenij facultas permiserit. Vt autem quaesita facilius occurrant. *Tabulam alphabeticam* posui, Spiritus sancti gratia annuente

In hoc

AD LECTOREM.

In hoc enim opusculo si quispiam vestrum
legentium vel audientium quisque me
nouerit defecisse, meminerit cultoris inu-
tilis fragilitatem, qui licet fruges debiles
paucasque produxerit, mente tamen &
corpore fideliter laborauit. Idcirco loco
effectus, affectum recompensans, animam
meam Lector superno recommendet a-
gricolæ, vt saltem cum hora vndecima o-
perantibus non quod iustum fuerit tri-
buar, sed quod consuevit egregia suæ
misericordiæ largi-
tate.

INDEX

I N D E X
BIBLIORVM
AVREORVM QVO SINGVLA
capita, & res, quæ in eis tractan-
tur, ostenduntur.

Cap. 1.	D e abstinencia.	1
Co p. 2.	D e acceptione munerum.	5
3	De acidia	8
4	De adoratione Dei	9
5	De adulatione & blanditiis.	11
6	De ambitione, & ambitiosis	13
7	De Amicitia	15
8	De amore Dei	17
9	De amore proximi	18
10	De Amore carnali	20
11	De Angelis bonis	22
12	De Angelis malis	26
13	De anime resurrect. & immortalitate.	28
14	De apparentibus sanctis.	32
15	De incanto aspectu.	34
16	De astutia, & calliditate falsa	35

De aua-

INDEX

C A P I T U M.

17	De avaritia, & cupiditate	39
18	De verbo Dei audiendo	42
19	De auaritate mulierum	45
20	De auxilio Dei.	48
21	De Baptismo Christianorum.	49
22	De diuina hominum benedictione.	51
23	De benedictione hominum ad Deum.	52
24	De benedictione hominis ad hominem	55
25	De benignitate Dei.	57
26	De blasphemia in Deum.	61
27	De castitate & continentia	63
28	De casu peccati	65
29	De confessione peccatorum	66
30	De confidentia	68
31	de compassione proximi	71
32	De consiliis bonis	75
33	De consiliis malis	77
34	de consolationibus diuinis	79
35	de contemplatione Dei	82
36	de correptione fraterna.	86
37	de curiositate humana.	91
38	de decimis & primitiis.	93
39	de irrisione & conuitiis.	94
40	de detractione & susurratione.	96
41	de discordia, & lite.	99
42	de diuitia & obstinatione.	102
43	de Ecclesia vel templo	104
44	de Electione Pralatorum	106
45	de exhortatione & predicatione.	109
		de ex.

I N D E X

46	de fallaciis mulierum.	113
47	de fide ad Deum	116
48	de fide mulierum.	120
49	de fidelitate homini seruanda.	121
50	de filiis erudiendis	124
51	de fortitudine bona.	126
52	de fortitudine mulierum	129
53	de fortitudine mala.	131
54	de gratiis Deo agendis.	132
55	de gratitudine humana.	135
56	de gula & ebrietate.	138
57	de homicidio	
58	de honore parentum.	145
59	de humilitate.	148
60	de factantia & gloriatione.	156
61	de idololatria & idolorum cultu.	159
62	de impatientia & murmure	161
63	de ingratitude de beneficiis.	164
64	de inimicitia & odio.	166
65	de reſta & ſyncera operum intentione	169
66	de inuidia & amulatione.	172
67	de hypocrifi, & ſimulatione.	175
68	de ira Dei aduerſus peccatores.	176
69	de ira hominis per Zelum.	180
70	de ira hominis per odium.	182
71	de occultis Dei iudiciis.	184
72	de rectis hominum iudiciis.	190
73	de falſis hominum iudiciis.	191
74	de iuramento hominum.	193
	de iu-	

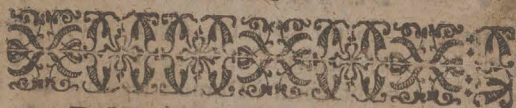
CAPITVM

75	de iustitia & aequitate.	196
76	de iustis inter peccatores.	198
77	de lacrymis & fletu.	200
78	de liberalitate & curialitate.	206
79	de loquacitate mulierum.	211
80	de luxuria & incontinentia.	213
81	de maledictione qua Deus maledicit.	215
82	de maledictione qua Deus maledicit homini.	217
83	de matrimonio.	219
84	de mendacio.	224
85	de miraculis diuina potentia.	227
86	de morte in communi.	237
87	de horreda morte improborū, & homicidarū.	239
88	de morte pretiosa iustorum.	233
89	de multitudine reproborum.	235
90	de obedientia & subiectione.	237
91	de operante quem Deus propitius respicit.	242
92	de operatione bona.	244
93	de opprefione bonorum & malorum.	246
94	de oratione & deprecatione.	249
95	de superbo mulierum ornatu	260
96	de patientia & mansuetudine.	261
97	de paupertate & inopia.	264
98	de pace & concordia.	267
99	de peccato & eius effectibus.	269
100	de pœnitentia peccatorum.	272
101	de peregrinis & hospitibus recipiendis &c.	276
102	de permissione diuina.	276
103	de permissione humana.	280
	de quo-	

I N D E X.

104	de quorundam peruersitate hominum	281
105	de perseverantia in proposito	286
106	de pietate mulierum	290
107	de varia populi mobilitate	294
108	de preceptis Dei observandis.	297
109	de prelatiis & principibus bonis	307
110	de prelatiis & principibus malis	310
111	de proditiōe & proditoribus	314
112	de prosperitate mundana	315
113	de prudentia & sagacitate	320
114	de pueris bone indolis	323
115	de pœnis delinquentium.	324
116	de pusillanimitate	325
117	de Sabbati obseruatione	329
118	Sapientia mulierum	331
119	de sacra scriptura.	334
120	de sepultura	336
121	de silentio, & eius operatione	340
122	de societate bonorum.	342
123	de malorum societate	343
124	de spe & longanimitate	346
125	de stragibus hominum diuersis.	350
126	de superbia & insolentia	360
127	de suspitione & falsa crudelitate.	354
128	de tentatione & probatione hominum.	356
129	de tentatione à Deo	357
130	de tentatione diaboli	359
131	de timore Domini	361
132	de timore, quo mali timeant bonos	363

de ty.

BIBLIA AVREA,

SEU

VETVS ET NOVVM
TESTAMENTVM

Secundum ordinem Alphabeticum
in Locos Communes digesta.

CAPVT I.

De Abſtinentia.

Abſtinentia eſt meriti augmentatiua.

Sapientia acquiſitiua.

Religioſitatis oſtenſiua.

Carnis refrenatiua.

Victoria impetratiua.

Orationis auxiliatiua.

Indulgentia obtentatiua.

Exempli demonſtratiua.

ABSTINENTIA primo eſt meriti aug-
mentatiua: auget enim merita & vir-
tutes. Ideo voluit Dominus parentes
noſtros primos non omni cibo vti in
Paradiſo, ſed ab aliquo abſtinere, vt
ex obedientia & abſtinentia amplius mererentur,
vt habetur *Genef. 2.* Propter eandem cauſam præ-
cepit Dominus filiis Iſrael, vt à multis cibariis ab-

A

ſtine-

stinerent, vt habetur *Leuit. 11.* Abstinentia valet
 ad habendam sapientiam. Moyses postquam ieiua-
 nauit & abstinuit, meruit à Domino legem in mō-
 te Sinai accipere. *Exod. 24.* Helias vt liberius &
 sapientius prophetaret, vtebatur victu tenui &
 exili, quando petiit à vidua Sareptana aquam &
 buccellam panis, *3. Reg. 17.* Et notandum est, quod
 corui pascebant Eliam carnibus bis in die; sed an-
 gelus pane & aqua: & hoc solum semel in die, *3.*
Reg. 17. & 19. Danieli propter eius abstinentiam
 ostendit Deus visiones mirabiles, *Dan. 12.* Et eidē
 post ieiunium reuelatū est mysterium passionis &
 incarnationis Iesu Christi. Post hebdomadas 62
 occideretur CHRISTVS, *Daniel. 9.* Quia Anna
 seruiebat Domino die ac nocte in ieiunio & ora-
 tionibus; ideo meruit à Domino prophetare de
 Christo, vt habetur *Luc. 20.* Abstinerere debent
 Clerici & Religiosi præ cæteris. Ideo vir qui sole-
 bat consecrari Domino ab omni eo, quod eum
 inebriare poterat, abstinebat. *Num. 6.* In horum fi-
 gura, commendatur abstinentia Rechabitarum à
 Domino, qui noluerunt bibere vinum, sicut pater
 eorum mandauerat. *Jerem. 35.* Propter eius absti-
 nentiam dicebatur Ioannes Baptista sanctus vlti-
 tra omnes. Nam ipse fuit primus religiosus in no-
 uo Testamento, cuius cibus erat locusta & mel
 siluestre, *Matth. 11.* Ideo dixit Christus de eo: *Venit
 ad vos Ioannes non manducans, neq; bibens vinum.*
Matth. 11. Mittens Dominus discipulos suos ad
 prædicandum dixit: *Comedite & bibite, quæ apud il-
 los sunt.*

C A P V T I.

los sunt: hoc est fitis contenti de appositis, & ne delicata petatis, *Luc. 10.* Petrus volens ostendere, quod Religiosi discipuli non essent ebrii, dixit: *hi ebrii non sunt, cum sit hora diei tertia. Actor. 2.* Abstinentum est ab esu carnum, maxime Religiosis & Clericis, qui debent carnem suam præ cæteris refrenare. Ideo vxor Ieroboam vadens ad Achiam Prophetam tulit panem & mel, carnes vero non legitur attulisse. *3. Reg. 13.* Pulmentum & panes, sed non carnes per Abacuc Dominus transmisit Danieli, vt ipse Daniel abstineret à carnibus, *Daniel. 14.* Multum facit abstinentia carnum. patet ex illo, quod Dominus multotiens multiplicauit pisces, & nūquam carnes, de quibus piscibus plures saturauit, vt habetur *Matth. 14. Marc. 6. Ioan. 6.* Non legitimus Saluatorem nostrum comedisse carnes, nisi de agno Paschali, sed de piscibus comedit & dedit discipulis, *Luc. 24. Ioan. 21.* Populo vero Iudaico tanquam carnali, id est, de carne curanti dedit carnes, licet in eorum malum, vt habetur *Numer. 11. Exod. 16.* Abstinentia præbet victoriam in temporalibus & spiritualibus bellis: ideo vxori Manuæ concepturæ Samsone fortissimum pugnatore ipse angelus abstinentiam indicxit. *Iud. 13.* In 300. viris aquam bibentibus temperatè, Dominus liberauit populum suum, *Iud. 7.* Ob hanc causam populo Israel existente in castris nullus comedit, nisi Ionas contra præceptum Patris, vt habetur *1. Reg. 14:* Iosaphat rex Iuda victoriam habuit; quia ieiunauit ipse, & aliis ieiunium prædicauit

dicauit, vt habetur 2. *Paral.* 20. Iudith castissima,
 quia omnibus diebus ieiunauit, de Holoferne ty-
 ranno victoriam reportauit, *Iudith* 8. & 13. Filii Is-
 rael bis debellati à filiis Beniamin ieiunauerunt &
 victoriam habuerunt, *Iudic.* 20. Philistæi debella-
 uerunt filios Israhel & arcam ceperunt, 1. *Reg.* 4.
 Postea vero filii Israhel fleuerunt & ieiunauerunt,
 & victoriam habuerunt, 1. *Reg.* 7. Saluator cum
 diabolo pugnaturus ieiunauit, & ipsum in tribus
 tentationibus superauit, *Matth.* 4. Abstinentia
 iuuat orationem. Ideo Tobias dixit: *Bona est ora-
 tio cum ieiunio, Tob.* 10. Prædicauit Esdras ieiuniū,
 quia petitori erant à Domino viam rectam, 1. *Esd.*
 8. Filii Israhel timentes potentiam Holofernis ie-
 iunauerunt prius & postea orauerunt, *Iudith* 4. In
 huius figura Hester locutura Regi Asuero ieiuna-
 uit cum ancillis & Mardocheo, *Hester.* 4. Multum
 valet abstinentia, vt homo possit vigilare & orare.
 Nam post cœnam increpauit Apostolos
 quia vigilare & orare non poterant, vt
 dicitur *Matth.* 26. Abstinentia meruit indulge-
 ntiam peccatorum. Nam temperauit Dominus peccata
 Achab, quam ei cōminatus fuerat, propter ie-
 iunium quod seruauit, 3. *Reg.* 21. Nipiuertis Dominus
 pepercit, quia à maximo vsque ad minimum om-
 nes se ieiunio afflixerunt, *Ion.* 3. Abstinerere debet
 homo propter aliorum exemplum. Nam Dauid
 desideratam aquam de Bethleem allatam sibi, bi-
 bere noluit, vt exemplum abstinentiæ aliis de-
 monstraret, 2. *Reg.* 23. Eleazarus maluit occidi,
 quam

quàm vetita manducare, vt exemplum aliis præberet, 2. *Mach.* 6. Septem fratres cum pia eorum matre potius varios cruciatus voluerunt recipere, quàm de esu sacrilego manducare, ne alii similia perpetrarent, 2. *Mach.* 7. Quamquam esuriret Petrus, tamen immunda noluit manducare, ne exemplum ingluuici aliis demonstraret. vt habetur *Actor.* 10.

CAPVT II.

De Acceptione munerum.

Acceptio munerum vendit libertatis obsequium.

Peruertit veritatis iudicium.

Nutrit proditoris flagitium.

Præbet simonia vitium.

Nocet ad Dei seruitium.

Valet si munus fuerit proprium.

ACCIPERE non debet homo munera pro impensis seruitiis, quasi seruitia vendens. Ideo Abraham noluit accipere munera, quæ ei obtulit rex Sodomorum pro victoria quæ reportauit de inimicis suis, ne seruitium vendere videretur. *Genes.* 13. Magister militiæ regis Babylonis non recepit munera pro liberatione ipsius; sed dedit ei munuscula & dimisit eam, *Ierem.* 40. Daniel respondit Balthasar regi munera promittenti pro expositione scripturæ; *munera tua tibi sint.* &

6 DE ACCEPTIONE MVNERVM

dona tua domus tua alteri da, Dan. 5. Acceptio munerum peruertit iudiciū & veritatem. Ideo Balaam amicus Balach acceptis muneribus contra iustitiam maledicere populo Dei satagebat, *Num. 22.* Munera quæ sibi obtulit fuerunt causa, quòd Dauid sententiam fallam tulit contra Miphiboseth, *3. Reg. 16.* Menelaus propter vasa aurea, quæ dedit Andronico, contra iustitiam fecit Oniam occidi: & propter pecuniam quam Ptolomæo promisit, euasit ipse & fecit accusatores occidi, *2. Machab. 4.* Propter pecuniam quam custodes sepulchri Christi acceperunt à principibus Sacerdotum, mentiti sunt corpus Christi furtim ab Apostolis fuisse sublatum, *Matth. 28.* Felix præses tenebat Paulum in vinculis, quia sperabat ab eo pecuniam obtinere, *Actor. 24.* Acceptio munerum generat & nutrit proditionem. Nam Aroth per munera quæ dedit Eglon regi Moab, ipsum proditione occidit, *Judic. 3.* Dalila Samsonem tradidit Philistæis, propter munera quæ recepit ab eis, *Judic. 16.* Propter munera missa Benadab rex Syriæ rumpit fœdus quod fecerat cum rege Israel cum tradens, *3. Reg. 15.* Muneribus Tryphonis deceptus est Ionathas, remittens socios, qui fuit proditiose occisus, vt habetur *1. Machab. 13.* Menelaus accepit munera à latone, & ipsum postea nequiter supplantauit, *2. Machab. 53.* Acceptio munerum est causa simoniæ ideo de filiis Samuelis dicitur: *Declinauerunt post auaritiā, & susceperunt munera, 1. Reg. 8.* Quia Giezi recepit munera pro sanatione Naaman

Naaman, accepit eum lepra, 4. *Reg. 5.* Propter munera quæ promisit Jason Antiocho, summum sacerdotium occupauit, 2. *Machab. 4.* Alcimus cupiens fieri summus Sacerdos Demetrio coronam auream præsentauit, 2. *Machab. 4.* Simon magus voluit Spiritum sanctum pecuniâ & muneribus comparare, dicens: *Dare etiam mihi hanc potestatem, ut cuiusque imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum, Act. 7.* Accipere possunt munera Deo seruientes & pauperes à diuitibus ad Deum placandum. In cuius figura Iacob misit fratri suo munera, vt placaret eum, *Genes. 33.* Munera obtulerunt filii Israel ad opus tabernaculi, quantum oportebat in opere, *Exod. 36.* In signum quod munera danda sunt Deo, dedit regina Saba Salomoni, centum vigintitalenta auri, 3. *Reg. 10.* Interfecto Amon Iudæi pauperibus largiti sunt elemosynam, *Hest 9.* In cuius etiam figura Jonathas dedit Alexandro munera, & inuenit gratiam coram eo, 1. *Machab. 10.* Accipi non debent munera de alieno, sed de proprio, vt Deo sit placitum. Ideo Dauid noluit offerre sacrificium de munere alieno, 2. *Reg. 4.* Rex Achas spoliata domo Domini misit munera regi Assyriorum, sed nihil ei profuerunt, 2. *Paralip. 28.* Magi a pertis thesauris suis, non alienis, munera, aurum, thus, & myrrham Deo obtulerunt, *Matth.*

2. Duo minuta pauperula viduæ proprio quæ sita labore à Domino diuitum muneribus præferuntur, *Luce, 21.*

CAPVT III.

De Acidia.

Acidia vitium.

Requirat reprehensionem.

Acquirat transgressionem.

Inquirat mortis occasionem.

Exquirat punitionem.

ACIDIOSI reprehendēdi & sollicitandi sunt à Patribus diuinis & Prælatiſ; ideo Jacob acidioſus filios increpauit & ſollicitauit, dicens: *quid negligitis, Genes. 42.* Propter hanc cauſam præcepit Ionas Leuitiſ, vt eſſent ſolliciti, qui negligentēſ erant, *2. Paral. 25.* Redarguit Dominus in ſua parabola ocioſoſ, & remunerauit operanteſ, *Matth. 20.* Dormiebat Ionas ſopore graui, & gubernator nauis redarguit eum, *Ion. 1.* Redarguit Dominus dulciter diſcipuloſ, qui ſecum vna hora non poterant vigilare, *Matth. 26.* Acidia eſt cauſa quaſi omnium peccatorum: vnde filii Iſrael manducanteſ panem angelorum, attradiati, acidioſi, murmuranteſ, vileſ *Ægypti* ciboſ deſiderare cœperunt. vbi patet, quod acidia fuit eiſ cauſa murmuratiōniſ, impatientiæ, corporaliſ deſiderii & mendacii. *Numer. 11. & 21.* Tempore belli manentēſ Dauid ocioſuſ in domo, adulteriū & homicidiū commiſit, *2. Reg. 11.* Cum dormirent homineſ poſt ſeminationem ſeminis, inimicuſ homo ſuperſeminauit zizania, *Matth. 13.* Acidia eſt cauſa corporaliſ & ſpiri-

& spiritualis mortis. Ideo Sisara iacens operatus pallio, clauo concussus est in terra à Iahel vxore Abel Cinei, vt habetur *Iud. 4.* Samson dormiens inter genua Dabila, fuit captus, catenatus & mortuus, *Judic. 16.* Quia Abner negligenter custodiebat Saul, poterat eum Dauid occidere si volebat, *1. Reg. 31.* Isboseth dormiens super lectum, à latronibus Principum occisus est, *2. Reg. 24.* Acidiosos punit Deus grauitè. Nam quandò cœpit populum tædere itineris & laboris, locutus est contra Moysen, dicens: *Anima nostra nauseat super cibo isto leuissimo.* Idèd misit Dominus serpentes ignitos, qui populum occidebāt. *Numer. 21.* Virgines dormientes & lampades accensas lucidi operis non habentes, à sponsi cœlestis nuptiis sunt exclusæ. *Matth. 25.*

CAPVT IV.

De Adoratione Dei,

Adorandus est Deus & colendus.

Cum bonorum oblatione.

Cum verborum oratione.

Cum templorum fabricatione.

Credendorum ordinatione.

Idolorum detestatione.

ADORANDVS & colendus est Deus muneribus bonis. Ideo duobus primis fratribus adorantibus & sacrificantibus Deo, respexit Dominus ad Abel & eius munera; & non ad

A S Cain,

Cain: quia ille obtulerat meliora. *Genes. 4.* Paratus erat Abraham vnicum filium suum Domino offerre super monte in holocaustum, vt habetur *Genes. 22.* Postquam præceperat Dominus Moyfi, quod ipse & Aaron & Leuitæ ascenderent & adorarent, duodecim vitulos obtulerunt. *Exod. 24.* Salomon abiit, vt immolaret mille hostias, & ibi apparuit ei Dominus. *3. Reg. 3.* Magi intrantes domum, adorauerunt puerum, & munera obtulerunt. Quid ergo deberent facere Christiani iam regnanti, si gentiles, sic fecerunt paruulo vagienti. *Matth. 2.* Adorandus est Deus in oratione, vnde Enoch filius Seth fuit primus, qui orando cœpit inuocare nomen Domini. *Genes. 5.* Salomon stetit ante altare, & expandens manus, genibus flexis orauit. *3. Regum 8.* Leprosus adorauit Dominum orans & dicens: *Domine si vis, potes me mundare.* *Matth. 8.* Mater filiorum Zebedæi accessit ad Iesum, orans & petens aliquid ab eo. *Matth. 20.* Ad adorandum Deum debent fabricari Ecclesiæ & altaria. Ideò Noë ædificauit altare Domino, & de mundis animalibus & volucribus obtulit holocaustum Domino *Genes. 9.* Helchana tantæ fidei erat, quod descendebat de ciuitate sub statutis diebus, vt adoraret Deum in Sylo, *1. Reg. 1.* Rex Dauid cultum Dei in Sacerdotibus & cantoribus ampliauit, *1. Paralip. 15.* Cæcus natus & illuminatus à Deo ait: *Credo Domine, & procidens adorauit eum.* *Ioan. 9.* Adorandus est Deus in tribulationibus & periculis, vt ab ipsis homines liberentur.

Ideò

Idè filii Israel afflicti in Ægypto audientes, quod respexisset Dominus afflictionem eorum, proni adorauerunt in terra. *Exod. cap. 4. in fin.* Cum dixisset Dominus de percussione Ægypti, inclinatus populus adorauit. *Exod. 12.* Offerente Samuele sacrificium, liberatus est populus à tribulatione Philistinorum. *1. Reg. 7.* Reuersi filii Israel de captiuitate Babylonis, die ac nocte confitebantur Domino. *Nehem. 9.* Cum audisset Iob nunciorum verba, dicentium ipsi perditionem rerum, adorauit Dominum, dicens: *Nudus egressus sum de utero matris mee Job 1.* Adorandus est Deus solus, & non aliqua creatura. Idè primum præceptum decalogi fuit: *Non adorabis deos alienos, & non facies sculptile, Exod. 20.* Manue volenti sacrificare angelo, ait angelus: *Si vis offerre sacrificium, offeras Domino, Iudith. 13.* Cum irent filii Israel ad vitulos aureos, Tobias fugiebat consortia eorum, & ibat in Hierusalem ad templum, ibi adorabat Dominum Deum Israel. *Tob. 1.* Quamuis esset prohibitum vt nullus peteret aliquid ab aliquo Domino, nisi tantum à Dario: tamen Daniel tribus temporibus Dominum adorabat. *Dan. 6.* Populus qui voluit Paulum & Barnabam adorare, prohibitus est ab eis. *Actor. 9.* Angelus Ioannem prohibuit ne se, sed solum Dominum adoraret.

Apocal. ult.

CAP.

CAPVT V.

De Adulatione & Blanditiis.

Adulatores in adulationibus quarunt complacenciam.

Reperiunt displicenciam.

Tendunt ad infamiam.

ADVLATORES semper loquuntur ea quæ credunt placere audientibus eos. Idem Certe & complices populo placere volentes, dixerunt: *sufficiant nobis. Numer. 16.* Absalon vt causam in curia patris habentibus complaceret, dicebat cuilibet: *Videntur mihi sermones tui recti. 2. Reg. 15.* Prophetæ dicebant Achab prospera de bello futuro, sicut ei complacere credebant, *3. Reg. 22.* Consiliarij Assueri adulantes ei dixerunt: *Regis iusta est indignatio*: cum tamen temperare eius iram contra reginam potius debuissent. *Hest. 1.* Amici Amon volentes ei complacere, dixerunt: *Iube parari excelsam trabem, Heb. 5.* Alcimus proditor volens placere Demetrio dixit. *Perdidit Judas amicos suos 2. Machab. 14.* Herodi acclamabat populus voces Dei, ei desiderans complacere. *Act. 12.* confestim autem percussit eum angelus Domini, & consumptus à vermibus expiravit. Adulatores displicent sapientibus, quibus placere credebant per suas blanditias. Nam adolescens narrans David mortem Saulis inimici sui, ei complacere credens, fuit in eius visione occisus, *2. Reg. 1.* Duo latrones qui

qui occiderunt Isboseth, & attulerunt caput eius
 Dauid placere credentes, displicuerunt multum &
 similiter sunt occisi, 2. Reg. 4. Adulatores laudant
 in facie, & in absentia detrahunt & diffamant.
 Contra quorum consuetudinem Saluator noster
 recedentibus discipulis Ioannis cepit Ioannem
 multipliciter commendare, quem in eorum præs-
 entia non laudauit, vt lucidè habetur, *Matth. 11.*
 Pharisei volentes Iesum capere in sermone, &
 postea ei detrahere; in facie eum laudare cœpe-
 runt, dicentes: *Magister scimus, quia verax es,*
Matth. 24.

CAPVT VI.

De Ambitione & Ambitiosis.

Ambitiosi sunt alieni nominis detractores.

Innocentis sanguinis effusores.

Presumptuosi famæ detractores.

Cito regimini sui desertores.

Prophani sermonis secutores.

Superbi culminis zelatores.

Ambitio causat detractionem. Nam ambi-
 tiosi idè detrahunt alijs, vt ipsi magis ap-
 pareant. Sic Maria & Aaron ambientes domi-
 nium populi, detrahebant Moyfi dicentes: *Nobis*
locutus est Dominus, Numer. 12. Chore & compli-
 ces ambientes dominium populi Moyfi similiter
 detraxerunt, *Numer. 16.* Arabiens Absalon re-
 gnum

14 DE AMBITIONE ET AMBITIOSIS.

gnum detrahebat patri & dixit cuilibet : *videtur mihi sermones tui recti : sed non est qui te audiat constitutus a rege, 2. Reg. 15.* Alcimus qui volebat fieri summus Pontifex, coram Demetrio detrahebat Iudæ *1. Machab. 7.* Ambitiosi non timent sanguinem effundere, & multa mala committere vt liberius valeant dominari. vnde Abimelech procurauit eligi per amicos in Dominum, & postea *77.* fratres suos occidit, & multa mala fecit. *Iudic. 9.* Parabola Ionathæ de Rhamno vrente ligna ambitiosos & eorum opera mala declarabat. *Iudic. 9.* Ierobeam ambitiosus pessimè regnauit, & multa mala commisit, *3. Reg. 11.* Athalia libidine dominandi, omne semen regium interfecit, *3. Reg. 11.* Ptolemæus vt obtineret regionem, Simonem & eius filios interfecit, *1. Machab. vlt.* Ambitiosi semper mala & præsumptuosa de se loquuntur. Ideo Baal præsumptuose dicebat, *vt daret aliquis populum istum sub manu mea Et auferrem de medio Abimelech,* quod non fecit, vt habetur *Iudic. 9.* Eleuabatur Adonias dicens : *Ego regnabo.* quod non euenit postea, *3. Reg.* Nabuchodonosor dixit, cogitationem suam in eo esse, vt omnem terram suo imperio subiugaret, *Iudith 2.* Dicebat Seron faciam mihi nomen & glorificabor in regno, & debellabo Iudam : & ipse fuit postea debellatus. *1. Machab. 3.* Ambitiosorum dominium citò transit, diuino iudicio. Ideò Zambri qui occidit dominum suum, vt regnaret post eum, septem diebus tantum regnauit. Ingressus est enim palatium, & suc-

&
pec
zan
uisu
II. A
quia
ed p
mul
hon
mife
quer
stare
cuni
plus
later
eos.
doch
de al

A
Fa
Fi
M
Sa

A

& succendit se cum domo regia, & mortuus est in peccatis suis, 3 Reg. 16. Ptolemæus regnum Alexandri voluit occupare ambitiosè, sed parum gauisus est: quia die tertia defunctus est, 1. Machab. II. Ambitiosi vt plurimum sunt Simoniaci. Nam quia Iason summum Sacerdotium ambiebat, eidem promisit Antiocho 368. talenta argenti, & alia multa: tamen modico tempore functus est hoc honore: quia Menelaus, quem ipse ad Antiochum miserat, sciuit in se dictum Sacerdotium retorquere, 2. Machab. 4. Simon magus ambiens potestatem dandi Spiritum sanctum, voluit illum pecunia comparare, Actor. 7. Ambitiosi & superbi plus dolent de paucis qui non honorât eos, quàm lætentur de multis, qui eis obediunt & honorant eos. Talis fuit Amon, qui plus dolebat de Mardocheo eum adorare nolente, quam lætaretur de aliis qui eum quotidie adorabant. Hest. s.

CAPVT VII.

De Amicitia,

Amici habere debent commune gaudium:

Familiaire colloquium:

Fidèle obsequium:

Materia tedium:

Salubre consortium.

AMici debent inter se communicare gaudia, & omnia temporalia & spiritalia bona. Id-

eò Laban vocatis amicis, fecit Racheli nuptias, & desponsauit eam, vt habetur *Genes. 29.* Dilexit Dauid Ionathan sicut animam suam, & exspoliavit se tunica sua, & dedit Ionathæ, *1. Reg. 18.* In huius figura laudauit Dominus villicum iniquitatis, & consuluit nobis facere amicos de Mamona iniquitatis, eis bona nostra communicando gratanter. *Luc. 16.* Patens etiam exemplum de illo, qui vadit media nocte ad amicum, & sibi petit communicari panem, vt habetur *Luc. 11.* Amici debent simul habere de suis negotijs secretum colloquium. Ideò loquebatur Dominus Moyfi de agendis sicut solet loqui homo cum amico suo. *Exod. 28.* Vocauit Amon amicos suos ad se, & exposuit eis magnitudinem digitiarum & filiorum turbam, & prospera & aduersa quæ reputabat se habere. *Hester 5.* Tres amici Job venerunt consolari eum, & loqui secum, *Job. 2.* Saluator cum dilexisset suos quæ erant in mundo, in finem dilexit eos: & faciens sermonem finaliter locutus est eis. *Job. 13.* Amici debent esse fideles, & vnus alium nunquam debet deserere, sed verbis & factis inuicem se iuuare; ideo Ruth dixit Naemi: *quo perrexeris pergam, & ubi stabis stabo. Ruth. 1.* Fidelis amicitia, sed indiscreta fuit, qua armiger Saul mortuus est cum eo, *1. Reg. 31.* Vltimo dixit Abner ad Dauid: *fac mecum amicitias, & erit manus me tecum. 2. Reg. 3.* Chusi amicus Dauid fidelis eum non dereliquit, sed dissipauit consilium Achitophel contra eum, *2. Reg. 17.* Fideles amici erant Elea-

zaro
 tere
 est d
 eò P
 ram
 iung
 proc
 adue
 Iuda
 ribal
 facti
 tia co
 tenti
 thæ:
 ster.
 Rege
 Bono
 eum n

An
 Mi
 Scr

A
 Ego D
 me, & c

zaro secundum corpus qui ei consulebant ne pateretur. 2. *Machab.* 6. Amicitia tamen malorum est detestanda, quia semper tendit ad malum; idèd Propheta Iehu dixit ad Iosaphat: *His qua odorant Dominum, auxilium præbes, & cum eis amicitia iungeris, ideo iram Dei mereris.* 2. *Paral.* 19. Alcimus proditor factus amicus Demetrii, concitauit eum aduersus Iudam, & fratres eius, dicens: *perdidit Iudas amicos tuos, vt habetur 2. Machab.* 14. Duo ribaldi & petsimi homines Herodes & Pilatus facti sunt amici in morte Christi, *Luc.* 23. Amicitia contrahenda est cum bonis, sapientibus & potentibus viris. Idèd Rex Alexander scripsit Ionathæ: *Audui quod potens sis & aptus: esto amicus noster.* *Machab.* 9. Misit Alexander ad Ptolemæum Regem, vt faceret secum amicitias, 1. *Machab.* 10. Bonos amicos habuit Paulus, qui rogauerunt eum ne federet in theatro, *Actor.* 19.

CAPVT VIII.

De Amore Dei.

Amor Dei:

Misericordiam obtinet peccatorum:

Scripturam continet preceptorum.

AMOR DEI facit misericordiam obtinere; idèd daturus Dominus Legem Moyfi dixit: *Ego Dominus facio misericordiam his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea.* *Exod.* 20. Ob hanc

B

caulam

causam post decem repetita praecepta dixit Moyses: *Diliges Dominum Deum tuum, &c.* Et hoc ideo post-
potuit, ut si in aliquo praeceptorum offendimus, per dilectionem Dei misericordiam habeamus.

Deuter. 6. Amor Dei, principium & finis est om-
nium mandatorum; ideo dixit Moyses: *Quid petit
Deus a te, nisi ut ambules in viis eius, & diligas eum.*

Deuteron. 10. Iosue post alias monitiones dixit
populo: *Diligetis Dominum Deum vestrum*: quasi
faceret conclusionem omnium praeceptorum.
Iosue 23 Paulus etiam dixit: *Si quis non amat Deum,
anathema sit ac si diceret: talis nullum praeceptum
seruat. I. Corinth. 16.* Hoc est etiam quod Paulus
dixit: *Si linguis hominum loquar & angelorum, cha-
ritatem autem non habeam, factus sum sicut aes sonans,
& cymbalum tinniens, ubi ostendit, quod nullum
bonum potest fieri sine dilectione Dei: & ipsa ha-
bita, non facit homo malum. I. Corinth. 13.*

CAPVT IX.

De Amore proximi.

Amare debemus proximum:
Spiritualem offerendo orationem:
Singularem ostendendo dilectionem:
Salutarem exhibendo compassionem:
Liberalem faciendo subuentionem.
Personalem dimittendo offensionem,

Amer

AMor proximi ostenditur esse verus, quando pro eo oramus, etiam si sit malus vel inimicus; ideo Abraham sollicitè & deuote orauit Deum, vt peccata Sodomitis indulgeret: quod fuit signum magnæ dilectionis, vt habetur *Genes. 18.* Tantam dilectionem habuit Moyses erga proximos, vt orans pro eis, diceret Domino: *aut dimittite eis noxam hanc, aut dele me de libro in quo me scripsisti.* ecce quanta dilectio. *Exod. 33.* Dominus etiam monuit nos orare pro proximis, non solum pro amicis, sed etiam pro inimicis, dicens: *Orate pro persequentibus vos.* *Matth. 6.* Amare debet homo proximum sicut seipsum; ideo reprehensus est grauiter Cain, qui dixit se non esse custodem fratris sui. *Genes. 4.* Moyses ita dilexit quemlibet de populo suo, sicut seipsum, ita vt optaret quemlibet prophetizare, sicut ipse, licet in hoc honor suus diminui videretur. *Num. 11.* Noluit ipse Moyses maiorem populum, quam Dominus sibi promittebat; eo quod sicut se, quemlibet de populo diligebat. *Num. 14.* Anima Ionathæ colligata erat animæ Dauid, & dilexit eum sicut animam suam, *1. Reg. 18.* Amare debet homo proximum suum ostendendo ei compassionem in eius aduersitatibus Sic filii Israel post occisionem filiorum Benjamin compatientes fleuerunt. *Ind. 3.* Sanctus Propheta Dauid ostendit compassionem dilectionis, scilicet in planctu Saulis, *2. Reg. 1.* Hoc idem ostendit in planctu scilicet Ionathæ, *2. Reg. 1.* Ostendit hoc etiam idem in filio licet malo, in fletu quem fecit in morte Absalonis, *2. Reg. 18.*

Moyli:
 d post-
 dimus,
 eamus.
 est om-
 id petit
 s eum.
 s dixit
 : quasi
 orum.
 e Deum,
 eptum
 Paulus
 z, cha-
 sonans,
 nullum
 pfa ha-

Amare debet homo proximum, subueniēdo ei in necessitatibus suis; idēd magnam dilectionem habuit Neemias ad filios transmigrationis in multis, quia amicabilem fecit eis. *Neem. per totum.* Tobias etiam multum proximos diligebat, qui multis multa beneficia exhibebat. *Tob. 1.* Hunc amorem Samaritanus perfectē habuisse ostenditur, qui vulnerato & semiuiuo relicto multa beneficia est elargitus. *Luc. 10.* Amare debet homo proximum iniurias dimittendo: in cuius signum dixit Dominus Petro: *Dimitte fratri tuo non tantum septies, sed septuagies septies, Matth. 18.* Miram dilectionem habuerunt ad proximos Christus & Stephanus, qui non solum dimiserunt iniurias, sed etiam pro persecutoribus orauerunt, *Luc. 22. Actor. 7.*

CAPVT X.

De Amore Carnali.

*Amor consanguinitatis non debet impedire,
Bonorum distributionem,
Dolorum mitigationem,
Supernorum propositionem,
Diuinorum reuelationem.*

Amore carnalis consanguinitatis non debet Prælati bona Ecclesiastica & alia distribuere, sed solum amore meriti virtutis; idēd Moyles distribuens Leuitis boues & planstra, nullum dedit filiis Caath sibi carnem propinquis. *Numer. 7.*

NON

Non legimus Moysen aliquod magnum officium dedisse alicui de filiis suis. *Exod. Leuit. Numer. Deuter.* Migraturus Moyses rogauit Dominum, vt populo suo prouideret de duce idoneo: nullum autem de filiis aut consanguineis nominauit. *Numer. 27.* Distribuens Josue terram Israelitis, minorem partem dedit tribui suæ, *Iosua 17.* Joannem & vtrumque Iacobum Christi fratres non dimisit Dominus caput Ecclesiæ fieri, sed solum Petrum, *Ioann. 21.* Amari debent in tantum non consanguinei, vt nimius dolor de eorum morte habeatur; ideò Heli audiens mortem filiorum, non est visus multum curare, sed solum de captione Arcæ, *1. Reg. 4.* Dauid etiam mortuum filium paruulum non plorauit, sed gaudium potius demonstrauit, *2. Reg. 12.* Joab increpauit Dauid de nimio fletu in morte Absalonis filii sui, *2. Reg. 19.* Mater illa mirabilis septem filios mori videns, non ostendit dolorem, sed eos mirabiliter confortauit, *2. Machab. 7.* Amari debent consanguinei moderate, vt eis semper præponantur diuina; ideò Iudæi præliaturi contra Nicanorem plus timebant de templo & diuinis quam de vxoribus & filiis, *2. Machab. vlt.* Loquente Iesu ad turbas, cum quidam dicerent adesse matrem & fratres, respondit: *Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Quicumque fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater, soror & mater est.* *Matth. 12. Luc. 8.* Amor carnalis consanguinitatis impedit consolationes diuinas; ideò dixit Christus Petro:

Caro & Sanguis non reuelauit tibi, ostendens quod paruas caro reuelationes ostendit. Matth. 16. Ob hanc causam dicebat Paulus Apostolus: Cum autem placuit ei qui me segregauit ex utero matris, &c. continuò non acquieui carni & sanguini, vt habetur Galat. 1.

CAPVT XI.

De Angelis bonis.

Angeli boni sunt

Reuelatores contingentium:

Liberatores innocentium:

Regulatores promerentium:

Eruditores nescientium:

Propugnatores confiscentium:

Increpatores delinquentium:

Inciitatores exercentium:

Confortatores patientium:

Introductores decedentium.

Angeli boni reuelant & annunciant secreta, quæ debent contingere, vt fides adhibeatur; idè apparuerunt angeli Abrahæ, & se erga eum familiariter habuerunt, reuelantes ei plura secreta, *Genes. 18.* Reuelauit angelus vxori Manue conceptionem Samsonis, & vitam quam eum facere oportebat: & hæc eadem vxori & viro nullus postmodum reuelauit. *Iud. 13.* Reuelauit angelus

He-

Helix, quod nunciaret nuncijs Ochoziæ, quod dilectio suæ infirmitatis descendere non debeat. vt habetur 4. *Regum cap. 1.* Danieli sunt multa & magna mysteria per angelos reuelata. *Daniel. 9. 10.*
 II. Zachariæ apparuit angelus, conceptionem & vitam præcursoris annuncians & reuelans. *Luc. 1.* Mariæ etiam modum incarnationis Saluatoris idem angelus nunciauit *Luc. 1.* Magdalena & Iocibus angeli reuelauerunt Christum à mortuis resurrexisse. *Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ioan. 25.*
 Aduentum Christi ad iudicium angeli reuelauerunt Apostolis in die Ascensionis *Act. 1.* Per angelum suum reuelauit Dominus Ioanni Euangelistæ diuersa genera tormentorum. *Apocal. per tot.* Angeli boni liberant & adiuuant in periculis, & maximè innocentes; ideo illi qui hospitati sunt cum Loth, eum de periculo Sodomæ, de quo erat innocens, eruerunt. *Gen. 19.* Raphael, qui fuit dux Tobix, eum à piscis deuoratione eruens liberauit. *Tob. 6.* Vxorem etiam eius à Dæmone, & patrem ab oculorū cæcitate liberauit. *Tob. 8. & 11.* Descendit angelus cum Azaria & sociis in fornacem: & eum ab ignis incendio liberauit. *Dan. 3.* Carcerato Petro angelus astitit, & lumen refulsit, & eum de carcere liberauit. *Act. 12.* Angeli boni regulant & dirigunt homines, vt non peccent, sed mereantur; ideo angelus regulauit Abraham prohibens ne filium interficeret & offerret. *Genes. cap. 22.* Stetit angelus in via contra Balaam, qui sedebat super asinam, & prohibuit ne populo Dei

maledictionem offerret, *Numer. 22.* Regulauit angelus Joseph volentem Mariam coniugem suam dimittere, prohibens dimissionem, & rationem eius integritatis ostendens, *Matth. 1.* Angeli boni erudiunt & docent ignorantes; in cuius figura vidit Iacob scalam, & angelos ascendentes & descendentes per eam significantes viam eundi ad cælum; in qua docent angeli per viam contemplatiuam ascendere, & ad compassionem proximorum descendere per actiuam. *Genes. 28.* Apparuit Esaiæ vnus de Seraphin, & mundauit labia eius calculo, instruens ad loquendum, *Esaia 6.* Docuit angelus pastores inuenire Christum puerum natum in Bethleem, pannis inuolutum, *Luc. 2.* Instruxit angelus Joseph accipere Mariam & puerum, & fugere in Ægyptum, quæ fit figura nostri, vt salutarium operum insistencia, prauitatem mundi, qui nos persequitur fugiamus, *Matth. 2.* Angeli boni pugnant pro nobis, nos ab inimicis corporalibus & spiritualibus defendendo; idè angelus Domini stetit inter castra Ægyptiorum & populum Israel, defendens eum, *Exod. 14.* Plures boni angeli in specie equitum erant cum Elisæo, quos puero demonstrauit, *4. Reg. 6.* Cum magna pugna esset inter viduam Machabæum, & Timotheum, apparuerunt de cælo quinque angeli sedentes in equis, & armis Machabæum & populum defendentes. *2. Machab. 10.* Angelus apparuit præcedens Judam & exercitum eius in veste candida. *2. Mach. 11.* Angeli boni increpant & puniunt delinquentes

tes. Sic increpauit angelus filios Israel, qui amicitiam fecerunt cum Chanaan, eis diuina beneficia memorando. *Judic. 2.* Numerato populo à Dauid angelus extendit manum super Hierusalem, vt disperderet eam: & vidit Dauid angelum cædentem populum, & ait: *Ego sum qui peccavi*, vt lucidè habetur. *2. Reg. 24.* Percussit angelus Domini in vna nocte centum octogintaquinque millia peccatorum in castris Senacherib, qui iniuste contra populum Dei dimicabant. *3. Reg. 19.* Percussit angelus Domini Heliodorum, qui templum exspoliare volebat. *2. Mach. 3.* Herodem volentem recipere diuinos honores, percussit angelus Domini, & consumptus à vermibus expirauit, vt habetur *Act. 12.* Angeli boni confortant, & consolantur timidos & afflictos, ne in tribulatione desperent. Sic confortauit Gedeonem, animans eum ad pugnam: & ne desperaret de triumpho, victoriam repromisit. *Judic. 6.* Eiectæ Agar & tribulatæ cum filio, apparuit angelus & confortauit eam. *Genes. 21.* Fugientem Heliam à facie Iesabelis, angelus cibo reficiens confortauit eum. *3. Reg. 19.* Transtulit angelus Abacuc de Iuda in Babylonem, vt confortaret Danièlem in lacu leonum. *Daniel. 14.* Post recessum tentatoris, accesserunt angeli & ministrabant ei. *Matth. 4.* Orante Christo à se transferri calicem passionis, apparens angelus viriliter confortauit eum. *Luc. 22.* Angeli excitât & sollicitant proficientes & exercentes ad bonum, sic angelus Domini à populo de carcere eductos excitauit,

tauit, dicens: *Surgite & loquimini ad plebem. Actor.*
 5. Apparuit angelus Philippo, & incitauit eum vt
 iret: qui vadens in illo itinere Eunuchum cōuer-
 tit. *Actor.* 8. Incitauit angelus & suscitauit Corne-
 lium, vt iret ad Petrum: qui vadens, fidem Christi
 recepit. *Actor.* 10. Angeli boni deducunt homi-
 nem ad portum salutis vitæ æternæ animas eo-
 rum deducentes. In cuius figura redeuntibus fi-
 lijs Iacob ad patrem suum, apparuerunt angeli; &
 ipsum deduxerunt securum. *Genes.* 32. Propter
 hanc causam dixit Dominus populo: *Ecce mitto*
angelum meum, qui præcedet te, &c. & introducet te
 in terram promissionis. *Exod.* 23. Raphael ange-
 lus sub huius figura reduxit Tobiam ad patrem.
Tob. 11. Ob hoc dixit Judith: *Custodiuit me angelus*
Domini, hinc euntem illic commorantem, & inde
 reuertentem. *Judith* 13. Factum est vt moreretur
 mendicus, & portaretur ab angelis in sinum Abra-
 hæ. *Luc.* 16.

CAPVT XII.

De Angelis malis.

Angeli mali sunt Christianorum tormentatores:

Adulterorum punitores:

Peccatorum introductores:

Mendaciorum relatores:

Diuinorum formidatores.

Angeli mali tormentant fideles; in cuius fi-
 gura legitur, quod Spiritus Domini malus
 exagi-

exagitabat Saul: qui dicitur *Spiritus Dei*, quia potestate Dei potest quicquid potest, *1. Reg. 16.* Sic etiam tormentauit Iob in rebus, filijs & carne propria permissione Diuina. *Iob. 1.* Filia Chananeæ male à Dæmonio vexabatur, quam Christus misericorditer liberauit. *Matth. 15.* Sic etiam vexabatur ab eo ille dæmoniacus, qui spumabat & stridebat. *Matth. 17. & Luc. 9.* Angelus malus habet potestatem super luxuriosos, adulteros, & male vtentes matrimonijs & coniugibus. Nam hoc est quod occidit septem viros filix Rachuelis, qui intrabant ad eam sicut equus & mulus, non amore prolis, sed ardore libidinis. *Tob. 6.* Propter hanc causam dicitur Dominus de Magdalenâ 7. Dæmonia eiecisse, quæ quia luxuriæ vacabat operibus, in ea vniuersaliter potestatem Diabolus possidebat. *Matth. 16.* Angelus malus omnem defectum inducit in hominem, quem possidet per peccatum. Nam facit hominem crudelem: quod figurant illi dæmoniaci, de quibus dicitur *Matth. 8.* Iterum, facit hominem immundum: quia dæmoniaci habitant in monumentis. *Matth. 8.* Petierunt etiam Dæmones intrare porcos, propter immunditiam possessorum ab eis. *Luc. 8.* Idèò vocatur à Domino *Spiritus immundus*: quia aliquando per pœnitentiam exit ab homine, post hoc sumit alios septem spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi, vt *Luc. 11.* Facit hominem cæcum in sui cognitione, & mutum ad cõfessionem. *Matth. 12. Luc. 11.* Angeli mali virtute diuina

diuina eiiciuntur, quam ipsi timent, potentissimam cognoscentes. Vnde Saluator noster octo dæmoniacos liberauit, vt patet in capite *De miraculis Dei, infra hoc eodem cap. 8.* Paulus in hac virtute curauit puellam, quam spiritus Pythonicus possidebat. *Act. 16.* Quia quidam derisive in nomine Dei & Pauli dæmonia volebant eicere, dæmon in eos insiliuit, & confudit, vt habetur *Act. 9.* Angeli mali mendaces sunt, & mendacia profertunt, & si aliquando vera dicunt, semper falsa veris commiscunt; ideò audiri non debent, propter quod Saluator noster laudes eorum reuicit, & ipsos tacere fecit, licet ipsi vera dicerent, vt habetur *Luc 4. cap.*

CAPVT XIII.

De Animæ resurrectione & immortalitate.

Anima immortalitatem probant exempla;
Personarum decedentium;
Locorum continentium;
Perfectorum credentium;
Mortuorum resurgentium;
Verborum permanentium;
Sanctorum asserentium.

Animæ rationalis immortalitas probatur, exemplis personarum defunctorum, quæ in alia vita leguntur viuere; ideò dicitur de Abraham: ham:

ham: *Appositus est ad populum suum.* Ex quo probatur quod alia vita habet populum, scilicet eos qui in hac vita bene vixerunt, sicut & ipse vixit. Et similiter dicitur de Isaac, & similiter de Jacob. *Genes. 25. & 35.* Apparens Dominus Moyfi dixit: *Ego sum Deus Abraham, Isaac & Jacob. Exod. 3.* Per hoc probat Saluator resurrectionem mortuorum, dicens: *Non est Deus mortuorum, sed viuorum. Matth. 22.* Dominus reddidit omnia Iob quæ perdidit in duplo: & tamen non habuit nisi septem filios & tres filias, sicut prius, *secundum Gregorium in Moralibus.* Hi qui fuerant mortui, viuere comprobantur, *Iob. ult.* Frequenter legimus in libris Regum: *Dormiuit cum patribus suis.* Ex quibus verbis monstratur eos viuere post mortem, & iterum resurrekturos: sicut de dormiente apparet. Ex verbis etiam defunctorum damnatorum colligitur, quod viuent tam boni quam mali in alio sæculo, dicentium: *Nos insensati vitam illorum existimabamus insaniam. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei. Sapient. 5.* Animæ rationalis immortalitatē probant loca in Sacra Scriptura animabus specialiter deputata, scilicet infernus, & requies Paradisi; ided cum Iacob crederet esse mortuum Ioseph dixit: *Descendam ad filium meum cum dolore ad inferos. Genes. 37.* Fratres Ioseph dixerunt: *Duodecim fratres sumus:* quasi adhuc viueret, quem mortuum credebant: vnus cum patre nostro est, alius non est super, sed subter. *Genes. 42.* De Coth & complicitibus dicitur: *Descendantur viui ad inferos*

ros. Operi humo: vt per hoc ostendatur quod mali
 in inferno viuunt secundum animas immortales:
*Num. 16. Cū Absalon interiisset Dauid lacrymatur
 & planxit eū, vt dicit S. Augustin. 3. de Doct. Christ.
 quod non orbitatem filii doluit, sed quod noxerat quam
 granibus pennis, tam impia & paricidialis anima tor-
 queretur. Nō prius qui alio filio innocente & agro-
 tante affligebatur moriente lætatus est. 2. Reg. 12.
 & 18. Tobias dixit: Filii Sanctorum sumus & vitam
 illorum expectamus, quā Dominus daturus est his qui
 fidem eius nō mutant. Tob. 2. De Nabuchodonosore
 dicitur: Infernus conturbatus est in aduentu tuo. Esa.
 14. Animæ immortalitatem ostendit fides creden-
 tium, & perfectorum, & sapientium. Si enim Saul
 non credidisset Samuelē secundum animā viuere,
 non eum suscitari perisset. 1. Reg. 28. Hanc fidē ha-
 buit Dauid perfecte, dicens, quando mirantibus
 seruis, quod ipse pro mortuo filio non lugebat, di-
 xit: Ego ibo ad eum, ipse vero non reuertetur ad me. 2.
 Reg. 12. Hanc fidem tenebat Tobias dicens: Præci-
 pe in pace reponi spiritum meum. Tob. 3. Fidelis Elea-
 zarus ait sibi suadentibus: Manum Dei, nec viuus
 nec defunctus effugiam. 2. Mach. 16. Ex verbis fide-
 libus septem fratrum credentium aperte colligitur
 animas viuere post hanc vitam. 2. Mach. 7. Animæ
 immortalitate probat resurrectio mortuorū Ver.
 & N. Testamenti; idē Helias resuscitaturus pue-
 rū hospite suæ dixit: Reuertatur anima pueri huius
 ad viscera eius: quæ nisi vixisset, non potuisset vis-
 cera introire. 3. Reg. 17. Heliseus non suscitasset fi-
 lium*

liu
 4. S
 fund
 Luc
 quat
 9. I
 voca
 mor
 men
 cipu
 aute
 tet e
 bus
 eius
 mas
 Chri
 tis, 2
 cula
 cula
 prob
 à Spi
 nis a
 illum
 dice
 17. I
 tur,
 celis

illum Sunamitis, nisi tūc anima eius vixisset. *4. Reg.*
 4. saluator noster suscitaturus adolescentem de-
 functum, ac si viueret, vocādo surgere imperauit.
Luc. 7. Dormientem appellat puellam mortuam,
 quam tanquā de somno excitans suscitauit. *Matth.*
 9. Lazarum quatruiduanum tanquam viuentem
 vocans, dixit; *Lazare veni foras. 10 an. 11.* Animæ im-
 mortalitatem probat testimonium veritatis, quod
 mentiri non potest, scil. Iesu Christi, dicentis dis-
 cipulis: *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam*
autem occidere non possunt. Matth. 10. Hoc idem pa-
 tet ex verbis eius resurrectionem pronuncianti-
 bus Saducæis, vt habetur *Matth. 22.* In parabola
 eius de Lazaro & diuite epulone, &c. ostendit ani-
 mas viuere post hanc vitam, *Luc. 16.* Consilium
 Christi est: *Facite vobis amicos de mōna iniquita-*
tis, vt cum defeceritis recipiant vos in eterna taberna-
cula. Ergo anima post hanc vitam æterna taberna-
 cula possidebit. *Luc. 16.* Animæ immortalitatem
 probant testimonia Sanctorum, qui fuerunt docti
 à Spiritu sancto. Ided Salomon ait: *Reuertatur pul-*
uis ad terram suam, & spiritus ad Deum qui creauit
illum. Ecclesiast. ult. Stephanus cum lapidaretur,
 dicebat: *Domine Iesu, accipe spiritum meum. Act. 7.*
 17. Paulus ait: *Si terrestris domus nostra corrumpat-*
ur, habemus domum non manufactam, æternam in
caelis. 2. Corinth. 5. Idem: *Cupio dissolui & esse cum*
Christo. quod nihil esset dicere, si anima
 non viueret in æternum. *ad Phi-*

lip. cap. 1.

GA.

CAPVT XIV.

De Apparentibus Sanctis.

Apparuit Deus aliquando nescientibus, instruendo:

Delinquentibus, corrigendo:

Sequentibus, promittendo:

Confligentibus, defendendo:

Non credentibus, asserendo:

Patientibus, refouendo:

Diligentibus, experiendo.

Apparuit Deus aliquando, vt instrueret nescientes, & admoneret eos; sicut ante peccatum apparuit, & locutus est ad Adam dicens, instruens & admonens eum ne de ligno vetito manducaret. *Genes. 2.* Noe apparuit, & instruxit vt faceret arcam, & modum, & ordinem demonstrauit. *Genes. 6.* Vt monuit etiam Dominus Abraham, vt de terra & cognatione sua exiret. *Genes. 12.* Multoties apparuit Moyse, ipsum de liberatione, ducatu & regimine populi instruens. *Exod. 3.* & in multis locis. Sic & Josue multoties apparuit, instruendo eum. *Josue 1. 3. 5. 11. 27.* Spiritus sanctus apparuit in linguis igneis: vt discipulos ardentem instrueret predicare. *Actor. 2.* Petro oranti apparuit Dominus, & eum de conuersione Cornelij instruxit. *Actor. 10.* Paulo apparuit, & monuit, vt sicut in Hierusalem predicauerat, sic predicaret &

Romæ

Romæ. *Actor. 24.* Apparuit quandoque Dominus ad corrigendum delinquentes. Sic post peccatum apparuit & locutus est Adæ & Eux, & serpenti pœnas & maledictiones inferens pro peccato. *Genes. 4.* Sic apparuit Cain post fratricidium, eum arguens de commisso peccato, *Genes. 4.* Per somnum apparuit Abimelech dicens: *Morieris propter mulierem quam tulisti, Genes. 20.* Salomoni apparuit, & eum dure de commissis sceleribus increpauit. *3. Reg. 11.* Cum appropinquaret Saulus Damasco, vt caperet Christianos, apparuit ei Dominus in luce de cœlo, eum prostrauit, cœcauit, arguit, & correxit. *Actor. 9.* Apparuit aliquando Dominus promittendo mercedem quærentibus se. Sic apparuit Abrahæ dicens: *semini tuo dabo terram hanc. Genes. 12.* Salomoni apparuit Dominus, dicens: *Postula quod vis & dabo tibi:* qui petiuit sapientiam à Domino, & quod petierat impetrauit. *3. Regum 3.* Apparuit quandoque ad defendendum sic multoties apparuit Jacob, quando fratris iracundiam fugiebat, & eum defendere promisit, & ipso redente dixit Dominus ad Laban: *Cane ne quicquam loquaris aspere contra eum. Genes. 31.* Quando Dauid debebat committere prælium, semper consulebat Dominum: qui semper apparebat, & respondebat, promittendo ipsi auxilium, & ferendo, *1. Reg. 23. & 30.* Apparuit aliquando ad testificandum veritatem, vt increduli credant. Sic supra Christum baptizatum Spiritus sanctus visus & paterna vox audita est: *Hic est filius meus dilectus. Matth. 3. Luc. 3.*

In transfiguratione, vt discipuli crederent, apparuit Spiritus sanctus in nube, & Pater in voce, testificans filium Dei esse, vt habetur *Matth. 17.* Apparuit aliquando ad consolandum afflictos. Sic apparuit Jacob in persecutione Esau, monstrando ei mirabiles visiones. *Genes. 28.* Sic Christus post resurrectionem suam apparuit primo Mariæ Magdalenaë afflictæ, deinde Petro, postea duobus discipulis euntibus in Emaus. *Lucæ ultimo.* Stephano in sua passione ostendit cælos apertos & ei apprensens, seipsum stantem à dextris Dei ostendit. *Act. 7.* Apparuit quandoque ad tentandum & probandum. Sic apparuit Abraham tentans eum, vt tolleret filium suum, & super vno montium offerret in holocaustum, vt habetur *Genes. 22.* Apparitiones & reuelationes angelorum quære *supra cap. II.*

CAPVT XV.

De incauto Aspectu.

*Aspectus incautus est
Præceptorum transgressiuis.
Lasciuorum incensiuus.*

A spectus incautus est causa transgressionis omnium præceptorum, & commissionis omnium peccatorum. Nam prima mulier quæ pomum incaute aspexit, transgressa est præceptum Domini cum gulæ vitium lethaliter commisit. *Genes. 3.* Quia Cham verenda patris incaute aspexit,

trans-

CAPVT XV.

transgressus est, & incurrit maledictionis effectum. *Genes. 9.* Timuit Abraham ne ex incauto aspectu homicidium sequeretur; ideo dixit Saræ uxori suæ: *Si viderint te Egyptii, occident me, & te seruabunt, vt habetur Genes. 12.* Dina volens incauté aspicere mulieres regionis illius fuit violata à Sichem, vnde multa homicidia sunt secuta. *Genes. 34.* Herodes quia saltatricem aspexit incauté, caput Joannis promisit, & nequiter adimpleuit. *Matth. 14. Marc. 6.* Aspectus incautus accendit & fouet lasciuias & luxurias, & maximè aspectus pulchritudinis mulierum. Nam filij Dei videntes filias hominum, quod essent pulchræ vxores, quas elegerant acceperunt. *Genes. 6.* Judas, quia Thamar aspexit in biuio, exarsit libidine, & cum ea peccauit. *Genes. 38.* Domina Memphitica cui seruebat Joseph, oculos iniecit, & eius ardens libidine, eum molestauit. *Genes. 39.* Vidit Dauid mulierem lauare se, & ex hoc adulterium & homicidium perpetravit. *2. Reg. 11.* Holofernes Iudith pulchram videns & ornatam, ab eius pulchritudine fuit captus, & turpiter capite truncatus. *Iudith. 10.* Videbant duo senes Susannam in pomærio ambulantem, & eius concupiscentia exarserunt. *Daniel. 15.*

CAPVT XVI.

De Astutia & calliditate falsa.

Astuti sunt imitatores demoniorum,

Deceptores sociorum.
 Suppressores sociorum,
 Simulatores amicorum,
 Extinctores inimicorum,
 Zelatores delictorum.

Astuti sunt imitatores Diaboli, qui primus magister astutiae & calliditatis fuit: & hoc in serpente, qui erat callidior cunctis animantibus terrae, qui primam mulierem sua seduxit astutia, & callidè non est aggressus virum, in quo maior prudentia residebat, vt dicitur *Genes. 20.* Quia Sathan coram Deo veritati & sanctitati Iob nō potuit derogare, eum callidè decipere voluit, omnia auferendo, & nuncios simul venire faciendo, vt multiplicato dolore, citius per impatientiam frangeretur. *Iob. 1.* Astuti sunt deceptores sociorum suorum & aliarum etiam personarum, & semper nouas vias subtilitatis ad decipiendum inteniunt. Sic Laban multotiens voluit Iacob deludere, nunc in vxore, nunc in mercede, & semper nouas asturias exquirendo. *Genes. 29. & 30.* Cum Laban scrutaretur omnem supellectilem quam habebat Iacob callide fuit à Rachele illusus. *Genes. 31.* Filij Iacob voluerunt patrem astute decipere, mittentes ei tunicam intinctam sanguine, vt crederet filium à bestiis deuoratum. *Genes. 37.* Gabaonitæ nouis astutijs Iosue & filios Israel decipere procurauerunt. *Ios. 9.* Harum circuitum fecerunt Pharisæi cæco nato, vt eum verbis caperent, &

mon-

monstrarent mendacem. *Joan. 9.* Astuti sunt simulatores, fingentes se esse quod non sunt. Nam fratres Dinæ callide deceperunt Sichem, & populum ciuitatis, religionem & amicitiam simulantes. *Genes. 34.* Sedechias propheta fecit sibi cornua ferrea, verum Prophetam se simulans, & fefellit regem Achab, dicens: *His cornibus Syriam ventilabis*, vt habetur *3. Reg. 22.* Callide cogitauerunt Pharisei, demonstrantes se velle honorare Iesum, dicens: *Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces*, &c. Volentes eum capere in sermone, *Matth. 22.* Simile fecerunt, cum adduxerunt ei mulierem in adulterio deprehensam. *Ioann. 8.* Astuti sunt tyranni nouas inuenientes astutias vt subditos & alios deprimant & occidat, Sic fecit Pharao, qui nouas adinuenit astutias, vt filios Israel extingueret. *Exod. 1. 2. 5.* Callide voluit Saul facere occidi Dauid, simulans se velle esse consanguineum eius, dans & filiam in uxorem. *1. Reg. 18.* Sceleratam & nouam Iezabel inuenit astutiam vt vineam auferret Naboth, & eum occidi faceret sine culpa, *3. Reg. 21.* Athalia regina vt regnare posset, omne semen regium callide interfecit. *4. Reg. 11.* Herodes tyrannus, impius callide cogitauit Christum occidere, exquirendo à Magis innocentes pueros occidendo. *Matth. 2.* Astutias subriles inueniunt inimici, vt possit vnus alium superare. sic cogitauerunt callide Philistæi, vt faber ferrarius non inueniretur in Israel, ne fabricaret arma vel gladios, & sic eos facile superarent.

1. Reg. 13. Quia Absalon inimicabatur Amon qui eius sororem oppressit; callidè, vt eum occideret, conuiuium ordinauit. 2. Reg. 13. Astute Rapses Nuncius Senacherib loquebatur alta voce, vt audiret populus qui erat super muros, vt timens ei traderet ciuitatem. 3. Reg. 18. Sattapæ Persarum inimicantes Danieli, astute procurauerunt, vt Rex faceret decretum, contra quod sciebant Daniele facturum; & sic ipse regi exosus incurreret pœnam mortis. Dan. 6. Calliditate quorundam inimicantium Paulo in ciuitate Lystra, vbi Paulum voluerunt populi adorare vt Deum, fuit postea Paulus lapidatus. Actor. cap. 14. Iudæi callide Paulum volebant educi, quem ipsi coniurauerant occidendum. Actor. cap. 14. Astuti nituntur sua scelera occultare, facta & fienda, aliquo velamine bonitatis, ne cognoscantur. Sicut Dauid astute voluit celare adulterium pietate, quando misit pro Vria vt cum vxore quiesceret & dormiret. 1. Reg. 11. Nefandam astutiam tenuit Amon, qui volens violare sororem, sub specie ægritudinis, iniquitatem celauit. 2. Reg. 13. Ambitionem regni ce'abat astute Absalon sub pietate iudicij, dicendo canentibus: *Videntur mihi sermanes tui boni & recti: sed non est qui te audiat a rege constitutus.* 2. Reg. 15. Duo senes sub prætextu iudicij iniquitatem pessimam celauerunt. Dan. 3.

CAPVT XVII.

De Auaritia & cupiditate terrena.

- Auari sunt*
- Furgiorum materiam exquirentes:*
  - Theſaurorum pecuniam appetentes:*
  - Iudiciorum iuſtitiam peruertentes:*
  - Sacrilegiorum nequitiam committentes:*
  - Occiſorum malitiam incurrentes:*
  - Proditorum peritiam exercentes.*
  - Punitorum triſtitiam ſuſtinentes.*

AVari & amantes diuitias ſunt litigioſi & diſcolii, ſub cuius figura Cain (qui interpretatur poſſeſſio) Abel fratrem ſuum occidit. *Genef. 4.* Propter nimiam ſubſtantiam Abrahæ & Loth, non potuerunt habitare ſimul, propter paſtorum iurgia vtriuſque. *Genef. 13.* Locupletato Iſaac, paſtores & conuicinorum iurgia incœperunt. *Genef. 26.* Propter hanc cauſam Saluator noſter noluit ſe intromittere in diuiſionem terrenæ hereditatis, cum ſuper hoc fuerat requiſitus. *Luc. 12.* Auarini nunquam temporalibus ſariantur, ſed ſemper acquirere & congregare nituntur. In cuius figura dicitur Cain ædificaffe ciuitatē Enoch, nomine filij ſui, & nō Abel. Quia ſancti & pauperes Chriſti nolunt hic habere manentem ciuitatem, ſed futuram inquirunt. *Genef. 4.* Obiecta victoria de Arphaxat Nabuchodonofor alia regna cupinit. *Iudith cap. 1.* Adoleſcens iuuenis qui ſemper inhiabat ad plura, reſceſſit triſtis, cum audiuit à Domi-

no, quod non solum plura non quæreret, sed relinqueret etiam acquisita. *Matth. 19.* Contra illos qui bona temporalia congregare nituntur, dixit Christus similitudinem diuitis, cuius ager fructus vberes afferebat. *Luc. 12.* Propter auaritiam quæstuariorum qui amplius volebant acquirere, factum est vt Paulus & Silas fuerint virgis cæsi. *Act. 16.* Ex auaritia vltierus congregandi pecuniam Demetrius nomine argentarius, seditionem in Paulum concitauit. *Act. 19.* Auari cupiditate ducti peruertunt rectum iudicium, & veritatem in falsitatem commutant; ideo dixit Iethro Moysi: *Elige tibi consiliarios homines Deum timentes, qui oderint auaritiam:* quasi diceret, tales non peruertunt veritatem. *Exod. 18.* Balaam seductus auaritia, benedictionem populi in maledictionem conuertit. *Numer. 22.* Filii Samuelis secuti sunt auaritiã, vt iudicium peruerterint. *1. Reg. 8.* Vinea Naboth fuit causa quod falsi testes producti fuerunt contra eum. *3. Reg. 21.* Per pecuniam corrupti custodes sepulchri, mentiti sunt dicentes, quod corpus Christi per discipulos sublatum fuerat. *Matth. 28.* Felix Præses, qui à Paulo pecuniam non recepit, ipsum non restituit libertati. *Act. 24.* Auari clerici Symoniam committunt, & oblationes requirunt. vnde pauci sunt hodie clerici, qui faciant oblationes populo prohiberi, sicut qui præerant operibus templi. *Exod. 36.* Hiezi propter auaritiam vendidit curationem Naaman, quam Heliseus fecerat gratis, munera recusando. *3. Reg. 5.* Menelaus propter

pro
buit
pter
& co
ditat
cupi
ided
bal q
tam f
pter
25.
re, f
hanc
non c
quasi
Obf
dam;
dæi
naria
prohi
niam
suppl
niam
ostend
propt
vngue
& tant
Auari
latis:
Nam

propter pecuniam quam promisit Andronico, habuit Sacerdotium. 2. *Machab.* 4. Sacerdotes propter auaritiam mittebant vendi in templo oves & columbas. *Matth.* 21. Auari propter suam cupiditatem multotiens incurrunt mortem. Nam Achior cupiditate ductus tulit de anathemate Iericho: ideo fuit morti adiudicatus, ut habetur *Ios.* 7. Nabal qui nuncijs David fuit nimis auarus, ferè totam substantiam & vitam perdidit, nisi quod propter largitatem & prudentiam vxoris euasit, 1. *Reg.* 25. Quia Semei ex auaritia exiuit seruos requirere, fecit eum Salomon occidi, 3. *Reg.* 2. Propter hanc causam dixit Iudas commilitonibus suis: *non concupiscatis spolia, quia bellum contra vos est.* quasi diceret: Faciliter occidentur, 1. *Machab.* 4. Obsidentes corrupti pecuniâ, dimiserunt quosdam; ideo sunt occisi, 2. *Machab.* 10. Creduntur Iudæi corruisse in prælio: quia inuenta sunt donaria Idolorum sub tunicis interfectorum, quod prohibebatur eis, 2. *Machab.* 12. Auari ut pecuniam habeant, prodiones exercent: & amicus supplantat amicum. Nam Dalila propter pecuniam Samsonem tradidit, quem prius se diligere ostendebat, ut dicitur *Judic.* 16. Iudas Scarioth propter cupiditatem decimæ quam perdidit de unguento Christum tradidit & vendidit, à quo tot & tanta receperat beneficia, ut habetur *Matth.* 26. Auari sunt grauiter puniendi & corrigendi à Prælati: & grauiter puniuntur à Deo Omnipotenti. Nam præcipua occasio reprobationis Saul vide-

tur fuisse cupiditas quam habuit in præda Amelech, vt habetur *1. Reg. 15*. Opprimentes alios per vsuras & exactiones Neemias grauiter increpauit. *Neem. 5*. Ptolemæus vituperauit Alexandrum, quia regnum eius per auaritiam concupiuit. *1. Machab. 11*. Acerbe est punitus diues epulo, qui fuit de micis panis erga Lazarum auarus. *Luc. 16*. Emptores bouum & villarum, id est, mobilium & immobiliū, sunt exclusi à cœna magna quam Dominus præparauit, *Luc. 14*. Terribiliter punita est auaritia Ananiæ & Saphiræ, per Apostolum Petrum, quia subitanea morte occubuerunt. *Actor. 5*.

CAPVT XVIII.

De Verbi Dei Auditu.

Audiri debet verbum Dei,

Cum fidelitate credendi:

Cum sinceritate reuerendi:

Cum assiduitate adimplendi:

Cum voluntate penitendi:

Sine impietate resistendi.

AVdiri debet verbum Dei cum credibilitate & fide; idè cum Aaron verba Domini locutus fuisset ad populum, credidit populus omnis, & proni adorauerunt. vt habetur *Exod. 4*. Post aduentum Spiritus sancti multi qui audierunt verbū Dei, crediderunt: & creuit Ecclesia. *Act. 4*. Gentes audientes quod Paulus & Barnabas prædicarent,

gausi

gausi sunt & crediderunt. *Actor. 13.* Paulo & Barnaba prædicantibus, Iconii audierunt, & multi cum auiditate crediderunt. *Actor. 14.* Intrante Paulo in synagogas Beryti audierunt multi cum auiditate qui crediderunt. *Actor. 19.* Audiri debet verbum Dei cum reuerentia & deuotione cordis & gestus; ideo Eglon rex statim surrexit de folio, quando Ayoth dixit ei: Verbum Dei habeo ad te, ô rex: maximam reuerentiam exhibens verbo Dei. *Ind. 3.* Heli docuit Samuelem vt reuerenter diceret: *Loquere Domine, quia audit seruus tuus. 1. Reg. 3.* Legit Esdras verba legis à mane vsque ad mediam diem; & aures populi erant erectæ ad librû. *2. Esdr. 8.* Reuerenter audiebat Maria soror Marthæ, quæ sedens secus pedes Domini, audiebat verba illius. *Luc. 10.* Loquebatur Iesus docens in templo: & omnis populus suspensus erat audiens verbum eius. *Luc. 19.* Reprehendentes se discipuli de ignorantia cognitionis Christi, dicebant adinuicem: *Nonne cor nostrum ardens erat in via, dum loqueretur nobis. Luc. 24.* Prædicante Philippo in Samaria, intendebant turbæ deuotæ his quæ dicebantur ab eo. *Actor. cap. 8.* Audire verbum Dei non sufficit, nisi homo adimpleat opere illud quod audit: Ideo dixit populus Moyfi: *Omnia verba quæ loquutus est Dominus, faciamus. Exod. cap. 18.* Job dixit Domino: *Auditu auris audiui te. & post pauca: Ago penitentiam in farina & cinere. Iob. 42. & ultimo.* Herodes licet pessimus, audiebat Ioannem: Et audito eo multa facie.

faciebat. *Marc. 6.* In fine sermonis in monte dixit Iesus: *Omnis qui audit verba mea & facit ea, similitur viro, qui edificauit domum suam supra firmam petram. Matth. 7.* Mulieri dicenti: *Beatus venter qui te portauit, dixit Christus: Beati qui audiunt verbum Dei & custodiunt illud. Luc. 11.* Estote factores verbi, & non auditores tantum. *Jac. 1.* Auditus verbi Dei conuerti facit peccatorem ab errore viæ suæ; idè dixit Dominus Hieremiæ: *Noli subtrahere verbum, si forte audiant & conuertantur. Jerem. 26.* Verbum prædicationis Ionæ venit ad regem, & conuertit eum, & populum totius ciuitatis Ninive. *Ion. 3.* Post prædicantem Christum in nauicula Petrus & alij relictis omnibus secuti sunt eum. *Luc. 5.* Videntes discipuli quod per prædicationem conuertebantur infideles, dixerunt multitudini: *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei & ministrare mensis: & tamen illæ mensæ erant pauperum & viduarum: vt ostenderent, quod prædicatio verbi Dei ad homines conuertendos præualeat operibus misericordiæ corporalis. Act. 6.* Quia eunuchus audiuit verbum Domini à Philippo, conuersus & baptizatus est. *Act. 8.* Prædicatio Petri & admonitio angeli Cornelium conuerterunt. *Act. 10.* Lidia purpurissa ad prædicationem Pauli est conuersa, vt habetur *Act. 10.* Paulo loquente de resurrectione mortuorum, Dionysius Ariopagita credidit. *Act. 17.* Audire verbum Dei nolunt mali & incorrigibiles, ne conuertantur; idè dixit Moyses Domino: *Filii Israel non me audiunt;*
& quo-

& quod
nolum
phet
bere.
Israel
mus e
aures
entes
dissen
tuoru

Ad
Fil
Ge
Su
Sec
Ini
Ga

A
ma m
legitu
concu
Genes
retro

Et quomodo audiet me Pharaos. Exod. 4. Rex Achab noluit audire Micheam Prophetam, quia nõ prophetavit ei nisi malum, sicut ipse merebatur habere. *3. Reg. 22.* Dixit Dominus Ezechieli: *Domus Israel nolunt audire te, quia nolunt me audire: quia dominus exasperans est. Ezech. 3.* Iudæi obturauerant aures suas, vt non audirent Stephanum, & audientes dissecabant cordibus suis. *Actor. 7.* Cum audissent quidam Paulum de resurrectione mortuorum, irridebant eum. *Actor. 17.*

CAPVT XIX.

De Auiditate mulierum.

Auide sunt mulieres in vititorum prohibitione:

Filiorum impetratione:

Genitorum prosperatione:

Sublimiorum cumulatione:

Secretorum reuelatione:

Inimicorum vindicatione:

Gaudiorum secretorum enarratione.

Avidæ sunt mulieres semper de sibi prohibitis, & amplius desiderant vitata; idè prima mulier de concessis fructibus comedisse non legitur, nec eos desiderasse, sed solum vititum concupiuit, & viro suo attulit ad comedendum. *Genes. 3.* Vxor Loth voluit contra prohibitionem retrò post tergum respicere, & versa est in statuam salis.

falis. *Genes. 19.* Dina contra licentiam patris & fratrum voluit videre mulieres regionis illius: & oppressa est à Sichem, & sic de illis quæ volunt videre viros & videri ab eis, vt habetur *Genes. 3.* Domina cui seruiebat Joseph, quia sciebat adulteriũ à naturali lege fore prohibitum, auidæ sollicitabat eum ad peccandum. *Genes. 29.* Auidæ sunt mulieres habere filios, vt careant sterilitatis opprobrio; ideo Sara ita desiderabat filios, vt potius voluerit Abraham habere filios de ancilla quam non habere, credens de se nunquam posse filios generare. *Genes. 16.* Filia Loth potius voluerunt habere filios de patre proprio, quam filios non habere. *Genes. 19.* Rachael videns sororem fœcundam, dixit marito: *Da mihi libros, alioquin moriar.* *Genes. 30.* Anna desiderio habendi filios flebat, & non capiebat cibum. *1. Reg. 1.* Multum desiderabat illa mulier & proprium filium, quæ rapuerat alienum. *3. Reg. 3.* Auidæ sunt mulieres de profectibus & prosperitatibus filiorum; ideo mulier Sunamitis voluit ire ad Heliseum pro suscitatione filij, quamuis vir eius plenam licentiam nõ concessisset. *4. Reg. 4.* Vxor Tobiaë quotidie respiciebat viã, vt videret filiũ prospere venientẽ. *Tob. 10.* Mulier Chananæa sic feruide desiderabat filiaë sanitatem, quod Dominũ pluries pro ea rogauit; & plura opprobria sustinens, nõ desistit donec quod petierat impetrauit. *Matth. 15.* Mater filiorum Zebedæi sic auida fuit pro filiorum prosperitate, quod accessit ad Iesum & petijt filios ante laborem remunerari.

nerar
 possi
 rinu
 sime
 neam
Reg. 2.
 nem
 fcond
 scire
 tantu
 secre
 instic
 posit
 lare, q
 impo
 fortit
 modu
 ad vin
 de He
 susper
 stinum
 sic des
 contra
 caput
Mark
 multu
 dicare
 dia sui
 terrog
 ad ma
 E

nerari. *Matth. 20.* Auidæ mulieres pofeunt habere
 poffeffiones & gloriam; ided Aza filia Caleph ob-
 tinuit terram irriguam, quia fufpirans affectuofif-
 fime poftulauit. *iofue 15.* Ita concupiuit Iezabel vi-
 neam Naboth, vt fecerit eum iniufte lapidari. *3.*
Reg. 21. Athalia concupifcens gloriam & poffeffio-
 nem regni, omne femen regium excepto Ioas ab-
 fcondito, interfecit. *4. Reg. 11.* Auidæ funt mulieres
 fcire fecreta virorum: & quanto magis eis occul-
 tantur, eo amplius fcire defiderant. Sed nulluna
 fecretum continent. Vnde vxor Samfonis tantum
 inftitit, quod ei Samfon reuelauit fecretã & pro-
 pofitionem obfcurã, quam parëtibus noluit reue-
 lare, quæ eam poftea propalauit. *Iud. 14.* Dalila fua
 importunitate deuicit Samfonem vt ei pãnderet
 fortitudinis fuæ: quod fecretum Philiftæis poft-
 modum reuelauit. *Iudic. 16.* Auidæ funt mulieres
 ad vindictam, & non parcunt nifi vlcifcantur. Vn-
 de Hefter non fuit contenta de vindicta Amon
 fufpenfi, & 4000. virorum occiforum, fed in cra-
 ftinum fecit ceteros trucidari. *Hefter. 9.* Herodias
 fic defiderabat vindictam de Ioanne, qui dixerat
 contra eam, quod magis elegit petere ab Herode
 caput Ioannis quam dimidium regni fui. *Marc. 6.*
Matth. 14. Dixit Chriftus exẽplum de vidua, quæ
 multũ fuit molefta iudici vt eã de aduerfario vin-
 dicaret. *Luc. 18.* Auidæ funt mulieres fecreta gau-
 dia fui cordis exprimere, & alijs reuelare. Vnde in-
 terrogata Rebecca, fi vellet ire cum feruo Abrahã
 ad maritum fuum, lætitiã volens oftendere, non
 dixit

dixit, si placet vobis: sed lætanter dixit, Vadam. *Genes. 24.* Puella nomine Rode præ gaudio non apparuit Petro, sed quod Petrus adesset, lætanter cucurrit intro stantibus nunciare, vt habetur *Actor. 12.*

CAPVT XX.

De Auxilio Dei.

Auxilium petendum est à Deo: quia solus est:

Auxiliator in tribulatione:

Solus in tentatione:

Solus in contemplatione.

Primus Auxiliator in tribulatione Deus est positus. *Psalmista, Da nobis auxilium de tribulatione.* Et hoc tripliciter conferuando, siue defendendo. *Psalmus: Mittat tibi auxilium de Sancto, & de Sion tueatur te.* *Esaia 50, Dominus Deus auxiliator meus, & ideo non sum confusus.* Item confortando *Psalmus: Manus enim mea auxiliabitur ei.* Item spem gloriæ donando *Psalm. DEVS auxilii mei, & spes mea in Deo est.* Auxiliator Deus in pugna tentationis. *2. Paral. 32.* Cum Senacherib brachium carniū est nobiscum Dominus Deus noster auxiliabitur nostri. Item hostes debellando. *Esa. 30. Egyptus homo & non Deus, & equi eorum, caro & non spiritus, Inclinauit Dominus manum & corruet auxiliator, & cadet.* Propter hoc dicebat *Esa,*

Esaia
qui m
26. Eg
retur e
Deus
Israe
sentun
infun
num g
gratiam
Leuan
mibi. I
do. Pla
tus en

Bap
Den
Prop
Rob

BA
qu
brum i
stiani
bus, est
ur bap

Elaias: *Ecce Dominus Deus auxilium moſi, quis eſt qui me contemnet?* Item corroborando, 2. Par. 26. *Egreſſum eſt nomen Ozia procul, eò quod auxiliaretur ei Dominus & corroboraffet illum.* Auxiliator Deus in contemplatione. *Dent. penult. Beatus eſt iſrael? quis ſimilis tui popule, qui ſalutaris in Domino ſcutum auxilii tui, & gladius gloria tua.* Item gratiam infundendo. *Hebr. 4. Adeamus cum fiducia ad thronum gloria eius, ut miſericordiam conſequamur & gratiam in auxilio oportuno.* Item mittendo. *Pſalm. Leuavi oculos meos in montes, unde ueniet auxilium mihi.* Item concupita & petita ad libitum faciendo. *Pſalm. Beatus uir cuius auxilium eſt abſ te.* Beatus enim eſt cui omnia optata ſuccedunt.

CAPVT XXI.

De Baptiſmo Chriſtianorum.

Baptiſmus Chriſtianorum eſt

Demonſtratus in figuris:

Prophetatus in Scripturis:

Roboratus Chriſti curis.

BAPTISMVS præfiguratus fuit in figuris antiquæ legis. Nam figuratus fuit per mare rubrum in quo filij Iſrael liberati ſunt, id eſt; Chriſtiani: & Pharao, id eſt, diabolus cum ſuis ſequacibus, eſt ſubmerſus *Exod. 14.* Per aquam ſignabatur baptiſmus in quam Helizeus miſit ſalem, id

D

eſt.

50 DE BAPTISMO CHRISTIANORVM

est, Christus gratiam, vt eius sceleritas sanaretur, vt lucide habetur, *4. Reg. 20.* Septena lotio Naaman in Jordane, quæ eum mundauit à lepra, signat septem dona Spiritus sancti, mundantia hominem baptizatum. *4. Reg. 5.* Baptismus prophetatus fuit in Scripturis à Prophetis antiquis & nouis. Nam de eo prophetauit Ezechiel, dicens: *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Ezech. 36.* Ioannes Baptista eximius Prophetarum, prophetauit & prædicauit Baptismum, & incæpit eum, & Christi baptismum propheticè nunciauit. *Matth. 3.* Baptismum consecrauit & approbauit Christus, quando baptizatus est à Ioanne, & Spiritus sanctus apparuit in columbæ specie, vt aquis virtutem tribueret salutarem. *Matth. 30. & Luc. 3.* Præcepit Christus baptismum fieri de necessitate, cum dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non intrabit regnum cælorum. Ioann. 3.* Prædicari etiam voluit Christus baptismum, & formam baptizandi tradidit, dicens: *Euntes, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Amen. Matth. 28.* In baptismo & fide ostendit Christus esse salutem nostram, dicens: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Marc.*
 vltimo.

CAP.

D
 Ba
 Ca
 Pr
 Fla
 Ar
 Den

 B
 Ba
 & Eua
 nes. 1.
 Crescit
 bus pr
 re. Bene
 12. Asc
 los in E
 dientib
 Benedi
 portant
 Ismaele
 dicam e
 nes. cap.
 restituit
 iustis &
 tempora
 ibat pro

aretur,
o Naa-
a, signat
homi-
heratus
nouis.
Effun-
mini ab
oannes
rauit &
Christi
Bapti-
quan-
sanctus
rtutem
Præce-
e, cum
ritus san-
edicari
ormam
e omnes
Fili, &
smo &
ram,

CAPVT XXII.

De Benedictione Dei ad hominem.

- Benedictionem Dei recipiunt,*
- Coniugiorum perfecti observatores:*
- Præceptorum subiecti executores:*
- Flagellorum electi supportatores:*
- Arduorum accepti operatores:*
- Deuotorum dilecti hospitatores.*

Benedixit Deus existentibus in matrimonio
ad filios procreandos : sicut benedixit Adæ
& Euzæ, dicens: *Crescite & multiplicamini, &c. Ge-
nes. 1.* Noe etiam & filijs eius benedixit, dicens:
Crescite, &c. Genes. 9. Benedixit Deus obedienti-
bus præcepto eius: ideo dixit Abraham: *Egrede-
re, Benedicam tibi: magnificabo nomen tuum. Genes.
12.* Ascensus in cælum Saluator eduxit discipu-
los in Bethania, in montem Oliueti: quibus obe-
dientibus, eleuatis manibus benedixit. *Luc. 24.*
Benedixit Deus tribulatis, tribulationes patienter
portantibus. Sic benedixit Deus Abraham de
Ismaele eiecto & tribulato, dicens: *Ecce bene-
dicam ei, & augebo & multiplicabo eum valde. Ge-
nes. cap. 17.* Iob benedixit, quia patiens fuit, &
restituit ei duplicia. *Iob. cap. 42.* Benedixit Deus
iustis & bene operantibus, augendo eis bona
temporalia & spiritualia: sic benedixit Isaac, &
ibat proficiens: *Genes 26.* Iacob luctaturus cum
ange-

angelo dixit: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi.*
 & benedixit ei in eodem loco. *Genes. 32.* Operibus
 manuum Iob Deus benedixit, & possessio eius
 creuit in terra. *Iob. 1.* Desideranda est illa benedi-
 ctio, quam daturus est Dominus iustis & bene o-
 perantibus in die iudicij, dicens: *Venite benedicti
 Patris mei, percipite regnum, &c. Matih. 25.* Benedi-
 dixit Deus recipientibus sanctos homines, vel san-
 ctas reliquias, hospitio. Sic dixit Iacob ad Laban:
*Modicum habuisti antequam venirem ad te: & nunc
 diues factus es, & benedixit tibi Deus propter aduen-
 tum meum. Genes. 30.* Propter Ioseph benedixit
 Deus domui Egypti, & multiplicauit in omnibus.
Genes. 39. Habitabat arca Domini in domo Obe-
 dedom tribus mensibus, & benedixit Deus do-
 mui Obededom, vt habetur *2. Reg. 6.*

CAPVT XXIII.

De Benedictione hominis ad Deum,

Benedicere debet homo Deo,

Pro superatione decertationum:

Pro acquisitione illustrationum:

Pro adeptione perfectionum:

Pro promotione prelationum;

Pro effusione orationum;

Pro euasione tribulationum;

Pro cognitione retributionum.

Benedicere debet homo Deo, pro obtentis vi-
 ctorijs corporalium inimicorum; ideo Mel-
 chise-

chifedech occurrēs Abrahæ post victoriam quam
 habuerat ipse de quatuor regibus, Dominum pro
 obtenta victoria benedixit, vt habetur *Genes. 13.*
 obtenta victoria de Sifara Delbora & Barac ceci-
 nerunt dicentes: *Qui sponte obtulistis animas vestras*
de Israel ad periculum, benedicite Deo. Iudith. 5. Post
 victoriam quam habuit Dauid de Goliath, dicitur
 fecisse *Psal. Benedictus Dominus, &c. 1 Reg. 7 Psal.*
143. Ozias princeps videns Judith cum capite Ho-
 lofernis, benedixit Deum. *Judith. 13.* Obtenta vi-
 ctoria & ædificato altari sub Iuda Machabæo be-
 nedixit populus Dominum. *1 Machab. 4.* Helio-
 doro volente spoliare templum, sed terribiliter
 flagellato, benedixerunt Deum, *2 Machab. 3.* Be-
 nedicere Deum homo debet, pro acquisita vel ac-
 quirenda sapientia; ideo cum audisset Hira ver-
 ba Salomonis, ait: *Benedictus Deus, qui dedit Dauid*
filium sapientem, vt habetur 3. Reg. 5. Cum aperuisset
 librum Estras, vt instrueret populum, benedixe-
 runt Domino ipse & populus. *Neem. 8.* Tobias in-
 struens filiū & sapientiam docēs, inter cætera dixit
 ei: *omni tempore benedic Domino. Tob. 4.* Daniel qui
 accepit sapientiam & reuelationes à Deo, ait: *Be-*
neditus Deus qui dat sapientiam. Dan. 2. Benedicere
 debet homo Deo pro complemento & perfectio-
 ne cuiuslibet operis boni. Sic Salomon ædificato
 templo benedixit Deo, qui dedit gratiam com-
 pleti opus suum dicens: *Benedictus Dominus Deus*
Israel, qui locutus est ad Dauid patrem meum, & com-
pleuit. 3. Reg. 8. Completo muro Hierusalem sub
 D 3 Estra

54 DE BENEDICTIONE HOMINIS.

Esdra & Neemia, dixerunt Leuita: *Surgite, benedicite Deum nostrum ab aeterno. Neem. 9.* Completa promissione, facta Simeoni à Spiritu sancto, accepit Iesum, & benedixit Deum, dicens: *Nunc dimittis, &c. Luc. 2.* Benedicere debet homo Deo in electione & promotione boni Prælati & iusti Principis. Ideo facto principe Asaph, ad confitendum Domino, sequitur: *Benedixit Dominus, &c. 1. Paral. 16.* Videns Esdras animum Artaxerxis regis esse bonum dixit: *Benedictus Deus patrum nostrorum, qui dedit hoc in corde regis. 1. Esdr. 7.* Benedicere debet homo Deo in oratione: & maxime in Ecclesia. Ideo Sara filia Rachuelis orando, dixit: *Benedictum nomen tuum Deus, qui cum iratus fueris misericordiam facis. Tob. 3.* Post ascensionem Domini erant in templo discipuli, orantes & benedicentes Deum. *Luc. 24.* Benedicere debet homo Deo, pro euasione tribulationum; ideo Raguel & uxor eius, videntes quod dæmon Tobiam non vexaret, dixerunt: *Benedicimus te Domine Deus Israel: quia non contigit nobis ut putabamus. Tob. 8.* Ananias & socij liberati à flamma fornacis, benedixerunt Domino. Et similiter Nabuchodonosor Deum pro eorum liberatione plurimum benedixit. *Dan. 3.* Petrus Apostolus tribulationes patiens dicebat: *Benedictus Deus & pater Domini nostri Iesu Christi, Pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. 1. Pet. 1.* Benedicere debet homo Deo, pro receptis beneficijs gratias referendo. Ideo Raguel soli-

cite

cite monuit Tobiam & filiam, vt pro receptis beneficijs benedicerent DE VM cœli, & omnia eius beneficia & mirabilia narrarent. *Tob. 10.* De recuperato visu & auditis sermonibus Rague-
 lis Tobias Dominum benedixit. *Tob. 13.* Machabæus & qui cum ipso erant audientes auxilium à Domino sibi missum, benedixerunt Dominum. 2. *Machab. 11.* Zacharias recepta prole, & soluto vinculo linguæ eius, prophetauit, dicens; *Benedictus Dominus Deus Israe! Luc. 1.*

CAPVT XXIV.

De Benedictione hominis ad hominem.

Benedicere debet homo

Bellatorum victoribus:

Genitorum pignoribus:

Hospitiarum cultoribus:

Egenorum benefactoribus:

Et bonorum actoribus.

Benedicere debet homo Deo ad acquirendam victoriam; ideo Melchisedech benedixit Abrahæ reuertenti cum victoria qua fuerat pro iustitia præliatus. *Genes. 14.* In cantico pro victoria habita de Sisara dicitur; *Benedicta inter mulieres Iahel.* Ozias princeps populi dixit ad Iudith, quæ obruncauerat Holofernem: *Benedicta tu es filia à Domino Deo excelsæ, &c. Iudith. cap. 13.* Benedicere

dicere debet homo filiis suis & propinquis. Flen-
 te Esau dixit pater eius: *In rore caeli & pinguedine*
terra desuper erit benedictio tua. Genes. 27. Iacob be-
 nedixit filio suo Ioseph & duobus filiis eius di-
 cens; *Benedicat Deus pueris his.* Et post modicum,
 benedixit omnibus filiis suis, *Genes. 49.* Rachuel
 benedixit filiam, tradens eam Tobia, dicens: *Deus*
sit vobiscum, qui coniungat vos & impleat benedictio-
nem, Tob. 7. Benedicere & salutare debet homo
 hospites suos, sicut Pharaon postquam Ioseph in-
 troduxit patrem suum, Iacob benedixit: & inter-
 rogans eum de tempore vitae suae, *Genes. 47.* Ra-
 chuel oscularus Tobiam hospitem suum, pra gaudio
 fleuit, & ait: *Benedictio sit tibi fili mi: quia bonus*
& optimi viri es filius, Tob. 7. Gabelus inueniens
 Tobiam hospitem in domo Rachuelis benedixit
 simili modo, *Tob. 9.* Veniente Maria ad domum
 Elizabeth, & salutata ea, exclamavit Elizabeth,
 dicens: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fru-*
ctus ventris tui, Luc. 1. Benedicere debent Praelati
 subditos suos; ideo dixit Dominus Moyse: *sic bene-*
dicos filios Israel: Benedicat tibi Dominus Deus tuus,
& custodiat te, Numer. 6. Extendens manum Aa-
 ron ad populum benedixit eis, *Leuit. 9.* Non so-
 lum Praelati boni, sed etiam mali debent benedi-
 cere subditos suos; ideo dixit Balaam: *Ad benedi-*
cendum ductus sum, benedictionem prohibere non de-
beo, & non potero: vt habetur Numer. 23. Con-
 uertit Salomon faciem suam, & benedixit omni
 Israel; & omnis Ecclesia stabat, *3. Reg. 8.* Cum Da-
 vid

uid obeliffet holocausta, benedixit populo in nomine Domini. *I. Parahp. 16.* Benedicere debent pauperes benefactoribus suis; ideo dixit Moyses populo: *Non pernoctabit apud te pignus pauperis, ut dormiens in vestimento, benedicat tibi. Deuteron. 24.* Naemi videns quod Boos benedixit Ruth nurui suæ & pauperi & viduæ, benedixit ei, dicens: *Benedictus sit a Domino, quia gratiam quam seruauerat uiuis, reparauit & mortuis. Ruth. 2.* Benedicere debet homo bene operantes & sancta opera facientes; ideo Iosue dixit Rubenitis & Gaaditis; *Fecistis omnia quæ præcepit Moyses; Et sequitur: benedixit eis. Ios. 23.* Quia Ruth caste vixerat, & bene fuerat operata, Boos benedixit ei. *Ruth. 3.* Heli Sacerdos benedixit Helchanæ & vxori eius, orantibus & offerentibus in templo. *1. Reg. 1.* Nunciatum est Dauid quod viri Fabes Galaad sepelissent Saul mortuum, dixitque ad eos: *Benedicti vos à Domino qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepelistis eum. 2. Reg. 2.*

CAPVT XXV.

De Benignitate Dei.

Benignus est Deus exorantibus pro alienis delictis:

Tolerantibus, & habentibus astrictis:

Operantibus cæli canis ascriptis:

Decertantibus sed effrenis deuictis:

*Iam peccantibus & pœnitentibus de delictis:
Ægrotantibus morbi pœnis afflictis.*

Benignus est Deus operantibus pro peccatoribus. Vnde Abraham petenti à Domino vt parceret Sodomitis, quicum multa fiducia loquebatur, semper benigne respondit: & quamuis Abraham visus fuisset hominibus importunus, Dominus ei quod petebat benigne concessit: vt lucide ponitur *Genes. 18.* Dixit Dominus Moyfi: *Cerno quod populus iste dura cernicis est: dimitte me vt irascatur furor meus, & deleam eos.* quasi benigne diceret: Tu tenes me benigne, pro eis orando. *Exod. 32.* Similia dicebat Hieremiæ oranti pro populo, quem volebat propter peccata delere. *Hierem. 7.* Benignus est Dominus tribulationem sustinentibus; ideo fugienti Iacob iram fratris sui, Dominus benigne apparuit, & reuertentem, benigne ab insecutione defendit. *Genes. 33.* Loquebatur Dominus Moyfi vt amico, & ipsum à detractoribus pluries liberauit. *Numer. 12. & 14.* Helix angustiatio coruus panes & carnes iussu Dei cum benignitate ferebat. *3. Reg. 17.* Eidem Helix fesso & tribulato Deus panem & aquam per angelum destinavit. *Reg. 3. & 19.* Cum Azaria & sociis eius in fornace vidit Nabuchodonosor similem filio Dei, ad probandum quod semper Deus est cum tribulatis, sustinentibus patienter. *Dan. 3.* Danieli existenti in lacu leonum Deus benigne misit coctum per Abacuc de longinquo. *Dan. 14.* Discipulis de
Christi

CHRISTI recessu tribulatis ipse Spiritum paracletum promisit & dedit. *Joan. 14. Act. 2.* Petrum fluctuantem in mari Dominus benigne de fluctibus liberavit. *Matth. 14.* Stephano posito in tribulatione martyrij, Dominus benigne cœlum apertum & seipsum ostendit. *Act. 7.* Joannes existens in Pathmo à Deo est multis reuelationibus consolatus. *Apocal. per totum.* Susannam in maximis tribulationibus & periculo mortis, Deus misericorditer per Danielem liberavit. *Dan. 13.* Latronem clamantem in suis tribulationibus, consolatus est eum DOMINVS dicens: *Hodie mecum eris in Paradiso. Luca 23.* Ionam qui deglutitus fuit à pisce, Dominus misericorditer liberavit, vt dicitur *Ione cap. 2.* Ex his omnibus colligitur benignitas Dei Omnipotentis. Benignus est Deus iustis & recte viuentibus. Ideo Iacob qui fideliter vixerat & fiducialiter dicebat: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi,* benigne benedixit ei, vt habetur *Genes. cap. 32.* Ezechias Rex dixit: *Dominus propitiabitur cunctis, qui in toto corde querunt Deum. 2. Paralip. 30.* Misit Dominus benigne angelum Raphaellem, qui Tobiam duxit incolumem & reduxit. *Tob. 5. vsque ad 12.* Magdalenam pio operi intendentem Christus benigne discipulis murmurantibus excusauit. *Matth. 26. Marc. 14.* Exaudiuit Dominus innocentem Susannam, & benigne eam ab iniustis senibus liberavit. *Dan. 13.* Discipulos iustos Christus benigne defendit tēpore passionis, dicēs: *Si ergo me queritis, sinite hos abire.*

O quan-

O quanta benignitas. *Ioan. 18.* Benignus est Dominus præliantibus pro iustitia, eos confortando & adiuuando; ided obediuit Dominus voci Iosue dicenti: Sol contra Gabaon non mouearis. *Ios. 10.* Gedeoni dedit benigne bis signū in vellere, quod de hostibus victoriam obtineret. *Iudic. 6.* Machabæus & qui cum eo erant bis à Deo auxilium acceperunt. *1. Machab. 10.* Benignus est Dominus peccatoribus, & specialiter volentibus pœnitere; ided benigne pepercit Dauid confitenti peccatum cum à Nathan fuit reprehensus, vt dicitur *2. Reg. 12.* Licet posteri Dauid multipliciter peccarent, tamen Dominus multotiens pepercit eis. *3. Reg. 17.* Præparauit Dominus piscem qui recepit Ionam, quamuis iuste ex inobedientia puniretur. *Ion. 2.* Statim post vocationem Matthæi, benigne cum peccatoribus manducauit. *Matth. 9. Marc. 2. Luc. 5.* Magdalenz piæ peccata cōdonauit, & à murmurante Phariseo eam defendit. *Luc. 7.* Exemplum Christi de filio prodigo maximam Christi benignitatem ad peccatores ostendit. *Luc. 20.* Zachæus publicanus qui Christum desiderabat videre, benigne fuit à Domino visitatus. *Luc. 19.* Latroni petenti sui à Christo memoriam, in breui, promisit tempore paradisum. *Luc. 23.* Magna pietas Christi qua Petrum ter negantem non abiecit, sed potius benigne respexit. *Luc. 22.* Thomam nō credentem non repulit, sed se tangi & palpari permisit. *Ioan. 20.* Saulum persecutorem benigne prostratum cæcauit pariter & conuertit.

Act. 9.

firm
Iesu
& in
ad et
Lep
dare
Mat
imm
uit.
quo

T
I
B
S
A

B
runt
blas
dari
xera
lium
in n
min

Actor. 9. Benignus est Dominus debilibus & infirmis, eis sanitatem largiendo. Nam circumibat Iesus totam Galilæam, sanans omnem languorem & infirmitatem: quod nisi fecisset, multi infirmi ad eum non potuissent accedere. *Matth. 4. & 9.* Leprosum dicentem: *Domine si vis potes me mundare: extendens manum Iesus, tetigit & mundauit.* *Matth. 8.* A muliere sanguiflua, secundum legem immunda, Iesus se tangi permisit, ipsamque sanauit. *Matth. 9.* De benignitate Dei circa infirmos quos curauit, *vide caput. 44.*

CAPVT XXVI.

De Blasphemia in Deum.

Blasphemi acerbitatem punitionis subeunt.

Iniquitatem transgressionis committunt:

Benignitatem correptionis omittunt:

Sublimitatem elationis premitunt.

Malignitatem detractionis immittunt.

Blasphemi in Deum grauius puniuntur: etiam in presenti & tamen propter hoc non dimittunt multi. Nam filius mulieris Israelitæ, quia blasphemauerat Deum, iussus est à Domino lapidari. *Leuit. 14.* Vir Dei dixit ad regem Israel, qui dixerat: Deus montium Dominus, & non Deus uallium, dabo omnem multitudinem hanc grandem in manu sua. *3. Reg. 20.* Multum displicuerunt Domino blasphemie seruorum Senacherib regis Assyriorum

syriorum, propter quos percussit Deus 185. millia
 hominum de exercitu suo. 4. Reg. 19. Blasphemi
 committunt peccatum grauissimum, & acriter
 Deum in sua iniquitate impugnāt; ideo dixit Heli
 filijs suis: *Si peccauerit vir in virum, placari ei potest
 Deus.* Si autem in Deum: *quis orabit pro eo?* vt ha-
 betur 1. Reg. 2. Multum aggrauauit Sathan pecca-
 tum Dauid, quod fecerat inimicos blasphemare
 nomen Domini. 2. Reg. 12. Maius peccatum nesci-
 uit excogitare impia Iesabel quam blasphemiam,
 vt Naboth faceret blasphemare. 3. Reg. 21. Blasphe-
 mi quanto magis reprehenduntur & responderetur
 eis, peiores fiunt & amplius blasphemant: propter
 quam causam prohibuit Ezechias ne populus re-
 sponderet aliquid blasphemij Rapsacis, vt habe-
 tur 4. Reg. 18 & Esa. 36. Cum argueret Hieremias
 propheta populum, quia sacrificabat dijs alienis,
 responderunt: *Sermonem Domini non audiemus, sed
 sacrificabimus Reginae caeli.* Hierem 44. Blasphemia
 ex magna superbia & elatione trahitur; ideo su-
 perbi sunt qui blasphemāt, & maiores se Domi-
 no reputant. Vnde Nabuchodonosor dixit tribus
 pueris: *Quis est Dominus, qui eripiat vos de manu
 mea?* Hæc autē dicebat, quia statuam eius adorare
 nolebāt. Dan. 3. Holofernes indignatus, quia Achi-
 or Dei potētiam cōmendauit, dixit: & propheta sti
 quod Israel defenderetur à Domino, *ostendam tibi
 quod non sit Deus in terra, nisi Nabuchodonosor.* Iud.
 6. Dicentibus Judæis Nicanori: *Est Deus potens in
 caelo, qui iubet custodiri Sabbathum,* Respondit, &

ego potens in terra, qui inbeo sumere arma. 2 Machab. 15. Blasphemant Deum increduli & infideles, detrahentes operibus Dei. Vnde cum Iesus eiecisset dæmonem Pharisæi clamabant, dicentes: *In Beelzebub principe eicit demonia.* Matth. 12. Luc. 11. Pendente Christo in cruce, prætereuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes: *Vah! qui destruis templum Dei, & in triduo reedificas illud.* Matth. 27.

CAPVT XXVII.

De Castitate & Continentia.

*Castitas sociorum malignitate amittitur,
Flagellorum acerbitate dimittitur,
Præ cunctorum utilitate diligitur,
Clericorum maturitate dirigitur,
Relictorum sobrietate acquiritur,
Sine morum aequalitate perditur.*

Castitas seruatur in societate bonorum, & perditur in societate malorum; in cuius signum parètes nostri dum in Paradiso fuerunt, erant casti; sed postquã eiectione fuerunt, conuersantes in terra, cognouit Adam vxorem suam Euã. Gen 4. Donec Dina fuit cum fratribus suis & patre, fuit casta: sed exiens mulieres videre, est corrupta, vt habetur Genes. 34. Castitatem frangentes contra præceptum Domini, grauitèr puniuntur. Nam cū Sichem violasset Dinam filiam Iacob, fratres eius Sichem & patrem & populum occiderunt. Gen 39. Post debel-

64 DE CASTITATE ET CONTINENT.

debellationem Madianitarum iussit Moyses corruptas iugulari, & virgines seruari. *Numer. 25.* Amon propter deflorationem Thamar ab Absalone in conuiuio est occisus. *2. Reg. 13.* Post violationem vxoris Leuitæ plusquam sexaginta millia virorum sunt occisi. *Iudic. 20.* Castitas cara res est & multum diligenda; & debet homo se morti exponere vt eam custodiat. Idem Ioseph licet esset iuuenis, & sollicitaretur à domina, maluit incarcerari & diffamari, quam perdere castitatem. *Genes. 39.* Iudas qui castus non erat, diligebat in alijs castitatem; idem detestatus est fornicationem Thamar. *Genes. 38.* Sic diligebat Sara castitatem, vt diceret: *Tu scis Domine, quia nunquam concupivi virum.* *Tobia. 3.* Grauitè fuit Susanna molestata à Senibus: sed nec famam, nec vitam præposuit castitati. *Daniel. 13.* Maria non est oblita votum castitatis tenere, licet angelus diceret ei quod de ea filius Dei nasceretur, vt habetur *Luc. 1.* Castitatem maximè seruare debent Sacerdotes & ministri Dei: In cuius figura dicitur quod mundi debeant esse à mulieribus, qui panes Sacerdotales manducarent, vt habetur *1. Reg. 21.* Quando mulier Sunamitis volebat loqui Heliseo, tunc Heliseus mittebat puerum, seu seruum, tanquam vitans consortia mulierum. *4. Regum 4.* Propter illud quod Christus dixit, quod in alio sæculo non nubent neque nubentur, sed erunt sicut angeli Dei, ostenditur quod vita ministrorum Dei in terra debet esse casta, vt sequantur vitam cœlestium ministro-

rum *Marth. 22.* Argumentum est castitatis Præ-
 latis & Clericis, quod Stephanus mulieribus est
 præpositus. *Actor. 6.* Caste debent viuere relictæ
 & viduæ inter alias mulieres: & quia castitas est
 eis difficilior, propter voluptates expertas, ad
 eam seruandam debent intendere ieiuniis ora-
 tionibus; ideo Judith post mortem viri sui non
 cognouit alium virum, sed cum puellis suis clausa
 morabatur, habens cilicium supra lumbos, & iei-
 unans cunctis diebus. *Judith. 8.* Anna vidua fuit
 casta, quæ steterat cum viro annis septem tantum,
 & vidua fuit vsque ad annos octoginta quatuor:
 quæ nec descendebat de templo, ieiuniis & ora-
 tionibus vacans. *Luc. 2.* Castitas non sufficit sola
 ad salutem, si non aliis virtutibus & moribus bo-
 nis adornatur. Quod ostenditur in parabola de
 decem virginibus: vbi tot virgines fatuæ ex-
 clusæ, sed sapientes introductæ sunt. Quia fatuæ
 virgines licet castæ erant, oleum tamen bonorum
 operû non habebant, vt lucide habetur *Marth. 25.*

CAPVT XXVIII.

De Casu peccati.

*Casu peccati cadunt aliquando præsignati boni à
 vulgaribus.*

Prædonati donis singularibus.

Cadunt aliquando viri boni in peccatum, &
 Creputati sunt sancti; ideo qui se existimat sta-
 re vi-

re, videat ne cadat. Nam licet primi parentes essent in innocentia sancti, in loco tam eminenti & Domino satis propinquo, nihilominus tamen ceciderunt. *Genes. 3.* Loth qui bonus fuit inter malos, egressus à Sodomis cum duabus filiabus suis, cecidit in peccatum luxuriæ. *Genes. 19.* Dauid qui fuit sanctus & electus à Deo, de graui peccato in grauius cecidit: dum post adulterium in seruum Dei fidelem homicidium perpetravit. *2. Regum 11.* Iudas cecidit & Petrus, qui erant discipuli Christi & socij: quia vnus tradidit eum, & alius negauit eum. *Matth. 26.* Cadunt aliquando in peccatum homines dotati multis donis, quibus le tueri debebant. Nam angeli ceciderunt, qui fuerunt creati in cælo, dotati multis dotibus, nullam habentes materiam inclinantem ad casum, vt dicitur *Esaiæ 14.* Salomon dotatus sapientia, cecidit; qui cum amaret alienigenas mulieres, idola propter luxuriam pessimam adorauit. *3. Regum 11.* Fortissimus Samson, qui mandibula mille viros occiderat, & portas apportauerat ciuitatis, deceptione mulierculæ cecidit, cæcatus & mortuus est. *Judicum 15.*

CAPVT XXIX.

De Confessione peccatorum.

*Confessionem peccatorum efficit defecta accusatio,
Infitit erecta desperatio,
Minuit incepta iteratio,*

Con-

Consulit recepta tribulatio,

Perficit accepta reputatio.

Confessio peccatorum debet esse accusatoria, & nullum debet excusare peccatū. Ad quod mouebat Dominus Adam, vt cognosceret & accularer peccatum suum: sed ipse retorfit in Deum & in mulierem, & mulier in serpentem. *Genes. 3.* Reprehensus Dauid à Nathan, peccatum suum patenter & humiliter est confessus. *2. Reg. 12.* Similiter cognouit peccatū numerationis populi, & obtulit se pœnæ portandæ. *2. Reg. 24.* Veniebant ad Ioannem omnis populus Iuda, confitentes peccata sua. *Matth. 3. Marc. 1.* In cuius figura dixit Christus leprosis: *Ite, ostendite vos Saecdotibus. Luc. 17.* Prædicante Paulo, multi veniebant confitentes peccata sua. *Act. 19.* Confessio peccatorum debet esse cum spe veniæ, & non cum desperatione. Ideo confessio Cain Deo non placuit, nec ipsi profuit, quantumcunque peccatum cognouerit; quia cum desperatione, iniusta fuit, cum dixit: *Maiores iniquitas mea, quam vt veniam merear. Genes. 4.* Iudas confessus est peccatum suum, dicens: *Peccaui, tradens sanguinem iustū, &c.* sed ipsa non profuit; quia cum desperatione fuit. *Matt. 26.* Confessio peccatorū debet esse cū proposito ulterius nō peccandi; ideo Pharaoni dicenti: *Peccavi, nō profuit illa cōfessio; quia non intēdebat desistere à peccato, nec derelinquere durtiā cordis sui. Exo. 10.* Simile accidit Saul cum reprehenderet eū Sa-

muel de obedientia ad Deum. 1. Reg. 15. Sed quia David dixit illud verbum, scilicet, *Peccaui*, cum intentione vterius non peccandi, dixit ei Nathan: *Transtulit Dominus peccatum à te.* 2. Reg. 12. Confessionem inducit aliquando tribulatio & afflictio: cum enim homo tribulatur, cogitat quod pro peccatis suis patitur, & Domino confitetur; ideo dicit Psalmista: *Multiplicatae sunt infirmitates eorum: postea accelerauerunt*, scilicet ad confessionem. *Psalm. 15.* Afflicti Israelitae per serpentes, dixerunt Moyse: *Peccauimus, quia loquuti sumus contra te.* Numer. 21. Oppressi filii Israel à Philistaeis & filiis Amon, tunc confessi sunt, dicentes: *Peccauimus.* *Jud. 10.* Confiteri debent homines quantumcunque iusti, & se peccatores asserere & reputare, exemplo Neemiae, dicentis: *Ego & domus patris mei peccauimus: iniquitatem fecimus.* *Neem. 1.* Orans Daniel, qui erat vir perfectus, dicebat confitendo: *Peccauimus, iniquitatem fecimus.* *Daniel. 9.* Sextus illorum septem fratrum qui pro Domino sustinebant martyrium dixit: *Hec patimur, quia peccauimus,* vt dicitur *2. Machab. 7. 1*

CAPVT XXX.

De Confidentia.

Confidenter debent homines delinquentes prohibere arguendo:

Audientes adhibere referendo:

Insurgentes cohibere fugiendo:

Vera

Pera gentes edocere differendo:

Indigentes se prabere in petendo:

Obsequentes se exhibere parendo.

Confidens debet esse homo ad redarguenda vitia & peccata; ideo confidenter arguit Moyses contra Pharaonem, vt habetur *Exod. 5. & infra.* Audacter & confidenter, sed discrete Nathan arguit Dauid de peccato. *2. Reg. 12.* Helias confidenter reprehendit Achab., dicens: *Non ego turbo Israel sed tu. 3. Regum 18.* Stephanus audacter & confidenter arguit Iudæos de peccatis eorum, dicens: *O dura, cervice, & insensatis cordibus: vos semper Spiritui sancto resistitis: vt clare habetur Actor. 7.* Paulus præsentè præconsule, Elyman magum acriter reprehendit, lumineque priuauit. *Actor. 13.* Confidenter debet homo referre & nunciare audientibus quæ annuncianda sunt; ideo Helias confidenter retulit Ochoz'æ regi: *Hæc dicit Dominus, de lectulo quem ascendisti non descendes, sed mortu morieris. 4. Reg. 1.* Heliseus homo magnæ confidentiæ dixit ad Ioram regem: *Quid mihi & tibi? Vade ad Prophetas patris tui & matris tuæ. 4. Reg. 3.* Confidenter & audacter debet homo pugnare pro iustitia, & in prælijs pusillanimes adiuuare & animare, sicut Ezechias confidenter bellatores ad bellum confortabat, dicens: *Viriliter agite, & confortamini, nolite timere, 2. Paralip. 32.* Magnæ fuit constantiæ, Neemias, qui ab inimicis non potuit cesseret. *Neem. 46.* Iudith fuit valde magnanimis,

quando decapitabat Holofernem. *Judith.* 13. Iudas dixit sociis timentibus multitudinem hostium: *Abfit vt fugiamus.* 1. *Machab.* 9. Pugnante Jonatha, fugerunt socij; sed videntes eum fortiter praeliari, reuersi, victoriam habuerunt 1. *Machab.* 11. Confidenter debet homo loqui & predicare publice veritatem, ne timore nec alia causa declinare ab ea: sicut Mardocheus non declinauit à veritate diuini cultus, adorando Amon, & cōfidenter verbi veritatem loquebatur reginæ. *Hester.* 4. Cæcus illuminatus à Domino audacter cōfitebatur Pharisæis, miraculi veritatem, vt lucide habetur. *Ioan.* 9. Sanctus Petrus qui prius ad vocem ancillæ negauit Christum, recepto Spiritu sancto sic confortatus est, vt audacter coram toto collegio confiteretur eum. *Actor.* 2. & 3. Magnanimis & audax fuit Paulus predicando coram magistratibus & ciuibus & coram multis iudicibus veritatem. *Actor.* 19. & 20. Confidenter debet homo petere, quod iustum est maxime; sic confidenter petijt Bersabea à Dauid vt Salomon filius eius regnaret. vt habetur 3. *Reg.* 1. Audacter sed indiscrete petijt mater filiorum Zebedæi pro filijs suis eos sedere cū Christo. *Matth.* 20. Magna fiducia mulier Chananae filia liberationem à Domino postulauit. *Matth.* 15. Cum magna fiducia petiit Ioannes proditorem sibi à Domino reuelari. *Ioan.* 13. Ioseph audacter introiuit ad Pilatum, & petiit corpus Christi. *Matth.* 27. Confidenter & audacter debet homo se parare ad obedientiam Prælatorum, &

vsque

vsque
Chri
cipul
cum
re D
hac
cap. 5

Co
Ti
Fa
M
O
Va
Se
Re
In
E

C
Loth
eum
rum
serun
cap.

vsque ad mortem; sicut Thomas volens obedire Christo, dicenti: *Eamus in Iudaam iterum, alius discipulis timentibus, dixit: Eamus & nos & moriamur cum illo.* Ioan. II. Petrus dixit Magistratibus: *Obedire Deo oportet magis quam hominibus.* Actor. 5. De hac materia quærantur plura capita de *Fortitudine* cap. 3. per totum.

CAPVT XXXI.

De Compassione proximi ad proximum.

Compati debet homo carceratis, liberando:

Tribulatis, confortando:

Fatigatis, subleuando:

Mortidatis, deplorando:

Obstinatis, supportando:

Viduatis, consolando:

Secumnatis, adiuvando:

Reprivatis, res dando:

Infirmatis, visitando:

Evagatis, hospitando.

Compati debet homo captiuis, & eos pro posse liberare, sicut Abraham audiens captivum Loth, ei compatiens velociter & viriliter iuivum eum. *Genes. 4.* Filii Israel ducentena millia mulierum & puerorum captivorum habentes, remiserunt eos: ecce quanta compassio. 2. *Paralip. cap. 28.* Tobias multum compatiabatur captivis

ptiuis, pascens & redimens eos, *Tob. I. § 2.* Abimelech compatiens Hieremiæ in lacum misso, procurauit liberari eum. *Hierem. 38.* Darius audiens in lacu leonum esse Danielem, præ dolore dormiuit incœnatus, *Daniel. 14.* Compati debet homo omnibus tribulatis, & consolari eos verbis & factis. Sicut Ruben & Iudas, compatiens tribulato Ioseph, nitebantur liberare eum. *Gen. 37.* Dū Iezabel persequeretur Prophetas, Propheta Domini Abdias cõpatiens, abscondit ex eis centum, vt habetur *3. Reg. 18.* Hester audita, tribulatione populi sui, compatiens eis, se morti exposuit vt liberaret eos: quod & fecit: *Hester. 7.* Discipuli compatiens Chanæa tribulata pro filia, pro eius exauditione Dominum rogauerunt, *Matth. 15.* Vt vidit Iesus Mariam flentem & propter mortem Lazari tribulatam, compatiens ei fleuit, & Lazarum à mortuis suscitauit. *Ioan. 11.* Pendens Christus in cruce, habet compassionem cum matre, quam videbat in anima crucifigi. *Ioan. 19.* Compati debet homo fatigatis, & eos refocillare, si potest; ideo Gedeon compatiens socijs fatigatis, postulauit pro eis panes. *Jud. 8.* Dauid compatiens lassjs socijs non valentibus ire ad bellum & remanentibus ad sarcinas, constituit quod æqua esset pars eorum sicuti bellatorum. *I. Reg. 30.* Compati debet homo mortuis, & specialiter mortuis in malo statu animæ, vel mortuis contra iustitiam; ideo filij Israel compatiens Benjamin & filijs suis, in eorum excidio amarè fleuerunt, licet ab eis fuerint

rint grauiter offensi. *Judic. 21.* Doluit Dauid de occi-
 sione Absalonis, compatiens & sciens eum esse
 damnatum. *2. Reg. 18.* Antiochus licet esset malus,
 audiens Oniam iniuste esse occisum, compatiens
 fleuit. *2. Machab. 4.* Compati debet homo pecca-
 toribus obstinatis & iniuriantibus, eis benignè
 parcendo & supportando, sicut Samuel lugebat
 Saulum regem, ei compatiens, quem sciebat à Deo
 reprobatum, vt habetur *1. Reg. 15.* Contra nolentes
 delinquētibus compati, & sibi iniuriātib; parce-
 re, proposuit Christus parabolam de seruo ne-
 quam, cui Dominus multa dimiserat, & ipse noluit
 dimittere pauca; idèd Dominus eum tormentis
 subijci mandauit, & sibi quod dimiserat repetiuit,
 vt habetur *Matth. 18.* Compatiendum est Reli-
 ctis & viduis, eas dulciter consolando; idèd He-
 lias benigne accepit verba Viduæ satis dura, & ei
 compatiens, filium suscitauit. *3. Reg. 17.* Similiter
 compassus est Helifeus viduæ debitis obligatæ,
 oleum augmentando. *4. Reg. 4.* Magnum dolorem
 habuit Onias Sacerdos quando vidit ab Heliodo-
 ro templum spoliari, in quo erant deposita vidua-
 rum. *Matth. 3.* Vidit Iesus flentem Viduam, com-
 patiens, consolatus est eam, & eius mortuum fi-
 lium suscitauit. *Luc. 7.* Petrus videns flere Viduas
 pro morte Thabitæ quæ alebat eis, eas compa-
 tiens suscitauit eam, vt eis iterum alimenta præ-
 beret. *Act. 9.* Compati debet homo singulariter
 patriæ & natis in ea, quando vidit eam esse in pe-
 riculo vel in malo statu. Ideo Neemias audiens

E s malum

malum statum Hierusalem, fleuit diebus multis, & tandem consilium & auxilium arripuit opportunum. *Neem 1* & postea magnam compassionem habuit Hieremias de destructione suæ ciuitatis, plorans & ululans super eam. *Threnor. 1*. Saluator videns ciuitatem Hierusalem destruendam fleuit, compatiens super illam. *Luc. 19*. Compati debet homo pauperibus priuatis temporalibus bonis, & eorum necessitatibus subuenire; ideo dicebat Iob: *Auris audiens beatificauit me, eo quod pauperem liberasset Iob. 29*. Multum valet ad compatiendum pauperibus, quod disceptatio futuri iudicij solum de operibus misericordiæ fiet, exhibitis & non exhibitis, pauperibus & egenis, vt habetur *Matth. 25*. Misertus est Dominus turbæ quæ eum expectauerat tribus diebus, & ita pauperes erant vt non haberent quod manducarent: & eis compatiens, de quinque panibus & duobus piscibus eos satiauit. *Ioan. 6. & Matth. 10*. Similiter cum septem panibus satiauit quasi quatuor millia hominum. *Marc. 8 & Matth. 15*. Compati debet homo infirmis, & eos quantum potest iuuare debet. Sic compassus est Samaritanus homini vulnerato, alligans eius vulnera & imponens eum iumento. *Luc. 10*. Petrus videns flere viduas propter mortem Thabiræ quæ alebat eas, eis compassus est. *Act. 9*. Quia diues epulo non est compassus Lazaro vulnerato; ideo sepultus est in inferno. *Luc. 16*. Multum compassus est Saluator surdo & mutò, quando ingemuit & sanauit eum.

Matth.

Ma
fione
24. M
eos v
do po
quos
Loth
crede
nes. 19
res pe
24. Q
cum
cap. d

Co
An
Co
Pa
So
e

C
confi
nuit,
nō sta
dupli

Matth. 9. Marc. 7. Quotiens Christus ex compassione infirmos sanauerit, quære *de Miraculis cap. 34. Matth. 12.* Compati debet homo peregrinis, & eos vagos recipere, & hospitare & reficere, quando potest. Sic compassus est Abraham angelis, quos credebat homines peregrinos. *Genes. 18.* Loth etiam compatiens peregrinis, angelos, quos credebat esse homines, in hospitiū introduxit. *Genes. 19.* Duo discipuli euntes in Emaus, compatiens peregrino, eum ad hospitium coegerunt. *Luc. 24.* Quomodo autem recipiendi sint peregrini & cum compassione humanē tractandi, quære *infra cap. de Peregrinis. cap. 100. per tot.*

CAPVT XXXII.

De Consiliis bonis.

Consiliis acquiescendum est,

Angelorum, viriliter erudientium:

Conuictorum, humiliter admonentium:

Peritorum, salubriter instruendum:

Sociorum, fideliter consulendum:

Aduersorum, utiliter edocendum.

Consiliis angelorum & sanctorum acquiescendum est; ideo legitur quod angeli dederunt consilium Loth vxori eius: quod quia vxor nō tenuit, versa est in statuā salis. *Gen 19.* Loth etiā, quia nō statim ascēdit in mōtē, quod angeli cōsulerūt, duplicē incestum commisit; quia cū duabus filiabus

bus suis peccauit. *Genes. 19.* Consiliis bonis sanguineorum non aquiescentes pereunt, vel male eis accidit. Sicut generi Loth, quia non crediderunt Loth focero suo, cum Sodomitis perierunt. *Genes. 19.* Quia fratres Ioseph Ruben non crediderunt & eius consilio, venit super eos turbatio. *Genes. 42.* Filij Benjamin non crediderunt filijs Israel, consulentibus post scelus commissum; ideo perierunt, vt habetur *Iudic. 20.* Bonum consiliū dedit Pilato vxor sua, sed ipse non credidit, & occidit Christum. *Matth. 27.* Consilium sapientum seruandum est; ideo dicebat filio Tobias: *Consilium semper à sapiente perquire, vt dicitur Tob. 4.* Qui non credit consiliis sapientum, perit: sicut filij Israel, qui noluerunt credere Moyse sapienti, & experto dicenti, *non ascendatis:* ideo victi fuerunt. *Numer. 14.* Roboam quia non tenuit consilium sapientū, perdidit maiorem partem populi, *3. Reg. 12.* Daniel sapientia Dei plenus dabat bonum consilium, Nabuchodonosor, vt peccata sua elemosynis redimeret; sed ipse non credidit; ideo in bestiam est mutatus. *Daniel. 4.* Ioseph & Azarias non crediderunt consilio sapientis Iudæ; ideo perdiderunt duo millia virorum. *1. Machab. 5.* Consiliis amicorum & sociorum credendum est. Nam fidele consilium dabat Achior Holoferni cum quo erat in exercitu; sed quia non credidit, occisus fuit. *Iudith. 5.* Godolias, qui non credidit consiliis Iohanna vt sibi caueret, mortem incurrit. *Ierem. 41.* Iudas cum paucis pugnaturus, cōtra multos non credidit;

dit; id
non lo
nendu
dit Ach
est per
nens A
psum
de hoc

Con

A

A

A

A

C

le co

fruct

mun

serui

eivt

perfu

ador

Och

impu

dit; idèd perdidit vitam. 2. *Machab.* 9. Consilium non solum amicorum, sed etiam inimicorum tenendum est, si est vrile. Nam Absalon non credit Achitophel. Idèd postea à Joab tribus lanceis est percussus. 2. *Reg.* 18. Consilium Abner spernens Azahel vt desisteret persequi eum, sed seipsum despiciens, lancea est transfossus. 2. *Reg.* 2. de hoc quære 44. cap.

CAPVT XXXIII.

De Consiliis malis.

Consilium malum procedit à feminis decipientibus:

A subditis contradicentibus:

A reprobis, male loquentibus:

A mundanis, vana docentibus

A cupidis, lucra quarentibus.

Consilium malarum mulierum detestandum est, nec atque scendum est eis. Nam Eva male consuluit & persuasit viro vt de ligni vetiti fructu manducaret: quod & fecit; idèd amænissimum locum Paradisi perdidit. *Genes.* 3. Domina cui seruebat Ioseph, male consulebat & persuadebat ei vt castitatem perderet. *Genes.* 39. Mulieres suis persuasionibus peruerterunt cor Salomonis vt adoraret idola, vt habetur 3. *Reg.* 11. Athalia mater Ochozia regis Juda, ingressa viam domus Achab, impulit eum vt male ageret. 2. *Paralep.* 22. Scul-
tura

tum consilium dedit Iob eius vxor: sed ipse tanquam sapiens & sanctus non acquieuit ei. *Iob 2.* Nefandum consilium dedit Herodias filia, dicēs: Nihil aliud petas, nisi caput Ioannis, *Matth. 14. Marc. 6.* Consilium malum aliquando dant subditi Principibus & Prælati, vt eos venire faciant in scandalum & in malum. Sic populus Israel male consuluit Aaron, vt faceret eis vitulum aureum, quem adorarent: quibus Aaron stulte credidit, & scandalum incurrit. *Exod. 32.* Artaxerxes persuasus à subditis æmulis Iudæorum, prohibuit fieri opus templi. *i. Esdr. 4.* Filij Amon male suggererunt regi suo, vt dehonestaret nuncios David: propter quod scandalum & odium fuit inter ipsos reges generatum. *2. Regum 10.* Consilium malum dant peruersi homines vt faciant alios cadere in periculum & peccatum. Sicut Balaam consuluit Balach, vt filios Israel faceret fornicari, & iram Dei incurrere. *Numer. 24.* Ionadab iniquum consilium dedit Amon, vt violaret Thamar sororem suam. *2. Reg. 13.* Amici Amon male consuluerunt, vt pararet suspendium Mardocheo, in damnum suum. *Hester. 5.* In diebus Antiochi aliqui peruersi ex filiis Israel persuadebant alijs deserere domos, dicentes: Eamus & disponamus testamentum cum gentibus quæ circa nos sunt, *1. Machab. 1.* Elymas magnus peruersè Proconsuli consulebat vt non crederet verbis Pauli. *Actor. 14.* Cum esset Paulus & Barnabas in magno honore, quidam peruersi persuaserunt popu-

popu-
malu-
rum
dum
men
lium
ter D
derun
19.
Sede
Ad m
Perfar
lum J
ut Me
co vt
tet fac
ruptu
laum
chab.
runt
gis. A

Co
H
Sa
E

populis, vt lapidarent eos. *Actor. 14.* Consilium malum aliquando dant mundani sapientes, quorum Deus stultam facit sapientiam. Sic nefandum consilium dedit Achitophel Absaloni, & tamen erat consilium eius illis diebus quasi consilium Dei, ita sapientis vt omnes excederet, præter Deum. *2. Regum 17.* Sapientes Pharaonis dederunt consilium insipiens, vt habetur *Esaia cap. 19.* Rectores populi & sapientes consuluerunt Sedechiæ, vt occideret Hieremiam. *Hierem 38.* Ad malam suggestionem sattaparum statuit Rex Persarum decretum. *Daniel. 6.* Consilium malum dant cupidi & auari propter auaritiam. Sicut Menelaus iniquum consilium dedit Andronico, vt occideret Oniam Sacerdotem, vt ipse haberet sacerdotium. *2. Machab. 4.* Ptolemæus corruptus pecunia consuluit Andronico vt Menelaum absolueret, & faceret Oniam occidi. *2. Machab. 4.* Quæstores perduto quæstu, persuaserunt Magistratibus, & fecerunt Paulum cædi virgis. *Actor. 16.*

CAPVT XXXIV.

De Consolationibus Diuinis.

Consolatur Dominus viriliter patientes;

Humiliter obsequentes;

Salubriter penitentes;

Fideliter confugientes;

Hofii

*Hostiliter subsistentes,
Vulter incedentes.*

Consolatur Dominus obedientes mandatis
suis; idè Abraham postquam exiuit de terra
sua ad mandatum Domini, Dominus consolatus
est eum diuersis apparitionibus. *Genes. 12. 15. & 17.*
Filijs Israhel qui obedientes Deo exierunt de Æ-
gypto, vt sacrificarent in deserto, misit Dominus
consolationem, quando pluit eis in deserto man-
na & carnes. *Exod. 16.* Consolatur Dominus tri-
bulatos post tempestatem tribulationis dans trà-
quillum consolationis. iuxta illud quod dicebat
Psalm. *Secundum multitudinem dolorum meorum in
corde meo consolationes tua latificauerunt animam
meam.* Idè fugiente Iacob à facie fratris sui Deus
est eum multipliciter consolatus in somno. *Genes.*
28. Moyfi exulanti apparuit Dominus in deserto,
consolans eum, quod non accidit ei in domo Pha-
raonis, vt habetur *Exod. 3.* Luctum Iudæorum
Dominus conuertit in gaudium, quando per He-
ster fuerunt à tanto periculo liberati. *Hester. 9.*
Notabile est quod filij Israhel tempore tribulatio-
nis, scilicet captiuitatis Babylonice habuerunt
plures Prophetas, quam tempore Salomonis, in
quo fuerunt in magna prosperitate: scilicet Hie-
remiam in Iudæa. *Hierem. 1.* Ezechielem & Danie-
lem in Chaldaea. *Ezech. 4. & Dan. 4.* Paulus sentie-
bat multas consolationes diuinas in tribulationi-
bus suis. vnde dicebat: *Sicut abundant tribulationes
Christi*

Christi in vobis, ita per Christum abundet consolatio
 nostra. 2. Corinth. 1. Ioannes exul & tribulatus in
 Pathmo, plures visiones & consolationes habuit
 quam in prosperitate cum Christo habuerat. Apo-
 cal. per totum. Consolatur Dominus pœnitentes
 in multis tribulationibus & necessitatibus & tē-
 tationibus, quæ in pœnitentia accidunt; In cuius
 figura Moyles, qui ieiunauit in monte 40. die-
 bus & 40. noctibus, cibatus fuit diuina consola-
 tione. Exod. 24. In huius etiam figura Heliam cor-
 uis præcepit, vt pasceretur 3. Regum 27. Saluator
 etiam discipulos existentes in mari (quod pœni-
 tentiam signat) cum haberent ventum, scilicet tē-
 tationis contrarium, ingressus ad eos, ipsos est
 multipliciter consolatus. Matth 8. Paulus etiam
 volens confortare eos qui erant secum in nauī, si-
 militer vento contrario, ait: *Assitit mihi angelus
 Domini, dicens: Ecce donavi & saluaui omnes qui na-
 uigant tecum.* Actor. 27. Consolatur Deus præli-
 antes pro Fide & Iustitia, adiuuans & confortans
 eos in pugna. Sic confortauit Josue, dicens: *Noli
 timere, non dimittam te, confortare & esto robustus.*
 Josue 1. Machabæus & qui cum eo erant, viden-
 tes sibi adiutorium missum à Domino lætati sunt,
 & benedixerunt Domino, & confortatis animis
 conualuerunt. 2. Machab 11. Consolatur Deus
 obsessos corporaliter, & specialiter ab hostibus
 carceri mancipatos, sic consolatus est Ezechiam
 Regem, quando interfecit per angelum 185. millia
 virorum de exercitu Senacherib regis Assyrio-
 rum

82 DE CONSOLATIONIBVS DIVINIS.

rum & eum liberavit. *3. Reg. 9.* Filios Israel obseffos ab Holoferne in Bethulia, consolatus est in victoria eorū per manum sceminae Iudith. *Iud. 10 & 13.* Petrum inclusum in carcere Herodis consolatus est per angelum suum, liberans eum. *Act. 12.* Paulū & Silam positos in carcere Dominus, misso terræ motu, consolatus est, frangens vincula, & liberans eos, vt habetur *Act. 16.* Paulum solum positum in custodia Claudij, Dominus per visionem sui mirabiliter consolatus est. *Act. 23.* Consolatur Dominus iustos, vtilia opera facientes. Sic consolatus est Tobiam & Saram, liberando à dæmonio qui viros eius occiderat, vt habetur *Tob. 8.* Danielem iustum bis positum in lacu leonum, Dominus consolatus est per angelum & Abacuc. *Dan. 6. & 14.* Susannam quæ adulterio nolebat consentire, morte damnatam, Dominus per Danielem liberavit. *Dan. 13.* Impleuit Dominus promissum quando in Pentecoste Apostolis Spiritum sanctū misit. *Act. 2.* De Ecclesia dicitur, quod ædificabatur in timore Domini, & consolatione Spiritus sancti. *Act. 9.*

CAPVT XXXV.

De Contemplatione ad Deum.

Contemplantur Deum & illustrantur poenitentes in religione;

Quiescentes ab occupatione;

Recedentes ab occupatione.

Præsi-

*Præsidentes in Pralatione
Abstinentes à comestione,
Consistentes in oratione,
Patientes in tribulatione.*

Contemplantur Deum & illustrantur viri religiosi, qui relicta patria & parentibus vadunt in terram religionis sibi à Deo monstratam, vt liberius contemplantur. In cuius figura postquam egressus est Abraham de terra sua & de cognatione sua & venit in terram quam monstrauit ei Dominus; in feruore contemplanti apparuit Dominus. *Genes. 15.* Helix fugienti à facie Iezabel (id est, religioso à facie carnalitatis) ostensum est quod Dominus non erat in spiritu grandi, i. e. superbiæ: nec in commotione, scilicet auaritiæ; nec in igne, id est luxuriæ: sed in sibilo auris, id est, quiete contemplationis. *3. Regum 19.* Ioanni sequestrato à consolatione mundana, reuelata sunt cœlestia, vt habetur *Apocal per totum.* Contemplari possunt Deum viri mente & corpore quieti, non discurrentes nec vagabundi: sicut Esau vir vagus non habuit benedictionem patris, sed Iacob domi remanens benedictionem recepit, & reuelationes plures habuit. *Genes. 27.* Item Iacob requiescens super lapide, post solis occasum, vidit scalam & angelos descendentes & ascendentes. *Genes. 28.* Sara cum ancillis suis ascendit in superius cubiculum, vt oraret & contempleretur. *Tobia cap. 3.* Daniel ingressus est domum suam, & de

noſte reuelatum eſt ei myſterium. *Dan. 3.* Notabile eſt quod Maria quæ quietè ſedebat ad pedes Domini, præponitur Marthæ, quæ miniſtrabat ei. *Luca 10.* Cum Petrus oraret in ſuperiori domo, reuelatum eſt ei, gentiles non abiiciendos. *Actor. 10.* Contemplari volentes liberius, neceſſe eſt eſſe ſolitarios & à turba remotos. Sicut Iſaac habitans in terra aſtrali, relicta familia, egreſſus eſt ad meditando in agro. *Genef. 24.* Poſt tranſitum fluminis Iacob ſolus remanſit, & contemplatus eſt angelum luſtantem ſecum. *Genef. 32.* Helifeus quando voluit orare pro filio Sunamitis, remanſit ſolus & clauſit oſtium. *4. Regum 4.* Dauid contemplaturus dicebat: *Quis dabit mihi pennas ſicut columba, & volabo & requieſcam. Ecce elongaui fugiens, & manſi in ſolitudine: & expectabam eum qui ſaluum me fecit. Pſalm. 5.* Dimiſſa turba Ieſus aſcendit in montem ſolus, orare: in quo dat exemplum fugiendi turbas. *Matth. 14.* Contemplantur Deum prælati, debitæ prælationis officium exercentes; in cuius figura Moyſes paſcens oues eaſque inducens ad interiora deſerti, contemplatus eſt Deum in flamma rubi ardentis. Sic Prælatuſ ducens populum ad aſperam pœnitentiam, deinde contemplatur, vt habetur *Exod. 3.* Iethro dixit Moyſi, vt præeſſet populo in hiſ quæ ad Deum pertinent, id eſt, in doctrina contemplationis. *Exod. 18* Prælatuſ aſcendenti in montem contemplationis, reuelat Dominuſ quod debeat populo nunciare ſeruanda. Sicut reuelauit Moyſi quando præcepta & ceremonias

monias ei dedit in monte. *Exod. 20.* Loquebatur Dominus Prælati in contemplatione, sicut loquebatur Moyfi facie ad faciem, ut amicus cū amico. *Exod. 33.* Zacharias ingressus templum & offerens sacrificium, contemplatus est angelum nunciantem. *Luc. 1.* Contemplantur Deum non crapulosi & ebriosi, sed ieiunantes & sobrij; ideo Moyses stetit cum Domino in monte, contemplādo, quadraginta diebus panem non manducans, & aquam non bibens. *Exod. 24.* Helias ieiunans contemplatus est angelum, qui pavit eum spiritali cibo, qui ambulavit in montem Dei. *3. Regum 19.* Sara ut vacaret liberius orationi & contemplationi, tribus diebus ieiunavit, non manducans neque bibens. *Tobia 3.* Danieli ieiunanti & abstinenti ostendit Deus mirabiles visiones in eius contemplatione. *Daniel. 2.* Ad Salvatorem nostrum post ieiunium accesserunt angeli & ministrabant ei. *Matth. 4.* Saulus prostratus & excæcatus, ieiunans per triduum, vidit mirabiles visiones: & tūc raptus creditur esse in tertium cælum & ibi audivisse & vidisse secreta Dei. *Actor. 19.* Contemplari debet homo Deum orando, & Deum in Ecclesia horis debitis collaudando; in huius figura Samuel dormientem in templo, id est, in oratione contemplantem, Dominus vocavit. *1. Reg. 3.* Dum cantarent psallentes ante Heliseum, facta est super eum manus Domini & prophetavit. *4. Regum 3.* Dicit angelus Danieli oranti; *Egressus sum ut docerem te, & intelligeres. Dan. 9.* Orantibus Apostolis

86 DE CORRECTIONE FRATERNA

In die Pentecostes, descendit Spiritus sanctus & illustravit eos. *Act. 2.* Contemplantur Deum tribulati pro liberatione tribulationum; & sic contemplabatur Iudith, quando videns tribulationē civitatis suæ, ingressa oratorium & in cinerem se prosternens, oravit. *Iudith. 8.* Hester videns suum populum in tantā tribulatione & periculo positum, depositis vestibus regijs, induit se sacco, & feruenter orans & contemplans. oravit pro liberatione populi. *Hester. 4.* Ezechiele stante in medio captiuorum, facta est super eum manus Domini. *Ezech. 1.*

C A P V T XXXVI.

De Correctione fraterna.

Corrigendi sunt fratres & proximi.

Ex intentione miserendi.

Cum discretionē arguendi.

Cum laesione resistendi.

Sub affectione diligendi.

Comminatione puniendi.

Executione puniendi.

In contemplatione dirigendi.

Correptio fraterna est opus misericordiæ & pietatis spiritualis, & est opus magis meritotium quā misericordia corporalis; quia corporalis lucratur vitam corporalē, spiritualis vero vitam animæ. Vnde Abraham postquam iuravit Abimelech

lech facere secū misericordiam, statim increpauit eum. *Genes. 21.* Phinees & socij misericorditer egerunt, quod arguerunt fratres suos, qui ædificauerant altare in scandalum filiorū Israel; & eos conuersos misericorditer susceperunt, satisfactionem acceptantes. *Ios. 22.* Misericordiam duplicem fecit Ioathas, quando priorem reprehendendo, temperauit, & Dauid tunc liberauit. *1. Regum 19.* Perfectam regulam dedit Dominus Petro, dicens: *Si peccauerit in te frater tuus, &c.* Et, si audierit te, lucratus es fratrem tuum. *Matth. 18.* Correctio fraterna debet fieri benigne, discrete & charitatiue; & talis correctio deducit homines errantes ad viam veritatis & pacis. Et sic benigne & discrete compescuit Abraham iurgiū inter pastores Loth & pastores suos. *Genes. 13.* Non cum furore arguit Nathan Dauid de adulterio & homicidio, dicens: Pessime fecisti; scilicet cum discretione, assumpta similitudine, illaqueauit eum verbis oris eius, & eum conuertit. *2. Regum 12.* Similiter vnus de filijs Prophetarum reprehensusus regem Israel, discrete similitudinem proposuit, & regem conuertit. *3. Reg. 13.* Benigne reprehendit Iudith ciues suos, & fecit eos ab incepto proposito remoueri. *Iudith. 8.* Quia Petrus discrete arguit quosdam irridentes Apostolos, ideo conuertit eos. *Act. 2. 3.* Post sanationem claudi ostendit Petrus quibusdam eorum culpam, benigne aliquantulum eos excusans, & dulcia verba dicens: Itaque conuersi sunt quinque millia hominum. *Act. 4.* Paulus be-

nigne & discrete arguit Romanos conuersos ad fidem. *Roman. 3.* Ob quam causam discrete arguit Ioannes Apostolus Ecclesiasticos, dum reprehendendo eos de malis quæ faciebant, semper memorabat bona quæ faciebant, vt non desperarent, sed magis confortarentur. *Apocal. 2. & 3.* Correctio & reprehensio non prodest obstinatis: imò deteriores facit; ideo dimittendi sunt & habendi tanquam hæretici & publicani, vt dicit os veritatis. *Matth. 8.* Satis benigne & dulciter, increpabat Loth Sodomitas: sed obstinati non audierunt. *Genes. 19.* Hebræus vir cum reprehenderetur à Moyse, in iniuriosa verba obstinatus prorupit. *Exod. 2.* Filij Israel reprehenderunt filios Benjamin de scelerare vxoris Leuitæ, & voluerunt punire malos: sed ipsi obstinati non consenserunt; ideo perierunt. *Iudicum 20.* Abner reprehendebat Afahel de persecutione eius; sed ipse contempsit, ideo perijt. *Regum 2.* Pulchre arguebat & conuincebat cæcus Pharisæos, illuminatus à Domino, sed ipsi obstinati eiecerunt eum extra templum. *Joan. 9.* Corrigentes & arguentes bonos, diliguntur & honorantur, & correpti meliores efficiuntur; ideo Moyses reprehensus à Iehthro quod stulto labore consummaretur, quamuis homo esset gentilis, verba eius non despexit, sed omnia implens, eum dilexit & honorauit. *Exod. 18.* Daniel discrete arguit regem Balthasar exemplo patris sui. Rex vero patienter verba audiuit, & ipsum dilexit, & magnifice honorauit. *Daniel. 5.* Corrigendi sunt duri
cum

cum zelo & feruore, & dure & acriter increpan-
 di; ideo Helias cum magno zelo arguebat popu-
 lum durum, dicens: *Si Deus est Dominus, sequimini*
eum. Si autem Baal, sequimini illum. 3. Reg. 18. Grandi
 feruore & zelo reprehendebat Heliteus Regem
 Israel, circumstante exercitu, dicens: *Vixit Domi-*
nus in cuius conspectu sto, quod si non vultum Iosaphat
regis Indaerubescerem, non attendissem te, nec respe-
xissem. 3. Regum 3. Ioannes Baptista cum magno
 feruore dicebat Pharisæis: *Progenies viperarum.*
 Matth. 3. Luc. 3. Multa audacia & zelo arguebat
 Herodem, dicens: *Non licet tibi habere uxorem fra-*
tris tui. Matth. 14. Marc. 6. Vnus de latronibus
 qui pendebat in cruce, cum magno zelo alterum
 reprehendebat. Luc. 23. Stephanus in consilio Iu-
 dæorum feruenter & audacter increpauit eos.
 Act. 7. Corrigere debent Prælati subditos suos,
 & eos de quolibet vitio singulariter arguere; quia
 vita subditorum debet stare sub manibus Præla-
 torum, Debent enim eos reprehendere. Sic Sacer-
 dotes restiterunt, Ozia volenti offerre incensum,
 quod non erat sui officii, dicentes: *Non est tui offi-*
cii adolere incensum. 3. Paralip. 26. Item debent eos
 reprehendere si non seruant iura & statuta Eccle-
 siæ, sicut reprehendit Eldras filios transmigratio-
 nis qui duxerunt contra legem filias alienigena-
 rum. 1. Esdr. 9. & 10. Item debent reprehendere
 oppressores minorum & pauperum. Sic Neemias
 increpauit optimates, propter grauamina quæ à
 diuitibus imponebantur pauperibus. Neem. 5.

Item debent eos reprehendere de violatione festorum. Sic arguebat Neemias portantem onera Sabbatho, dicens: *Qua est haec mala quam vos facitis, & prophanatis diem Sabbathi* vt habetur *Neem.*

24. Item debent eos reprehendere dure de mendacio, sicut Petrus Ananiam & Zaphiram. *Actor.*

3. Debent increpare subditos de malo exemplo, per quod alij retrahuntur de bono: sicut Paulus Elymam magum dure reprehendit, qui nitebatur auertere proconsulem. *Actor.* 13.

Reprehendere etiam debent dure Simoniacos: sicut Petrus Simonem magum volentem emere Spiritum sanctum. *Actor.* 8. Item de peccato carnis: sicut Apostolus reprehendit Corinthios de fornicatione.

1. *Corinth.* 5. Reprehendere etiam debent litigantes. Sic Paulus eosdem Corinthios, qui de secularibus negotijs litigabant. 1. *Corinth.* 6. Item de irreuerentia circa Sacramenta. Sicut Paulus eosdem

de irreuerentia Eucharistia. 1. *Corinth.* 11. Magis debent eos arguere de errore circa resurrectionem. 1. *Corinth.* 15.

Multum debent increpari subditi si non reuerenter honorant Prælatos suos, vt decet: Sic Apostolus reprehendebat eosdem,

quod à falsis Apostolis graua sustinebant, & ipsum non honorabant. 2. *Corinth.* 8. Arguendi sunt subditi, vel qui in ingressu religionis vel vitæ spiritualis volunt etiam aliqua tenere de vita seculari.

Sic Paulus arguit Galatas, qui post receptionem Euangelij volebant tenere obseruantias legis. *Galat.* 3. Item debent Prælati corrigere subdi-

tos

tos
falo
funt
ebri
spiri
erap
sapi
hen
cijs
stat
usq
Reg

de
pe
ce
fit
tu

tos otiosos & pigros : sicut Paulus correxit Thes-
salonicenses otiosos. 2. *Thessal. ultimo.* Corrigendi
sunt ebriosi & crapulosi , non in ipsa crapula &
ebrietate (quia tunc non habent intellectum &
spiritus claros, sed obfuscatos) sed cum vinum vel
crapulam digesserunt. In cuius figura habemus à
sapienti Abigayl exemplum , quæ volens repre-
hendere Nabal super duritiam quam ostendit nū-
cijs David, noluit tunc dicere illi post prandium
statim, sed expectauit tempus opportunum quo-
usque vinum bibitum digessisset , vt habetur 1.
Regum 25.

CAPVT XXXVII.

De Curiositate humana.

*Curiositatem sapientes diligunt per successionem sa-
pientia;*

Cupiunt accessionem euidencia;

Appetunt responsionem eminentia;

Exigunt mentionem presentia;

Curiosi desiderant semper noua scire , & ipsa
scientia apparere. Ideo prima mulier, quæ
desiderauit bonum scire sicut Deus, vocem ser-
pentis audiens, pomum aspexit, & diuinum præ-
ceptum contempsit. *Genes. 3.* Discipulorum curio-
sitate scire volentium tempus secundi aduen-
tus, reprehendit Dominus, dicens: *Nō est vestrum
uoss*

posse tempora vel momenta. Act. 1. Athenienses qui
 erant curiosi, non vacabant nisi audire vel dicere
 aliquid nouum, vt semper noua scirent. *Act. 17.*
 Curiosi volunt videre semper magna & noua, &
 aliquando in suum periculum. Nam Dina curio-
 se volens videre mulieres regionis, capta & cor-
 rupta est à Sichem. Nota illud de mulieribus. *Ge-
 nes. 14.* Iudæi videntes miracula Dei fieri manifesta,
 adhuc signa quærebant. *Luca 11.* Herodes curiose
 desiderabat videre Christum, vt videret ab eo sig-
 na fieri. *Luc. 23.* Curiosus cupiunt apparere poten-
 tes & magni; quod est contra mandatum Dei; id-
 eo præcepit Dominus populo, ne in montem ascen-
 derent, id est, alta non saperent, & terminos non
 transirent. *Exod. 14.* Prohibuit Dominus omnem
 curiositatem intrare sacrificium, nisi prius omnia
 inuoluerentur. *Num. 4.* Ozias rex Iuda voluit ad-
 dere incensum, vt videretur posse fungi officio Sa-
 cerdotis, 2. *Paralip. 26.* A curiositate processisse vi-
 detur vt Simon magus voluerit baptizari: quia vi-
 debat signa quæ faciebat Philippus, & ea ad ostē-
 tationem facere cupiebat. *Act. 8.* Curiosus debent
 admoueri & prædicari à prudentibus & bonis vi-
 ris; quia frequenter conuertuntur, & curiositatem
 relinquunt; ideo prædicante Apostolo in Epheso,
 multi qui fuerunt curiosa sectati, congegserunt li-
 bros & combusserunt eos coram omnibus disci-
 pulis. *Act. 19.* Reprehendebat Apostolus quosdam
 Thessalonicenses curiosos, curiose & inquirere am-
 bulantes, & nihil operantes. 2. *Theff. 3.* Adolescē-
 tio-

tiores
 sunt f
 lz. 1.

De
 Ad

D
 t
 cimas
 gnus d
 Sic fe
 mas d
 fuit re
 Deus e
 petiuit
 sicut p
 mitias
 bus &
 cima d
 debent
 Sacerd
 entes s
 re; sed
 bent e
 cipient
 & pri

tiores viduas monet Apostolus esse vitandas, quæ sunt frequentervagæ & curiosæ, ociosæ & verbosæ. 1. ad *Tim.* 4.

CAPVT XXXVIII.

De Decimis & Primitiis.

Decima considerantur quantum ad qualitatem offerentium, & eorum modum.

Ad dignitatem exigentium, & eorum modum.

Decimæ considerandæ quantum ad eas dantes, & quantum ad Clericos recipientes. Decimas debet dare quilibet, quantumcunque magnus & potens, libenter & de melioribus rebus. Sic fecit Melchisedech, qui dedit Abraham decimas de omnibus quæ habebat; qui Melchisedech fuit rex Salem. *Genes.* 14. Dat homo decimas, quia Deus eum custodit, pascit, & vestit, & dirigit; sicut petiuit Iacob *Genes.* 28. Cito debent decimæ dari, sicut præcepit Dominus, dicens: *Decimas & primitias non tardabis.* *Exod. cap.* 22. De melioribus & pulchrioribus & pinguioribus debent decimæ & primitiæ dari. *Numer.* 11. 18. A fidelibus debent decimæ ad templum præsentari, etiam si Sacerdotes non petant. *Deut.* 18. Decimas recipientes sunt Clerici, qui non debent superflua petere; sed Deo vacare & de decimis & primitiis debent esse contenti. *Numer.* 18. Per Sacerdotes recipientes decimas, debent communicari decimæ & primitiæ & alij redditus Ecclesiarum, pauperibus

bus, pupillis & viduis. *Deuter.* 14. Sacerdotes qui recipiunt decimas debent vacare spiritualibus & diuinis, non temporalibus. 2. *Paral.* 31.

CAPVT XXXIX.

De Derisione & Conuicijs.

*Deridentur à derisoribus,
Moderatores malarum affectionum;
Operatores rectarum operationum;
Prædicatores sanctarum operationum.*

Derisores cum suis derisionibus accedunt pacificos, aliquando nocendo qui prius non habebant intentionem nocendi. Sicut viri Sochor deridentes Gedeonem, ipsis sicnunciantibus, eum induxerunt ad nocendum eis, qui prius nocere volebat. *Judic.* 8. Nabal incitauit Dauid contra se & socios eius, qui prius fuerant pacifici, propter derisiones & conuicia dicta nuncijs eorum; nisi per Abigayl fuisset retentus. 1. *Regum* 25. Instruendi sunt pueri à parentibus, ne derideant senes; quia pueri qui deridebant Heliseum dicentes: *Ascende calue, ascende calue*, permissi sunt deuorari ab vrsis; qui alias compassus, puerum mortuum suscitauit, vt euentissime habetur 4. *Regum* 2. Derident mali & peccatores bonos iuste operantes, siue iuste operari volentes. Sicut Michol videns ludentem Dauid ante Arcam Domini, de-

CAPVT XXXIX.

miserit eum, dicens: *Quam gloriosus rex est factus.* 2. *Reg. 6. Paralip. 13. & 30.* Sanaballat & Tobias deridebant ædificantes muros Hierusalem, id est, mali derident bonos qui in bonis operibus tanquam viuis lapidibus ædificant fideles Ecclesiæ. *Neem. 4.* Nicanor videns holocausta offerri, deridebat offerentes. 1. *Machab. 7.* Derident positi in prosperitate tribulatos, positos in aduersitate: quod maximum malum est. Sic excæcato Tobia vxor, parentes & cognati deridebant eum, dicentes: *Vbi est spes tua pro qua elemosynas faciebas?* *Tob. 2.* Similiter legitur de Job, cui dicit vxor sua: *Adhuc permanes in simplicitate tua?* *Iob. 2.* Saluator noster tempore suæ sanctissimæ passionis multas derisiones, & illusiones recepit: vt daret exemplum tribulatis non curandi de derisionibus mundanorum, vt dicitur *Matth. 22. & 23.* Deridentur hodie Prædicatores & Prælati missi ad prædicandum; quia veritatem dicunt & prædicant. In cuius figura filij Israel deriserunt cursores quos miserat Ezechias 2. *Paralip. 30.* Sic etiam deridebat populus Prophetas missos à Deo, qui eis veritatem annunciabant. 2. *Paral. 36.* Iudæi deridebant populos prædicantes & loquentes varijs linguis, dicentes; eos plenos mero quos Spiritus sanctus repleuerat. *Act. 2.* Cum audissent Athenienses resurrectionem mortuorum quam Paulus prædicabat, irridebant eum. *Luc.*

cap. 17.

Sun

GAS

CAPVT XL.

De Detractione & Susurratione.

*Detractores habent sanctitatis malignationem:**Felicitatis indignationem:**Seneritatis punctionem:**Iniquitatis occasionem:**Sublimitatis elationem:**Et bonitatis peruersionem.*

Detrahunt viri pessimi viris bonis, solum ex malitia multa, falsa plura imponentes. Sicut domina cui seruiebat Joseph inique detraxit ei apud virum suum, imponens ei quod eam voluisset opprimere. *Genes. 29.* Similiter Pharao detraxit Moyli, dicens *cui dubium est quod non pessime cogitatis. Exod. 10.* Peiores sunt tales quam Balaam, qui voluit detrahere & maledicere populo Dei, *Numer. 22.* Ancilla pessima detraxit & maledixit Sarae, imponens ei interfectionem virorum. *Tobia 3.* Senes illi pessimi Susannam turpiter infamaerunt, magnam falsitatem imponentes ei. *Dan. 13.* Simon male loquebatur de Onia prouisore ciuitatis & defensore gentis. *2. Machab 4.* Falsi testes detraxerunt Stephano, dicentes: *Homo iste non cessat loqui. Actor. 7.* Detractio vitium est inuidorum, qui inuidentes felicitati aliorum infamant eos, vt deprimant. Sic Principes detraxerunt Dauid apud Achis, vt amouerent eum. *I. Regum 29.* Emuli ad-

fican-

fican-
opus fa-
detrax-
inuiden-
moti ac-
Rege. I-
rati Da-
6. Phari-
xerunt
Matth.
Etum e-
A quib-
tullo co-
risæis.
Deo in-
est det-
pra, sed
Israel d-
suum, q-
sunt ab-
14. Eti-
plicium
tractio
multor-
Idumæ
tauerat
ros ind-
gum 22.
nuncijs
fuerunt

ficantium scripserunt Artaxerxi detrahentes, vt opus faceret intermitteri. *I. Esd. 4.* Principes populi detraxerunt Hieremiæ apud Sedechiam Regem, inuidentes ei. *Hierem. 38.* Viri Chaldæi inuidia moti accusauerunt Iudæos, detrahentes eis coram Rege. *Daniel. 3.* Satrapæ Darij, inuidentes fœlicitati Danielis, detraxerunt ei coram Dario. *Daniel. 6.* Pharisæi inuidentes Christo, multotiens detraxerunt ei, quia cum publicanis conuersabatur. *Matth. 9. Luc. 5.* Paulo pluries ex inuidia detractum est. *Actor. 18.* Apud Ephesum. *Actor. cap. 19.* A quibusdam Iudæis in templo. *Actor. 21.* A Tertullo coram Felice rege. *Actor. 24.* Athenis à Pharisæis. *Actor. 17.* Detractores grauitef puniuntur à Deo in præfenti & in futuro. Nam Maria locuta est detrahendo Moyfi modica occasione assumpta, sed cito secuta est lepræ pœna. *Numer. 12.* Filii Israel detraxerunt terræ promissionis, in malum suum, quia nullus eorum intrauit eam, sed mortui sunt ab hostibus & bestijs in deserto. *Numer. 13. & 14.* Etiam propter detractionem Chore & complicitium eius multi fuerunt occisi. *Numer. 16.* Detractio & accusatio causa est homicidiorum & multorum malorum. Nam hac occasione Boech Idumæi referentis Sauli quod Abimelech cœfortauerat David, occidit Saul octoginta quinque viros indutos Ephod, & mulieres & paruulos. *I. Regum 22.* Principes filiorum Amon detrahentes nuncijs David peruerterunt intentionem eius, & fuerunt causa belli debellationis, & homicidiorum

rum multorum. 2. *Regum* 10. Simon Præpositus templi suis malis relationibus faciebat templum Dei despoliari. 2. *Machab.* 3. Mala verba & detractoria quæstuariorum fecerunt Paulum capi & verberari. *Actor.* 16. Detractio à superbia procedit & ambitione : volentes enim exaltari & alios deprimere, detrahunt eis. Sic Absalon ambiens regnum Patris, detrahebat ei, dicens; Non est, qui audiat te constitutus à rege. 2. *Regum* 15. Amon superbus quia non adorabatur à Mardocheo, detraxit omnibus Iudæis coram rege. *Hester.* 3. Alcimus qui volebat fieri, summus Sacerdos, detrahebat Iudæ coram Demetrio, 1. *Machab.* 7. Detractores non debent audiri, nec verbis eorum est adhibenda fides. Nam Siba feruus Miphiboseth nequiter detraxit Domino suo coram David; & David cito fidem adhibuit verbis eius; & ideo peruersum dedit iudicium. 2. *Reg.* 16. Sapiens fuit Alexander rex, qui viros pestilentes qui venerunt aduersus Ionatham detrahentes ei, & interpellantes regem aduersus eum, nullatenus audire voluit. 1. *Machab.* 10. Detractores peruertunt semper bona in mala, vel tanquam mala intentione facta. Nam si ieiunas, dicit te hypocritam; si comedis, voracem; si quiescis, pigrum; si rides, inquietum; si taces, stultum; si loqueris, præsumptuosum; si tua pauperibus das vel erogas, dicit te esse vanum & gloriosum; si non erogas, auarum; si sapiens es, superbum, si religiosus, dicit te hypocritam, si lætæ conuersationis, dissolutum; si aliorum gratiam ha-

bes

bes ad
malec
es. vnd
homin
malum
Ioann
dam d
comed
tor vin
traxer
homo p
Ioan. 9
dam d
runt, d
&c. L

Dij
Ex
Ex
Ex
Ex
Ex
Cor

D
inter

bes adulator es; si aliorum gratiam non habes, maledicus es; si maturitati studes melancholicus es. vnde dicit Chrysostomus: *Sunt quidam peruersi homines similes Pharisæis, qui de omni re quam vident malum iudicant, & in peius interpretantur.* Ideo de Ioanne Baptista multum ieiunante dicebant quidam detractores dæmonium habere; de Iesu autem comedente, dicebant: Ecce homo vorax & potator vini. *Matth. 11.* Viso miraculo de cæco nato detraxerunt Pharisæi, dicentes: *Nos scimus, quia hic homo peccator est:* & maledixerunt illuminato. *Ioan. 9.* Eiecto dæmonio & loquente muto, quidam detrahentes Christo, miraculum peruerterunt, dicentes: *In Beelzebub principe dæmoniorum,* &c. *Luc. 11. Matth. 12.*

CAPVT XLII.

De Discordia & Lite,

Discordia oritur ex inuidia fraternitatis,

Ex adiacentia cupiditatis,

Ex eminentia sublimitatis,

Ex fraudulentia carnalitatis,

Ex complacencia cupiditatis,

Ex assistentia fidelitatis,

Corrigitur ex prudentia Prælati.

Discordia multotiens oritur ex inuidia fratrum, vt patet in prima discordia fratrum, videlicet inter Cain & Abel, quam mouit ex inuidia Cain,

quia

quia munera Abel Deo placebant. *Genes. 4.* Occiso à Dauid Philistæo, & auditis cantantibus: *Sauit percussit mille, & Dauid decem millia*, inuidia motus quia minus dederant sibi persecutus est Dauid. *1. Regum 18.* In turba erat dissensio de Iesu. Nam dicentibus quibusdam, quia bonus est; quidam moti inuidia, dicebant, quia malus est, & seducit turbam, *Joann. 7.* Aliquando ex inuidia discordant religiosi, sicut baptizato Cornelio à Petro, disceptabant aduersus illum qui erant ex circumcissione fideles, inuidentes ei qui gentilis fuerat. *Actor. 11.* Discordiæ fiunt aliquando ex auaritia propter temporalem substantiam. Nam propter multam substantiam quam habebat Abraham & Loth, facta est discordia & rixa inter utrorumque pastores. *Genes. 13.* Quia Iacob deceptus Esau in hæreditate & benedictione paterna, facta est discordia inter eos, *Genes. 27.* Locupletato Isaac, pastores ipsius & pastores vicinorum iurgia inceperunt. *Genes. 26.* Et propter auaritiam & tenacitatem Nabal facta est discordia eius ad Dauid, sed per Abigayl prudentissimam largitatem fuit sapienter sedata, ut dicitur *1. Regum 25.* Discordiæ oriuntur multotiens ex superbia & ambitione. Nam quia reges Sodomorum à seruitute Chodorlohomor se vindicare volebant factum est bellum à quatuor regibus contra eos. *Genes. 14.* Extimore perdendi dominium pugnavit Amalech contra Israel. *Exod. 17.* Inter Abimelech & viros Sichem qui male fecerunt eum principem, facta est magna discordia.

Ind.

Indi
Absal
biam
cit po
tentio
maior
Discor
propt
runt
na spe
ne Di
cordia
vxore
dia ran
tum 2
Indi
tre eiu
frater
Propt
sio fac
oriunt
filijs I
rem e
tum. A
sunt c
Discor
enda v
nis, bo
prædi
erant

Indicum 9. Nimis perfida discordia facta est inter Absalon & Dauid. 2. *Regum 15.* Et propter superbiam & duram responfionem quam Roboam fecit populo, diuifum est regnum. 3. *Regum 12.* Contentio inter discipulos facta est, quis eorum effer maior, quæ per humilitatem sedata fuit. *Luca 22.* Discordiæ fiunt frequenter propter mulieres, siue propter luxuriam. Nam filij Sodomitæ vallaerunt domum Loth in qua erant angeli in humana specie, vt libidini vacarent. *Genes. 19.* Occasione Dinæ quam Sichem oppressit, facta est discordia, & secuta sunt homicidia. *Genes. 33.* Propter vxorem Leuitæ pessime tractatæ, facta est discordia tanta, vt exinde bellaretur & ex vna parte tantum 25. millia & centum hominum morerentur. *Indicum 20.* Quia Thamar violata ab Amon fratre eius, facta est discordia inter fratres, ex qua frater iussit interfici fratrem. 2. *Regum 12. & 13.* Propter vxorem Samsonis alteri traditam, dissensio facta est cum Philistæis. *Indicum 15.* Discordiæ oriuntur aliquando ex vitio gulæ. Sicut accidit de filijs Israel, qui iurgati sunt contra Moysen ductorem eorum, propter defectum cibi & propter potum. *Exod. 16. & 17.* Attædiati filij manna, rixati sunt contra Moysen, petentes carnes. *Numer. 21.* Discordia & dissensio in disputatione pro inuenienda veritate vel defendenda fide & faciendis bonis, bona est & sustinenda. Ideo Barnaba & Paulo prædicantibus Iconij diuisa est ciuitas, & quidam erant cum Iudæis, quidam vero bonos Apostolos

defendebant, vt habetur *Actor. 14.* Vt per Paulum iustitia & per Barnabam misericordia monstraretur, facta est dissensio inter eos propter Ioanem. *Act. 15.* Cum exclamasset Paulus in Concilio de resurrectione mortuorum, facta est disceptatio inter Phariseos & Saduceos. *Act. 20.* Discordes, ac rixantes debent Prælati & Maiores corrigere, & ad pacem & concordiam exemplis & rationibus prouocare: sicut Moyse corripuit rixantes Hebræos ad inuicem. *Exod. 2.* Mulieres rixantes propter infantem virum, Salomon cum vera iustitia prudenter quietauit. *3. Reg. 3.* Contentionem discipulorum, quis esset maior Christus sedauit, de sua dans exemplum humilitate. *Luc. 22.* Litigantibus Judæis quomodo Christus possit eis dare carnem suam ad manducandum Saluator multis exhortationibus eos quietauit. *Joan. 6.*

CAPVT XLII.

De Duritia & Obstinatione.

Duri & obstinati verbis uilibus non informantur.
Signis sublimibus non corriguntur,
Auditis correctionibus peiores efficiuntur.

DVri & obstinati in malo per verba & prædicationes non emolliuntur, sicut duri lapides, super quibus si cadat aqua, non mollescant interiorius. Sic Heli verbo filios corripuit, sed non profuit.

fuit, vt
 graues c
 potuit t
 Nec per
 neficia,
 re, vt ha
 ad dulci
 rit. 1. R
 vt non
 occisus
 instruet
 durati f
 stinati c
 lia fieri
 Sic ind
 gna qu
 emollie
 7.8. S
 durissim
 tionis
 cula m
 nati no
 hendu
 post ad
 Genes.
 admor
 24.

fuit, vt habetur *1. Reg. 2.* Samuel satis dixit populo graues conditiones regis, & voluntatem Dei, non potuit tamen immutare animum eorum. *1. Reg. 8.* Nec per verba Ionathæ admonentis, nec per beneficia, Dominus cor durū Saulis potuit immutare, vt habetur *1. Regum 18.* Nabal fuit ita durus, vt ad dulcia verba nunciorū Dauid flecti non potuerit. *1. Reg. 25.* Multa verba dixit Abner ad Afahel vt non persequeretur eum, sed ipse non assensit, & occisus crudeliter fuit. *2. Reg. 2.* Nuncij Ezechix instruebant & prædicabant viris Iuda, sed ipsi indurati subsannabant eos. *2. Paral. 30.* Duri & obstinati quantumcunque viderint signa & mirabilia fieri, propter hoc non mollificant mentes suas. Sic induratum fuit cor Pharaonis, qui ad nulla signa quæ Moyses de mandato Domini faciebat, emolliebatur ad credendum Domino. *Exod. 5. 6. 7. 8. & 9.* Iudæi qui apprehenderunt Jesum, fuerunt durissimi & obstinati, vt neque per signū prostrationis eorum, neque per signum sanationis auriculæ moti fuerint, *Luc. 22. Iob. 18.* Duri & obstinati non solum non quiescunt, sed etiam si reprehenduntur, peiores fiunt. Nam durior fuit Cain post admonitionem Domini, & fratrem occidit. *Genes. 4.* Obstinati Iudæi, Zacharia increpante & admonente, eum crudeliter occiderunt. *2. Paralip. 24.* Stephanum increpantem Iudæos de eorum duritia, ipsi eum nequiter lapidauerunt. *Act. 7.*

CAPVT XLIII.

De Ecclesia vel Templo.

*Ecclesia materialis est
Sine peccata edificanda;
Summa letitia Domino dicanda;
Qui flagitia non sunt perpetranda;
Ibi spurcitia est emendanda;
Est ad officium sic visitanda;
Ibi plebs vitia sunt predicanda.*

Ecclēsia cum sollicitudine & feruore debet à fidelibus ædificari. Ideo feruentior fuit Salomon in ædificatione templi quàm domus suæ; quia templum in septem annis, domum vero in duodecim perfecit. 3. *Regum* 7. Magnam curam habuit Dominus de ædificatione Ecclesiæ, quando præcepit Cyro, vt ædificaret ei domum in Hierusalem; quod prius prædixerat per Esaiam. *Esaiæ* 2. & *1. Esd.* 1. Judæi prius ædificauerunt templum quam muros ciuitatis, licet haberēt inimicos prope. *1. Esd.* 3. Ecclesia ædificata debet solenniter & cum gaudio consecrari, in toto vel in parte, scilicet in altari; ideo magnam solēnitatem fecit Salomon in dedicatione templi. 3. *Regum* 8. Obtena victoria de inimicis Machabæi, dixerunt: *Ecce contriti sunt inimici nostri qui contaminauerunt templum, ascendamus nunc mundare & innocare sancta*, id est, dedicare Ecclesiam; nec de suis domibus fecerunt

men-

mentio
timere v
dæi præ
violatio
& filijs, 2
libera &
tes ad ea
eo præc
tur, nec i
Regum 1
geret ad
uis Judæ
men pro
noluern
clesian
cuius fig
anem a
& filij e
erant tal
tiones; p
bat nisi p
gere val
uit Don
ementes
templum
19. Eccle
& specia
das & c
Tobias
Deum, r

mentionem. *1. Machab. 4.* Multum debet homo timere violationem dedicationis templi. Nam Iudæi præliaturi cum Nicanore, plus timebant de violatione templi quam de suis proprijs vxoribus & filijs. *2. Machab. 15.* Ecclesia dedicata debet esse libera & gaudere priuilegio libertatis, vt fugientes ad eam saluentur, nec ibi aliquis occidatur; ideo præcepit Ioiadas pontifex, vt Athalia educeretur, nec ipsi aliquid fieret in templo, vt habetur *4. Regum 11.* Rex Demetrius statuit vt quicumque fugeret ad templum esset liber. *1. Machab. 10.* Quamuis Iudæi graui odio persequerentur Paulum, tamen propter reuerentiam & libertatem templi noluerunt eum occidere in templo. *Alex. 22.* Ecclesiam debet homo intrare mundus à peccato; in cuius figura dixit Dominus Moyfi: *Facies labrum aeneum ad lauandum:* & missa aqua lauabant Aaron & filij eius manus suas & pedes cum ingressuri erant tabernaculum. Per manus signantur operationes; per pedes affectiones. *Exod. 30.* Non licebat nisi paucis & mundis intrare templum & tangere vasa eius. *Numer. 4.* Quoniam sæpe mundaui Dominus templum, eiciens vendentes & ementes, & mensas, & boues, & columbas, quæ templum reddebant immundum. *Matth. 21. Luca 19.* Ecclesiam debet homo intrare & sæpe visitare, & specialiter Clerici ad hostias canonicas reddendas & orationes offerendas; ideo commendatur Tobias quod frequenter iuit ad templum, orans Deum, nobis in exemplum, *1. Tob. 1.* Instruendi sunt

Sunt pueri vt Ecclesiam visitent, exemplo Christi, qui 40. die à natiuitate voluit ad templum deferri, & duodennis in templo in medio doctorum fuit à matre sua inuentus & reportatus. *Luc. 2.* Petrus & Ioannes ascenderunt in templū, ad horam orationis nonam: & tunc sanatus est Claudus, quem Petrus sanauit. *Act. 3.* Eunuchus Candacis reginæ Æthiopum commendatur, qui de Æthiopia veniebat in Hierusalem ad visitandum templum, & sedens in curru, legebat Esaiam Prophetam: quod est contra illos qui ad sacra loca euntes & redeuntes non referunt salutaria documenta, sed vana. *Act. 8.* Ecclesiam debet homo visitare frequenter, & prædicationes & documenta audire, quæ debent Prælati & religiosi facere, derestando vitia & laudando virtutes, Exemplo Christi, qui pluries prædicauit & docuit in templo, vt habetur *Matth. 21. Luc. 9. & Ioan. 6.* Angelus aperto carcere, in quo erant Apostoli vincti, dicit eis: *Itelocuti* *mini*, vt habetur *Act. 5.*

CAPVT XLIV.

De Electione Prælatorum.

Electionem semper oratio debet præcedere,

Designatio solet incedere,

Iustificatio debet accedere,

Sed malignatio solet intercedere.

Electionem debet præcedere deuota oratio ad Deum, vt Deus eligentium corda illuminet ad eligent-

eligendu
ante ele
Provide
betur M
pulus D
Apostol
statueru
runt: Tu
bis quem
aliquan
& ista f
Moyfi:
cum fe
fignum
to Dom
eum in
elegit D
mini, &
sti, vt i
Iethro
pientes
qui ode
in exep
bonus
Post m
bonum
Dauid
moner
Eligite
ic. V

eligendum. Sic nos instruit Moyses, qui moriturus ante electionem alterius Prælati orauit, dicens: *Prouideas de homine qui sit super multitudinē, vt habetur Numer. 27.* Post mortem Iosua orauit populus Domini, & consuluit eum pro duce. *Iud. 10.* Apostoli cum eligerent Apostolum loco Iudæ, statuerunt Ioseph & Matthiam, & orantes dixerunt: *Tu Domine qui nosti corda hominum, ostende nobis quem elegeris ex his duobus, Actor. 1.* Elegit Deus aliquando Prælatos per signa vel per reuelationes: & istæ sunt optimæ Electiones, sicut præcepit Moyse: *Tolle virgam & pone in tabernaculo.* quod cum fecisset inuenit virgam Aaron germinasse: in signum diuinæ electionis. *Numer. 17.* De mandato Domini speciali elegit Samuel Dauid, & vnxit eum in regem. *1. Regum 16.* Barnabam & Paulum elegit Dominus per reuelationem, dicens: *sequimini, &c. Actor. 14.* Eligendi debent esse boni & iusti, vt iuste & pacifice regant populum. Tales dicit Iethro Moyse esse eligendos monēs vt eligeret sapientes & timentes Deū, in quibus esset veritas, & qui oderint auaritiā; nobis & præcipuè religiosi in exēplum *Exod. 18.* Saul quando fuit electus, erat bonus, & non erat in filiis Israel melior. *1. Reg. 9.* Post mortē Saul, illi de tribu Iuda elegerūt Dauid bonum in regem. *2. Reg. 2.* Appropinquans morti Dauid dixit: De filiis meis elegit Dominus Salomonem *1. Paral. 28.* Scripsit Dominus rex, dicens: Eligite meliorem de filiis Domini vestri. *4. Regum 10.* Vocauit Iesus discipulos suos, & elegit ex eis duo.

duodecim meliores quos vocauit Apóstolos. *Luc.* 6. Elegerunt Apóstoli Stephanum, virum plenum Spiritu sancto & fide. *Actor.* 6. Eligere debent electores prælatum non infirmum, sed fortem, qui possit contra hostes spirituales vel temporales, vel corporales eos defendere, & onera prælationis magnanimitè portare; ideo Moyses videns Madianitas superare populum Dei, ad vlciscendum, elegit duodecim milla virorum de omni tribu fortissimos, qui bellare possent. *Numer.* 13. Videntes filij Israel quod Gedeon viriliter pugnabat, dixerunt: *Dominare tu nobis.* & elegerunt eum in ducem & Dominum. *Iudic.* 8. Maiores natu Galaad elegerunt Jephthe, vt imperaret eis & pugnaret pro eis. *Iudicum* 10. Amici Judæ dixerunt Ionathæ: Ecce Iudas defunctus est, & non est ei similis, te e- legemus hodie in principem pro eo, & ducem ad bellandum bellum nostrum. *1. Machab.* 9. Elegerunt aliquando diuino iudicio, in damnum suum, & mali populi eligentis, sicut Abimelech, qui procurauit eligi per amicos; sed male successit vtrifque. *Iudicum* 9. Parabola de rhamno electo ab arboribus, pertinet ad prælatos malos. *Iudicum* 9. Terribili Dei iudicio factus est rex Jeroboam super decem tribus, qui fuit occasio quod populus recederet à cultura Dei.

3. Regum 12.

CAP.

De

Exhorta

Contem

Audien

Mon

Exerc

Delin

Patien

Per pa

Neglig

Refeve

Non cr

EXhorta
dest.

nihil pro

nitus ex

non dest

cidit. *Gen*

responde

tatus est

acquieui

zechia e

ti destru

tur Dani

meret el

Exhorta

CAPVT XLV.

De Exhortatione & Prædicatione.

Exhortatio bona solet
Contemnentes non iniurare;
Audientes honorare;
Morientes liberare;
Exercentes recreare;
Delinquentes coarctare;
Patientes confortare;
Per parentes obsecrare;
Negligentes incitare;
Referentes animare;
Non credentes reuocare.

EXhortatio & Prædicatione obstinatis non prodest. Exterior enim exhortatio sine interiori nihil prodest, & parum est efficax. Nam Cain monitus exteriore voce Dei, à concepta nequitia non destitit, sed pium fratrem suum crudeliter occidit. *Genes. 4.* Sodomitæ cum admonerentur, male responderunt, & pessime egerunt. *Genes. 19.* Hortatus est Abner Asahelem, sed ipse obstinatus nõ acquieuit & occisus fuit. *2. Regum 2.* Cursores Ezechix exhortati sunt filios Israel, sed ipsi obstinati destruxerunt eos. *2. Paral. 30.* Satis exhortabatur Daniel Nabuchodonosor vt peccata sua redimeret elemosynis; sed nihil ei profuit. *Daniel. 14.*

Exhortationes bonorum audientibus & sequen-
 tibus

HO DE EXHORTATIONE ET PRÆDICATIONE.

tibus multum profunt, & bene accidit eis. Sic bene accidit Jacob, qui acquieuit exhortationibus matris, & benedictionem habuit. *Genes. 27.* Bene successit fratribus Ioseph, qui crediderunt exhortationibus Ruben & Iuda, ne interficerēt Ioseph; quia per eum postea ab inopia sunt subleuati & exaltati. *Genes. 37. & 64.* Serui Naaman hortati sunt eum vt crederet verbis Helisei; qui acquieuit, & in Iordane se septies lauit, & sanitatem recepit. *4. Regum 5.* Tobia bene accidit, quod credidit exhortationibus Raphael. nam incolumis iuit & rediit, vt habetur *Tobia 6.* Exhortatio bona quandoque liberat hominem à morte. nam exhortatione quam fecit soror Moysi filia Pharaonis, mulier Hebræa pro nutriendo paruulo cum vocaretur, liberauit Moysen à morte. *Exod. cap. 2.* Bona exhortatio quam fecit Abigail ad Dauid, liberauit Nabal à morte. *I. Regum 25.* Quia Mardochæus exhortatus est Hester vt rogaret Regem pro populo, populum à periculo eruit. *Hester. cap. 4.* Abimelech exhortatus est Sedechiam, & liberauit Hieremiam à carcere in quo morabatur. *Hierem. cap. 38.* Exhortatio bona laborem & fatigationem minuit, & recreationem tribuit. Nam exhortatione quam fecit Iethro Moysi vt iudices minores statueret, & ipse stulto labore se non consumeret; Diminutus est labor & fatigatio Moysi. *Exod. cap. 18.* Aëdificantes templum in Hierusalem de captiuitate reuersos hortabantur Aggeus & Zacharias Prophetæ, & recreabant eos

eos in. l.
mias ad
optimat
cemus, S
nus corun
peccato
tatio Ab
quod co
25.

Quãd
gem lud
factus es
hebat eu
exhortat
tur 2. Pa
nem Ne
rius non
te popul
cata sua.
fortat. &
eo Tob
exhorta
Job ven
Hiob cap
in sartag
tabantu
nus aspie
hortatio
se bono
rentes f

. Sic be-
 ionibus
 7. Bene
 t exhor-
 Ioseph;
 leuati &
 rati sunt
 ieuuit, &
 a recepit
 credidit
 is iuit &
 na quan-
 exhorta-
 araonis,
 eum vo-
 ap. 2. Bo-
 id, libe-
 Mardo-
 Regem
 Hester.
 niam, &
 moraba-
 orem &
 tribuit.
 Moyfi vt
 labore se
 & fatiga-
 plum in
 abantur
 creabant
 eos

eos in laboribus suis. 1. *Esd.* 5. Desiderans Neemias ædificare muros Hierusalem, hortatus est optimates & magistratus, dicens: *Surgamus, & ædificemus, & alleniatus est labor, & confortata sunt manus eorum in bono.* *Neem.* 2. Exhortatio retrahit à peccato iam in proposito existentes. Sicut exhortatio Abigail ad Dauid eum à peccato homicidij, quod conceperat facere, retraxit, 3. *Regum cap.* 25.

Quãdiu vixit Ioiada qui exhortabatur Ioas regem Iuda, tamdiu fuit Ioas bonus; sed eo mortuo, factus est pessimus. Exhortatio enim illius retraherat eum à malo: & postea quando non habuit exhortationem, ruit in omne peccatum, vt habetur 2. *Paralip.* 24. & 4. *Regum* 12. Ad exhortationem Neemiaz, vsurarii reddiderunt vsuras, & vlterius non acceperunt. *Neem.* 5. Baptista exhortante populum multi baptizabantur, cõfittentes peccata sua. *Matth.* 3. Exhortatio bona tribulatos confortat, & tribulationes portare leuius adiuuat. Ideo Tobias adibat omnes in captiuitate positos, exhortans eos, vt habetur *Tobia cap.* 1. Tribulato Job venerunt amici eius ad confortandum eum. *Hiob cap.* 2. Primum illorum septem fratrum cum in sartagine torqueretur, cæteri cum matre hortabantur, vna se mori fortiter, dicentes: *Dominus aspicit:* vt habetur 2. *Machab. cap.* 7. Exhortatio bona parentum ad filios facit eos esse bonos. Ideo summopere studere debent parentes filios & filias exhortari: Sicut parentes
 vxoris

vxoris Tobia monuerunt eum honorare soceros,
 maritum diligere & gubernare domum & seipfam
 irreprehensibilem exhibere. *Tobia* 8. Moriturus
 Mathathias filios efficaciter hortatus est ad agendū
 viriliter pro lege Domini: quod ipsi optime ser-
 uauerunt. 1. *Machab.* 2. Exhortatio bona incitat
 & iuuat homines ad bonum & virtutem. Sicut Iu-
 dith sua exhortatione animauit homines de Be-
 thulia ad viriliter resistendum Holoferni, & ad
 complacendum Deo. *Iudith.* 8. Iudas Machabæus
 hortabatur & animabat populum sermonibus
 bonis. 1. *Machab.* 3. & 4. & 2. *Machab.* 8. 10. & 11.
 Paulus & Barnabas hortabantur fratres, & ani-
 mabant vt permanerent in fide. *Actor.* 14. Exhor-
 tationes in prædicationibus debent prædicatores
 libenter facere: quia eis hoc officium à Deo iniun-
 gitur; & quia ex ipsis peccatores & infideles ad
 Dominum conuertuntur. Propter primum dixit
 Dominus. *Esaia* 1. *Clama, ne cesses, quasi tuba exalta
 vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum,
 & domui iacob peccata eorum.* *Esaia* 57. Hieremias
 primo de prædicatione se excusauit: postea Domi-
 no consulente, consensit. *Hierem.* 1. & 2. Factum
 est verbum Domini ad Ionam Prophetam, vt iret
 prædicare in Niniuen ciuitatem grandem: qui li-
 cet primo fugerit, postea obediuit. *Ion.* 1. & 2. Mi-
 sit Saluator discipulos, dicens: prædicate dicen-
 tes: Appropinquabit enim regnum Dei. *Matth.* 10.
 Exprobrata incredulitate eorum, Christus dicit
 discipulis suis: *Prædicate Euangelium omni creatura.*

Marc.

Marc. 1
 peccato
 Sicut p
 propter
 in Pent
 tria mill
 cap. 2. A
 factus f
 Actor. 4
 credide
 debet h
 gem, n
 vtilis.
 que ad n
 oppress
 descen
 resume
 dra stan
 siue leg
 mnis pe
 autes e

Falle
 Gulo
 Vera
 Car

fuceros,
 se ipsam
 oriturus
 agendū
 time ser-
 ma incitat
 Sicut Iu-
 s de Be-
 ni, & ad
 habæus
 nonibus
 io. & II.
 & ani-
 Exhor-
 icatores
 o iniun-
 deles ad
 um dixit
 a exalta
 eorum,
 eremias
 Domi-
 Factum
 , vt iret
 : qui li-
 2. Mi-
 e dicen-
 ath. 10.
 us dicit
 reaturæ.
 Marc.

Marc. 16. Exhortatio prædicationis utilis est: quia peccatores & infideles ad Deum conuertuntur. Sicut prædicatione Ionæ conuertit Niniuitas, qui propter peccata subuerti debebant. *Ionæ 3.* Petrus in Pentecoste sic efficaciter prædicauit, vt circiter tria millia hominum conuerterit ad fidem. *Actor. cap. 2.* Ad prædicationem Petri tot crediderunt, vt factus sit numerus credentium quinque millia. *Actor. 4.* Prædicantibus Paulo & Barnaba Iconiis, crediderunt multi Iudæi & Græci. *Actor. 4.* Non debet homo prædicator attendiari prædicare legem, nec auditores audire, dummodo sermo sit utilis. Nam quadam vice prædicauit Paulus vsque ad mediam noctem, vbi quidam adolescens oppressus somno cecidit & mortuus est; quem descendens, suscitauit, & iterum prædicationem resumens, vsque ad diem protraxit. *Actor. 20.* Esdra stante super gradum ligneum, & prædicante siue legente libros à mane vsque ad meridiem, omnis populus congregatus est quasi vir vnus, & aures eorum erant erectæ ad librum. *Neem. 8.*

CAPVT XLVI.

De Fallacijs mulierum.

Fallentes mulieres intendunt

Gulositatis deceptionem:

Veritatis subuersionem:

Carnalitatis accensionem:

H

Cupi-

Cupiditatis repletionem,
Dei pietatis compassionem.

FAllacia mulierum est, vt seducant hominem ad omne malum siue vitium. Et quia per vitium gulæ cætera vitia introducuntur, ideo de vitio gulæ homines decipiendo seducunt, vt sic ad spiritualem & corporalem deducant interitum. Nam occasione Euæ primus homo seductus est vt veritum fructum comederit: ex quo spiritua-lem & temporalem mortem incurrit. *Genes 3.* Sifaram sitientem ex labore Jahel inuitauit ad portum, & fraudulenter aquam petenti lac tribuit, de cuius potatione sopitum occidit. *Iudicum 4.* Fallaces mulieres sunt, decipiendo mendacijs, quibus multum in fallendo vtuntur. Vnde Sara non solum homines, sed **DEVM** voluit fallere mentiendo, dicens: *Non risi. Genes. 18.* Suis mendacijs addunt aliquando lachrymas falsæ mulieres, vt citius eis credatur. Sic vxor Samsonis fundebat lachrymas, dicens: *Odisti me*, se simulans Samsonem diligere: cuius secretum postea retulit, quod celare promisit. *Iudicum 16.* Mentita est Dalila simulans se Samsonem diligere donec secretum suæ fortitudinis reuelaret: quem postea fallens tradidit inimicis. *Iudicum 16.* Fallacias multas inueniunt mulieres, vt viros ad luxuriam trahant, & sic ad suas voluptates alliciant. Nam filia Loth bene alios viros deceperunt, ex quo patrem taliter deceperunt, vt ad luxuriam eum
 & in-

& in cel
 Mulier
 Israel.
 fallere
 habetur
 lum m
 tur Na
 Holose
Judith.
 menta
 nem, q
 14. Fa
 piditate
 tiam fu
 infecut
 trem pu
 Saphira
 & cred
 diuina
 muliere
 passion
 rum ma
 raonem
 rael, vt
 scondit
 Micho
 eum oc
 suum, &
 gum ca

& incestum duplicem prouocauerint. *Genesis 19.*
 Mulieres Moabitarum fornicari fecerunt filios
 Israel. *Numer 25.* Domina cui Ioseph seruiabar,
 fallere eum per luxuriam voluit; sed nequiuit, vt
 habetur *Genesis cap. 39.* Citius deceperunt popu-
 lum mulieres Moabitæ, quam Dalila, vt habe-
 tur *Numer. 30.* Licet optima intentione, Iudith
 Holofernem per accensionem luxuriæ decepit.
Iudith. cap. 10. Herodias per libidinem sic de-
 mentauit Herodem, vt decollari faceret Ioan-
 nem, quem iustum reputabat. *Marc. 5. Matth.*
14. Fallacias inueniunt mulieres, auaritia & cu-
 piditate attractæ. Sic Rachel quæ propter auari-
 tiam furata fuerat idola patris sui; & cum pater
 insecutus, supellectilem Iacob scrutaretur, pa-
 trem pulchra adinventione delusit. *Genesis cap. 31.*
 Saphira per auaritiam furata fuerat precium agri,
 & credit Petrum decipere: & ipsa experta est
 diuinam ultionem. *Actor. 5.* Fallunt aliquando
 mulieres iniquos, volentes aliis nocere, ex com-
 passione & pietate detrahendo, & eruendo de eo-
 rum manibus innocentes. Sicut obstetrices Pha-
 raonem, nolentes interficere pueros filiorum Is-
 rael, vt habetur *Exod. 1.* Raab exploratores ab-
 scondit, & eos ad mortem quærentes illudit. *Ios. 2.*
 Michol fecit fugere Dauid à Saule, quærente
 eum occidere, & posuit simulachrum in locum
 suum, & sic delusit Saul & Dauid liberauit. *I. Re-*
gum cap. 19.

CAPVT XLVII.

De Fide ad Deum.

Fides ad Deum;

Commendatorum perfectione ostenditur;

Miraculorum precesione extenditur;

Inimicorum abiectiōne attenditur;

Periculorum euasione accenditur;

Mira signorum ostensione defenditur;

In deuotorum saluatione perpenditur;

Pradicatorum instructione infunditur;

Incredulorum vexatione pretenditur.

Fidem habentes magnam & Deo credentes in scriptura commendantur, vt eorum exemplo credamus. Nam credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad iustitiam. *Genes. 15.* Moysem de magna fide commēdat Apostolus, dicens: *Fide Moyses magnus effectus est.* Ad *Hebr. 11.* Mariam virginem de magna fide commendat Elisabeth, dicens: *Beata es qua credidisti,* quoniam perficientur ea, &c. *Luc. 10.* Commendat Saluator fidem Centurionis dicens: *Non inueni tantam fidem in Israel.* *Matth. 8.* Credentes laudat Dominus dicens eos esse beatos. *Beati qui non viderunt & crediderunt,* &c. *Ioan. 20.* De fide commendatur Stephanus. Nam dicitur Stephanus plenus fide & Spiritu sancto. *Act. 6.* Fides aliquando acquiritur ex miraculis præcedentibus & ostensis. Dum enim homines vident mira-

mirac
postqu
diuisun
muerun
Magi v
tam, ma
res de l
sum fir
miracu
nem, fa
lia. *Act.*
uerfi su
videns
caccatur
etoria: i
stibus.
Heb. 11.
dum, fid
fide arm
multis v
gum 14.
Tu venis
ad te ven
gna. 1. R
Aza: De
paucis an
habuit.
baus foc
facit ho
fert om

miracula inducuntur citius ad credendum. Ideo postquam filii Israel transierunt mare miraculose diuisum, & viderunt Pharaonem submersum, timuerunt Deum & crediderunt Deo. *Exod. 14.* Magi videntes stellam eius miraculose monstratam, magnam & nouam fidem receperunt, venientes de longinquo adorare paruulum puerum, ipsum firmiter credentes esse Deum. *Matth. 2.* Viso miraculo de claudo sanato per Petrum & Ioannem, factus est numerus credentium quinque milia. *Actor. 4.* Paulus & Cornelius miraculis conuersi sunt ad fidem. *Actor. 9. & 10.* Proconsul videns Elymam magum per Paulum miraculose cæcatum, credidit. *Actor. 13.* Fidei attribuitur victoria: ipsa enim est quæ triumphum habet de hostibus. Iuxta illud: *Sancti per fidem vicerunt regna.* Heb. II. Hæc est enim victoria quæ vincit mundum, fides nostra. Ideo dixit Ionathas cum magna fide armigero suo: *Non est Deo difficile saluare in multis vel paucis:* qui postea victoriam habuit. *1. Regum 14.* Cum magna fide dixit Dauid ad Goliath: *Tu venis ad me cum gladio, hasta & clypeo: ego autem ad te venio in nomine Domini, & triumphauit in pugna.* *1. Regum 18.* Magna fides fuit quando dixit Aza: *Domine, non est apud te ulla distantia utrum in paucis auxiliaris an in pluribus:* & bellando victoriã habuit. *2. Paralip. 14.* Simile dixit Iudas Machabæus sociis, & fuit triumphator. *1. Machab. 3.* Fides facit hominem securum in omni periculo, & auferit omnem timorem. Ideo dixit Iosaphat exer-

citui suo : *Credite in Domino Deo, & securi eritis.* 2. *Paralip.* 20. Esdras venturus in Hierusalem per periculofam viam, noluit conductum petere à rege, sed cum fide magna conuertit se ad Dominum ieiuniis & orationibus, vt habetur *1. Esdr.* 8. Videns Neemias tot imminere pericula & laborem ædificantibus, dixit eum fide magna : *Deus noster pugnabit pro nobis, & nos sectari faciemus opera.* *Neem.* 4. Cum magna securitate dixerunt tres pueri regi : *Deus pater eripuit nos de manibus tuis.* *Dan.* 3. Ex abundanti fide & securitate processerant verba illorum septem fratrum. 2. *Machab.* 7. Fides operatur miracula. Ideo Christus dixit : *Si habueritis tantam fidem quantum granum sinapis, & dixeritis huic monti, tolle & mitte te in mare.* *Matth.* 21. *Marc.* 11. Dicitur autem ibidem : *Signa autem eos qui in me credent hæc sequentur : In nomine meo eiciunt dæmonia Marci ultimo.* Miracula etiam recipiunt fidem habentes. Ideo Dominus propter fidem Centurionis sanauit seruum. *Matth.* 8. Multum debet valere Christianis fides propria, si tantum valuit paralytico aliena, quod sanauit eum. *Luc.* 5. *Matth.* 9. Quia mulier Chananzæ magnam fidem habuit, ideo sanitatem filia impetrauit. *Matth.* 15. Credens pater pueri lunatici, dixit : *Credo Domine adiuua incredulitatem meam.* *Marc.* 9. Paulus videns quendam qui nunquam ambulauerat habentem fidem, sanauit eum. *Actor. cap.*

74.

Fides saluat, siue facit homines saluari. Ideo mulier

mulier
Si itig
Et sequ
cit. &
dalena
Fide: i
Luc. ca
denste
Quian
Crede
Fid
tores
eam in
Petro
Aktor.
cation
8. Pe
dixit E
puz ar
toto co
Aktor.
queb
fidem
cam h
eo Z
te, an
Non p
cred
patri
do v

mulier patiens fluxum sanguinis ait intra se:
Si tetigero fimbriam vestimenti eius, salua erc.
 Et sequitur: *Confide filia, fides tua saluam te fe-*
cit. & sanata est. Matth. cap. 9. Magna fuit Mag-
 dalenæ fides propter quam CHRISTVS dixit ei:
Fidei tua saluam te fecit, vade in pace, vt habetur
Luc. cap. 7. Custos carceris in quo erat Paulus vi-
 densterræ motum, & carcerem apertum, dixit:
Quid me oportet facere vt saluus fiam? respondit ei:
Crede in Iesum, & saluus eris. Actor. 16.

Fidem instruunt & instruere debent prædica-
 tores verbi Dei ad populum audientem, & ad
 eam inducere non credentes. Nam prædicante
 Petro in Pentecoste, crediderunt millia virorum.
Actor. 2. Multi Samaritani crediderunt in prædi-
 catione Philippi: & etiam Simon magus. *Actor.*
 8. Postquam Philippus prædicauit Eunuchis:
 dixit Eunuchus: *Ecce aqua, quis prohibet me ba-*
ptizari. Dixit Philippus: *si credideris in Deum ex*
toto corde. & ait: *Crede Dominum Iesum Christum.*
Actor. cap. 8. Quidam Cyprii & Cyrenenses lo-
 quebantur ad gentes, & multi conuersi sunt ad
 fidem. *Actor. 11.* Fidem non habentes, vel modi-
 cam habentes, debent reprehendi & puniri. Id-
 eo Zacharia verbis angeli fidem non adhiben-
 te, angelus eum taciturnitate percussit, dicens:
Non poteris loqui quousque hæc fient, pro eo quod non
credidisti. Luca 10. Puniuit Dominus illos de
 patria sua, propter carentiam fidei, subtrahen-
 do virtutes & miracula. Nam quia ipsi fidem

non

eritis. 2.
 em per
 ere à re-
 minum
 8. Vi-
 laborem
 us noster
 us opera.
 unt tres
 abus suis.
 cesserant
 b. 7. Fi-
 t: Si ha-
 apis, &
 Matth.
 na autem
 mine meo
 etiam re-
 us pro-
 Matth.
 propria,
 l sanauit
 nã ma-
 impetra-
 ci, dixit:
 m. Marc.
 ambula-
 Actor. cap.
 ri. Ideo
 mulier

120 DE FIDE MAGNA MVLIERYM.

non habebant, ipse ibi virtutes & miracula non ostendebat. *Math. 13.* Reprehendit Saluator Petrum, dicens: *Modice fidei, quare dubitasti. Math. 14.* Thomam etiam non credentem Dominus arguit, dicens: *Noli esse incredulus, sed fidelus. Ioan. cap. 20.*

CAPVT XLVIII.

De Fide magna mulierum.

Fides Sanctarum mulierum magna est:

More virorum sic extolluntur.

Verbis Sanctorum sic obsequuntur.

Fides sanctarum mulierum in Sacra Scriptura extollitur & laudatur. Nam commendat Apostolus ad *Hebreos 11.* Raab meretricem quæ non perit cum incredulis suscipiens nuncios exploratores in pace. De quibus dicitur *Josue 2.* Commendatur de fide Ruth quæ dixit focui suæ: *Populus tuus populus meus, & Deus tuus Deus meus, vt habetur Ruth. 1.* Redarguitur Zacharias ab angelo de incredulitate. Sed Elisabeth commendatur de fide; quia fideliter exclamauit. *Luce 1.* De resurrectione Domini multos viros legimus dubitasse, sed de mulieribus nihil legimus tale, sed quod apparuit primo Mariæ Magdalene & illa credens & currens, fideliter Apostolis nunciauit. *Math. 28. Marc. 16.* Fidem habent mulieres sanctæ, credendo verbis sanctorum virorum, & eis fidem

dem plenarie adhibendo; sic vidua Sareptena verbis Helixæ fidem adhibuit, licet ille rem multum difficilem ipsi iuberet. 3. Reg. 17. ^o Alia mulier debitis obligata, verbis Helisæi magnam adhibuit fidem, & vasa mutuo acquisiuit, & oleum multiplicatum inuenit. 4. Reg. 4. Lidia Purpurissa Paulo instruenti credidit, & baptisata cum omni domo sua fuit. Actor. 16. Fidem non solum mulieres, sed omnes debent ore confiteri. Quia corde creditur ad iustitiam, ore autem fit confessio ad salutem. Roman. 10. Vnde & mundi creatorem & corporum resurrectionem confitebatur illa mulier quæ septem filios ad mortem pro Dei legibus animauit. 2 Machab. 7. Anna prophetissa confitebatur Dominum, & loquebatur de illo omni volens audire. Luc. 2. Mulier Samaritana confessa est fidem, dicens: Scio, vt Messias venit, qui dicitur Christus. Ioan. 4. Confessio fidei Marthæ similis fuit confessioni Petri Ioan. 11. quia dixit. Ego credidi, quod tu es Christus filius Dei vivi. vt supra Ioan. 11. De fide mulieris sanguifluz Chananæ, & Magdalenæ, quære cap. 16.

CAPVT XLIX.

De Fidelitate homini seruanda,

Fideles debent esse homines,

Obedientia, vere parendo,

Beneuolentia, se diligendo,

H S

In

*In presentia, bene se regendo;
Pleni scientia, in consulendo;
Et incurrentia pacta tenendo.*

Fideles debent esse serui dominis suis & nunquam sibi imposta prætermittere. Sic Eleazar seruus Abrahæ fideliter egit sibi commissum à Domino, quod iuit pro Rebecca nutu eius, vt hatur *Genes. 24.* Iacob fideliter seruiuit Labaa, pacscendo fideliter & sollicite greges. *Genes. 31.* Erga Dominum suum Ioseph se fideliter habuit, quando vxorem eius vrgentem, tangere recusauit, vt habetur *Genes. 29.* Noluit Dauid tangere suum Dominum, persequentem se, cum potuit eum occidere. *1. Reg. 24.* Armiger Saul licet indifcrete, tamen fideliter se habuit, quia noluit viuere post mortem eius. *1. Reg. 31.* Fideliter se habuerunt viri Iabes ad Dominum suum, quem honorifice sepelierunt. *1. Reg. 13.* Vrias fidelis fuit, nolens requiescere in delicijs quamdiu Joab eius capitaneus esset in exercitu, quantumcunque esset à Dauid vt requiesceret, pluries incitatus. *2. Regum 11.* Ioab fuit Domino suo valde fidelis, quando capiendò ciuitates, victoriam non sibi sed Domino adscripsit. *2. Reg. 13.* Tres viri robustissimi viriliter defenderunt Dominum suum, afferentes eiaquam de cisterna Bethleem cum magno periculo vitæ. *Paral. 11. & 2. Reg. 23.* Fidelitatem inter se debent seruare amici tempore tribulationis, & alterutrum se iuuare, Sic Ionathas indicauit Dauid iram patris

patris, & ipsum quantum potuit excusauit 1. *Regum* 19. Dixit Dauid ad filium Abimelech amicum suum: *Nō timeas, & non p̄ueas quicquam, qui quaesierint animam tuam, quarent & meam.* 1. *Regum* 22. Cum fugeret Dauid Absalon, dicit ei Ethay: *Viuu Dominus, in quocunq̄ loco fueris, sine in vita sine in morte ero tecum.* 2. *Reg.* 15. Rex Israel dicit regi Iuda amico suo: *Vbi ego, ibi & tu: & sicut populus tuus, sic & populus meus.* 2. *Paralip.* 18. Fideles debent esse Prælati subditis, & eos more boni pastoris & non mercenarij, fideliter defendere; ideo fideliter egit Ioiada Pontifex cum Joas filio Ioram, vt habetur 4. *Regum* cap. 11. Licet ipse male recognouit postea 2. *Paral.* 24. Onias summus Pontifex fideliter laborauit, vt custodiret depositum viduarum & pauperum, quando Simon voluit templum Domini facere spoliari. 2. *Machab.* cap. 3. Fideles debent esse homines in consilijs, & fideliter dare consilium indigentibus. Sic Ioseph fideliter se habuit erga Pharaonem in consilio quod ei dedit, per quod famem euasit. *Genes.* cap. 44. Viri Dauid dederunt ei fidele consilium, vt ipse non exiret cum eis ad prælium, vt non extingueretur lucerna Israel. 2. *Regum* 12. Discretum & fidele consilium dederunt Paulo quidam de Azia ne federet in theatro. *Actor.* 19. Fidelitas seruanda est in promissis, vt homo ex pacto id quod liberè promittit obseruet fideliter: sicut Raab fideliter se habuit cum exploratoribus quos saluare promissit. *Iosue* cap. 2. Iosue etiam fi-

deli-

224 DE FILIIS ERUDIENDIS.

deliter se habuit erga eam, saluando eam, sicut exploratores promiserant. *Ios 6.* Quamuis Gabonitæ sefellissent Josue & populum eius; tamen Josue & populus eius iuramenta & pacta facta cum eis fideliter seruauerunt, contra hostes eos fideliter defendendo. *Jos. 9.*

C A P V T L.

De Filijs erudiendis.

Filii instruendi sunt à parentibus,

Cum reuerentia Deum timere,

Summâ decentiâ, mala cauere.

Cum complacentia, mores habere.

Filii instruendi sunt & erudiendi. Primo ante omnia, diligendo Deum & reuerendo: quod si non faciunt, pereunt mala morte. Nam quia filius mulieris Israelitæ de viro Ægyptio fuerat male instructus (sicut pluries tales spurii mali sunt, quia non bene à parentibus instruuntur) primus blasphemauit Deum; qui postea fuit à populo de præcepto Domini lapidatus. *Leuit. 24.* Præcepit Dominus filiis Israel, vt docerent filios suos magna quæ fecerat eis, vt eum magis honorarent, vt habetur *Deuter. 10.* Sollicitus erat Job de filijs suis, ne forte Deum offenderêt. Ideo pro eis quotidie sacrificium offerebat: omnibus parentibus in exemplum. *Job. 10.* Mater septem fratrum mirabiliter instruebat eos in his quæ Dei erant. 2.

Mach.

Mach.
di sunt
crepab
de supe
tri & m
guebas
Quare
puit fil
I. Regu
pter pa
à Dom
fuit co
fuit à fi
& doc
ut Dau
lium f
regnar
pore d
Nam
bia E
te, vt h
bent in
tur, vt
tes Sar
gere m
liam, &
18. Qu
runt e
Matha
ducen
libus i

Machab. 7. Filii instruendi, corrigēdi & increpan-
di sunt de vitiis quæ committunt. Sic Jacob in-
crepabat Joseph filium suum reuelantem somnia,
de superbia & ambitione, per quam videbatur pa-
tri & matri & fratribus dominari. *Genes.* 33. Ar-
guebat Iacob filios suos de negligentia, dicens:
Quare negligitis. Genes. 42. Quia Heli male corri-
puit filios suos, ipsi & ipse grauiter sunt puniti.
1. Regum 4. Contumax filius & superbus, qui pro-
pter patris monita non dimisit peccata, præcipitur
à Domino lapidari. *Deuter.* 21. Adonias, quia non
fuit correptus à patre, volens superbe regnare,
fuit à fratre occisus. *3. Regum* 2. Filii erudiendi sunt,
& docendi bonos mores, & operari virtutes. Sic-
ut David appropinquans ad mortem, instruxit fi-
lium suum Salomonem de regimine bono, quia
regnare debebat. *1. Paralip.* 28. Et *Regum* 2. In tem-
pore debet pater instruere filium vt bene agat.
Nam Tobias docuit filium suum ab infantia. *To-
bia* 1. Et postea in iuuentute *Tob.* 4. Postea in mor-
te, vt habetur *Tob.* ultimo. Parentes multum de-
bent instruere filias, quando matrimonio tradun-
tur, vt bene in omnibus se habeant. Sicut paren-
tes Saræ monuerunt eam honorare socrum, dili-
gere maritum, gubernare domum, & regere fami-
liam, & se ipsam irreprehensibilem exhibere. *Tobia*
18. Quia parentes Susannæ fuerunt iusti, & erudie-
runt eam, ipsa noluit adulterio cōsentire. *Dani.* 13.
Mathathias instruxit filios suos, dās vnum ex eis in
ducens, & alium in consiliatorem, omnibus nobi-
libus in exemplum. *1. Mach.* 2.

CAPVT LI.

De Fortitudine bona.

Fortes & strenui debent esse viri potentes ad succurrendum;

Pure viuentes, ad asserendum:

Bella gerentes ad confringendum:

Bella regentes, ad acuendum:

Prauenientes, ad innadendum:

Se munientes, ad resistendum:

Et patientes, ad sustinendum.

Talis fuit fortitudo Abrahæ, qui audiens esse captum Loth, assumptis trecentis vernaculis, succurrit ei, & debellauit quatuor reges, & liberauit Loth, & reduxit eum cum tota sua substantia, & populum Sodomorum. *Genes. cap. 14.* Saul fortiter & viriliter succurrit viris Iabes Gallaad obfessis, & liberauit eos, vt habetur *1. Regum cap. 11.* Ioiada strenuè eripuit regem de manu Athalia, succurrens Ioas paruulo eiecto per eum à regno, & ipsum in regem regni perditì coronauit, vt habetur *4. Regum. 11. & 2. Paralip. cap. 24.* Fortem strenuum & audacem reddit hominem puritas conscientia, & ad dicendum & agendum securum. Sic Iacob timens iurgium, dicit ad Laban: *Quam ob culpam, &c.* vt habetur *Genes. 31.* Propter veritatem Iacob, cui femur emarcuit, luctanicum angelo, dicit angelus ei: Si contra Deum fortis

fortis fuisti quanto magis contra homines præualeas? *Genes. 31.* Moyses purus & innocens audacter, & constanter stetit coram Pharaone, arguens eum. *Exod. cap. 5. & seq.* Iudith quia puram & bonam intentionem habebat, contra Holofernem strenuè fecit. *Iudith. cap. 12. & 13.* Fortes sunt bellatores in prælijs, & viriliter & strenuè bellantes, & maxime iustum bellum. Sic Phinees cum duodecim millibus pugnantorum Madianitas, & præter homines & mulieres qui occisi sunt, triginta duo millia virginum duxit in prædam, nec aliquid e suis est mortuus. *Num. 31.* De Caleph dicitur, quod ita fortis erat ad bellandum, in octuagesimo anno, sicut fuerat in vigesimo, quando fuerat explorator. *Iosue cap. 14.* Gedeon fortissimus in trecentis viris, maximum populum viriliter superauit. Dixerat enim ei angelus: Dominus tecum virorum fortissime. *Jud. 6.* Et post hoc, in illa fortitudine liberauit Israel. *Iudicum cap. 8.* Vnus formidolosus dissipat totum exercitum. Ideo dicit Gedeon: Qui formidolosus est reuertatur. *Iudic. cap. 7.* Samson multa fortia superauit contra Philistæos. *Iudic. 15. & 16.*

Dauid fortiter superauit leonem & vrsum in eremo, & Goliath. *1. Regum 17.* Forte licet desperati fuerunt duodecim pueri ex parte Dauid, & duodecim ex parte Isboseth. *2. Regum 2.* Viriliter percussit Iehu duos reges, Joram & Ochoziam, & filios Achab, vt habetur *4. Regum 9. & 10.* Fortem reddunt exercitum confortationes Principum &

pum & Ducum exercitus. Ideo Caleph & Josue viriliter confortauerunt populum, dicentes: Ascendamus & possideamus terram. *Numer. cap. 13.* Moyles dixit ad Iosue: Confortare, & esto robustus, tu introduces populum. *Deuteron 27.* Pergens Iosue ad bellum contra plures reges, erat in fronte exercitus, confortans alios sequentes: regibus & principibus in exemplum. *Ios. 8.* Captis quinque regibus, dixit Iosue principibus: *Ponite pedes super colla regum, & nolite timere. Ios. 9.* Ayoth princeps confortauit populum, dicens: *Sequimini me, tradidit Dominus inimicos nostros in manibus nostris. Iudic. 3.* Iudas Machabæus hortabatur milites suos, dicens: *Estote fortes in bello. 1. Machab. 4. & 2. Machab. 8. 10. & 11.* Fortis & audax debet esse vir bellator ad præueniendum. Nam, secundum Tullium, Melius est præuenire quam præuiniri. Magnum enim habet auantagium, qui dat primos ictus. Sic peruenit Dauid cum vno milite ad castra Saul, & abstulit sceptrum scyphum & hastam eius. *1. Regum 26.* Jonathas cum solo armigero intrauit in Philistæos, & per eum filij Israel victoriam habuerunt, vt habetur *1. Regum 14.* Tres milites Dauid intrauerunt in castra Philistinorum, & diuiserunt eos. *2. Regum 23.* Iudas Machabæus viriliter transiit Iordanem & irruit in hostes suos. *1. Machab. 5.* Eleazar audacter irruit in elephantem & occidit, licet ipse sit postea mortuus. *1. Mach 6.* Machabæus & socii more leonum irruentes in hostes, occiderunt multitudinem inimicorum

eorum
strenu
quand
cesseru
rueren
bant, &
micis.
Holof
ei. Judi
thias a
chab. 2.
uerfari
est cons
pessio. T
fornaco
eripete
gratia &
sic de al

Fort
Ad
Adue
Ad a

FORT
vico
culis ex

eorum 2. *Machab.* 11. Fortis est nihilominus & strenuus qui strenue & valenter resistit, licet aliquando præueniatur. Ideo filij Israel armati recesserunt de terra Ægypti, vt se ab insequentibus ruerentur. *Exod.* 13. Filij Israel vna manu ædificabant, & alia tenebant gladium, vt resisterent inimicis. *Neem.* 4. Audientes filij Israel potentiam Holofernus, viriliter parauerunt se ad resistendum ei. *Judith.* 4. Magnam fortitudinem habuit MATHIAS ad resistendum hostibus Iudæorum. 1. *Machab.* 2. Fortitudo perfectissima est tolerantia aduersariorum. Vnde dicit Philosophus: *Fortitudo est considerata periculorum susceptio & laborum perpesio.* Tali fortitudine apud Deum tolerauerunt fornacem pueri dicentes regi: Deus potest nos eripere de camino ignis. *Dan.* 3. Stephanus plenus gratia & fortitudine, viriliter sustinuit lapides; & sic de alijs martyribus.

CAPVT LII.

De Fortitudine mulierum.

Fortes sunt aliquando mulieres;
Ad virorum liberationem;
Aduersorum tolerationem,
Ad animum demonstrationem.

FORTES inuentæ sunt mulieres ad saluandum viros, in sacra Scriptura, & aliquando se periculis exponentes. Nam Delbora sic sua fortitudi-

ne populum liberavit cum iudicaret Israel, quod Barach noluit exercitum ducere, ipsa consulente, nisi ipsa iret cum eo. *Judicum 4.* Viriliter salvavit Abigail virum suum à morte & dissipatione. *1. Regum 25.* Magno periculo exposuit Hester se, vt populum liberaret à lata sententia. *Hester. 6.* Iudith fuit in magnis periculis, vt Holofernem occideret, & populum liberaret. *Iudith. 13.* Fortes etiam inuentæ sunt mulieres ad sustinendum aduersa. Ideo dixit Boos ad Ruth, quæ erat vidua de sua terra egressa. Scit omnis populus mulierem esse virtutis. *Ruth. 3.* Graue improperium sustinuit Sara filia Raguelis ab ancilla, nec ei respondens: *Tob. 3.* Mulier mater filiorum septem, fuit valde fortiter tormentata, sustinendo duplicia in filijs & etiam in seipsa. *2. Machab. 7.* In passione filij Maria fuit fortissima; quia stans iuxta crucem, gladius passionis eius ipsius animam pertransiuit, secundum vaticinium Simeonis, vt habetur *Luce 2. Ioan. 19.* Fortem facit mulierem & audacem amor inflammans, ita vt calefacta igne amoris, nec paueat quidquid occurrat, vnde inuentæ sunt mulieres, quæ ardore filiorum succensæ leonibus, qui filios rapuerunt, occurrisse leguntur. Sic magna fuit Magdalensæ fortitudo & audacia, quæ à morte CHRISTI succensa, in passione Iudæos armatos & crudelissimos non expauit, toriens ad sepulchrum veniens vallatum custodibus recedentibusque discipulis, non recedebat, audacter etiam dicens; Domine, si tu sustulisti eum, dicit

dicit
cap. 2

For
Ac
In
Pa

F
&
pone
fortis
nocer
est oc
uit o
Mul
perfe
perfe
ros la
male
quad
nec o
Acto
la, se
labo
gnar
dom

dicito mihi, vbi posuisti eum, vt habetur *Ioann.*
cap. 20.

CAPVT LIII.

De Fortitudine mala,

*Fortes sunt homines mali,
Ad offendendam innocentiam,
Inferendam violentiam,
Postponendam reuerentiam.*

Fortes sunt mali ad nocendum innocentibus;
& eis antequam noceant se multis periculis exponentes, qui postea sine pessimo terminant. Sic fortis fuit Cain, quando insurrexit in fratrem innocentem & occidit eum: sed ipse postea similiter est occisus. *Genes. 4.* Abimelech multum laborauit occidendo 70. fratres suos innocentes. *Jud. 9.* Multis periculis & laboribus exposuit se Saul persequendo Dauid; sed nequitiam sui animi non perfecit, vt dicitur *1. Regum 18.* Similiter Saul multos labores assumpsit, & periculis se exposuit, & male seruiuit. *2. Regum 15. 16. & 17.* Plures quam quadraginta Iudæi vouerunt non comedere, donec occiderent Apostolum Paulum innocentem. *Actor. cap. 23.* Fortes sunt mali ad mouenda bella, se multis periculis exponentes. Nam multum laborauerunt illi quatuor Reges, qui post magnam stragem hominum debellauerunt regem Sodomorum, & Loth in captiuitate ducebant. *Gen. 24.*

Terras multas perambulauit & deuastauit Holofernes, multa bella procurans & mouens; tamen vna mulier decapitauit eum antequam completet desiderium suum. *Iudith per totum.* De hac matetia require plura *cap. 42.* Fortes sunt mali homines volendo se contra Deum erigere & opera diuina minuere. Ideo Ieroboam multum laborauit, vt posset populum à domo Dauid & à cultura Dei abducere. *3. Regum 12.* Antiochus multum laborem sustinuit vt cultum Dei destrueret in Iudæa; & tandem depauperatus & confusus in terra aliena miserabiliter est defunctus. *2. Machab. 9.* Non solum prudentiores, sed & feruentiores sunt filij huius sæculi filiis lucis. *Luc. 16.* Nam aliis dormientibus discipulis, Iudas tractans proditionem Christi, solicite vigilabat. *Matth. 26.* Principes Sacerdotum multa solitudine fatigati sunt, vt nomen Christi possent extinguere. Nam custodes sepulchri corruerunt pecunia. *Matth. 27.* Et discipulos eius incarcerationunt, & præceperunt ne in nomine Iesu loquerentur. *Actor. 4.*

CAPVT LIV.

De Gratiis agendis Deo.

Grates sunt reddenda;

Pro beneficiorum receptione gratifica,

Periculorum euasione mirifica,

Inimicorum eiectione magnifica,

Pro

Pro
Pro
Pro

GR
à Deo
cia qua
nus lib
mino,
nes. 32.
missa,
multis
Domi
Dan. 2.
cijs fib
1. Cor
tribus
gratia
termis
1. The
pro li
bulat
liorum
ceder
gnum
libera
mus
ceban
Scrip

*Pro filiorum adoptione califica,
Pro infirmorum sanatione deifica,
Pro ciborum assumptione pacifica.*

GRates sunt agenda & reddenda Deo generaliter pro multitudine beneficiorum, quæ à Deo recepimus; ideo Jacob post multa beneficia quæ à Deo abundanter receperat, ditatus, plenus liberis & omnibus bonis, gratias agebat Domino, dicens: *Domine memor sum omnium, &c. Genes. 32.* Audiens David multa beneficia sibi promissa, gratias humiliter egit. 2. *Reg. 7.* Daniel de multis beneficiis quæ à Deo acceperat, benedixit Dominum, dicens: *Sit nomen Domini benedictum. Dan. 2.* Paulus Apost. gratias agebat pro beneficijs sibi à Deo collatis, dicens: *Gratias ago Deo meo. 1. Corinth. 1.* Item gratias agebat pro beneficijs fratribus collatis, & omnes homines ad agendas gratias inducebat, dicens: *Semper gaudete, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. Ephes. 5. & 1. Thes. 5.* Gratia reddenda sunt Deo singulariter pro liberatione & euasione periculorum & tribulationum; ideo voluit Dominus vt tribulatio filiorum Israel de seruitute Pharaonis nunquam recederet ab eorum memoria, dicens: *Erit quasi signum in manu tua. Exod. 13.* Postquam filij Israel liberati sunt, transito mari rubro, dixerunt: *Cantemus Domino gloriose. Exod. 15.* Tres pueri benedicebant Deum, de ignis incendio liberati. *Dan. 3.* Scripserunt Iudæi & populus Aristobulo de magnis

134 DE GRATIIS AGENDIS DEO

gnis periculis liberati. 2. *Machab.* 1. Gratia red-
denda sunt Deo pro triumphis & victorijs ini-
micorum, quas diuina bonitate obtinuerunt, id-
eo post mirabilem victoriam habitam à filiis Is-
rael obtulerunt Domino dona. *Numer.* 31. Simi-
liter post victoriam de Sisara, Barach & Delbora
Domino gratias eecinerunt. *Ind.* 4. Habita victo-
ria & mundato templo per Iudam Machabæum,
benedixerunt in cœlum. 1. *Machab.* 4. Victo &
debellato Timotheo similiter per Judam in hym-
nis & confessionibus benedicebant. 2. *Mach.* 10.
Gratias referendæ sunt Deo pro impetratione si-
ue redemptione filiorum bonorum. Sic laudauit
Dominum Anna pro gratia quam accepit, ablato
sterilitatis opprobrio. 1. *Reg.* 2. De Salomone dicitur:
*Benedictus Dominus, qui dedit David filium sa-
pientissimum.* 3. *Reg.* 5. Post conceptionem filij Dei
in se, B. Maria Virgo laudauit Dominum, dicens;
Magnificat anima mea Dominum, &c. *Luc.* 1. Nato
Ioanne, Zacharias laudauit Dominum, dicens: *Be-
nedictus Dominus Deus Israel, &c.* *Luc.* 1. Gratias de-
bet homo agere pro sanitate à Deo recepta, vel in
se vel in alio. Nam cum Tobias recuperasset vi-
sum, ipse & vxor eius & natj glorificabant Deum,
Tob. 11. Turba videntes paralyticum curatum à
Domino, glorificabant Dominum qui dedit talem
potestatem, &c. *Matth.* 9. *Marc.* 2. Post vitam & sa-
lutem adolescenti aditam, accepit omnes timor
& glorificabant Deum. *Luc.* 7. Vnus de decem le-
prosis curatus, reuersus est cum magna voce ma-
gnifi-

gnifica
tro sur
Añ. 3. C
ctu qu
vitam
plo Ch
autem
parat
suam, &
fecit C
dovol
in cœl
iam la
qui no
stolor
tequa
ration
stia,
genda
qui a
nus si

gnificās Dominum. *Luc. 22.* Claudus sanatus à Petro surrexit, & ambulans, & exiliens, laudans Deū. *Act. 3.* Gratias referre debēt homines Deo pro victu quem Dominus concessit eis ad sustinendam vitam corporalem. Sicut Religiosi faciunt, exemplo Christi & omnium Apostolorum. Debemus autem Deum laudare ante assumptionem cibi qui parat nobis escas, & omni carni aperit manum suam, & implet omne animal benedictione. Sic fecit Christus ante multiplicationem panū, quando voluit turbam pascere in deserto: qui suspexit in cælum gratias agens. *Matth. 14.* Post cœnam etiam laudare debemus Deum, & gratias referre, qui nos satiauit & pavit, exemplo Christi & Apostolorum, qui post cœnam dixerunt hymnum antequam exirent in montem. *Matth. 26.* In præparatione spiritualis & angelici cibi, scilicet. Eucharistiæ, & in eius consecratione & communione agendæ sunt Deo magnæ gratiæ, exemplo Christi, qui accepit panem in sanctas & venerabiles manus suas, & gratias agens, benedixit. *Matth. 26.*

CAPVT LV.

De Gratitude seruanda homini.

*Gratus debet esse homo,
Liberantibus operose,
Dona dantibus generose,
Declarantibus seriose,*

Amicantibus gratiose,

Laborantibus virtuose,

GRatus debet esse homo ei qui eum de aliquo periculo liberauit, vel in aliqua tribulatione iunxit. Sic gratus fuit Abrahæ rex Sodomorum, qui liberauit eum & populum suum de præda quatuor Regum, offerens ei omnia spolia; sed ille liberalis nihil voluit recipere. *Genes. 14.* Quia Moyses liberauit filios Iethro Sacerdotis, fuit ei gratus. *Exod. 2.* Bene remunerauit Iosue Raab, quæ liberauerat exploratores ab hostibus. *Iosue 6.* Cum Gedeon liberasset populum, gratus populus dixit: *Dominare tu nobis. Jud. 8. cap.* Tobias gratus fuit Raphaeli, qui liberauerat eum à cæcitate, vxorem à dæmonio, & filium à deuoratione piscis, offerens ei multa: quia hominem credebat eum esse. *Tob. 12.* Naam liberatus à lepra, multa dona obtulit Heliseo, licet ipse renueret. *4. Reg. 5.* Gratus debet esse homo laboranti & fatigato in eius seruitio ei retribuendo vt decet: ideo Abraham oblata à Rege Sodomorum, licet per se tanquam liberalis respuerat, voluit tamen vt socii partem prædæ haberent, qui secum pro eo fatigati fuerant. *Genes. 14.* Dicit Laban ad Iacob: *Nam quia frater meus es seruias mihi gratis. Genes. 29.* Regratiatus est Dauid seruis & vitis Iabes, qui laborauerant ad sepeliendum Saul, dicens: *Benedicti vos a Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul & sepelistis eum. 2. Reg. 2.* Helias ascensus.

surus in paradisum remunerauit Heliseum, qui
 seruiert ei 4. Reg. 2. Gratus debet homo esse illis
 à quibus recepit dona vel bona, cui semper obli-
 gatus est, si non retribuit; ideo Laban videns io-
 calia quæ seruus Abrahæ dederat Rebeckæ sorori
 suæ, dixit ei: *Ingrede bene dicte Domine, cur foris
 stas? Et preparauit ei conuiuium Genes. 24.* Quia re-
 gina Saba multa dederat Salomoni, retribuit ei
 Salomon, sicut gratus. 3. Reg. 10. Helias propter
 beneficia recepta à vidua, eius filium à morte sus-
 citauit. 3. Reg. 17. Heliseus bene remunerauit mu-
 lierem Sunamitem, apud quam transire & habi-
 tare consueuerat, impetrans ei filium & suscitans.
 4. Reg. 4. Plene recognoscebat Paulus collata be-
 neficia, dicens: *Sicut angelum Dei recepistis me. Ga-
 lat. 4.* Grati debent esse homines multum instru-
 ctoribus & doctoribus. Quia vt commentator
 ait: *Patribus Et Doctoribus non possumus reddere æ-
 qualia, nec possumus esse nimis grati.* Sic Pharao mul-
 tum fuit gratus Ioseph, qui eum visionē & inter-
 pretationem docuit, & in agendis consuluit: quē
 Pharao magnifice sublimauit. Genes. 41. Nabu-
 chodonosor & Balthasar bene retribuerunt Da-
 nieli pro eruditione eorum & interpretatione
 visionum & somniorum. Dan. 2. Et Gratus de-
 bet esse homo amicis & hæredibus eorum; ideo
 quia Cyneus amicus fuerat & bene se habuerat
 de filiis Israel, pepercerat ei Saul. 1. Reg. 15. Dicit
 Dauid ad Abimelech, cuius pater fuerat mortuus:
pro eo mane mecum, qui quaesierit animam tuam, que-

*ret meam. 1. Reg. 22. Retribuit Dauid gratiam Mi-
phiboseth pro gratia & amicitia patris, vt dicitur
1. Regum 9.*

CAPVT LVI.

De Gula & Ebrietate.

*Gula vitium solet
Inducere tentationes,
Generum adducere pollutiones,
Mentis inducere cœcationes,
Iuris deducere subuersiones,
Cordis perducere durationes,
Necis præducere occasiones.*

Gulæ vitium in tentatione obtinet primum
locū. Nam quia comedere & bibere sunt de
necessitate naturæ, diabolus ibi laqueum tenta-
tionis abscondit, vbi necessitatem esse ostendit.
Sic enim vitio gulæ primum hominem in paradi-
so tentauit, imò & vicit. *Genes. 3.* Prima tentatio fi-
liorum Israel fuit de potu, secunda de cibo. *Exod.*
16. & 17. Volens diabolus Saluatorem experiri,
prius ipsum de gula quam de alio vitio tētavit vel
tentari permisit. *Matth. 4.* Gulæ vitium incen-
dit & luxuriam nutrit. Ideo venter & genitalia
sunt propinqua; eoque venter mero æstuans faci-
le despumat in libidinem. Hinc est quod Loth qui
in Sodomis bonus fuit, inebriatus, cum propriis
filiabus peccauit, & duplicem incestū commisit.

Genes.

Genes. 19. In cuius figura dictum est: *Spiritus immū-*
dius. id est, luxuria, *habitat in sepulchris*, id est, in ho-
 minibus gulosis. Iuxta illud *Psalms. Sepulchrū pa-*
rens est guttur eorum. Et dæmones petierūt in por-
 cos intrare, id est, tentatione luxuriæ, in gulosos.
Luc. 8. Marc. 5. Gulæ vitium hominem infatuat &
 demērat, ita vt seipsum & quicquid facere debet
 non cognoscat. Nam Noe qui erat vir perfectus,
 inebriatus sic dementatus est, vt postposita omni
 verecundia denudatus iaceret. *Gen. 9.* Satis stultus
 & demens factus est Esau qui propter lentis edu-
 lium, vendidit primogeniturā fratri suo, *Gen. 25.* In
 quæstione trium sapientum de fortitudine, dixit
 vnus: *Vinum praualet omnibus qui bibunt illud.* præ-
 ualet, id est, mutādo sapientē in stultum. *3. Esd. 3.* In
 Esaiā dicitur: *Absorpti sunt à vino,* scil. propter ebrie-
 tatē, vt dicitur *Esa, 28.* Gulæ vitium deordinat ho-
 minem in omnibus, scil. in ludis, in verbis, in acti-
 bus, & in omnibus operibus malis. Ideo sedit po-
 pulus manducare & bibere, & surrexerunt lude-
 re, *Exod. 32.* In epulis homines fiunt loquaciores,
 & inordinate audaciores; ideo Sichemita inter
 epulas & pocula maledicebant Abimelech. *Jud. 9.*
 De inordinato populo dicitur: *Comederunt & sa-*
turati & impinguati sunt, & prouocauerunt te, scilicet
 propter inordinationes suas. *Neem. 9.* De inor-
 dinatione gulosorum dicitur: Vocauit Deus ad fletum
 & ad planctum. Et ecce gaudium & læritiam,
 occidere vitulos, iugulare arietes, bibere vinū, &
 cōedere carnes. *Comedamus & bibamus: cras. n.*
 morie-

moriemur. *Esa. 22.* Propter inordinationes filiorum suorū in commestationibus & in epulis Iob offerebat quotidie holocausta *Iob. 1.* Propter inordinata verba in epulis dicta, diues epulo cruciabatur in lingua. *Luc. 16.* Gulæ vitium etsi detestabile est in omnibus hominibus, in clericis tamen & religiosis est magis detestandum; ideo dixit Dominus ad aaron: *Vinum & omne quod inebriat non bibetis tu & filii tui, quando intrabitis tabernaculum. Leuit. 10. Numer. 16.* Filij Heli Sacerdotis qui in tabernaculo seruiebant, nolebant accipere carnes coctas in sacrificijs, sed crudas, vt lautius suæ cupiditati præpararent. *1. Reg. 2.* Religiosi & Clerici qui habent circa diuina obsequia sedulo deservire attendere debent ad discipulos, qui post cœnam inertes erant, & oculi eorum erant grauati à somno, vt non possent cū Domino vna hora in oratione solummodo vigilare. *Matth. 26.* Gulæ vitium multoties causa vel occasio est mortis. Nam iuxta sapientis sententiam: *Per crapulam multi perierunt.* Vnde Philistæis epulantibus & lærantibus, domus cecidit super eos. *Iud. 16.* Amon in conuiuio temulentus fuit ab Absalone occisus *2. Reg. 13.* Comedit Jonathas modicum mellis contra præceptum patris, & fuit condemnatus ad mortem; sed populus ipsam liberauit. *1. Regum 14.* Benadab rex Syriæ temulentus, per Principum prouinciarum pueros ad mortem fugatus est *3. Reg. 20.* Filiis Iob vescentibus & bibentibus vinum, domus cecidit super eos, & oppressit

pressit eos. *Iob. 1.* Propter ebrietatem Holofernis, Iudith habuit oportunitatem ad eum occidendum. *Judith 12.* Reuersus Amon à conuiuio lærus, statim fuit cum duabus filiabus & cum decem filijs occisus. *Hester. 9.* Fecit Ptolemeus conuiuium Simoni, & eum cum duobus filijs interfecit. *1. Machab. ult.* In conuiuio natalis Herodis regis fuit innocens sanctus Ioannes Baptista propter veritatem miserrime decollatus, vt habetur. *Marc. 6. Matth. 14.*

CAPVT LVII.

De Homicidio & occasione.

Homicidia committuntur.
Ab inuidientium iniquitate,
A defendentium nobilitate,
A superbientium sublimitate,
A lasciuientium carnalitate,
A decipientium seueritate,
Ex retinentium iniquitate,
Sed delinquentium poenam pensate.

Homicidium proceditaliquando ex inuidia, quia videt aliquis illum cui inuidet prospere, occidit eum, ne prosperet amplius. Sicut Cain motus inuidia fratrem suum occidit. *Genes. 4.* Tanta erat affectio Saul ad occidendum David, propter inuidiam quam habebat in eum, vt ipsum nõ valens

valens occidere, occiderit Abimelech, quia contra fortauerat Dauid, & occidit similiter alios Sacerdotes cum mulieribus & paruulis eorundem. *1. Reg. 22.* Judæi occiderunt Saluatorem, solum moti inuidia. Sciebat enim Pilatus quod solum propter inuidiam tradidissent eum. *Matth. 27.* Homicidium fit aliquando propter defensionem suam vel aliorum; sic Moyses occidit Ægyptium calumniantem Hebræum, vt defenderet fratrem suum. *Exod. 2.* Aliquando occidit homo aliquem propter defensionem patriæ vel gentis suæ. Sic Dauid occidit Goliath propter defensionem populi sui Israel, cui ille plurimam insultabat, vt habetur *1. Reg. 17.* Occidit Abner Asahel persequentem se ad occidendum, nec volentem à persecutione desistere. *2. Reg. 2.* Homicidia aliquando committuntur propter superbiam & ambitionem dominij. Sicut Abimelech occidit septuaginta fratres suos, vt ipse solus dominium obtineret. *Judic. 9.* Zambri occidit Elam dominum suum temulentum, vt regnaret post eum. *3. Reg. 16.* Athalia tanta libidine exarsit dominandi, vt omne semen regium interfecerit. *4. Reg. 11.* Sellus cogitauit contra Zachariam dominum suum, & interfecit eum, vt regnaret post eum. *4. Reg. 15.* Ptolemæus occidit Alexandrum regem, vt regnum quod desiderauerat possideret. *1. Machab. 11.* Homicidia fiunt sæpe propter luxuriam, propter quam causam tam in Sacra Scriptura, quam in antiquorum gestis multi leguntur occisi. Nam propter luxuriam Sichem

cheram
tre & p
Genes. 3
xata lu
Dauid
fidelen
pter lu
salone
quia v
nis sen
exerce
missis
uid, cu
cidit e
Amasa
culari
dit. 2.
duos f
eius d
tea à S
lemæu
duobu
quo co
tur 1. A
do ius
rum
Salma
ration
accept
Matth

chem deflorans Dinam filiam Iacob, ipse cum pa-
 tre & populo ab ipsis Dinæ fratribus est occisus.
Genes. 34. Occasione vxoris Leuitæ crudeliter ve-
 xatæ luxuria, occisa est maxima multitudo. *Jud. 20.*
 Dauid vt liberius cum Betsabea vacaret libidini,
 fidelem militem occidifecit. *2. Reg. 11.* Amon pro-
 pter luxuriam quam exercuit in Thamar, ab Ab-
 salone in conuiuio est occisus. *2. Reg. 13.* Adonias,
 quia vxorem patris perijt in vxorem, fuit Salomo-
 nis sententia occisus. *3. Reg. 2.* Homicidia multa
 exercent proditores, & proditorie. Sicut Joab
 missis nuncijs, vt Abner rediret pacifice ad Da-
 uid, cum loqueretur ei, percussit in inguine, & oc-
 cidit eum. *2. Reg. 3.* Item Joab continens mentum
 Amasæ salutans eum, & quasi desiderans eum of-
 culari percussit eum latenter & proditorie occi-
 dit. *2. Regum 20.* Occidit Triphon Ionathan &
 duos filios eius, cum recepisset pro liberatione
 eius duos filios obsides, & triginta talenta argen-
 tea à Simone fratre suo, *1. Machab. cap. 42.* Pto-
 lemæus fecit conuiuium Simoni Sacerdoti &
 duobus filijs eius, quasi volens eos honorare: in
 quo conuiuio eos proditorie interfecit, vt habe-
 tur *1. Machab. cap. ultimo.* Homicidium si aliquan-
 do iuste, cum occiduntur homines ex iustitia, eo-
 rum exigentibus culpis. Nam quia Zebee &
 Salmana occiderunt fratrem Gedeonis, iuste &
 rationabiliter sunt ab eo occisi. Quia omnis qui
 acceperit gladium gladio peribit. *Judic. cap. 8.*
Matth. 26. Iuste fecit Dauid occidi adolescentem,
 quia

qui Saul Dominum suum se dixerat occidisse. 2.
Reg. 1. Quia Ioab occiderat duos viros prodito-
 rie, scilicet Abner & Amasam, ipsum iustissimus Salo-
 mon mandauit occidi. 3.*Reg. 2.* Duo senes pessimi
 qui Susannam condemnauerunt ad mortem, iussi
 fuerunt à populo lapidari. *Dan. 13.* Ananias & Sa-
 phira Domino mentientes, Dei & Petri sententia
 sunt occisi. *Act. 5.* Homicidium valde Deo displi-
 cet, qui inter omnia vitia ipsum legitur grauiter
 puniuisse. Nam homicidium Cain puniuit acer-
 be, & tamen adhuc non erat prohibitum lege scri-
 pturæ. *Genes. 4.* Vnde vt ostenderet Dominus quod
 ipse homicidium abhorreret, & homo etiam ab-
 horrere deberet, sub figuræ velamine carnem cum
 sanguine prohibuit comedi. *Leuit. 9.* Homicidia
 in anima fiunt & corpore. Ideo dicebat Rebecca,
 timens ne Esau occideret Iacob: *Cur orbabor v-*
troq; filio vno die? vno scilicet anima, alio in corpore.
Genes 27. Tantum offenditur Deus innoxium san-
 guinem effundendo, quod voluit ne vt Dauid, qui
 sanguinem innoxium effuderat, sed Salomon tem-
 plum ei ædificaret, quod & Salomon fecit. 3.*Reg.*
 7. Quia Ioas fecit Zachariam iniuste occidi, gra-
 uiter fuit punitus à Domino, quia diuina permis-
 sione est occisus, nec in sepulchro regio est sepul-
 rus. 2. *Paralip. 24.* Vnde dicit quidam sanctissimus
 Doctor, hortans & admonens quemlibet homi-
 cidam vt pœniteat: O homicida quid fecisti? si to-
 tum orbem terræ combussisses, cœlum destruxis-
 ses, paradysum spoliasses; Deum non in tantum
 tur-

turbasse
 Dominu
 guinem
 nem qu
 pœniten

Homo
 Eis lo
 Eisp
 Cura
 Non
 Fru
 Pena

H
 quendo
 honora
 rexit de
 eam sup
 ter alia
 noxam h
 templo
 Domus
 lam spel
 nolite
 tiationi

turbasses, quam quod fudisti sanguinem pro quo Dominus noster IESVS CHRISTVS suum sanguinem roseum effudit. Interemisti enim hominem quem Deus viuificauit. Couertere & age pœnitentiam; & erit tibi gratia à Deo.

CAPVT LVIII.

De Honore parentum.

*Honorare debemus parentes,
Eis loquendo cum reuerentia,
Eis parcendo cum obedientia,
Curam gerendo in indigentia,
Non efficiendo tristis eadentia,
Fructum querendo ex complacentia,
Pœnam timendo de negligentia.*

Honorare debet homo parentes, eis exhibendo reuerentiam, scilicet reuerenter loquendo & reuerenter assurgendo. Sic Salomon honorauit Bersabee matrem suam: quia ipse surrexit de solio suo in occursum matris, & posuit eam super sedem suam. 3. Reg. 2. Tobias iustus inter alia quæ dedit filio documēta, & hoc fuit: *Honorem habe matri tue. Tob. 4.* Expellens Iesus de templo vendentes & ementes dixit: *Scriptum est, Domus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum. Luc. 19. & Matth. 21.* Et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis: vos autem fecistis, &c. Volens Christus

K

osten-

dere quod patrem in miraculis & in omnibus honorabat, dixit eis qui eum accusabant quod haberet dæmoniū: *Ego honorifico Patrem meum. Ioan. 8.* Omnia opera quæ faciebat Iesus attribuebat Patri; ostendens quomodo Pater debebat honorari, *Ioan. 8.* Honorare debet homo patrem & matrem in præceptis, insuper & in omnibus obsequendo: quia non obedientes, malam incurrunt sententiam; ideo filii Heli, quia non obedierunt patri vt desisterent à malis, diuinam sententiam grauissime incurrerunt. *1. Reg. 2.* Ionathas, quia nõ obediuit præcepto patris, scilicet contra eius mādatum modicum mellis comedit, mortis sententiam incurrit. *1. Regum 14.* Puer Iesus ascendens in Nazareth cum parentibus, erat subditus illis. *Luc. 2.* Obedire debent filij parentibus, scita eorum voluntate, etiam dato quod verbis non exprimūt; ideo Iesus sciens matri displicere, quod vinum in nuptijs non haberetur, aquam in vinum mutauit. Nam tantum dixit mater: *vinum non habent. Ioan. 2.* Honorare debemus parentes de ipsis in vita & in morte habendo curam, & in necessitatibus eis subueniendo. Ideo David in magna necessitate existens, curam de parentibus habuit, & ipsos regi Moab diligentius commendauit. *1. Reg. 22.* Tobias senior dixit filio suo: *Cum accepit Deus animam meam, corpus meum sepeli cum honoribus: matrem tuam honorabis omnibus diebus vita tua.* Omnibus filijs in exemplum. *Tob. 4.* Pendens Christus in cruce, matrem suam dilecto discipulo commenda-

mēdauit
ipsa gerit
habetur
sanctus
matrem
bera sua
vinculat
tes in nu
possum
set malu
men vo
patre, ne
cebat:
eum. Gen
tris, ad
Beniam
te in om
quod Iu
uit verb
ben dic
ducam
cum sup
air: Non
puero;
Genes. ca
pter fru
præcep
tibus,
præcep
nora pa

mēdauit. Ex quo patet quantam sollicitudinem de ipsa gerebat qui de ea in tali articulo cogitabat, vt habetur *Ioan. 19*. Nota hic exemplum quod dicit sanctus Augustinus de quadam filia, quæ nutriuit matrem in carcere, præbens ei singulis diebus vbera sua. Propter quam charitatem rex matrem vinculatam liberauit. Honorare debemus parentes in nullo eos contristando, nec eos in quantum possumus, contristari sinendo. Nam licet Esau esset malus & fratrem suum vellet occidere, non tamen volebat hoc perpetrare viuente matre vel patre, ne contristaret eum, scilicet patrem, sed dicebat: *Veniet dies luctus Patris mei, & interficiam eum. Genes. 27*. Timens Iudas contristationem patris, ad magnam pœnam se obrulit, cum dixit de Benjamin: Si non reduxero eum tibi, reus ero in te in omni tempore. *Genes. cap. 43*. Videns Iacob quod Iudas non patiebatur eum tritari, acquieuit verbis eius, qui non acquieuerat verbis Ruben dicentis: duos filios meos occide, si non reducam eum tibi, vt habetur *Genes. cap. 43*. Iuda cum supplicaret Ioseph, vt remitteret Benjamin, ait: Non possum redire ad patrem meum absente puero; ne calamitatis Patris mei existam testis. *Genes. cap. 44*. Honorare debemus parentes, propter fructum consequendum. Nam alicui alij præcepto *De vs* non adiunxit præmiũ seruantibus, & pœnam non seruantibus, nisi solum præcepto de honore parentum. Vnde ait: *Honora patrem & matrem, vt sis longeuus super ter-*

ram. Et sequitur: *Qui maledixerit patri vel matri, sit ille maledictus & morte moriatur. Exod. cap. 20 & II.* Quia Sem & Iaphet patrem denudatum honorauerunt, ideo eius benedictionem acceperunt. *Genes. 9.* Benedictio autem patris magnæ reputationis erat, quando Esau & Iacob pro ea taliter contendebant. *Genes. 27.* Quia Cham patrem non honorauit, sed derisit, eius maledictionem incurrit. *Genes. 9.* Ad Ruben dicit Iacob: Non crescas, quia ascendisti cubile patris tui *Genes. 49.* Honorare debemus parentes, vt durum diuinum iudicium fugiamus, & eius ultionem, quam in præsentibus parentes non honorantibus præparauit. Præcepit enim Dominus per Moysen: Si genuerit quispiam filium contumacem proteruum, & c. lapidibus obruet eum populus. *Deut. 21.* Absalon pessime persecutus est patrem suum: ideo fuit morte pessima interemptus. *2. Regum 18.* Duo filij Senacherib occiderunt eum, sed neuter eorum regnauit. *4. Regum 9.*

CAPVT LIX.

De Humilitate.

*Humiliare nos debemus,
In petitione diuinorum,
Famulatione dominorum,
Gubernatione subditorum,
In responsione iurgiorum,*

In

In re
Exult
Reput
Cum a
Per re
Christ

H
qu
ham De
ad Dom
sum ego.
angelo
in Man
cum 5. L
do ante
Quand
uid se h
plinant
excusau
Magna
adorau
turio h
dignus,
ægrota
& Mat
accessi
liari d
& eis
ad Ag

*In religione clericorum,
 Exultatione premiorum,
 Reputatione minorum,
 Cum despectione laudatorum,
 Per remissionem peccatorum,
 Christi sanctione exemplorum.*

Humiliare debemus nos Deo in oratione, loquendo humiliter & seruiendo. Sic Abraham Deo humiliter loquebatur, dicens: *Loquar ad Dominum Deum meum, quoniam cinis & puluis sum ego. Genes. 18.* Gedeon humiliter locutus est angelo à Deo misso, dicens: *Familia mea infima est in Manasse, & ego minimus in domo parris mei. Iudicum 5.* Dauid coram Deo humiliter se habuit, quando ante eius arcam ludendo saltauit, 2. Regum 6. Quando Nathan venit ad Dauid ex parte Dei, Dauid se humiliter habuit ad eum. 2. Reg. 12. Discipulante Domino populum, Dauid humiliter se excusauit, dicens: *Ego sum qui peccaui. Regum 24.* Magna humilitas fuit in Magis, qui procidentes adorauerunt puerum in præsepio. *Matth. 2.* Centurio humiliando se Deo dicit: *Domine non sum dignus, &c.* Fecit se dignum recipere gratiam pro ægrotante seruo quã à Christo postulabat. *Matth. 8.* Mater filiorum Zebedæi, precatura pro filiis, accessit humiliter & adorauit. *Matth. 20.* Humiliari debet homo coram dominis temporalibus, & eis seruire & respondere; ideo dixit angelus ad Agar: *Revertere ad domum tuam, & humiliare*

domina tua. *Gen. 16.* Multum humiliavit se David contra Saul dominum suum, cū debebat esse eius gener, dicens: *Quid ego sum, & quæ est domus mea, ut fiam gener regis, &c. 1. Reg. 18.* Similiter cum Saul persequeretur eum, multum se humiliavit, dicēs: *Cur persequeris pulicem vivum. 1. Reg. 26.* Mibhibo-feth inique accusatus regi à seruo, iniuste exheredatus à Domino, humiliter loquebatur. *2. Regum 16. & 19.* Humiles debent esse prælati, non ambitiose prælationibus inhærendo vel se ingerendo, sed humiliter excusando, ac cum subditis humiliter conuersando; ideo humiliter se quinquies Moyses excusauit antequam vellet ducatum populi accipere: ad vltimum, volente Domino, accepit. *Exod. 4.* Non debent prælati torum sibi velle superbe, sed alijs humiliter partem dare; ideo Moyses licet ducatum à Domino haberet, tamen rogauit Hobab vt secum iret, & populi ductor esset. *Numer. 10.* Non debent negotia de suo capite facere, sed humiliter requirere consilium subditorum. Nam licet Moyses sic familiariter loqueretur cum Domino, tamen consilium lethro consulentis sibi fideliter, non despexit. *Exod. 18.* Quā-tum debeant homines prælationem respuere, patet in Gedeone; qui licet electus, noluit tamen populo dominari. *Judic. 8.* Non debent velle Prælati salutationes hominum inferiorum & genuflexiones ante se sustinere, & adorari vt Deus. Nam cum Petrus adoraretur à Cornelio, ait: *Surge, quia ego homo sum.* Similiter fecit Paulus & Barnabas,

A. Flor.

A. Flor. c.
 cuilibet re-
 tiam, *M.*
 ciat furor
 humiliter
 eius. *Gen.*
 Saul quan-
 Si Roboa-
 decem pa-
 ceptis qui
 ptus ab i-
 1. Quia
 verbis C
 catellum
 nitatem
 Quæren-
 ligeret?
 scis quia
 ter: amo-
 giosi præ-
 ligiolon-
 stament
 debent
 les & h
 sum dign
 bent de
 Ego vox
 1. Del
 dui; q
 regum

Aclor. cap. 10. § 14. Humiliter debent homines
 cuilibet respondere. Quia, iuxta Sapientis senten-
 tiam, *Mollis responsio frangit iram: sermo durus sus-
 citat furorem.* Nam quia Iacob loquens cum Esau
 humiliter respondebat, ideo compefcuit iram
 eius. *Genes. 33.* Vnde humiliter respondit Dauid ad
 Saul quando debuit fieri gener ipsius. *1. Regum 18.*
 Si Roboam humiliter respondisset, nequaquam
 decem partes populi perdidisset. *3. Regum 12.* Prin-
 ceptus quinquagenarius tertius non est consum-
 ptus ab igne, quia humiliter loquebatur. *4. Regum*
1. Quia mulier Chananaea respondit humiliter
 verbis Christi quæ aspera videbantur, asserens se
 catellum, de micis mensæ Domini capientem, fa-
 mitatem integram filia procurauit. *Math. cap. 15.*
 Quærente Domino à Petro, vtrum plus alijs di-
 ligeret? respondit humiliter, dicens: *Domine, tu
 scis quia amo te.* Non dixit, plus alijs, sed humili-
 ter: amo te. *Joan. 20.* Humiles debent esse Reli-
 giosi præ cæteris gentibus, exemplo aliorum Re-
 ligiosorum & Eremitarum noui & veteris Te-
 stamenti, scilicet Helia & Ioannis Baptista; ideo
 debent Religiosi de se humiliter sentire & se vi-
 les & humiles reputare. Sic Ioannes dicebat: *Non
 sum dignus soluere corrigiam,* &c. *Ioan. 1.* Item de-
 bent de se humiliter loqui. Sic Ioannes dicebat:
Ego vox clamantis in deserto. vt habetur *Ioann. cap.*
1. Debent non pompatice, sed humiliter in-
 dui; quia qui mollibus induuntur in domibus
 regum sunt. In cuius figura sanctus Ioannes

erat indutus de pilis camelorum *Matth. 3.* Vnde Augustinus in Regula dicit: *Non sit notabilis habitus vester.* Super quo verbo dicit Hugo de S. Victore: *Non enim tenera vestis, sed munditia mentis ornatum facit Clericum.* Vnde Gregorius: *Si cultus vestium subtilium peccatum non esset, nequaquam sermo diuinitus tam vigilanter expressisset, dicens: quod dives ille qui purpura fuit indutus apud inferos torqueretur, vt habetur *Luc. 16.** De Helia similiter, qui erat accinctus zona pellicea circa lumbos eius. *4. Regum 1.* Item debent humiliter & non laute pasci, vt murmurent in deserto cum filijs Israel dicentibus: *Vtinam mortui essemus in terra Egypti quando sedebamus super ollas carnium.* Sed ipsi sint contenti victu tenui, cum Joanne, cuius cibi erant locustæ & mel syluestre. *Matth. 3.* Helia etiam in cuius figura angelus solum panem subcinericium ministravit. *3. Reg. 9.* Debent etiam victum humiliter quærere, nec ex superbia verecundari mendicare: cum talis seruus Dei à vidua Sareptana buccellam panis humiliter postulauit. *3. Reg. 17.* Item debent humiliter habitare, non in altis domibus & excelsis palatijs, sed in locis solitarijs & desertis; ideo habitauit Ioannes in deserto. *Luc. 3.* Humiliantes se Domino humiliter, exaltatur, iuxta Saluatoris sententiam: *Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.* In cuius figura Saul qui quærebat asinas, fuit à Domino super regnum Israel exaltatus. *1. Reg. 9.* Veniens Heliseus ad Iordanem, primo percussit aquas nihil dicens, & non est diuisa,
quia

quia sup
uocauit
Helia d
cere incl
filij Israe
& fueru
per trigi
à popul
Christo
cium A
misit. v
humilit
dicens:
in nonis
mo qua
Salomo
omnibus
batur fr
cet mas
fratrib
pheta r
pheta, c
iustus
virgin
Ioanes
diceba
1. Hu
bona
gloria
stus p

quia superbe agebat. Secundo nomen Helix inuocauit humiliter, & sic exaltatus est; quia spiritum Helix duplicem habuit, propheta fuit, & mira facere inchoauit, vt habetur 4. Reg. 2. Dispersi sunt filij Israel per Holofernem & humiliauerunt se, & fuerunt per victoriam exaltati in tantum quod per triginta dies vix collecta sunt spolia Assyriorum a populo Israel. *Judith. 15.* Petro dicente humiliter Christo: *Exi a me quia peccator sum ego*, ex hoc officium Apostolatus ipsi Dominus benigne commisit, vt habetur *Luc. cap. 5.* Optimam regulam humilitatis & exaltationis suae ostendit Saluator, dicens: *Cum inuitatus fueris ad nuptias, recumbe in nonissimo.* *Luca cap. 14.* Humiliari debet homo quantumcunque magnus, iuxta sententiam Salomonis, qui ait: *Quanto maior es humilia te in omnibus.* Ideo Hester magna humilitate abominabatur figuram & signa superbiae. *ibid. 4.* Dauid licet magnus & in regem vnctus, tamen victualia fratribus humiliter deferebat. *1. Regum 17.* Propheta magnus Hieremias, ex utero vocatus Propheta, dicebat: *Nescio loqui.* *Hierem. 1.* Ioseph vir iustus & castus, reputans se indignum coniugio virginis, voluit eam occulte dimittere. *Matth. 1.* Ioanes cum per sanctitatem crederetur Christus, dicebat: *Non sum dignus soluere corrigiam,* &c. *Joan. 1.* Humiles debent esse homines quando aliqua bona faciunt, vt non velint inde ventum vanae gloriae, vel ab hominibus collaudari. Nam Christus publica sua miracula prohibebat dici, vt etiam

iam patet in leproso mundato. *Matth. 8.* Et de duobus cæcis liberatis, *Matth. 9.* Et de furdo & muto sanato. *Marc. 7.* Et similiter de transfiguratione. *Matth. 17.* Ad fugiendam iactantiam & vanam gloriam de bonis quæ nos agimus, & ad habendam humilitatem, multum valet exemplum de superbo Pharisæo, & de humili publicano. *Luc. 18.* Petrus loquens humiliter de claudo sanato, sibi quicquam attribuere noluit. *Act. 3.* Humilitas bonis meretur indulgentiam peccatorum; nō solum autem bonis, sed etiam malis. Exemplum. Nam Achab nequissimus, imponens sibi pœnam debitam pro peccatis, humiliatus est, & Deus ei pœnam temperavit. *3. Reg. 21.* Roboam & Principes eius humiliati sunt, & Dominus mutavit sententiam per Prophetam suum. *1. Paral. 12.* Ezechias humiliatus est; idcirco non venit ira Dei in diebus eius. *2. Paral. 19.* Nabuchodonosor humiliatus, recognouit statum suum, & reductus est ad statum pristinum. *Dan. 4.* Quia viri Niniuitæ humiliati sunt, non est eorum ciuitas subuersa. *Ion. 3.* Magdalena, quia ad pedes Christi humiliter accessit, peccatorum veniam humiliter impetrauit. *Luc. 7.* Humilitatis exemplum de Christo debemus suscipere in triplici suo statu, scil. Natiuitatis, Vitæ, & Mortis. In natiuitate fuit humilis; quia concipi voluit in ciuitate parua, scil. Nazareth; vnde dixit Nathanael. A Nazareth poterit aliquid boni esse. *Ioan. 1.* Item quia de humili matre. *Luc. 1.* Respexit humilitatem in humili loco collocando se, sc. in præsepio

sepio. *L.*
do hum
quia de h
te autem
lima. Ca
terrena a
ma, in im
Econtra
vulnera
ctus, à d
debuert
nia pate
do Den
sub hum
phræm
figurati
cit, & c.
uit? S
bat? S
non era
Deus,
Maria
adorab
bat? S
erat ho
quis re
quis est
dieban
non er
cibus q

8. Et de
 surdo &
 nsfigura-
 am & va-
 & ad ha-
 exemplum
 ano. *Luc.*
 nato, sibi
 ilitas bo-
 nō solum
 m. Nam
 am debi-
 ipœnam
 ipes eius
 tentiam
 as humi-
 bus eius.
 s, recog-
 tum pri-
 iati sunt,
 gdalena,
 peccato-
 Humi-
 uscipere
 & Mor-
 pi voluit
 Natha-
 e. *Ioan. I.*
 it humi-
 in præ-
 sepio

sepio. *Luc. 2.* De humilitate autē Christi quomo-
 do humiliter vixit, humiliter docuit, nūc omitto:
 quia de hoc plena sunt omnia Euangelia. De mor-
 te autem Christi notandum est, quod fuit humil-
 lima. Caruit enim ijs quę superbi quærunt, scilicet
 terrena affluentia, mundana sapientia, populari fa-
 ma, inimicorū victoria, numerositate amicorum.
 Econtra fuit Christus vestibus spoliatus, in carne
 vulneratus, insapiens reputatus, corporaliter vi-
 ctus, à discipulis derelictus, ab his qui amici esse
 debuerunt acriter afflictus, & crucifixus. Hęc om-
 nia patent. *Matth. 27. Luc. 23. & Ioan. 19.* Quomo-
 do Deus omnipotens suam Deitatem abscondit
 sub humanitate, patet ex hoc, prout pulchre E-
 phræm deducit in quodā sermone de Christi trans-
 figuracione, vbi Christum Deum & hominem di-
 cit, &c. *Si non erat Deus, Gabriel quem Deum voca-
 uit? Si non erat homo, Maria quem in ventre gesta-
 bat? Si non erat Deus Elizabeth quem salutabat? Si
 non erat homo, in presepe quis iacebat? si non erat
 Deus, angeli quem glorificabant? si non erat homo,
 Maria quem lactabat? si non erat Deus Magi quem
 adorabant? si non erat homo, Ioseph quem circumcide-
 bat? si non erat Deus, columba quem testabatur? si non
 erat homo, Ioannes quem baptizabat? si non erat Deus,
 quis relaxabat peccatam? si non erat homo, in deserto
 quis esuriebat? si non erat Deus, mare & venti cui obe-
 diebant? si non erat homo, in naui quis dormiebat? si
 non erat Deus, mortuos quis suscitabat? si nō erat homo,
 cibos quis sumebat? si non erat Deus, latroni regnum*
 quis

quis dabit? si non erat homo, in cruce quis pende-
 bat? si non erat Deus, Sol lucem propter quem tenebat? si non
 erat homo, in sepulchro quis iacebat? si non erat Deus,
 die tertia quis resurgebat? si non erat homo, Thomas
 quem palpabat? si non erat Deus, in cælum quomodo
 ascendebat? Patet ergo quod Christus fuit Deus & ho-
 mo, ex substantia Patris ante sæcula natus, omnia im-
 plens, omnia continens, equalis per omnia Patri in sub-
 stantia, ex ipso & cum ipso sempiternus. Nam in se sus-
 cepit humanam naturam creator ac Dominus omnium
 creaturarum, & suam Gloriosissimam Deitatem ve-
 lanit ac humanavit, sua humilitate, nobis in exemplum
 ut ita faciamus, & cum eo æternaliter gaudere va-
 leamus.

CAPVT LX.

De Iactantia & Gloriatione.

Iactatores consueverunt alios despiciere detra-
 hendo:

Pompis se perficere extollendo,

Sic Deum abdicere obloquendo,

In factis deficere abdicendo.

Iactatores aliorum facta & personas despiciunt
 & seipsos extollunt. sic Gaal dicebat: Quis est
 Abimelech, & qua est Sichem ut seruiamus ei? uti-
 nam daret aliquis populum istum sub manu mea, qua-
 si diceret: Ego magna facerem. Indicum 9. Gran-
 dia verba dixit Rapsaces ex parte regis Assyrio-
 rum

rum, des-
 extollens
 18. Con-
 ponit Ch-
 & de Ph-
 te alios,
 num, rapi-
 mine: Lu-
 minatum
 nos. Ioan-
 quia pot-
 Ioan. 19.
 gna loqu-
 re posse-
 nem, vo-
 14. Stult-
 bus. N-
 gnabo: c-
 Philoso-
 termina-
 cutus e-
 respon-
 perbus
 na pran-
 natus, v-
 in aula
 est hac
 iactato-
 tur sup-
 chus t-

rum, despiciens regem Iuda, & regem Ægypti, & extollens Dominum suum & seipsum. 3. *Regum* 18. Contra iactantes se & ceteros despicientes ponit Christus parabolam de publicano humili & de Pharisæo superbo, exaltante se, & deprimēte alios, dicens: *Domine, non sum sicut ceteri hominum, raptores, adulteri*: Peior tamen erat omni homine: *Luc. 18.* Despiciebant Pharisæi cœcum illuminatum, dicentes: *In peccatis natus es, & doces nos.* *Ioan 9.* Arroganter ait Pilatus Christo: *Nescis quia potestatem habeo crucifigere te & dimittere te.* *Ioan. 19.* Iactatores pompaticæ & ex superbia magna loquuntur, sed homo sapiens de quibus iactare posset, tacet. Sic Samson inermis interfecit leonem, volens ostendere suam probitatem. *Iudicum* 14. Stultum est se iactare de futuris contingentibus. Nam Adonias eleuabatur, dicens: *Ego regnabo*: & postea non regnavit. 3. *Regum* 1. Vnde Philosophus: *de futuris contingentibus non est determinata veritas*, Benadab rex Syria pompose locutus est regi Israel per nuncios suos; cui bene responsum est, vt dicitur 3. *Regum* 20. Amon superbus pompose iactauit se quod solus cum regina pranderet; qui fuit postea suspensio condemnatus, vt dicitur *Hester* 5, & 7. Nabuchodonosor in aula deambulans, dicebat cum superbia: *Nonne est hæc ciuitas quam adificauit mihi?* & cætera verba iactatoria. *Daniel. 4.* Quantumcunque humiliantur superbi se iactare non desinunt Sicut Antiochus turpiter fatigatus superbe se iactabat. 2. *Machab.*

pendebat?
at? si non
rat Deus,
Thomas
quomodo
us & ho-
mnia im-
tri in sub-
in se sus-
s omnium
tatem ve-
xemplum
dere va-

e detra-

despiciūt
Quis est
s ei? vti-
mea. qua-
p. Gran-
Assyrio-
rum

chab. 5. Iactatores non solum supra homines se extollunt; sed etiam supra Deum. Ideo dicitur de Lucifero angelo, qui dicebat in corde suo: *In cœlum ascendam, supra astra exaltabo solium meum*, qui postea confuse & turpiter cecidit. *Esa. 14.* Nabuchodonosor dicit sociis Danielis: *Quis est Deus qui eripiat vos de manu mea. Daniel. 3.* Dicentibus Iudæis: *Est Deus potens in cœlo qui iussit celebrare diem septimum.* Respondit Nicanor: *Et ego potens in terra qui impero sumi arma. 2. Machab. 5.* Qui se sic iactant, semper mentiuntur, & imitantur diabolum, qui se iactabat plura possidere quam Deus, dicens Christo: *Hæc omnia dabo tibi si cadens adoraveris me. Matth. 4.* Secundum vero Lucam, se iactavit, dicens: *Hæc mihi tradita sunt, & cui volo, dabo illa. Luc. 4.* Iactatores multa dicunt & pauca faciunt, imò ut plurimum confunduntur & deficiunt. Iuxta illud poeticum: *Sape minus faciunt homines qui magna minantur.* Sic Goliath se iactans, inuitabat alios ad singulare certamen, qui fuit à puero superatus. *1. Regum 17.* Holofernes iactabat se coram Achior quod ipsum occisurus & filios Israel superaturus esset: qui postea fuit à scœmina interfectus. *Iudith 6 & 13.* Dixit Seron: *Faciam mihi nomen, & delebo Judam:* & ipse fuit postea debellatus. *1. Machab. 3.* Demetrius superba verba misit ad Ionathan, sed cito male ipsi successit, *1. Machab. 10.* Nicanor iactavit se daturum pro vno talento nonaginta mancipia Iudæorum, sed ipse succubuit. *2. Machab. 8.* Petrus iactanter se obtulit

eum Chr
ter negau

De

Idolo
Temia
Callid
Malig
Tunni
Iniqu

IDolo
Præla
Moyles
Fac nobi
timens p
tilem, qu
tuo Josu
Domini
suorum,
facit hor
ria mulie
cum filii
cia sua: 2
Num. 2
vel mal

eum Christo mori, qui eum ad vocem foeminae ter negauit. *Matth. 26.*

CAPVT LXI.

De Idololatria & idolorum cultura.

*Idololatrare facit homines,
Timiditas vel absentia Prælatorum,
Calliditas & adhærentia lasciuorum,
Malignitas & complacentia sociorum,
Tumiditas & excellentia superborum:
Iniquitas & conscientia reproborum.*

Idololatrare facit homines aliquando absentia Prælatorum. Tales fuerunt filij Israel; quia dum Moyles esset in monte, interim dixerunt ad Aaron: *Fac nobis deos qui præcedant nos* Qui pusillanimus, timens populi insultum, fecit eis vitulum conflatilem, quem ipsi adorare cœperunt. *Exod. 32.* Mortuo Josue, filij Israel fecerunt malum in conspectu Domini, & deleruerunt Dominum Deum patrum suorum, & idolis seruiuerunt. *Indic. 2.* Idololatrare facit homines luxuria & inordinata concupiscentia mulierum. Nam fornicatus est populus Israel cum filiabus Moab, quæ vocauerunt illos ad sacrificia sua: & illi comederunt & adorauerunt idola sua. *Num. 25.* Idololatrare facit homines mala societas vel malum exemplum: quod videtur in aliis qui male egerunt.

NON

Non enim suffecit Achab regi Israel, vt ambularet in peccatis Ieroboam, sed insuper seruiuit Baal, & adorauit eum. 3. *Regum* 16. Ahas rex Iuda ambulauit in vijs regum Israel, insuper & filium suum consecrauit, transferens per ignem, vt habetur 3. *Regum* 16. Translatis filijs Israel in Syrios, collocatae sunt diuersae gentes, in ciuitatibus Samariae: & vnaquaque fecit Deum suum iuxta consuetudinem gentium. 4. *Regum* 17. Idololatrare facit homines superbia eorum qui se reputant aequales vel maiores Deo. Sic Holofernes iratus contra Achior qui commendabat potentiam Dei Hebraeorum, dixit, se esse ostensurum quod non esset Deus, nisi Nabuchodonosor. *Iudith*. 6. Darius rex Persarum praecipit, vt nullus peteret aliquid ab aliquo deo intra triginta dies, nisi ab ipso, tanquam se, sicut Deum ostenderet potentem. *Dan*. 6. Nabuchodonosor fecit statuam auream, & praecipit superbe vt omnes gentes adorarent ipsam *Dan* 3. Idololatrare facit homines malitia propria & peruersitas animi. Sicut Ieroboam excogitato consilio fecit duos vitulos aureos adorati pro Deo, vt habetur 3. *Regum* 12. Aedificauerunt viri Iuda Aras & statuas super colles & subter arbores. 4. *Regum* 17. Confusus Senacherib reuersus est Niniuen; & cum adoraret in templo Dei sui, duo filij eius occiderunt eum. 4. *Regum* 19. Manasses rex Iuda fecit aras Baalim, & adorauerunt omnem malitiam caeli. 2. *Paral*. 32. Babylo-nij prius adorantes idolum, post eius subuersionem

nem

nem adorauit
iussit aedificari
suillas, vt per
thenis, in
uitatem;
ria Dei. A

D
Impat
re
Seruie
Inuide
Irasce
Nescie
Excel

Impat
Ines &
quando
minae su
eius, reco
nem con
dixerun
inter te &
runt iro
Egypto
quod m
impatie

nem adorauerunt Draconem, *Dan. 14.* Antiochus iussit ædificari aras & idola, & immolari carnes suillas, vt patet *1. Machab. 1.* Manente Paulo Athenis, incitabatur videns idololatrare totam ciuitatem; in quo monetur quilibet dolere de iniuria Dei, *Actor. 17.*

CAPVT LXII.

De Impatientia & murmure.

Impatientes sunt & murmurantes, subiacentes correctionibus dominorum:

Seruientes crapulationibus gulosorum,

Inuidentes consolationibus aliorum,

Trascentes in implexionibus aduersorum,

Nescientes in instructionibus peritorum:

Excellentes in inuentionibus sublimiorum.

Impatientes sunt serui & subditi ad correptiones & verba dominorum & prælatorum aliquando. Sic Agar non ferens correptionem dominæ suæ quæ affligebatur propter superbiam eius, recessit impatiens, sed est ad angeli monitionem conuersa. *Genes. 16.* Præpositi filiorum Israel dixerunt Moyfi prælato eorum; *Iudicet Dominus inter te & nos. Exod. 5.* Filij Israel impatientes dixerunt ironice Moyfi; *Nunquid non erant sepulchra in Ægypto?* vt habetur *Exod. 14.* Videns populus quod moraretur cum Domino, vt instrueret eos, impatienter dixerunt ad Aaron; *Fac nobis deos qui*

L

pra-

precedat nos. Exod. 32. Ancilla Saræ impatienter fe-
rens increpationem, contumeliose respondit. *To-*
bie 3. Impatientes & murmurantes sunt homines
gulosi, non volentes pati aliquem defectum escæ
& potus. Nam impatiens populus Israel murmu-
rauit propter defectum potus. *Exod. 17.* Murmu-
rauerunt postea tanquam impatientes propter
cibum & grauiter puniti sunt. *Exod. 16.* Gulosi
multa habentes, murmurare non desinunt. Sic filij
Israel habentes Manna & coturnices à Domi-
no, adhuc murmurabant, propter ariditatem sitis.
Exod. 17. Recordabantur filij Israel carniū de
Ægypto, sed de miseria & seruitute in qua fuerant
non fecerunt aliquam mentionem, de qua à Deo
fuerunt liberati. *Exod. 16.* Propter defectum po-
tus & fructuum murmurauerunt ad aquas con-
tradictionis. *Numer. 20.* Impatientes & murmu-
rantes sunt homines inuidi de aliena felicitate:
quod Domino multum displicet. Ideo propter
murmurationem contra Aaron & Dominum ex
inuidia factam, egressus est ignis à Domino, & de-
uorauit extrema castrorum. *Numer. 16.* Discumbē-
te Domino in domo Matthæi, Pharisæi inuidi
murmurare cœperunt quod cū peccatoribus mā-
ducaret. *Matth. 9. Luc. 5.* Similiter cum discūberet
cum Zachæo. *Luc. 19.* Operarij murmurabant ad-
uersus patrem familias, quia largus fuerat non tan-
tum laborantibus tota die, sed & venientibus ho-
ra vndecima. *Matth. 20.* Principes sacerdotum au-
dientes pueros cantantes Osanna, indignati sunt,

Luc.

Luc. 19. A
fratris, in-
tientes si-
quid pati
in damnu-
suum dis-
laqueo se-
filij Iuda
2. *Paral.* 1
duas suas
aduersus
betur *Act.*
quando
quia hab-
reculant
strueret,
tes maxi-
ritatem,
phas con-
monstra-
in verita-
sunt. 2.
luminati
maledix-
Stephan-
Impatie-
queunt
tur. Na-
nes imp-
tients su-

Luc. 19. Matth. 21. Frater filij prodigi inuidēs festo fratris, indignatus volebat intrare. *Luc. 15.* Impatientes sunt homines iracundi, qui nesciunt aliquid patienter pati. Aliquando impatientes sunt in damnum suum. Sic Achitophel videns consiliū suum dissipatum, ira & indignatione commotus laqueo se suspēdit. *2. Reg. 17.* Quia dure locuti sunt filij Iuda tribus decē iratæ & separatæ sunt ab eis. *2. Paral. 10. & 3. Reg. 12.* Græci quia videbant vi-
duas suas in quotidiano ministerio despici, irati aduersus Hebræos murmurare cœperunt, vt habetur *Actor. 6.* Impatientes sunt aliquando multi, quando instruuntur, & veritas eis manifestatur: quia habentes oculos obtenebratos illuminari recusant. Sic vxor Tobix, cum eam Tobias instrueret, impatienter respondit. *Tob. 2.* Disputantes maxime quando superantur ab ostendente veritatem, turbantur & impatientes sunt. Sic Eliphas conuictus à Job, multa signa impatientiæ monstrauit. *Iob. 22.* Quia Eleazarus instruebat eos in veritate, qui eum duxerunt, in iram conuersi sunt. *2. Machab. 6.* Pharisæi audientes cœcum illuminatum disputantem & conuincentem eos, maledixerunt ei. *Joan 9.* Audientes Iudæi verba Stephani, dissecabantur cordibus suis. *Actor. 7.* Impatientes sunt homines superbi, qui audire nequeunt verba quæ eorum extollentiæ opponuntur. Nam cum cessasset loqui Achior, Holofernes impatienter tulit. *Iudith. cap. 5.* Sic fuit impatiens superbus Amon, vt quia Mardocheus non

adorabat eum, paruum reputans omnem aliam gloriam, mortem eius & aliorum Iudæorum procurauerit nequiter, *Hester 3.* Nabuchodonosor audiens quod tres pueri eius statuam noluerunt adorare, quam superbe erexerat, in ira & in furore præcepit eos mitti in fornacem ardentem. *Daniel. 3.* Herodes rex iratus, audiens quod Christus Rex natus esset, propter superbiam dominandi, pueros in furore mandauit occidi, vt habetur *Matth. 3.*

CAPVT LXIII.

De Ingratitudine beneficiorum.

*Ingratus est homo de beneficiis largienti sponte,
Paris seruitus, relucenti fronte,
De præcipitiis eruenti prompte,
In amicitus non viuente fonte.*

INgrati sunt homines Deo, ipsius beneficia obliuioni tradentes, nec de ipsis gratias referentes. Sic filij Israel educti à Domino de seruitute Egyptifecerunt vitulum aureum, adorantes eundem, vt habetur *Exod. 32.* Cito obliti sunt beneficiorum Dei filij qui fastidiebant Manna & murmurabant. *Numer. 21.* Reprehendit angelus Iudæos ingratos, diuina beneficia recolendo *Iudic. 2.* Sublimauit Deus Ieroboam super decem tribus & ille auertit populam à cultu Dei. *3. Regum 12.* Ingrati sunt aliquando homines seruentibus eis fide-

fideliter
do, siue op
positus pi
dentibus
Genes. 40.
sibi fidelit
recepterat
sæpius nit
David Vr
Ingratus
magno pe
do destru
David ha
eum qua
gum 23.
fratricidi
grauiter p
thas viro
ea alienat
Dominu
qui post
27. Ex de
runt ing
tione pu
secuti. A
micis ho
tibus, eis
trarium
uis Dau
niosum

fideliter in quocunque seruitio, siue ore instruendo, siue operibus seruiendo. Sic ingratus fuit prepositus pincernarum aduersus Joseph, qui succedentibus prosperis sui interpretis est oblitus. *Genes. 40.* Laban multotiens voluit fallere Jacob sibi fideliter seruientem. *Genes. 29.* Multa seruitia receperat à Dauid Saul, & tamen eum occidere sapius nitebatur. *1. Regum 18.* Valde ingratus fuit Dauid Vriæ, cui tradidit litteras mortis. *2. Reg. II.* Ingratus est aliquando homo liberanti eum de magno periculo, tales liberati nituntur aliquando destruere liberantes. Nam saluauit & liberauit Dauid habitatores Ceylæ; & tamen in manu Saul eum quærentis occidere tradere voluerunt. *1. Regum 23.* Postquam Dauid condonauit Absaloni fratricidium, & liberauit eum de exilio, ipse eum grauiter persecutus est. *2. Regum 15.* Misit Ionathas viros, qui liberauerunt Demetrium; qui postea alienatus, vexauit eum, *vt habetur 1. Machab. 11.* Dominus vineæ pepercit persequentibus seruos, qui postea eius filium occiderunt. *Luc. 20. Matth. 21.* Ex decem leprosis liberatis à lepra, noue fuerunt ingrati. *Luc. 17.* Quæstores ingrati de liberatione puellæ à dæmone, sunt postea Paulum persecuti. *Actor. 16.* Ingratus est homo aliquando amicis honorantibus eum, & puro corde diligentibus, eis vel eorum hæredibus retribuendo contrarium. Sic filij Amon pro honore accepto à seruis Dauid ad eos personaliter destinatis, ignominiosum vituperium reddiderunt. *2. Reg. 10.* Valde

ingratus fuit Dauid amicitia: Ionathæ, quando filios hæreditate priuauit. 2. Regum 16. Non est recordatus Joas rex misericordia: & amicitia: quam fecerat ei Ioiada Sacerdos, quando Zachariam eius filium interfecit. 2. Paralip. 24. Helifeus multum honorauerat populum Israel & regem, & tamen iussit eum rex decapitari. 4. Reg. 6.

CAPVT LXIV.

De Inimicitia & odio.

*Inimicitia & odium,
Iniquitate acquiritur propendente,
Cupiditate inquiritur propendente,
Malignitate perquiritur inuidente,
Carnalitate exquiritur inuadente,
Auctoritate concipitur arguente,
Cum pietate dimittitur pacifcente.*

Inimicitias permittit Deus fieri, & hoc propter peccatum. Peccatum enim causa est inimicitiarum. Vnde Aurelius Augustus dicit: *Peccatum est deformitas, quam Deus detestatur*; iniquitas quam dæmon amplexatur; infirmitas qua totus mundus dissipatur. In cuius signum statim post peccatum primorum parentum posuit Deus inimicitias inter serpentem & mulierem & inter vtriusque semen, vt dicitur *Genes. 3.* Tres inimicos suscitauit Dominus Salomoni post peccatum, scilicet Razon filiū Clîada, & Adad, & Ieroboam. 3. Reg. 11.

Cum

Cum fil
ram Do
5. & seq
eos, sed
casion
ipse em
nibus s
tia mu
tur. N
inimic
pastor
tato. I
inimic
redita
& inte
oritur
fratre
amar
pacifi
quia
eos. A
agere
micu
xuria
& fil
deba
cens
carn
& T
por

Cum filii Israel peccarent & facerent malum coram Domino, insurrexerunt inimici eorum. *Judith. 5. & seqq.* Judæis peccantibus Holofernes obsedit eos, sed penitentes liberati sunt. *Judith. per tot.* Occasione peccati diabolus dicitur inimicus noster: ipse enim est inimicus, qui dormientibus hominibus superseminavit zizaniam. *Matth. 13.* Inimicitia multæ ex cupiditate rerum temporalium oriuntur. Nam inter pastores Abraham & Loth factæ sunt inimicitia propter substantiam. *Gen. 13.* Rixati sunt pastores Gerara cum pastoribus Isaac, eo locupletato. Ideo appellavit nomen loci illius, *Puteus ad inimicitias. Gen. 26.* Oderat Esau Jacob propter hereditatem, & dicebat: *Veniet dies luctus patris mei, & interficiam eum. Genes 27.* Inimicitia & odium oritur aliquando, ex invidia. Nam invidentes fratres Joseph quod à patre cunctis fratribus plus amaretur, oderant eum, nec poterant ei quicquam pacifice loqui. *Gen. 37.* Egyptij oderant filios Israel, quia creuerant & multiplicati sunt, & affligebant eos. *Exod. 1.* Videns Saul quod David prudenter ageret & populus eum diligeret, factus est eius inimicus. *1. Regum 18.* Inimicitia magna surgit ex luxuria: Propter deflorationem Dinæ, inter Sichem & filios Jacob inimicitia magna fuit. *Genes 34.* Fudebat apud Samsonem lachrymas vxor eius, dicens: *Odisti me, &c. Jud. 16.* Iudicio Dei fit ut post carnalem amorem sequatur odium, ut patet in Amon & Thamar eiecta. *2. Reg. 13.* Inimicitias & odium portant aliquando homines mali reprehendentibus

eos & loquentibus veritatem. Nam cum Helias argueret Achab de iniqua morte Naboth, dixit ei Achab; *Nam inuenisti me inimicum tibi.* 3. Regum 21. Dixit Achab ad Iosaphat de Michea: *Ego odi eum, quia non prophetat mihi nisi malum.* 3. Regum 22. De hac materia require multum in cap. de Veritate. cap. 135. Inimicitias debet homo fugere, & quantum potest inimicos pacificare, & vt pacem cito inueniat, non nimis offendere. Nam Iephthe pacificus est cum Galaditis qui expulerunt eum, & pro eis pugnavit. *Iudicum* 11. Duo latrones Rechab & Baana; qui tulerunt caput Isboseth David, inimici ipsius fuerunt, ab eo condemnati, 2. Regum 4. Cognouit Simon quod Triphon in dolo teneret vel peteret argentum vel pueros, iussit tamen dari, ne inimicitia in populo magna fieret. 1. Machab. 13. Reprehendendi sunt qui propter bonas causas non faciunt pacem cum inimicis, cum propter mortem Domini facti sint amici Herodes & Pilatus, qui fuerunt inimici. *Luc.* 23. Inimicis deuitis diuinâ non humana virtute, Deo gratiæ sunt reddendæ. In cuius figura Thou rex audiens, quod Dauid expugnasset Adarezet inimicum suum, misit ad eum filium suum, & gratias egit ei, vt dicitur 1. Paralip. 18. Amputato capite Holoferni, dixit Iudith: *Laudate Deum, qui fecit victoriam, & interfecit inimicum nostrum.* *Judith.* 13. Submersis Ægyptijs dixit Moyses: *Cantemus Domino gloriose: quia equum & ascensorem proiecit in mare.* *Exod.* 15. Ragucl & Anna laudauerunt Deum, qui excluderat ab eis

ab eis i
ctoria n
teria qu

Inten
Opu
Hab
Neg
Deb

I Nte
Iudi
operat
virtute
peccau
nem h
& mer
deret.
promi
mend
repreh
18. Ph
ui: nec
tio eo
xit sim
tioner
diuer

ab eis inimicum vexantem. *Tob. 8.* Machabæi victoria habita, dicunt: *Confusi sunt, &c.* De hac materia quære in *cap. de Discordia. cap. 4.*

CAPVT LXV.

De Intentione recta in opere.

Intentio in opere facit exterminare si fuerit.

Opus acceptari, si defuerit,

Habet occultari, si latuerit,

Nequit indicari, quid voluerit,

Debet regulari, ne ruerit.

INtentio imponit finem operi, opus de se non iudicatur, sed intentio. Nam vna & eadem operatio facta ad diuersas intentiones, sortitur virtutem & vitium. Vnde Cain occidit Abel, & peccauit, quia ex inuidia fecit & malam intentionem habuit. *Genes. 4.* Dauid interfecit Goliath, & meruit; quia ex iustitia, & vt populum defenderet. *1. Regum 17.* Abraham & Sara riserunt in promissione filij, sed risus fuit Abrahæ commendatus & virtuosus; quia ex lætitia; Saræ vero reprehensibilis, quia ex incredulitate. *Genes. 17. & 18.* Pharao dixit, *Peccauit*; Iuda etiam dixit, *Peccauit*; nec tamen veniam meruerunt; quia erat intentio eorum deprauata. *Exod. 9. Math. 27.* Dauid dixit similiter, & Deus pepercit; quia rectam intentionem habuit. *2. Reg. 12.* Non solum idem opus diuersis intentionibus à diuersis personis factum &

virtus & vitium est, sed factum etiam ab eodem. Nam Moyses quasi idem dixit & non hæsitauit, & idem postea hæsitans, primo meruit, secundo peccauit, vt habetur *Numer. 20.* & *Exod 18.* Multiplices intentiones habebant turbæ in sequendo Christum. Nam quidam sequebãtur eum, vt eum nequiter obseruarent: & hi grauiter peccauerunt, vt habetur *Luc. 14.* Quidam vt de panibus eius saturarentur; & hi nec merebantur, nec peccabant. *Joan. 6.* Alij vt sanarentur à languoribus; *Ioan. 6.* Alij vt audirent verba eius, & inde ædificarentur: & hi multipliciter merebantur. *Luc. 5.* Diuersitas intentionum in cupiendo Christum videre Zachæum fecit mereri salutem domui suæ. *Luc. 19.* Et latronem demereri Christi responsionem. *Luc. 23.* Intentio & voluntas reputatur profecto, si possibilitas non affuerit: Nam commendauit Dominus bonam voluntatem Dauid de ædificando templum, licet ipse noluerit quod ædificaretur per eum. *2. Reg. 7.* Herodis intentio quando occidit pueros fuit, quod voluit occidere Christum, licet non potuerit; ideo Christicida vocatur, nam ita peccauit ac si Christum occidisset. *Matth. 2.* Sine causâ non dixit Iesus; qui viderit mulierem ad concupiscendâ eam iâ mæchatus est eâ in corde suo. *Matth. 5.* Intentio celatur ab opere, non opus ab intentione; nam Dauid misit ad Vriam vt veniret & quiesceret, non propter eius quietem, sed vt suum peccatum celaret. *2. Reg. 41.* Ornauit se Iudith vt solent se ornare lasciuæ mulieres;

res; seu
mavirt
Herod
men ea
2. Int
nec de
bona v
mo fer
uerter
tare a
oppo
Mard
mon c
ctu pr
ueren
duob
rent: a
tamen
cap. 2
lam d
bet h
sustin
nalite
vos h
um.
regu
&c. 4
Mat
cepi
min

res; sed illa ornatio non ex libidine, sed ex maximavirtute patriam defendendi processit. *Iud. 11.* Herodis intentio erat Christum occidere; sed tamen eam sub adorationis pallio abscondit. *Matth. 2.* Intentio hominis in his quæ aguntur ab eo, nec debet nec potest de facili iudicari vtrum sit bona vel mala, maxime in ambiguis; & debet homo semper bonum opus in bonam partem conuertere; nam filij Ruben & Gad ædificauerunt altare ad bonam intentionem, quod filij Israel in oppositum conuerterunt, vt habetur *Ios. 22.* Quia Mardochæus non adorabat Amon, credebat Amon quod faceret ex despectu; sed non ex despectu processit, sed quia creaturæ noluit facere reuerentiam creatoris. *Hester. 3.* Prohibuit Dominus duobus cæcis illuminatis ab eo, ne cui hæc dicerent: at illi diffamabant eum in tota terra illa; nec tamen arguuntur transgressores, vt habetur *Matth. cap. 20.* Intentiones habendæ in operibus, regulam dedit Christus, quam scilicet intentionem debet homo habere vel bona faciendo, vel mala sustinendo, (quæ omnia debent referri intentionaliter in ipsum) dicens: *Beati eritis cum oderint vos homines & maledixerint vos propter nomen meum. Gaudete & exultate, &c. Matth. 5.* Similis regula habetur, cum dicitur: *Qui dederit potum, &c. Marc. 9.* Item, *Omnis qui reliquerit domum, &c. Matth. 19.* Eleemosynam dare, ieiunare, orare præcepit Dominus fieri, non intentione placendi hominibus, sed placendi Deo, qui in abscondito videt,

& in

& in abscondito manens iuxta intentionem remuneratur operantem. *Matth. 6.*

CAPVT LXVI.

De Inuidia & Æmulatione.

Inuidia & Æmulatio

Mortis doloribus dat occasionem:

Summis honoribus minorationem

Dat detractoribus oblocutionem,

Propinquioribus perturbationem,

Dei cultoribus non dat lesionem.

Inuidia occasio est spiritualis & corporalis mortis. Nam, vt scribit Sapiētia: *Inuidia diaboli mors introuit in orbem terrarum*, quia scilicet videns diabolus hominem esse in statu felici, & ad illum locum posse accedere, vnde ipse ceciderat, doluit & tentauit, & vicit, & homo vtriusque sententiam mortis incurrit tunc, vt dicitur *Genes. 3.* Cain motus inuidia Abel fratrem suum occidit: quia eius munera & non sua Dominus accepit. *Genes. 4.* De hac materia quære in *cap. De Homicid. cap. 46.* Non miseris, sed positis in diuitiis & honoribus inuidetur. Nam quia Dominus benedixerat Isaac, & multiplicatus est, ob hoc inuidebant ei Palæstini. *Genes. 26.* Propter honorem quē dabant Palæstini Dauid, canentes percusso Philistæo: Saul percussit mille, & Dauid decem millia, inuidere cœpit Saul, & persequebatur Dauid, i.

Regum

Regum
niel eo
sionem
Sacerd
rari, cla
contra
21. Luc
tum, &
uident
sapient
unt &
quod C
filio su
Reg 17
sacerd
Actor.
Stroph
suis; (e
extra)
Conu
nabat
valen
ad mo
Iudæ
24. D
Etione
quin
dunt
nes. 3
à pat

Regum 18. Videntes satrapæ & principes quod Daniel eos honoribus superabat, quærebant occasionem contra eum, vt dicitur *Dan.* 6. Principes Sacerdotum audientes à pueris Christum honorari, clamantes; *Osanna*, & videntes miracula, sunt contra Christum per inuidiam indignati. *Matth.* 21. *Luca* 19. Audientes Pharisei Lazarum suscitatum, & videntes turbam sequentem Christum, inuidentes collegerunt consilium. *Ioan.* 11. Inuidetur sapientibus & docentibus bona, ab his qui nesciunt & doceri nolunt. Nam videns Achitophel quod Chusi consilium præualeret doctrinæ & consilio suo, inuidia stimulatus laqueo se suspendit, 2. *Reg* 17. Petro & Ioanne loquentibus ad populum, sacerdotes dolebant, quod populum instruerent, *Actor.* 4. Audientes Pharisei verba sapientiæ, quæ Stephanus loquebatur dissecabantur cordibus suis; (quia inuidia inuidus corrumpitur intus & extra) & stridebant dentibus suis in eum. *Actor.* 7. Conuenientibus civibus audire Paulum & Barnabam Iudæi repleti sunt zelo. *Actor.* 13. Inuidi non valentes se aliter sariare, murmurant & detrahunt ad modum canis latrantis. Sic Alcimus proditor Iudæ & Nicanor inuidia detrahebant. 2. *Machab.* 24. De hac materia quære plura in cap. *De Detractione*, cap 39. Inuidi non parcunt propinquis, quin inuideant omnibus, & detrahant, & offendunt Nam Rachel Lyæ sorori suæ inuidebat. *Genes.* 30. Fratres Ioseph inuidebant ei, videtes quod à patre plus amaretur. *Genes.* 37 Maria soror Moyfi & Aaron

& Aaron frater eius in Moysen inuidia moti sunt. *Numer. 12.* Frater filii prodigi videns fratrem suū cum honore receptum indignabatur, ei & noluit intrare. *Luc. 15.* Inuidi in quantum possunt, nituntur impedire bonos, bene operantibus multimode detrahentes. Nam ædificantibus templum, filij Iuda post reditum de Babylone, gentes inuidentes eis multipliciter inuidebant, & grauissime vexabant eos. 1. *Esd. 4.* Audientes Sanaballat & Tobias quod venisset homo qui quæreret prosperitatē Israel, contristati & moti sunt contra ædificantes, vt clare habetur *Neem. 4.* Cum ex Atheniensibus multi Iudæi crederent, inuidentes concitauerunt omnes ciues, vt habetur *Actor. 17.* Inuidiam debent fugere boni homines, quātuncunque ab ea aliquando stimulentur; nam cum duo viri prophetarent in castris, Josue quasi inuidens eis (quia mos est discipulorum inuidere doctrinæ aliorum magistrorum) dixit Moysi: Domine mi, perhibe eos; at ille, quid æmularis pro me? nec ad inuidiā prophetantium induci potuit verbis eius. sed desiderabat singulos prophetare, vt dicitur *Numer. 11.* Fugit Joannes Baptista inuidiā: quia cum dicerent ei discipuli sui similiter moti inuidia, quia Christus baptizauit, & turbæ sequebantur eum, Respondit: *In hoc gaudium meum impletum est. Ioan.*

cap. 3.

CA-

Hyp
Gent
Por
Den

H
inferre
rorem
decipe
Hiezi
re, vt
menta
nitatib
ens ar
uit, vt
Saluat
mone
sed et
pere. l
simul
fecit;
Leger
dam,
detur
catis
tes: d

CAPVT LXVII.

De Hypocrisi & Simulatione.

Hypocrita & simulators,

Gentes decipiunt, bona simulantes,

Porros accipiunt frondes detestantes,

Dentes suscipiunt, mortem comminantes.

Hypocritæ & simulators intendunt semper suis simulationibus aliquam deceptionem inferre, sicut Amon simulauit se languere, vt sororem suam Thamar ad se venire faceret, vt eam deciperet & opprimeret; quod & fecit. 2. Reg. 13. Hiezi simulauit Dominum suum vestibus indigere, vt Naaman deciperet, & ipse acciperet vestimenta. 4. Reg. 5. Apollonius pacem Iudæis solennitatibus Sabbathum simulauit; & sic eos decipiens arma sumens, multos ex eis nequiter trucidauit, vt dicitur 2. Machab. 5. Pharisæi placida verba Saluatori dicebant, volentes eum capere in sermone. Matth. 22. & Marc. 12. Non solum homines, sed etiam ipsum Deum hypocritæ conantur decipere. Et ideo Simon magus reputabat se esse Deum, simulans se volare in aere, quod diabolus modo fecit; quem Petrus turpiter prostrauit, vt patet in Legenda Sanctorum. Legitur & de Simone quodam, qui volebat emere Spiritum Sanctum, vt videtur Actor. cap. 8. Hypocritæ cauent sibi de peccatis minoribus; de maioribus vitijs non curantes; de quibus dicit Dominus, quod sunt excolâtes puli-

pulicem, & deglutientes camelum. *Matth. 23.*
 Pharifæi noluerūt intrare in parasceue Pilati præ-
 torium, vt non cõtaminarentur, Christum eadem
 die occidere non timentes. *Joan. 18.* Archifynago-
 gus volebat Sabbathum custodiri à populo, ne sa-
 nitatem reciperet, sed non timebat offendere
 Deum, detrahendo ei, & populum à bono subtra-
 hendo. *Luc. 24.* Hypocritas punit Dominus ma-
 ledictionibus, reprehensionibus & flagellis: & sic
 sunt à Prælatis & à prædicatoribus arguendi. Nam
 vxori Ieroboam, quæ de viri consilio, mutato ha-
 bitu, se aliam simulauit prophetam inquirens,
 Achias Propheta Domini mandato & ipsi & viro
 multas maledictiones & flagella simul cum nece
 filij nunciauit. *3. Regum 14.* Nam cum Scriptura
 diuina generaliter impium detestetur; tamen sin-
 gulariter hypocritis multipliciter comminatur,
 dicens: *Va vobis, Matth. 26.* Manifeste hypocritam
 Ananiæ & Saphyræ Petrus acriter increpando,
 punit. *Actor. 5.* Elymam magum Paulus graui-
 ter de hypocritis increpauit. *Actor. 13.*

CAPVT LXVIII.

De Ira Dei contra delinquentes.

Irafcitur Dominus non obsequentibus eius præ-
ceptis:

Deum colentibus, aris erectis,

Laudes non canentibus, pro iam receptis,

*Seu serentibus, rebus ineptis,
Pro praesidentibus, parcat subiectis.*

Irascitur Deus contra non obedientes ei & praecipientis eius. Sed notandum ante omnia, quod secundum Augustinum. 5. *De civitate Dei*, Ira Dei non est perturbatio animi eius, sed iudicium quod irrogatur peccato. Cogitatio vero eius & recognitatio mundanorum est immutabilis ratio. Non enim sicut hominem, ita Deum cuiuscunque facti sui poenitet: cuius est de omnibus omnino rebus tam fixa sententia quam certa praescientia. Sed si non utitur Scriptura talibus verbis, non hoc modo familiari insinuabit omnem gratiam hominum quibus vult esse consultum, ut perterreat superbientes, excitet negligentes, exerceat quarentes, & aliat intelligentes; quod non faceret si non se prius inclinaret, & quodammodo descenderet ed iacentes. Sic iratus contra Moysen nolentem recipere ducatum populi, quando pluries mandavit ei. *Exod. 4.* Contra Aegyptios nolentes obedire Deo, populum dimittendo iratus est Deus, & misit iram suam. *Exod. 12.* Propter inobedientiam populi & Moysi iratus est Dominus contra eum ad aquas contradictionis. Vnde ipse dixit: *Est mihi Dominus iratus propter vos. Deut. 2.* Filij Israel, quia non obedierunt, & tulerunt de anathemate, iratus est Deus. *Ios. 7.* Dixit Iosias; Magnus furor Domini stillavit super nos; quia non custodierunt patres nostri praeccepta Domini Dei nostri, 2. *Paralip. 34.* Mul-

M
tum

tum debent Christiani iram Dei timere, cum Artaxerxes rex paganus dixerit: *Omnia in nobis secundum legem Dei fiant, ne forte ira Dei exurgat.* 1. *Esd.* 7. Irascitur Deus idololatriis, Deum cœli non adorantibus. Nam iratus est Dominus Salomoni eo quod aversa esset mens eius à Domino; quia deos alienos propter mulierem adorauerat. 3. *Reg.* 9. Propter peccatum idololatriæ iratus est Dominus contra populum Israel; & tradidit eos in manus Azahel regis Syriæ. 4. *Reg.* 13. Propter augurium & idololatriam irritauerunt Dominum filij Israel; ideo iratus est eis. 2. *Paral.* 24. Increduli quasi idololatriæ reputantur super quos descendit ira Dei. Nam qui credit in filium Dei, habet in se vitam æternam: qui autem incredulus est, ira Dei manet super eum. *Ioan.* 3. Irascitur Deus contra ingratos, qui sua beneficia non recognoscentes, peiora mala accumulât. Sic iratus est contra Amasiam regem Iuda, qui diuino auxilio superauit Idumæos; & attulit deos eorum & adorauit eos. 2. *Paral.* 25. Ezechias non retribuit secundum beneficium Domini; sed eleuauit cor suum contra Dominum, & facta est ira Dei contra Iudam & Israel. 2. *Paral.* 32. Seruus nequam ingratus, cui Dominus tot & tanta dimiserat, noluit misereri conserui. *Matth.* 18. Idecirco iratus Dominus tradidit eum tortoribus, donec quadrantem nouissimum resignaret. Iudæis non recognoscentibus gratiam sanationis infirmorum, quam Christus faciebat infirmis, sed obseruantibus si Sabbatho curaret ut accusarent eum, iratus est Dominus

min
tra in
nire, f
Domi
rates f
nus co
iratus
gulæ; c
dens &
tur: Co
te ad ir
murati
mer. 15.
contra
Num. 2
minant
arcam.
& perc
saphat
ei Iehu
catores
Sic irati
quia co
Multum
peccato
Reges ter
scandite
latia uer
nibus. S
nus popu

minus super cœcitatē cordis eorū. *Marc. 3.* Contra ingratos inuitatos ad cœnam & nolentes venire, sed persequentes seruos & nuncios, iratus est Dominus; qui perdidit homicidas & eorum ciuitates succendit. *Luc. 20. Math. 22.* Irascitur Dominus contra peccatores diuersorum vitierum. Sic iratus est contra populum suum propter peccatū gulæ; qui populus æstuabat desiderio carniū, sedens & mærens. *Num. 11.* De gulosis autem dicitur: *Comederunt & saturati sunt, prouocauerunt autē te ad iracundiam. Neem. 9.* Propter peccatum murmurationis egressa est ira à Domino & plaga. *Num. 15.* Propter vitium luxuriæ iratus est Dominus contra populum fornicatē cum filiabus Moab. *Num. 25.* Tractantes Eucharistiam indigne, exterminantur irā Dei. Nam Ozæ quia indigne tetigit arcam Dei vt eam sustentaret, iratus est Dominus, & petcussit eum, & mortuus est. *2. Reg. 6.* Quia Josaphat sociauerat se peccatoribus & Aehab, dixit ei Iehu: Iram Dei meruisti. *2. Paral. 19.* Cōtra peccatores non loquentes recta, irascitur Dominus. Sic iratus est cōtra Eliphar & duos socios eius, quia contra Ioab non loquebantur recta. *Ioan. ult.* Multū timenda est illa ira quam Dominus ostēdet peccatoribus in die iudicij: de qua dicit Joannes: *Reges terra, &c. dicent mōtib, cadite super nos, & abscondite nos ab ira agni. Apoc.* Iram Dei debent Prelati auerrere à populo orationibus & obsecrationibus. Sic fecit Moyses dicens: *Cur irascitur Dominus populo suo? Exod. 32.* Occasione Chore itato

Domino, dixerunt Moyles & Aaron orantes ad Dominum: *Fortissime Deus spirituum: num uno peccante ira Dei contra omnes deserviet. Numer. 16.* Propter hanc causam constituit Josaphat iudices & principes, id est, Prælatos, dicens eis: *Ostendite fratribus vestris, ut non peccent, ne ira Dei descendat super eos. 2. Paral. 19.*

CAPVT LXIX.

De ira hominis per zelum.

Irafcitur homo bono zelo contra mandata Dei non implentes,

Inordinata vita viuentes:

Cum obstinata mente degentes:

Vt perpetrata sint pœnuentes.

IRascuntur Prælati non obedientibus præceptis vel mandatis Ecclesiæ. Sed sciendum est, quod ira per zelum est irasci contra vitia, & non contra homines. Nam, secundum beatum Augustinum: *Sic diligendi sunt homines, ne errores eorum diligantur.* Aliud enim est odisse quod faciunt, & aliud quod facti sunt. Sic Moyles, cum Pharaë nollet acquiescere præcepto Domini, ut dimitteret populum, exiit ab eo iratus. *Exod. 11.* Præceperat Dominus per Moysen populo, quod nullus dimitteret Manna; quibusdam reseruantibus, cum scaturiret vermibus, iratus est Moyses *Exod. 16.* Heliseus iratus est contra Ioab, quia non percussit terram

terram sagitta sicut ei fuerat imperatum. *4. Regum*
3. Irascuntur hominibus viri & maxime Prælati,
 quando vident inordinate viuentes, & transgre-
 dentes obseruantias, & ceremonias ordinatas.
 Sic Moyses reuertens & videns populum inordi-
 nate viuentem, siue ludentem, & vitulum adoran-
 tem, iratus proiecit ad radices montium tabulas
 & confregit. *Exod. 32.* Cum reuersus est Moyses,
 & reperit hircum pro peccato exustum, qui debe-
 bat comedi, est iratus contra Eleazar & Ichamar.
Leuit. 10. Irascuntur Dei viri contra homines ob-
 stinatos in malo, qui nec admonitionibus nec ex-
 hortationibus corriguntur. Sic Moyses videns
 obstinatam rebellionem Chore & complicitium
 eius, iratus est, nihilominus tamen pro eis orauit.
Numer. 16. Considerans Ionathas obstinatam ma-
 liciam patris contra Dauid, surrexit à mensa in ira
 furoris. *1. Regum 20.* Respexit Dominus in ira ob-
 stinatos Iudæos qui obseruabant eum, & contri-
 status est. *Marci 3.* Irascuntur iudices contra reos,
 vt eos puniant. Quia secundum Chrysostrum:
Tolle iram, doctrina non proficit, indicia non proce-
dunt. Sic audita Dauid parabola à Nathan iratus
 aduersus hominem dixit: *Vinit Dominus quia ho-*
mo mortis est. *2. Regum 12.* Neemias propter vsu-
 ras quas exigebant optimates, iratus increpat eos.
Neem. 5. Audita ab Hester querimonia de Amon,
 Rex Assuerus surrexit de conuiuio iratus. *Hester*
cap. 7.

CAPVT LXX.

De Ira hominis per odium.

Irascuntur mali ex inuidia ad felicitatem.

Per attrahentia ad iniquitatem.

Ex extollentia ad rapacitatem.

Ex negligentia ad utilitatem.

Ex displicentia propter utilitatem.

IRascuntur solum inuidi propter inuidiam contra innocentes, sic iratus est Cain contra fratrem suum Abel, & occidit eum. *Genes. 4.* Audiens Saul commendari Dauid, iratus est, & displicuit ei sermo. *1. Regum 18.* Inuidi etiam irascuntur contra excusantes illos quibus inuident. Nam cum Ionathas excusaret Dauid, iratus est Saul contra eum, cum iurgio. *1. Regum 20.* Cum audiret Sana-ballath, quod murus Hierusalem edificaretur, ex inuidia iratus est. *Neem. 4.* Audiens Antiochus proelia & victorias Iudæ Machabæi, iratus est. *1. Machab. 3.* Irascuntur mali propter bonos quando non possunt eos ad malum inducere, vel à bono retrahere, sic iratus est Balach contra Balaam, quia noluit maledicere populo Dei. *Numer. 24.* Irati sunt magistratus Holofernis contra Achior loquentem pro populo Dei volentes occidere eum, ut dicitur *Iud. 5.* Eliu filius Buzites iratus est contra Job vere dicentem, se iustum esse, ut dicitur *Job. 32.* Gentes iratae sunt, quia filij Israel edificauerunt

uerunt templa & sanctuarium sicut prius. 1. *Machab. 5.* Tortores Eleazari audientes verba constantiæ eius, in iram conuersi sunt. 2. *Machab. 6.* Post constantia verba septem fratrum accensus est Antiochus, & magis defæuit. 2. *Machab. 7.* Irascuntur tyranni superbi contra subditos suos comminiscens causam, vbi non est causa, vt subditos spolient & occidant. Sic iratus est Achab contra Naboth, vt vineam eius auferret; & iniuste fecit eum occidi, seu de consilio Jezabel damnari & lapidari. 3. *Regum 21.* Senacherib fugiens plagam quam intulerat ei Deus iratus, multos Iudæos occidit. *Tobie cap. 1.* Holofernes exarsit in iracundiam, audiens quod Iudæi defendere se pararent, *Indith. 5.* Iratus est Amon contra Mardochæum; quia ei diuinos honores impendere recutabat. *Hester. 3.* Nabuchodonosor in ira magna præcepit sapientes Babylonis occidi, quia nesciebant somnium indicare. *Dan. 2.* Item Nabuchodonosor in ira & furore iussit sibi tres pueros præsentari, & in ignem ardentem mitti, *Dan. 3.* Videns Antiochus quod non posset expugnare Persopolim; iratus est ira magna. 2. *Mach. 9.* Irascuntur mali cõtrainstruentes & consulentes recte. Sic post salubre cõsiliu Helisei Mamam iratus recedebat indignans. 4. *Reg. 5.* Asa iratus est cõtra Hanani Prophetã reprehendentẽ eũ, 2. *Paral. 16.* Ozias rex iratus est contra sacerdotes, & minabatur eis, quia arguebant eũ quod adolebat incensum. 2. *Paral. 26.* Dicente Tobia; *Videte ne hædus furtiuus sit, vxor eius*

irata est. Tob. 2. Principes Iuda irati sunt contra Hieremiam prædicantem veritatem, & incarcerauerunt eum. *Hierem. 38.* Respondente Christo de veritate illis de Nazareth, repleti sunt omnes de synagoga ira. *Luca 4.* Irascuntur videntes & credentes se decipi vel illudi. Sic irati sunt viri de Ephraim; quia separauit eos Amasias ab exercitu suo, vt dicitur *2. Paralip. 25.* Ionas credens se decipi, quia Niniue non erat subuersa, desiccata Hederâ, iratus est. *Ion. 3.* Iratus est Herodes illusus à Magis, *Matth. 2.*

CAPVT LXXI.

De occultis Dei Iudiciis.

*Judicium Dei occultum est,
Bonum elicere de indecentibus,
Pœnas adicere, se diligentibus,
Magna subicere, dare regentibus,
Possè deficere, stare credentibus:
Rebenedicere iam pœnitentibus,
Nil potest dicere quis de latentibus.*

Iudicio Dei occulto fit vt aliquando fiant aliqua quæ videntur nobis malefacta, vt inde aliquod bonum eliciatur; quia tunc potuit nobis fieri manifestum; nam sciebat Deus hominem peccatum, & tamen factus est ab eo peccabilis, cum potuisset impeccabilis fieri; sed quantum bonum occasione illius culpæ sequeretur, scilicet incarnatione

natio filij Dei, non de incarnatione hominis, sed de incarnatione filii Dei. *Gen. 1. & 3.* Vendit onē Ioseph à fratribus suis, consecuta est liberatio Ægypti & circumstantium regionum. *Genes. 41.* Exulauit Moyse de Ægypto, & postea Dei habuit visiones, & fuit princeps populi. *Exod. 2. 3. & seqq.* Iudicio suo occulto permittit Deus aliquando iustos flagellari in mundo, vt si quid habuerint rubiginis, flagelli percussione purgentur. Nam antequam filij Israel educerentur de Ægypto longo tempore affligi & flagellari permisit. *Exod. 12.* Tobias post pia misericordix opera in quibus erat sollicitus, lumine est priuatus. *Tob. 2.* Mirabantur & scandalizabantur amici Job iusti, videntes eum taliter flagellari. *Ioan. 2.* Prophanatum est per Antiochum venerabile templum Dei: & Dei fidelis populus interfectus. *2. Machab. 9.* Tempore Antiochi multi boni homines interfecti sunt, ex quo Deus elicuit malorum punitionem, & quorundam correptionem, & multorum occisorum merita fuerunt Deo multipliciter augmentata. *2. Machab. 6. & 7.* Iudas & Ionathas & Simon fratres fidelissimi fuerunt mortui. *1. Machab. 12. & 13.* Eleasarus vir bonus & senex, & illi septem fratres fuerunt pro lege Dei terribiliter cruciati. *2. Machab. 6. & 7.* Maria purissima Virgo & sanctissima Regina cœli, cum Ioseph & puero Salvatore coacti sunt fugere in Ægyptum propter timorem Herodis. *Matth. 2.* Occisi sunt innocentes ab Herode, sed nunquam tantum profuisset obsequium,

quum quantum profuit odium, *Matth. 2.* Ioannes Baptista sanctitatis exemplum fuit ab Herode nequissimo decollatus, *Matth. 14. Marc. 6.* Ioannes innocens in passione sua passus est ab iniquis diuersa genera tormentorum, *Actor. per tot.* Paulus fuit multipliciter incarceratus & iussus, vt à prædicatione cessaret, *Act. 16.* Et tamen hoc factum est voluntate diuina, vt Iudæis multas utilitates efficeret. Nam meritum Pauli excreuit, exempla virtutum reliquit, & melius docuit per opera quàm docuisset per verba. Nec sanctus Paulus tantum profuit prædicando quantum ipse profuit epistolas transmittendo, vt habetur *Actor. 9.* Iudicio Dei fit vt mali indurentur in malo, & exalcentur in mundo ad maiorem eorum confusionem ad pœnam præsentialis vel futuræ. Sic indurari permisit cor Pharaonis, & eum super populum exaltari, vt mirabilem vindictam ostenderet patenter in mari contra eum. *Exod. 14. & 15.* Multa regna permisit Deus ab Holoferne vastari, vt per manum foeminae deijceret eum. *Judith 13.* Satis permisit Deus prosperari Herodem, qui decollauit Ioannem ad petitionem meretricis & saltatricis puellæ. Nec legimus in Canone de aliquo illorum Deum in præsentia ultionem fecisse; sed reseruauit eos ad futura & grauiora tormenta. *Marc. 6. Matth. 14.* De hac materia quere plura de *Prosperitate mūdāna. c. 96.* Iudicio Dei fit aliquādo occulto, vt boni aliquando in diuersa peccata labantur, vt qui se existimat stare, videat ne cadat. Sic nullus pro statu quem

tu quem habet, vel bonum quod facit, debet alia sapere, sed timere. Nam Gedeon post mirabilem victoriam Dei virtute obtentâ fecit Iphod; quod factum est ei & eius domui in ruinam. *Judith. 8.* Moyses qui totiens populum reconciliauit peccantem, ipse ad aquas contradictionis peccauit. *Num. 20.* Samson à sterili miraculose, angelo nunciante, conceptus, fuit pluries per mulierem deceptus, *Judic. 16.* Saule non erat in populo melior quando fuit electus; qui factus pessimus, fuit à Domino reprobatus. *1. Reg. 15.* Inter alia mala quæ Saul fecit (quod satis videtur mirabile) S. Samuelem à Rythonissa scæmina suscitari fecit. *1. Reg. 28.* Augustinus tamen dicit in *lib. de Doctrina Christiana*, quod fuit imago S. Samuelis, non ipse Samuel, nec eius anima: & talis imago fuit arte sacrilega demonum præsentata. Dauid sanctissimus & Salomon sapientissimus specialiter à Domino commendati. *2. Reg. 7.* Ambo tamen in peccata grauissima corruerunt. *2. Reg. 11.* Ieroboam qui fuit à Domino super decem tribus constitutus, populum ad idololatriam concitauit. *3. Reg. 12.* Iehu rex Israel, qui magno zelo persecutus Baal, ab idololatria Ieroboam non recessit. *4. Regum 10.* Josias rex Juda sanctissimam vitam duxit, qui postea contra voluntatem Dei cum rege Aegypti pugnavit & bellum perdidit. *2. Paralip. 35.* Petrus Apostolorum princeps & caput Ecclesiæ ter Dominum non cognouisse asseruit, ut videtur *Matth. 26.* Thomas qui confidenter dixerat: *Eamus & moriamur*

cum

cum illo, in resurrectione dubitauit. *Ioann. 20.* Ex
 istis duobus exemplis secutum est, quod Petrus
 fuerit mitior contra peccatores, & quod nullus
 debet de sua firmitate confidere, & siue cadat siue
 dubitet, de Dei Omnipotentis misericordia nun-
 quam desperet. Iudas Apostolus Domini & dis-
 pensator collegii, in scelus Christi prodicionis in-
 cidit. *Matth. 26.* Iudicio Dei fit aliquando vt pec-
 catores puniantur in presenti, vt magnificetur in-
 de Deus; ideo de quibusdam Domini sententia
 fuit, vt indurentur corda eorum, & caderent &
 perirent. *Ioan. 9.* Hoc ipso quod filij Israel manserunt
 40. annis in deserto propter peccata ipso-
 rum, amplius magnificatus est Dominus, qui tan-
 to tempore eisdem in solitudine pauit, & tamen
 in promissionis terram non introduxit. *Numer. 13.*
 & *Deuter. 1.* Iratus filiis Israel Dominus pro-
 pter peccata eorum dixit: Non adijciam vt ultra
 vos liberem. *Jud. 2.* Filij Beniamin propter scelus
 vxoris Leuitæ sic grauiter sunt puniti; vt pauci re-
 manserint. *Iudic. 20.* Permisit Dominus arcam ca-
 pi ab incircumcis, vbi multa miracula fecit, ex
 quo magnificatus est Dominus, *1. Regum 4.* Terri-
 bile fuit quando duos quinquagenarios principes
 fecit Elias ab igne ibi deuorari, vt apparetet Dei
 magna potentia, ad cuius nutum obediunt vniuer-
 sa. *4. Regum 1.* Occidit leo virum Dei, sed de carne
 non comedit. *3. Regum 13.* Diuina iustitia punit in-
 terdum malos homines per peiores. Sicut filij Is-
 rael puniti sunt per Chaldæos. *Esaiæ 13.* Iudicio
 Dei

Dei
 pena
 Nam
 pena
 liari e
 longa
 tentia
 lachr
 Man
 Dom
 Paral
 pæni
 3. Iud
 solus
 balbu
 creto
 fecit
 prur
 rius
 quen
 vero
 sequ
 Mat
 ro

Dei occulto dat ipse super peccatores sententiam
 pœnæ, & postea placatus pœnitentia parcit eis.
 Nam cum esset Achab sceleratissimus, & audiret
 pœnam pro criminibus exigendam cœpit humi-
 liari exterius, & Dominus pœnam infligere pro-
 longauit. *3. Regum 21.* Ezechia dedit Dominus sen-
 tentiam quod mori debebat; sed cum orasset cum
 lachrymis, Deus sententiam reuocauit, *4. Reg. 20.*
 Manasses terribilia facinora perpetravit, & ad
 Dominum conuersus à Domino est exauditus *2.*
Paralip. 33. Niniue subuerti debebat, sed propter
 pœnitentiam euasit subuersionis periculum. *Iou. 3.*
 3. Iudicio Dei occulto fiunt aliqua quorum Deus
 solus inuestigator est. De quibus nullus homo
 balbutiendo loqui potest: quæ sunt soli ipsius se-
 creto consilio relinquenda. Sic moriturus Dauid
 fecit ordinationem satis mirabilē. Sed quia Scri-
 ptura commendat eum, non debet perquiri vltē-
 rius *3. Regum 2.* Quidam Scriba obtulit se ad se-
 quendum Dominum, & non fuit admissus. Alium
 vero incitauit, qui non videbatur voluntarius ad
 sequendum, dicens: *Dimite me sepelire mortuum.*
Matth. 8. Luca 9. Fecit Dominus virtutem in Co-
 rozaim & Bethsaida, vbi parum profecit, &
 non in Tyro & Sydone, vbi plurimum
 profecisset, *Luc. 10.*

CAPVT LXXII.

De Iudiciis hominum rectis.

Index vt recte iudicet, debet perquirere causa decentiam:

Sensus exquirere sufficientiam:

Rectum perquirere, dando sententiam.

Iudex vt recte iudicet, debet causam prius diligenter inuestigare & examinare, vt recte cognoscat quam sententiam ferre debeat; ideo dicitur: *Causam quam nesciebam diligenter inuestigabam, Ioan. 29.* Deus quem nil latere potest, vt de hoc iudicibus exemplum demonstraret, descendit videre ciuitatem quam superædificauerunt filij Adam, antequam eos puniret diuisione linguarum in Babylonia. *Genes. 11.* Noluit Dominus de Sodomitis iudicare antequam diceret: *Descendam, & videbo utrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint. Gen. 19.* Salomon vtiliter, subtiliter & diligenter inuestigauit causam illarum duarum mulierum, & sic iustum iudicium indicauit, vt patet *3. Reg. 3.* Diligenter & distincte examinauit Daniel duos senes de falso crimine in Susannam. *Dan. 13.* Noluit Festus Præses subito Paulum iudicare, sed dixit: Non est consuetudo Romanis aliquem iudicare antequam accusatus fuerit: Præses autem accusatores locumque defendendi ad obiecta crimina det, vt scilicet melius valeat inuestigare. *Act. 25.* Index vt recte iudicet.

ete iudicet, non debet stare suo proprio sensui, sed
 in quibus est aliquod dubiū, consulere debet con-
 silium diuinum pariter & humanum; Sic Moyses
 cōsilio Iethro acquieuit, vt Dei populum salubri-
 ter iudicaret. *Exod. 28.* Ob hanc causam constituit
 Moyses maiores iudices & minores, vt simul ha-
 berent consilium. *Exod. 18.* Cōsuluit Moyses pro-
 pter causam filiarum Saphat, & respondit Domi-
 nus: *Cum mortuus fuerit vir absq̄ filio, ad filiam eius
 transibit hereditas. Numer. 27.* Iudex vt recte iudi-
 cet, post inuestigationem & consilium habitum,
 debet rectam habere sententiam, & nec prece, nec
 amore, nec odio deuiare à tramite veritatis. Sic
 Moyses de duodecim bobus, & sex plaustris nul-
 lum iudicauit esse filiorum Carith, licet essent ipsi
 propinquiore. *Numer. 7.* Recte iudicauit Moyses
 quod filij Ruben & cæteri qui petebant terram
 iam acquisitam, armati alios ad bella præcederent,
 donec esset alia terra acquisita, vt clare habetur.
Numer. 32. Antiochus licet esset malus, recte iudi-
 cavit Andronicum, qui iniuste occiderat Oniam.
2. Machab. 4.

CAPVT LXXIII.

De Indicijs hominum falsis.

*Iudicium iniustum est cum interrumpitur vana
 gloria & pigrinia.*

Quando corrumpitur ex auaritia:

Quando prorumpitur ira nequitia:

Quan-

Quando dirumpitur ex amicitia.

Iudex tunc inique & iniuste iudicat quādo causam non diligenter examinat, sed signis & relationibus cito credit. Sic Iudas male iudicauit Thamar comburendam, audiens quod esset fornicata cum alio, & non prius examinans veritatem. *Genes. 38.* Dominus Ioseph nimis cito credidit verbis coniugis, Ioseph false accusantis, & ipsum sine examine, aliquo tempore carceri mancipauit, *Genes. 39.* Iudicat iudex iniuste per auaritiam corruptus pecunia, quæ peruertit tunc iudicium. Sicut dicitur de filijs Samuelis: *Declinauerunt post auaritiam, & peruerterunt iudicium. 1. Regum 8.* Iniuste protulit Dauid sententiam Miphiboseth, propter munera quæ dedit ei Siba. *2. Regum 15.* Postquam autem cognouit sententiæ huius veritatem, noluit eam immutare. *2. Regum 19.* De iudicibus nostri temporis dici potest, quod dicitur de iudicibus & principibus Israel; *Principes tui infideles socii furum omnes diligunt munera, aurum sequuntur, ut dicitur Esaiæ 1.* Menelaus culpabilis propter pecuniam est absolutus ab Antiocho. Et accusatores eius innocentes sunt ab eodem iniqua morte damnati. *2. Machab. 4.* Iudicat iudex non recte qui iudicat cum ira & furore. Nam ira impedit animū ne possit cernere verum. Sic Nabuchodonosor male iudicauit, quando in furore & ira præcepit, ut omnes sapientes Babylonis interficerentur, quia eius somnium ignorabant, *Dan. 2.* Herodes in igne

igne iudicium protulit, quando iratus est valde, & mittens, occidit omnes pueros qui erant in Hierusalem & in omnibus finibus eius. *Math. 2.* Judex non recte iudicat, quando ad petitionem aliquorum amore vel timore à via veritatis deuiat. Sic male iudicauit Sedechias de Ieremia, & ad petitionem principum, eum sine causa terribiliter incarcerationi. *Hierem. 37.* Licet Darius rex Persarum sciret Daniele innocentem, tamen ad petitionem Sarraparum fecit eum mitti in lacum leonum, vt ibi à leonibus deuoraretur. *Dan. 6.* Ad petitionem Babyloniorum rex timore correptus, Daniele poenæ simili adiudicauit, *Dan. 14.* Ad vnus saltatricis petitionem iussit Herodes Joannem iustissimum decollari. *Math. 14. Marc. 6.* Iniquum iudicium dedit Pilatus, qui ad petitionem Iudæorum, volens eis placere, Barnabam seditiosum dimisit, & Iesum innocentem tradidit morti crucis. *Math. 27.* Peruersum iudicium dederunt magistratus, qui Paulum, qui puellam liberauerat à dæmonio, ad petitionem quæstuariorum fecerunt virgis diuersimode flagellari, vt habetur *Actor. 6.*

CAPVT LXXIV.

De Iuramento hominum.

Iurant homines promissiones fidelitatis:

Conuentiones societatis:

Affertiones veracitatis:

*Punitiones iniquitatis,
Peruersiones temeritatis.*

IVrare possunt homines licite seruare promissa, cum firma fiducia. Sic Abraham iurauit Abimelech ad requisitionem eius, quod non noceret ei. *Genes. 22.* Flente Dauid mortem Absalon, iurauit ei Ioab, quod si non desisteret à fletu, ipse & omnis populus relinqueret eum. Hæc promissit, vt eum ad consolationem reduceret. *2. Regum 19.* Dauid Bersabeæ matri Salomonis quod Salomon regnaret post eum, *3. Regum 1.* Iurant homines licite conuentiones societatum, matrimoniorum, & amicitiarum firmas seruare. Sic Jacob & Laban iurauerunt fœdus simul. *Genes. 31.* Moyses iurauit vt habitaret cum Iethro, & acciperet filiam eius in vxorem. *Exod. 2.* Pie iurauit Heliseus non derelinquere Heliam, donec posset secum esse. *4. Reg. 2.* Pepigit fœdus amicitie Ionathas cum Dauid, & iurauerunt ambo. *1. Regum 20.* Iurant homines asserendo veritatem, vt fides magis adhibeatur. Sic Christus in pluribus locis veritatem affirmans, dicebat: *Amen, amen. Matth. 5.* Item Paulus propter hanc causam multotiens in suis epistolis iurasse legitur, dicens: *Deus & Pater Domini mei IESU CHRISTI scit, quia non mentior. Ad Galat. 1.* Et alibi: *Testis est mihi Deus, cui serui. Rom. 1.* item *2. Corinth. 11.* *Ecce coram Deo, quia non mentior.* Propter hanc causam consueuerunt mendaces sua mendacia iuramento firmare, vt scilicet maior

ior
iurau
Petr
uisse
uit A
M
dices
vel d
tition
rem
3. Reg
iante
annis
Regn
tulit
drup
Iurau
men
uare
quæ
gnat
3. Re
occi
raui
lijs I
uit i
v

ior fides adhibeatur eisdem, quibus quatum plus
 iurauerint, fides minor est adhibenda; sic iurauit
 Petrus metiendo se Christum nullatenus cognouisse. *Matth. 26.* Mendaciter & cum fraude iurauit
 Antiochus se pacem tenere, vt crederent. *1. Machab. 6.* Iurant aliquando homines siue iudices
 & Principes, malefactores punire, humana vel diuina sententia. Sic Rex Salomon audita pe-
 titione pessima Adoniae, scilicet quod volebat vxorem patris ducere, iurauit quod occideret eum.
3. Reg. 2. Dixit Helias ad Achab regem pessime operantem: *Viuat Dominus in cuius conspectu sto: Si eris annis his ros vel pluuia, nisi iuxta verbum meum. 3. Regum 17.* Audita parabola Dauid de homine, qui
 tulit ouem pauperis, iurauit quod ouem in quadruplum redderet, & filius mortis esset. *2. Reg. 12.*
 Iurant aliqui temere aliquid facere, quorum iuramentum peruersum & peruersissimum est obser-
 uare. Sic iurauit Dauid destruere Nabal & omnia quae habebat. *1. Reg. 25.* Benadab rex Syriae indignatus ad reprehensionem iurauit, si iufficeret, & c.
3. Reg. 20. Simile iuramentum fecit Iezabel, quod occideret Heliam *3. Reg. 19.* Nabuchodonosor iurauit per thronum suum, quod vindicaret se de filiis
 Israel. *Judith. 1.* Male iurauit & pessime serua-
 uit iuramentum Herodes, dare saltatrici quicquid volebat, & concessit ei caput sanctissimi Io-
 annis Baptistae. *Marc. 6. Mat-
 thei 14.*

CAPVT LXXV.

De Iustitia & Æquitate.

Iustitia recta est: si promerentibus singula reddantur:

Si bona consequentia bene diuidantur:

Si aliquando indigentibus, precii emanantur:

Si delinquentibus, aequae mensurantur.

Iustitia & Æquitate redditur unicuique quod suum est: & hoc initium habet à Deo, secundum Psalm. *Reddet unicuique secundum opera sua.* & secundum Ambros. *Iustitia communis est virtus reddens unicuique quod suum est.* Ideo dixit Iacob ad Laban: *Respondebit mihi cras iniustitia mea.* Genes. 30. Testimonia Dei instanter petierunt filia Salphar, quorum de iure erat hæreditas, cum in hæreditate paterna Moyse succedere petierunt. Numer. 27. Dixit Dauid Saul: *Dominus retribuet unicuique iniustitiam suam.* I. Reg. 26. Iustitia seruari debet in diuidendo communia, & communicando diuisa: in diuidendo, maior debet diuidere, & minor debet eligere. Sic Abraham volens se separare à Loth, dedit ei optionem vt eligeret vnam partem quam vellet. Genes. 13. Constituit Dauid, & quasi habitum est pro lege, quod aqua esset portio euntium ad bellum, & remanentium ad sarcinas I. Regum 30. Iustitia exigit; vt qui indiget, aliena non furtiue, nec violenter accipiat, sed congruenti

enti pretio emat. Sic David noluit accipere aream gratis quam volebat à Iebuseo, sed ipsam iusto pretio comparauit. 1. *Paralip.* 21. & 2. *Regum* 24. Audiens Tobias hædum balantem, dixit: *Videte ne furtum sit.* *Tob.* 2. Iustitia exigit vt malis retribuatur eadem mensura, etiam in præsentem, qua & ipsi alijs retribuerunt. Et ideo iustum est, vt non pereat iustus cum impio, vt Abraham dixit. *Genes.* 28. Adonibozeth iuste amputata sunt manuum summitates, sicut ipse amputauerat septuaginta Regibus, vt habetur *Judic.* 1. Agag qui sine liberis fecerat mulieres, remansit sine liberis mater eius. 1. *Regum* 15. Superbus Amon suspensus est in eodem patibulo quod ipse parauerat Mardochæo. *Hester.* 7. Hostes Iudæorum eadem die occisi sunt qua ipsi Iudæos occidere decreuerant. *Hester* 9. Viri qui Danielem fecerunt mitti in lacum leonum: missi sunt in eundem & deuorati sunt. *Daniel.* 14. Duo Senes qui voluerunt iniuste occidere Sulannam, à populo interfecti sunt. *Daniel.* 13. In eodem loco in quo Andronicus occiderat Oniam, fecit eum eunuchus occidi. 2. *Machab.* 4. Iason qui multos interfectos insepultos abiecerat insepultus abiectus est. 2. *Mach.* 5. Antiochus blasphemus & homicida pessimo vlcere interfectus est. 2. *Machab.* 9. A seruo nequam qui noluit conseruo dimittere repetijt Dominus debitum iam dimissum.

Matth. 18.

CAPVT LXXVI.

De Iustis inter peccatores latentibus.

*Iusti inter peccatores inueniuntur caste viuentes
cum luxuriantibus,*

Fide feruentes, cum idololatrantibus,

Innocentes cum malignantibus,

Viri clementes cum iniuriantibus.

Iusti inuēti sunt inter luxuriosos caste & honeste viuentes; quod magnum est: Nam quando omnis caro corruperat viam suam, dixit Deus ad Noe: *Te enim vidi iustum coram me. Genes. 6.* Loth castus & continens tunc habitauit in medio Sodomorum luxuriæ ditorum. *Genes. 19.* Ioseph in Aegypto castam duxit vitam cum muliere adultera & lasciuia. *Genes. 39.* Susanna iuuenis fuit in Babylone castissima, vbi senes inuenti sunt impudici. *Daniel. 13.* Iusti inuenti sunt fideles & Dei cultores inter infideles & idololatras. Sic in terra Madian infidelium paganorum apparuit Dominus Moyfi fidei cum oues pasceret in deserto. *Exod. 3.* Credebat Helias solū esse se fidelē inter idololatras, & tamen audiuit à Domino: *Reliqui viri septem millemillia qui non curauerunt genua sua ante Baal. 3. Reg. 19.* Mardocheus solus alijs adorantibus Amon, ei diuinos honores impendere recusabat. *Hester. 3.* Ezechieli dixit Deus: *Increduli & subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas.*

1. Ezech. 2. Daniel & socij eius habitauerunt in-
 ter idololatrias Chaldæorum, adorantes Domi-
 num Deum suum. *Dan. 3.* Matathias cum filijs &
 cum paucis suis alijs tēpore Antiochi inuēti sunt
 fideles. *1. Machab. cap. 2.* De fide centurionis dixit
 Christus: *Non inueni tantam fidem in Israel.* *Matth.*
 8. Nicodemus inter Iudæos incredulos venit ad
 Iesum nocte, & credens dixit: *Scimus, quia à Deo*
venisti, magister. *Ioan. 3.* Iusti inuenti sunt innocen-
 tes in medio impiorum. Sic Samuel cum pessimis
 filijs Heli nutritus, sanctus & innocens perman-
 sit vsque ad finem vitæ suæ; vt dicitur *1. Regum 2.*
 Tobias de tribu Nephtalim sub regno Samariæ,
 inter pessimos innocentiam seruauit. *Tob. 1.* Job
 de Esau & gentibus natus dicebat: *Frater draco-*
num & socius strutionum. *Iob. 30.* Hieremias inter
 populum peccatorem & impium seruauit inno-
 centiam suam. *Hierem. 42.* Iusti inuenti sunt pij &
 misericordes inter infideles & immisericordes,
 qui Christum erucifixerant, Nicodemus porta-
 uit aromata. *Ioan. 19.* Alijs petentibus crudeliter
 vt Christus crucifigeretur, Ioseph pie petijt vt
 Christus sepeliretur. *Matth. 27.* Gamaliel Legis-
 doctor inter Pharisæos, pium dedit consilium pro
 Apostolis. *Actor. 5.* Cornelius erat in Cæsarea cum
 omni domo sua inter crudeles religiosus &
 timens Deum & faciens eleemosy-
 nas. *Actor. 10.*

CAPVT LXXVII.

De Lachryma & Fletu.

*Lachrymantur & plorant homines pro dolorum
demonstratione:*

Gaudiorum promulgatione:

Cupitorum expectatione:

Propriorum auscultatione:

Miserorum ex compassione:

Peccatorum obstinatione:

Flagellorum supportatione:

Peccatorum in oratione:

Amicorum separatione:

Inuidorum indignatione:

Lachrymantur & plorant aliquando homines
Lex tristitia & dolore, de morte carorum ami-
corum, beneficorum & propinquorum. Sic fleuit
Agar nolens videre filium suum morientem. *Ge-
nes. 21.* Venit Abraham vt plāgeret Saram vxorem
suam iam defunctam. *Genes. 23.* Planxit Iacob,
multo tempore credens Ioseph filium suum à be-
stijis deuoratum. *Genes. 37.* Planxit Dauid super
mortem Saul & Ionathæ, & aliorum occisorum
in bello. *2. Regum 1.* Dauid & omnis populus plan-
xit super Abner, quem Ioab proditiose occiderat.
2. Regum 3. Fleuit Dauid super mortem Absalon
filij sui, licet se fuerit grauitè persecutus. *2. Re-
gum 18.* In mortè Mathatix & Iudæ Machabæi &

Jona-

Jonath
& 13.
Iud: Vt
Rachel
gunt al
quod l
cob, co
viden
rat. lac
Comr
Beniat
seph v
suam
ster qu
lone f
tus vi
omni
uir. M
lachry
Tob. 7
tes, &
chry
derio
pro b
ceter
quod
rio fle
uit, di
quan
mus i

Jonathæ, factus est fletus magnus. 1. *Machab.* 2. 9, & 13. Occisis pueris ab Herode, impletum est illud: *Vox in Rama audita, est ploratus & ululatus Rachel.* &c *Matth.* 2. Lachrymas fundunt & plangunt aliquando homines è conuerso, præ gaudio quod habent de aliquo. Sic eleuata voce fleuit Iacob, cognita Rachel consobrina sua. *Genes.* 29. Esau videns fratrem suum Iacob quem diu non viderat, lachrymas non potuit continere. *Genes. cap.* 33. Commota sunt viscera Ioseph super fratre suo Benjamin, & lachrymæ erumpebant. *Genes.* 43. Ioseph vt cognosceretur à fratribus, eleuauit vocem suam cum fletu, dicens: *Ego sum Ioseph frater vester quem vendidistis.* *Genes.* 45. In reditu de Babylone Iudæis ædificantibus, voces latantium, fletus videbantur. 1. *Esdr.* 3. Legente Jdra verba legis, omnis populus præ gaudio & exultatione plorauit. *Neem.* 8. Raguel recognoscens Tobiam cum lachrymis osculatus est eum. similiter & Gabelus. *Tob.* 7. 8 & 9. Tobix redeunte occurrunt parentes, & ambo præ gaudio plorauerunt. *Tob.* 11. Lachrymantur & flent aliquando homines ex desiderio rei quam habere desiderant. Sic fleuit Esau pro benedictione paterna quam desiderabat præ cæteris obtinere. *Genes.* 27. Vulgus promiscuum quod descenderat de Ægypto, ex carnum desiderio fleuit. *Numer.* 11. Vociferans omnis turba fleuit, dicens: *Vtinam mortui essemus in terra Ægypti, quando sedebamus super ollas carnum, & comedebamus in saturitate.* hoc ex desiderio carnum procedebat

debat. *Numer. 14.* Moram faciente Tobia, mater eius, eum vidit desiderans, & irremediabilibus lachrymis flebat, dicens: *Fili mi, ut quid te misimus peregrinari. Tob. 10.* Pro desiderio cœlestis patriæ dicebat Dauid: *Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum, ita desid. &c. Psalm. 41.* Pater filij lunatici, filij salutem desiderans, oravit cum lachrymis, dicens, *Domine, &c. Matth. 17. Marc. 9. Luc. 9.* Lachrymantur aliquando homines & flent audientes pia verba, moti quadam deuotione. Sic fleuit Ioseph, fratribus eum rogantibus ut obliuisceretur iniuriæ ab eis receptæ. *Genes. 50.* Saul audita voce Dauid multum pie loquentis, fleuit, dimissa iracundia. *1. Regum 24.* Auditis piis verbis Naemi, ambe nurus eius non valentes lachrymas continere, leuantes voces suas vberime flere ceperunt. *Ruth. 1.* Lacrymantur aliquando homines ex compassione quam habent ad alienas misericordias. Sic fleuit omnis populus videns in morte Moyfi & Aaron Dei populum acephalum remansisse. *Deut. 34.* Planxerunt filij Israel ex compassione super filios Beniamin, quos ipsi iisdem interficerent, propter scelus commissum in vxorem *Leuitæ. Iud. 21.* Audita obsidione Iabes, filij Israel compatientes eleuauerunt voces & fleuerunt. *1. Reg. 11.* Iugebat Samuel Saulem; quia Deum peccabat quod constituerat eum regem. *1. Reg. 15.* Manducauit Tobias panem cum lachrymis super mortuum quem sepelire volebat. *Tob. 2.* Compatiens Iob afflictis dicebat: *Flebam super eum qui*

affli-

afflictus
bat: Qu
tem lac
populi n
viderer
prolatu
chus a
flexus
datus d
habeb
passion
Lazaru
gnam
Christi
an. 20
trition
lus Do
cia, &
rant,
fleuer
audiss
bro L
ment:
vt hab
pulus
inter
dra s
Lana
meum
fecit

afflictus erat. Iob. 30. Hieremias compatiens dice-
 bat: *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fon-
 tem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos
 populi mei. Hierem. 9.* Flebant amici Susannæ cum
 viderent presbyteros aduersus eam testimonium
 proluturos. *Daniel. cap. 13.* Contristatus est Antio-
 chus animo propter iniquam mortem Oniæ, &
 flexus ad misericordiam lachrymas fudit, recor-
 datus defuncti sobrietatem & modestiam quam
 habebat, vt dicitur *2. Machabeor. cap. 4.* Ex com-
 passione fleuit CHRISTVS & Magdalena super
 Lazarum defunctum. *Ioan. cap. 11.* Propter ma-
 gnam compassionem quam habebat Maria ad
 Christum, stabat ad monumentum plorans. *Jo-
 an. 20.* Lachrymantur & flent homines ex con-
 tritione peccatorum suorum. Sic quando ange-
 lus Domini improperauit filijs Israel Dei benefi-
 cia, & eorum peccata, quæ coram Deo commise-
 rant, clamauerunt voce magna vnanimiter, &
 fleuerunt, vt clare habetur *Iudicum cap. 2.* Cum
 audisset Iosias Rex comminationes scriptas in li-
 bro Legis Domini; propter peccata scidit vesti-
 menta sua, & fleuit: quod Deo multum placuit,
 vt habetur *4. Regum cap. 22.* Fleuit Esdras & po-
 pulus propter commixtionem populi Iudaici
 inter gentes, earum exemplo peccantis. *1. Es-
 dra 9.* Pro peccatis suis fleuit Dauid, dicens:
*Lanabo per singulas noctes, id est, culpas, lectans
 meum. Psalm. 6.* Non solum Dauid de lachrymis
 fecit lauacrum propter peccata sua, sed & propter
 cibum

cibum & panem: ait enim; *Fuerunt mihi lachryma mea panes die ac nocte, dum dicitur, &c. Psalm. 41.* Magdalena pro contritione peccatorum sic fleuit, quod Christi pedes lachrymis rigauit. *Luc. 7.* Petrus postquam trinam negationem fecit, recognita culpa sua, egressus, fleuit amarè. *Luc. 22.* Lachrymas fundunt & ploratus audientes grauiamala quæ oportet eos pati in præsentia, vel vident alios esse passuros. Sic videns Dauid ciuitatem Sicelech succensam & habitatores ductos captiuos, planxerunt ipse & populus, *1. Regum 30.* Helisæus videns coram se Azadem, cepit flere, propter mala quæ ille facturus Israel erat, cum ipse esset futurus Rex Syriæ, sicut ei prophético spiritu fuerat demonstratum. *4. Regum 8.* Cum audisset Mardocheus iniquam sententiam contra Iudæos prolata, scidit vestimēta sua, & cum eiulatu plorans, animi sui amaritudinem ostendebat. *Hester 4.* Videns Esaias amaritudinem populi sui, dicebat: *Discedite a me, amarè flebo, Esa. 22.* Fleuit Sufanna inspiciens cælum, timens iniustæ mortis sententiam. *Dan. 13.* Cum Antiochus faceret cædi homines in Hierusalem, factus est planctus magnus. *1. Machab. 1.* Videns Iesus ciuitatem, fleuit super illam, quoniam à Romanis erat funditus destruenda. *Luc. 19.* Lachrymantur & plorant amici, & tenerrimè, ex quadam teneritudine cordis, quando ab inuicem separantur. Sic Dauid & Ionathas, facta amicitia, cum ab inuicem discederēt; lachrymas vberes effuderunt. *1. Regum 20.* Cum disce-

discedere
mariff
cens f
chrym
rant h
Sic filij
ram De
gite r
ra. 1. Re
oraret
4. Regu
mifera
minun
cæcus
cupera
tur Tob
loferni
exorau
nide li
Holofe
propitu
orans.
lachrym
Iudith
uit ei ca
cum hi
magnu
20. C
adoran
bat, vt d

discederet Tobias à parentibus, parentes eius amarissime flere ceperunt. *Tob. 5.* Paulus valedicens fratribus ait: *Vos scitis quod cum multis lachrymis seruiuerim. Actor. 20.* Lachrymantur & plorant homines in oratione ex quadam deuotione. Sic filij Israel pugnaturi cum filiis Benjamin, coram Domino fleuerunt. *Indic. 20.* Anna fleuit largite r coram Domino pro filio quem erat petitura. *1. Regum 2.* Fleuit Ezechias fletu magno, cum oraret vt leuaret Dominus sententiam mortis. *4. Regum 20.* Et *Esaia 8.* Audiens Neemias statum miserabilem ciuitatis, pro eius recuperatione Dominum cum lachrymis exorauit. *Neem. 1.* Tobias cæcus audito improperio ab vxore, Deum pro recuperatione visus lachrymans postulauit, vt dicitur *Tob. 2.* Populus de Bethulia auditis verbis Holofernis ab Achior qui referebat ea, Dominum exorauerunt cum lachrymis vt eos ab eius tyrannide liberaret. *Judith. 6.* Fleuit Judith ante lectum Holofernis, cum lachrymis orans vt Deus suum propitiaret cogitatum. *Judith. 13.* Dauid dicebat, orans. *Exaudi Deus orationem meam auribus percipe lachrymas meas, &c. Psalm. 38.* Et exclamans dixit Judith: Conforta me Domine & statim amputauit ei caput. *Judith. 13.* Paulus positus genibus suis, cum his quibus loquebatur, orauit Dominum; magnus autem fletus factus est omnium. *Aktor. 20.* Circumdederunt viduæ Petrum flentes & adorantes pro Dorca, quæ illas continue refouebat, vt dicitur *Aktor. 9.* Lachrymantur & plorant aliquan-

do homines inuidi de aliena felicitate, ex quadam amaritudine animi, videntes quod quibus inuidet nocere non possunt. Nam postquam Amon vidit Mardocheum tam magnifice honoratum, festinauit lugens, & operto capite ingressus est in domum suam, vt habetur *Hester 5.*

CAPVT LXXVIII.

De Liberalitate & Curialitate.

*Liberalis, largus & misericors debet esse homo,
In largiendo cum beneuolentia,
In reuereudo dignos reuerentia,
In defendendo passos violentia,
Subueniendo templis ad decencia:
Distribuendo, si est indigentia,
Restituendo sine negligentia,
In exhibendo sponsis complacentia,
In relinquendo nos allicientia,
Pro acquirendo, cum respondentia.*

Liberalis largus & misericors debet esse homo in respondendo, & donando siue communicando sua, cum beatius sit dare quam accipere. Sic valde liberalis fuit Rebecca in verbis & in factis, plus offerens quam seruus Abrahæ peteret. *Genes. 24.* Grata libertas & liberalitas tempore necessitatis. Sic David gratum habuit quando Bercellai & exercitui eius necessaria detulerat. *2. Regum 19.* Obtenta victoria de Amalechitis, David liberali-

ter misit dona senioribus Iuda, vt dicitur *I. Regum*
 30. Largus donator & remunerator est Christus,
 relinquenti temporalia promittens æterna, tri-
 buens centuplum in præfenti, & vitæ æternæ
 gloriâ tribuens in futuro. *Math. 19.* Non debet li-
 beralis procrastinare; quia qui cito dat bis dat. Sic
 Christus non dixit latroni, Cras mecum eris in
 paradiso, sed, Hodie. *Luc. 23.* Liberalis debet esse
 homo ad honorandum homines dignos honore,
 & maxime ad suum hospitium venientes. Sic ho-
 norauit Moyses Iethro venientem ad se. *Exod. 18.*
 Rex Salomon multum honorauit Bersabee veni-
 entem ad se, quando surrexit de solio; & solium fe-
 cit ipsi parari iuxta se, & quicquid peteret se fa-
 cturum promisit. *2. Reg. 2.* Rex Assuerus liberaliter
 & magnifice honorauit Mardocheum, quando fe-
 cit eum indui vestibus regijs, & poni super e-
 quum de sella sua. *Hester. 6.* Quia Simon non re-
 cepit honorifice Christum in domo sua, Christus
 reprehendit eum, in comparatione ad Magdale-
 nam, dicens: *Intraui in domum tuam, aquam pedi-
 bus meis non dedisti. Luc. 7.* Liberalis debet esse
 homo ad defendendum illos quos vider iniu-
 riam pati verbis vel factis. Sic liberaliter egit
 Moyses, filiam Iethro à pastoribus defendendo.
Exod. 2. Liberalem epistolam scripsit Artaxer-
 xes pro defensione populi Iudæorum Esdræ Sa-
 cerdoti. *Esd. 7.* Christus liberaliter defendit publi-
 canos & peccatores appropinquantes sibi, à mur-
 murationibus Scribarum & Pharisaorū. *Luc. 15.*

Libe-

Liberaliter defendebat discipulos à detractio-
 nibus Iudæorum & Pharisæorum. *Matth. 12.* Mariam
 Magdalenam defendit à sorore conquerente. *Lu-
 ca 1.* Pharisæo murmurante. *Luc. 2.* Et Iuda, pro ef-
 fusione vnguenti eam prodigam appellante. *Mat-
 thæi 26. Joan. 12.* Miræ liberalitatis fuit Paulus, qui
 seruos Philomenis fugitiuos liberauit à pœna,
 scribens epistolas miræ liberalitatis. *ad Philo. 1.* Li-
 iberales debent esse homines ad Ecclesias, Eccle-
 siastica seruitia, & Ecclesiasticos seruitores, bona
 distribuendo, quia spiritualia recipiunt in eis-
 dem. Sic liberales erant filij Israel, qui mente prõ-
 ptissima obtulerunt ad faciendum opus taberna-
 culi *Numer. 7.* Sic liberales fuerunt filij Israel ad
 ædificiũ, vt plus obtulerint quam necesse fuerit.
Exod. 36. Præcepit rex Darius reædificari tem-
 plum, & dari sumptus de arca regis. *1. Esdr. 10.* Ad
 sacrificia Ecclesiæ debemus esse liberales. Sic Iu-
 das pro interfectis in bello præstitit sumptus ad
 sacrificia. *2. Machab. 12.* In paupere maior virtus
 reputatur liberalitas quã diuite. Nam duo minuta
 pauperulæ viduæ imposita Gazophylacio mune-
 ribus diuitem à Domino præferuntur. *Luc. 21.*
Marc. 12. Liberalis debet esse homo pauperibus &
 egenis eis pro Christi amore eleemosynas largi-
 endo. Nobilibus autem depauperatis præ vere-
 cundia mendicare nolentibus magis pium esse
 largum. Sic Dauid præcepit Miphiboseth qui fue-
 rat nepos regis quod in mēsa sua comederet sem-
 per secum. *2. Regum 9.* Quidam boni viri Israel
 capti-

capti
 pote
 men
 qui
 peru
 pñi
 nera
 pau
 man
 tum
 bon
 que
 ligio
 sti d
 purp
 16.
 & po
 nitat
 pira
 imm
 rales
 fed r
 sua
 bis
 gros
 teis.
 vasa
 eius
 phae
 nia q

captiuos vestierunt Judæos, & qui ambulare non poterant ex magna liberalitate imposuerunt iumentis. 2. *Paral.* 28. Iob liberalis fuit ad pauperes, qui ait; Cor viduæ cōsolatus sum pater eram pauperum. *Iob.* 29. Liberaliter Magi Christo pauperi pānis inuoluto in præsepio stabuli reclinato munera obtulerunt. *Matth.* 2. Saluator liberaliter pauit pauperem turbam; quia non habebat quod manducaret, vt habetur *Matth.* 13. *Marc.* 8. Multum largus erat Zachæus, qui dicebat; Dimidium bonorum meorum Domine do pauperibus, & si quem defraudauit reddo quadruplum. *Luc.* 19. Religiosis & prædicatoribus qui sunt pauperes Christi debent ipsi homines esse liberales, sicut Lidda purpurissa liberalis fuit Paulo prædicanti. *Actor.* 16. Audiant hæc diuites & magnates: naufragijs & periculo iactatis Paulo & socijs Barbari humanitatem maximam præstiterunt. Accensa enim pira reficiebant eos omnes propter imbrem qui imminebat & frigus, vt habetur *Actor.* 28. Liberales debent esse homines non aliena auferendo, sed restituendo ablata, & remittendo quæ de iure sua sunt. Ideo dixit Moyfes regi Edom. Liceat nobis transire per terram tuam, non ibimus per agros nec per vineas: nec bibemus aquam de puteis. *Numer.* 20 Rex Cyrus remisit in Hierusalem vasa aurea quæ tulerat Nabuchodonosor pater eius 1. *Esd.* 1. Tobias multum fuit liberalis Raphaeli quem hominem reputauit, offerens omnia quæ adduxerat, *Tob.* 11. Zachæus in hoc ma-

gnam ostendit liberalitatem, qui dicebat : *Si aliquem defraudari, reddo quadruplum, &c. Luc. 19.* Magna liberalitas apparuit in similitudine de seruo nequam, cui omnia sunt dimissa. *Matth. 18.* Liberalis debet esse homo in matrimoniis & nuptijs, tam ex parte dantis quam recipientis uxorem. Talis fuit Raguelis liberalitas, quæ dando Tobia filiam suam in uxorem, dimidium suæ substantiæ dedit pro dote. *Tob. 7. & 8.* Rex Assuerus fecit magnum & liberale conuiuium in nuptijs Hester, quando eam sibi desponsauit in uxorem. *Hester. 2.* Viri etiam debent esse liberales vxoribus suis. Ideo dicit rex Assuerus ad Hester : *Si dimidium regni mei, &c. Hest. 5.* Magnam liberalitatem ostendit Christus in nuptiis, quando deficiente vino, aquam in vinum conuertit. *Ioan. 2.* Valde liberalis fuit ille rex qui nuptias fecit filio suo, & misit vocare inuitatos ad nuptias, donec mensæ discumbentium implerentur discumbentibus. *Matth. 22.* Liberales debent esse Religiosi, quando iurant religionem, ad mittendum pauperibus omnia; & nihil sibi penitus reseruare. Sic enim Christus consuluit iuueni volenti esse perfecto, dicens: *Vade, & vende omnia que habes, & da pauperibus. & veni & sequere me, si vis esse perfectus. Matth. 19.* Barnabas intrans religionem vendidit agrum, & posuit ante pedes discipulorum, vt clare habetur *Actor. 4.* Male successit Anania & Saphira præfatam religionem intransibus, qui partem pretij sibi retinuerunt, & partem discipulis attulerunt, vt habe-

tut

tur *Actor. 5.* Liberalis debet esse homo, si attendat remunerationem liberalitatis, & punitionem tenacitatis, etiam in presentis. Sic Dauid de filijs Berscellai, à quibus prius beneficia receperat, fecit. Nam dicit Berscellai: *Veni, ut requiescas securus mecum in Hierusalem. 2. Regum 19.* Regina Saba multa attulit Salomoni, & Salomon dedit ei omnia quæ petijt *3. Regum 10.* Iulius liberaliter recepit Paulum & socios eius, & Paulus vxorem eius ægram restituit sanitati. *Actor. 27.* Quia viri Sochot & Phaniel non fuerunt liberales Gedeoni, ab eo grauius sunt puniti. *Judicium 8.* Nabal in maximo propter tenacitatem suam fuit periculo, nisi largitas Abigail suppleuisset. *1. Reg. 25.*

CAPVT LXXIX.

De Loquacitate mulierum.

Loquuntur mulieres stulte in petitionibus & respondendo:

Persuasionibus, male consulendo:

Secreta, sermonibus exprimendo:

In rixationibus, iurgia sequendo:

Et petitionibus, vane respondendo.

Loquuntur mulieres aliquando stulte, petendo. Nā Sara interrogata cur risisset, stulte respondit, dicens: *Non risi. Genes. cap. 18.* Stulte loquendo petunt mulieres aliquando impossibilia fieri, Sicut Rachel dicebat Iacob: *Da*

mibi liberos, quasi esset in potestate ipsius. Gen. 29.
 Stulta fuit petitio matris filiorum Zebedæi; & id-
 eo fuit à Domino reprobata, quia pro eis petebat
 quietem ante laborem, brauium ante cursum, co-
 ronam ante victoriam. *Matth. 20.* Importuna pe-
 titio ancillæ & stulta fecit Petrum negare Chri-
 stum. *Matth. 26.* Multa verba stulta petendo & re-
 spondendo anrequam Christum cognosceret, di-
 xit illi mulier Samaritana. *Iocn. 4.* Loquuntur mu-
 lieres valde stulte aliquando in consilijs, per se
 nescientes, nec à prudentibus volentes addiscere,
 sed solo proprio appetitui credere, & stultis alio-
 rum consilijs assentire. Ideo Eua stulte locuta est,
 consulendo viro vt de fructu vetito manducaret:
 quia prius legitur locuta fuisse cum serpente in
 suggestione, quam cum Deo in oratione vel cum
 viro instruente, vt ab eo reciperet documentum.
Genes. 3. Vxor Amon audiens quæstionem fieri de
 Mardocheo, stultum dedit ei consilium, & ille
 stultus credidit, quando excelsam trabem parari
 iussit. *Hester. 5.* De hac materia require plura de
consilijs malis 132. Loquuntur aliquando mulieres
 stulte, reuelando secreta eis imposita, quæ conti-
 nere non possunt. Ideo stultum est eis viros re-
 uelare secreta & occulta. Nam vxor Samsonis sta-
 tim quod propositum didicit à marito, in damnū
 eius alijs reuelauit. *Judic. 4.* Dalila sciens vbi erat
 secreta fortitudo Samsonis, retulit inimicis. *Jud.*
 16 Loquuntur mulieres stulte, rixando cum vici-
 nis, bonum aliquando cōuertendo in malū, Nam
 quia

quia David sanctus ex magna deuotione saltauerat coram arca, vxor eius ironice conuiciando dixit: *Quam gloriosus factus est rex.* 2. *Regum* 6. Turpiter & cum conuicijs rixabantur duæ mulieres coram Salomone pro filio uiuo & mortuo. 3. *Regum* 3. Ancilla Saræ iuste reprehensa, rixando dixit: *Amplius non videam,* &c. *Tob.* 3. Vxor Tobix cum rixa ei respondit: *Vana facta est spes tua.* *Tob.* 2. Vxor Iob conuiciando dicebat, *Benedic Deum & morere.* Cui Job ait: *quasi stulta locuta es.* *Iob.* 2.

CAPVT LXXX.

De Luxuria & Incontinentia.

Luxuria & incontinentia multis causa extitit homicidiorum,

Raro ipsi restitit quispiam bonorum,

Hanc sectanti fit cumulus malorum,

Et in fine prestitit pœnam commissorum.

Luxuria causa vel occasio fuit, vel est homicidiorum & effusionis sanguinis. Nam propter violationem Dynæ Sichem & Amon cum habitatoribus ciuitatis sunt occisi. *Genes.* 34. Occasione vxoris Leuitæ incredibili vexatæ luxuria, multi fuerunt homines interfecti. *Iud.* 20. Amon propter violationem sororis suæ Thamar ab Absalone in conuiuio fuit occisus. 2. *Regum* 13. David pulchritudine Bersabæ captus, cum prodicione homicidium, perpetravit. 2. *Regum* 11. Quia Isbofet h

reprehendit Abner, quod fuerat ad concubinas patris eius ingressus, facta est indignatio inter eos, & ambo post modicum tempus sunt occisi. *2. Regum 3.* Propter luxuriam Herodis & Herodiadis fuit Ioannes Baptista nequiter decollatus in carcere. *Matth. 6 Marc. 14.* Luxuria nulli parcat, domesticus & familiaris hostis est; ideo multum timeri debet. Nam virtuositate deiicit potentes; sic deiicit Samsonem Dalila. *Judic. 16.* Deprimit sanctitate virentes, sic depressit Dauid Bersabea, quam lauare perspexit. *2. Regum 11.* Decipit sagacitate prudentes. Sic decipit Salomonem per mulieres quibus adhaesit. *3. Regum 11.* Diminuit probitate pollentes. Sic diminuit Holofernem propter Iudith quam concupiuit. *Indib. 12. & 13.* Destruit honestate & ætate senescentes. Sic destruxit duos senes, propter Susannam, eius pulchritudinem aspicientes. *Daniel. 13.* Luxuriam sequuntur multa mala, & multa incongrua, propter quæ luxuriæ vitium ab omnibus hominibus, præsertim Christi famulis, detestandum est. De quibus ponimus quinque. Primum est, diuina indignatio cum seueritate. Nam causa diluuii videtur esse vel fuisse luxuria; quia omnis caro corruerat viam suam. Ideo dixit Deus ad Noe: Delebo. hominem. *Genes. 6.* Secundum est, diabolica inhabitatio cum impietate. Anima quæ libidini vacat, habent super eam potestatem dæmonia. Ob hanc causam petierunt dæmonia intrare in porcos, id est luxuriosos. *Matth. 8.* Tertium est, celestis gloriæ pri-

naio ex iniquitate. Nam si vxorem quærentes seu ducentes non fuerunt digni cœna Dei, quid erit de adulteris & fornicarijs, & aliis generibus lasciuorum? *Luc. 14.* Luxuriosi grauitèr puniuntur in legibus à Deo. Ideo cum relatum fuit Judæ quod Thamar ex adulterio concepisset, ait: *Ducite eam ad comburendum. Genes. 38.* Duo senes luxuriosi volentes Susânnam opprimere, à populo sunt lapidati. *Daniel. 13.* Grauitèr puniuntur qui fornicantur in sacris. Nam tempore Antiochi templum fuit luxuriæ plenum, quod summo Deo displicuit, & eos graui acerbitate puniuit, vt habetur, *2. Machab. 6.* Mulier in adulterio deprehensa mandabatur à Moysè lapidari. *Leuit. 20.*

CAPVT LXXXI.

De maledictione qua Deus maledicit,

Maledicit Deus homini;

Præuis peccatoribus, laici tenoris;

Malis sermonibus, clericalis moris.

Tardus in furoribus, est in cre pastorum.

Maledicit Deus laicos peccantes & alios ad peccatum inducentes. In cuius figura serpens quæ ad peccandum Euam induxerat, legitur à Domino maledicta. *Genes. 3.* Sic detestatus est Deus peccatum, quod non solum peccatores, sed & alias creaturas in eorum opere maledixit. Ideo dixit Adæ post peccatum: *Maledicta sit terra in*

opere tuo. Genes. 3. Et iterum: terra es & in terram re-
uerteris. Et iterum; In sudore vultus tui vesceris pane
tuo. Ecce quantam maledictionem. Peccatum ho-
micidij & effusionem innocentis sanguinis sic
Deus abhorret, ve eis specialiter maledicat. Sic
maledixit Cain & terram quæ suscepit sanguinem
fratris sui. Genes. 4. Ociosis in opere & verbosis in
lingua Deus singulariter maledixit. In cuius fi-
gura maledixit ficulneam, cum foliis scilicet verbo-
rum sine fructu. Matth. 21. Terribilis erit illa
maledictio in die iudicij, quando Dominus dicet:
Discedite a me maledicti in ignem aeternum, &c. Mat-
thæi 25. Maledicit Deus Clericis & Sacerdotibus
male operantibus. Et eorum maledictio peior est
maledictionibus secularium. Ideo lamentans Hie-
remias dixit: Repulit Dominus altare suum, maledi-
xit sacrificiationi suæ. Threnor. 2. Sacerdotibus male
loquentibus loquitur Dominus per Malachiam
dicens: Maledicam maledicentibus vobis. Malach. 2.
Maled. ctionem tardat Deus tanquam misericors,
sæpe expectans reconciliationem vel conuersio-
nem peccatoris: benedictionem autem festinè &
liberaliter donat. Ideo de maledictione dixit Da-
niel, ostendens tarditatem eius: Stillavit super nos
maledictio. Daniel. 9. Quam autem largus sit ad
benedicendum, Sapiens ostendit in Ecclesia-
stico dicens: Benedictio illius quasi flu-
uius inundabit. Eccl. 39.

CAPVT LXXXII.

De maledictione qua homo maledicit homini.

Maledictiones hominum,

Vna fugienda est, qua est progenitorum,

Alia cauenda est, qua est filiorum,

Tertia timenda est, si sit Pralatorum,

Quarta deridenda est, hominum malorum

Quinta ferenda est cum sorte punitorum.

MAledictio patris vel matris multum timenda est. Quia sicut benedictio firmat domos filiorum, sic maledictio eradicat fundamenta. Ideo timere debent filij parentes offendere, ne maledicantur ab eis. Nā offenderit Cham Noe, ostēdens eius nuditatem & deridens: vnde ipse & filij, & filij filiorum maledictionem acerbissimam incurrerunt, cum dixit Noe: *Maledictus Cham, &c. Gen. 9.* Per locum à contrarijs, videri potest quantum timebant Iacob & Esau maledictionem patris, qui ita erant pro benedictione solliciti. Vnde & Iacob dixit matri: *Timeo ne pater meus putet me sibi voluisse illudere, & inducat super me maledictionem pro benedictione. Gen. 27.* Quia Simeon & Leui contra voluntatem patris occiderunt viros Sichem, dixit Iacob pater eorum: *Maledictus sit furor eorum, quia pertinax; & indignatio eorum, quia dura. Genes. 49.* Maledicere non debent filij patri-

bus vel matribus carnalibus, nec subditi spiritua-
libus Patribus vel Prælatiſ: quia, vt dicitur: *Qui ma-*
ledixerit patri vel matri, morte moriatur: quod non
ſolum de carnali patre vel matre accipitur, ſed et-
iam de Præſato & matre Eccleſia exponitur. *Le-*
uit 20. Arguebant Iudæi Paulum, dicentes; ſum-
mum Sacerdotem Dei maledicis, ſed excuſauit ſe,
eis dicens: *Nesciebam, fratres, quod Princeps eſſet*
Sacerdotum, vt habetur *Actor. 23.* Maledictio Præ-
latorum & excommunicatio mala eſt & timenda,
ſue iuſta ſue iniuſta, etiam ſi illi ſint mali. Nam
maledictus erat quem Balaam maledicebat. *Nu-*
mer. 22. Seruare debemus mandata Dei & Eccle-
ſiæ, ne maledictionem vel excommunicationem
Dei incurramus. Nam multas maledictiones de-
dit, Moyses tranſgreſſoribus mandatorum. *Deut.*
27. Iofue capta Iericho dixit; *Maledictus ſit ille qui æ-*
dificat Iericho. *Iofue 6.* Saul volens perſequi Phi-
liſtæos imprecatus eſt, dicens: *Maledictus vir qui*
comederit panem uſque ad veſperas, donec ulciſcar me-
de inimicis meis. *1. Regum 14.* Inſtruendi ſunt pueri
ne derideant Senes & Prælatos. Nam pueris deri-
dentibus Helifeum, ipſe maledixit; & duo uſi de
ſaltu exierunt & deuorauerunt eos. *4. Regum 2.*
Maledictio male uiuentium, quibus ex officio
non incumbit, timenda & cauenda non eſt. Sic
Sichemita inter epulas maledicebant Abime-
lech *Judicum 9.* Multi obſtinati quando plura pe-
ricula patiuntur, plus maledicunt; quorum male-
dictio timenda non eſt. Nam obſeſſi in terra à Iu-
dama-

da maledicebant ei. 2. Machab. 10. Non fuit timēda, sed deridenda maledictio illa quam Pharifæi illuminato à Domino dederunt, cum maledicentes dixerunt; Tu discipulus eius es: quæ maledictio Dei descendat super vos & maneat semper. Ioan. 9. Maledicentes aliis sine causa, maledictionibus & aliis pœnis grauibus puniuntur. Ideo dicebat Iacob benedicendo filium; *Qui maledixerit tibi, sit ille maledictus, vt patet Genes. 27.* Goliath qui maledixit Dauid in diis suis, est occisus ab eo. 1. Regum 17. Sichemita maledicentes Abimelech, sunt ab eo similiter interfecti, *Iudicum 9.* Semei qui maledixit Dauid fugientem, à Salomone est occisus. 3. Regum 2.

CAPVT LXXXIII.

De Matrimonio.

Matrimonio iuncti debent iuris habere equalitatem:

Vterq; inhere ad bonitatem:

Vnus cauere pluralitatem:

Ritus fouere identitatem:

Prolis tenere causalitatem:

His honor vere dat dignitatem:

Scire fugere carnalitatem.

Matrimonio iuncti vir & mulier seu vxor, debent inter se habere æqualitatem. Debet enim

enim vxor viri esse sociā, non domina, nec ancilla. Ad quod designandum Dominus formauit Euam de costa viri, quæ est in medio; non de capite, nec de pede; ita vt eam diligat sicut cor suum. *Genes. 2.* Quilibet tamen coniugum licet æquales sint, debet alterum reuereri & obedire; nam Sara obediebat Abrahæ, vocans eum Dominum; & ipse condescendebat Saræ in omnibus quibus eum rogauerat. *Genes. 18. & 21.* Propter hanc causam scilicet æqualitatem, ad matrimonium requiritur consensus vtriusque partis. Ideo dixerunt parentes Rebeccæ: *Queramus voluntatem puella. Genes. 24:* Et nota, quod ista æqualitas non est in sapientia animi. Nec in corpore pulchritudine, sed in æquatione voluntatum ad bonum. Ideo aliquando expedit vt vir stultus ducat vxorem sapientem; quia per eam dirigitur & saluatur, vt patet in Nabal stulto & Abigail sapiente. *1. Regum 25.* Parentes ipsius Saræ matrimonialem regulam eidantes, docuerunt eam *diligere maritum*: quia dilectio communis actus est, non dixerunt, *timere*; quod est seruire. *Tob. 10.* Quantum ad actum conjugalem, iudicat Apostolus æquales virum & vxorem, dicens: *Mulier non habet potestatem sui corporis, sed vir. Similiter & vir non habet potestatem sui corporis, sed vxor. 1. Corinib. 7.* Matrimonio iuncti licet in multis debeant esse æquales, in agendis tamen & in consulendis vir debet esse caput, & mulier virum sequi: hoc autem volens ostendere Deus, fecit virum prius, & mulierem de viro formauit.

Genes.

Genes. 2. Ob hanc causam mariti debent vxores, tanquam caput membra, dirigere: sed secreta quæ ad se pertinent, quæ nec alijs vult pandere, hæc vxori caueat reuelare, eo quod mulieres non sunt bonæ secretariæ. Nam quia Samson reuelauit secreta vxori quæ parentibus noluit reuelare, ipsa in damnū ipsius alijs reuelauit. *Iudic. 14.* Sicut caput præualet omnibus membris; sic vir, quantum ad vxorem, præualet omnibus filiis & consanguineis alijs; ideo dixit Helcana Annæ vxori suæ: *Melior sum tibi decem filiis. 1. Reg. 1.* Sicut membra seruant fidelitatem capiti; sic vxor viro seruare debet. Sic Susanna vt fidem thori seruaret, exposuit se morti. *Dan. 13.* Vtinam sic facerent nostræ modernæ mulieres. Matrimonio iuncti debent esse vnici: vir enim vnā solam debet habere; & e conuerso. Ideo dixit Deus: *Erunt duo in carne vna. Genes. 2.* Ante diluuium solus Lamech duas vxores habuit, qui duplex postea homicidium perpetravit. *Genes. 4.* In arca Noe tot viros quot vxores iussit Dominus reseruari, vt esset vnica vnici. *Genes. 7.* Quærentibus à Christo discipulis, si liceret vxorem dimittere propter aliquam causam, & ducere aliam, Respondit, *quod Deus coniunxit, homo non separat. Matth. 19.* Matrimonio coniuncti non debent esse diuersi ritus vel sectæ; quia vnus alium ad malum cito faceret declinare. Nam ideo Ioram fecit malum & ambulauit in vijs Achab, quia filiam eius duxerat in vxorem. Ex quo apparet quod multum debent respicere ad parètes puellæ

ellæ qui ducunt vxorem, vt habetur 4. Reg. 8. Propter hanc causam Neemias increpauit ducentes vxores alienigenas, & verberauit. *Neem. 13.* Si autem alter coniugum vult facere malum, vel diuersum ritum sequendo, vel mala alia committendo, non debet alter sequi. Ideo male se excusabant mulieres translatae in Ægyptum de idololatria, quia sic videbant facere viros suos. Ideo filii transmigrationis dimiserunt filias alienigenas quas habebant. 1. *Esd. 10.* Matrimonium debent contrahere viri & mulieres, non ad satietatem libidinis, sed ad Dei laudem, & ad multiplicationem prolis. Sic fecit Sara filia Raguelis, dicens: *Virum cum timore tuo & non cum libidine, Domine, consensu suscipere. Tob. 3.* Dicit angelus Tobiaë, in illis qui vxores accipiunt, vt Deum à se excludant, & libidini vacent, semper habet super eos potestatem dæmonium. *Tob. 6.* Honestissimam causam ducendi vxorem exposuit angelus dicens: Accipies vxorem cum timore Dei & amore filiorum magis, quam amore libidinis, vt habetur *Tob. 6.* Propter hanc causam noui coniugati prius deberent vacare diuino operi, quam operi coniugali. Sicut Tobias qui prima nocte, secunda & tertia docuit vxorem orare antequam coniungerentur. *Tob. 8.* Ille qui se excusauit à cœna qui vxorem duxerat, non dixit, habeas me excusatum, sicut fecerunt alij, quia status eorum qui ducunt vxores, vt libidini vacent, ita fortiter eos allicit vt eos saepe retrahat à diuinis. *Luca cap. 14.* Matrimonium in nouo Testamento

mento & veteri Deus multipliciter honorauit. Nam ordinem matrimoniale in Paradiso constituit, quando mulierem homini lociauit, vt habetur *Genes. cap. 2.* Destruente Domino mundum per aquas diluuii, solos matrimonio coniunctos saluauit, scilicet Noe & vxorem eius, & tres filios eius cum vxoribus eorundem. *Genes. 7.* Matrem suam virginē voluit desponsari, vt hereticos, qui damnant matrimonium, dicentes ipsum esse à diabolo constitutum, damnaret, & sic matrimonium commendaret. *Matth. 1.* Matrimonialibus nuptiis CHRISTVS cum matre & discipulis voluit interesse, & ibi primum manifestum miraculum operari, vt ipsum matrimonium honoraret. *Joan. 2.* Cœleste & spirituale conuiuium matrimonialibus nuptiis à Domino assimilatur. *Luc. 14.* Matrimonio repugnat adulterium, quod est maximum vitium & grauius punitur à Domino, & propter ipsum mala innumera committuntur. Ideo Ægyptii magis detestantur adulterium quam homicidium. Nam Abraham timebat occidi propter Saram, ne scilicet cum esset sine viro, Pharaon cognosceret eam. *Genes. 12.* Propter Saram vxorem Abrahæ flagellauit Deus Pharaonem, plagis maximis. *Genes. 12.* Et Abimelech per somnium exterruit comminando. *Genes. 20.* Ex adulterio nati vt plurimū sunt mali, qui male nutriuntur. Nam qui primus blasphemasse Deum legitur fuit spurius; qui postea iubente Domino fuit lapidatus *Leu. 14.* Dauid propter

pter adulterium , homicidium & prodicionem
perpetrauit. Ideo filium abstulit ei Deus. 2. Reg. 12.
Herodias vt liberius cum Herode adulterio va-
caret, Ioannem Baptistam , qui eum de hoc vitio
arguebat; nequiter decollauit, vt habetur Marc. 6.
& Matth. cap 14.

CAPVT LXXXIV.

De Mendacio.

*Mendaces solent grauiter committere transgressio-
nem:*

*Sape premittere deceptionem,
Mortis premittere occasionem.
Menti immittere prodicionem,
Bonum omittere relationem,
Falsam admittere assertionem,
Culpa submittere conuersionem,
Et hinc admittere tribulationem.*

Mendacium est peccatum grauissimum, eo
quod veritati; imo Deo qui est veritas &
vita, opponitur. Ita namq; graue est mentiri, quod
Iudas grauius æstimabat mentiri quam fornicari.
Ideo de Thamar cum qua ex pacto fuerat forni-
catus, mittens ei hœdum, ream non inueniens, di-
xit: Mendacii non potest nos arguere. *Genes. cap. 38.*
Propter grauitatem mendacii, non licet alicui ex
quacunque causa mentiri, licet aliquando liceat
& expediat veritatem tacere. Sic fecit Samuel di-
cens,

tionem
Reg. 12.
 rio va-
 oc vitio
Marc. 6.

cens; *Ad immolandum Domino veni*: & tamen aliud facere principaliter venerat, & nihilominus non proponebat *1. Regum 16.* Mendaces quærunt decipere audientes. Ideo primum mendacium fuit à diabolo perlequente prolatum, scil. nequaquam moriemini, vt hominem decipiendo trahe- ret ad peccatum; quod & fecit, *Genes. 3.* Gabaonitæ callide cogitantes, Iosue mendacio voluerunt decipere; sed ille bono vsus consilio pactum in- itum non fregit, sed eos vt meruerant, in seruitutem redegit. *Iosue 9.* Vir Dei qui prædixerat Ieroboam destructionem altaris, à falso propheta mendacio est deceprus. *3. Regum 13.* Mendaces homines suis mendacijs hominem ducunt ad mortem, vt patet in præcedenti historia; vbi vir Dei deceprus mendacio fuit à leone occisus. *3. Regum 13.* Prophetæ mendaces sualerunt Achab vt iret ad pugnam, v- bi ad mortem vulneratus fuit, vt habetur *3. Regum 22.* Verba quæ dixit Iudith Holoferni, duxerunt eum ad mortem, licet ipsa Iudith propter bonam intentionem quam habuit, excusetur. *Iudith. 13.* Pessimum mendacium inuenit Amon, vt posset interficere Mardocheum. *Hester. 3.* Mendaces multum sunt homines ad proditiones, qui vt pro- ditiones suas valeant adimplere, pallio mendacij eas tegunt. Sic Antiochus post mendacia verba & pacifica ciuitatem plaga percussit. *1. Mach. 1.* Rupit Antiochus iuramentum & mandauit destrui murum. *1. Mach. 6.* Alcimus proditorie volens esse Summus Sacerdos, Iudæ medaciter detrahebat. *1.*

gressio-

m, eo
 itas &
 quod
 nicari.
 forni-
 ns, di-
 cap. 38.
 cui ex
 liceat
 uel di-
 cens,

Machab. 7. Bacchides & Alcimus loquentes mendaciter, factum aliter peruerterunt. 1. *Machab.* 7. Promisit Demetrius Ionathæ multa si liberatus esset, qui se postea alienauit ab eo. 1. *Machab.* 11. proditoriè Triphon mentitus est Simoni quando argentum & obsides pro Ionathæ liberatione recepit, qui postea Ionathan & filios eius interfecit. 1. *Machab.* 13. Mendaces vt plurimum sunt accusatores aliorum, & relatores nouorum qui semper addunt ad referenda. Sicut occiso Amnon ab Absolonè fama venit quod Absolon omnes filios Regis interfecit. 2. *Reg.* 13. Ab accusatoribus Pauli fuerunt multotiens multa dicta mendacia, scilicet à quæstuarijs *Act.* 16. Item à quibusdam Atheniensibus. *Act.* 17. Mendaces pessimi sunt testes falsi, qui suis mendacijs & assertionibus falsis multos proditoriè & iniustè faciunt condemnari Sic duo falsi testes producti contra Nabothe, eum iniustè lapidari fecerunt, eum blasphemasse Deum mendaciter asserentes. 3. *Reg.* 21. Contra Susannâ falsum testimonium proferentes detestabile mendacium protulerunt duo iniqui senes & falsi Iudices. *Daniel.* 13. Duo falsi testes qui locuti sunt contra Beatum Stephanum iniustè eum lapidari fecerunt, vt clarè patet *Act.* 7. *Capit.* Mendaces sunt aliquandò & specialiter mulieres, excusando se à malis operibus, de quibus aliquando arguuntur. Sic excusauit se Sara vxor Abrahæ timore perterrita, dicens. *Non risi.* & mentita est. *Genes.* 18. Multa mendacia dixit Pharao Moyfi se excusando

lando nè dimitteret populū. *Exo. 8. & 10.* Os illius qui mentitur occidit animā, & etiam aliquando corpus. Sicut Anania & Saphira excusantes se mendaciter corā Petro diræ mortis sententiā incurrerūt. *Act. 5.* Mendaciū officiosum remuneratum est in presenti non in futuro. Sic mendacium obstertrices dixerunt Pharaoni vt filios Israel paruulos non necaret. *Exod. 1.* Temporaliter remunerata est Raab, quæ mentira est officiosè vt exploratores Israel liberaret. *Iosue. 2.* Officiosè mentitus est Chusi pro saluatione Dauid, dicens Absoloni: *Sicut fui cum patre, ita ero tecum, 2 Reg. 16.* Mentita est officiosè illa mulier, quæ nuncios Dauid sub velamine abscondendo celauit, vt habetur *Regum cap. 17.*

CAPVT LXXXV.

De Miraculis Diuine potentie.

Miracula fecit Deus in caelo cum corporibus ibi contentorum.

In Angelis minoribus, more ministrorum.

In igneis ardoribus, sæpe passionum.

Aere, tenoribus perditis vaporum.

Aqua, qua liquoribus ius dat humidorum.

Terra, qua cultoribus fructum dat laborum.

Bastiarum, morsibus atq; iumentorum.

Ex progenitoribus, ortu vitiorum.

Hominum saporibus deditis ciborum.

*Hominum erroribus, incorrigendorum,
Hominum terroribus extra bellorum
Hominum doloribus carnis egrotorum,
Hominum saporibus morti deditorum.*

Miracula facit Deus in cœlo & cœlestibus corporibus; inter quæ miracula præcipuū fuit prima creatio, quando Deus cœlum creavit in principio, & postea quarto die Solem, & Lunam, & stellas, & signa & tempora mirabiliter ordinavit. *Genes. 1.* Ita fuit mirabilis mundi creatio, quæ eius notitia non potuit, nisi per reuelationem haberi. Vnde Gregorius super Ezechielem homil. 1. *De præteritis prophetavit Moyses, dicens; In principio creavit, &c. Non quod prædixerat futura, sed quod prædixit occulta* Hæc Gregorius. Stetit Sol ad vocem Iosue dicentis: *Sol contra Gabaon non mouearis, Ios. 10.* Valde fuit mirabile, quod ad petitionem Ezechiel Sol decem lineis retrocessit. *4. Regum. 20.* Stella quæ mirabiliter in Oriente apparuit, Magos ad Christum adorandum adduxit. *Matth. 2.* In passione Christi factæ sunt tenebræ, Sole mirabiliter obscurato. Quod miraculum Dionysius videns dixit: Aut Deus naturæ patitur aut mundi machina dissoluetur. *Matth. 27.* In ascensione, corpus Domini est in cœlum mirabiliter eleuatum. *Actor. 1.* Hora tertia factus est repente de cœlo sonus, & spiritus vehemens de cœlo Apostolos illustravit. *Actor. 2.* Paulum miraculose lux de cœlo circumfulsit, & ipse voci cœlesti cele-

celeriter obediuit. *Actor. 9.* Miracula fecit Deus in Angelis & cœlestibus spiritibus, quos tanquam ministros nostros pluries in nostro seruitio deputauit. Vnde angeli Loth de Sodomis mirabiliter eruerunt. *Genes. 19.* Angelus ad locum flentium veniens, filios Israel ad pœnitentiam excitauit. *Judicum 2.* Helix fatigato in itinere angelus aquam & panem subcinerium ministravit. *3. Reg. 19.* Puerio territo ostendit Heliseus currus auxiliantium angelorum. *4. Reg. 6.* Resurgente Christo angelus Domini de cœlo descendens sepulchrum custodientes exterruit. *Matth. 28.* Apostolos in carcere sub publica custodia positos nocte angelus Domini liberauit. *Act. 5.* Liberauit miraculose angelus Petrum vinctum catenis duabus & à sedecim militibus custoditum. *Actor. 12.* de hac materia quære plura de Angelis bonis. *Cap. 11. per tot.* Miracula multa fecit Deus in quatuor elementis: & vt facilius à legentibus miracula prædicta valeant ordinate perquiri de quolibet elemento distinctè & singulariter percunctemur. Primo namque Deus miracula operatus est in elemento *Ignis*, quando filios Israel in columna ignis per noctem de Ægyptiaca seruitute perduxit, vt habetur *Exod. 14.* Helias ignem consumentem holocaustum miraculose à Domino impetrauit. *3. Reg. 17.* Ad vocem Helix descendit ignis de cœlo & duos quinquagenarios deuorauit. *3. Regum 1.* Ignis egressus à Domino super Sodomam & Gomorram, ciuitates & homines submergendo,

deuastauit. *Gen.* 41. De thuribulo impiorum ignis egressus multos incredulos concremauit. *Numer.* 16 Dignum memoria fuit illud, quod tres pueri in camino ignis ardentis ludentes & benedicentes Deum, illæsi & incolumes persistebant. *Daniel. cap. 3.*

Miracula multa fecit Deus in Aere, & vaporibus existentibus in eodem. Nam egressos filios Israel de Ægypto, Dominus in columna nubis per diem protegendo præcessit. *Exod.* 14. Leuauit Moyses manum in aere, & facta est grando qualis nunquam fuit in terra Ægypti. *Exod.* 9. Pugnantis quinque Regibus contra Iosue, facta est grando sicut lapides corruerunt super eos. *Ios.* 10. Orante Helia, annis tribus & mensibus sex aer pluuiam non emisit. *3. Regum* 17. Iterum eo orante, venit ex aere pluuia super terram. *3. Regum* 18. Pulchrum miraculū ostendit Deus tribus discipulis in transfiguratione sua, quando loquente Domino, eos nubes lucida obumbravit. *Matth.* 17. *Marc.* 9. *Luc.* 9. Miracula multa fecit in elemento Aquæ quando Firmamentum fecit in medio aquarum, superiores ab inferioribus diuidens, & postmodum ex aqua reptilia & volatilia producens, pisces in aqua, aues in aere collocauit. *Genes.* 1. Cum Deus aquis diluuij tangeret omnem terram, Noe cum filijs & vxoribus in arca super aquas miraculose saluauit. *Genes.* 7. Satis fuit magnū miraculum, quod Dominus aquas Ægypti conuertit in sanguinem. *Exod.* 7. Magna valde miracula operatus est quando ma-

do mare diuisit, & aquæ steterunt pro muris à dextris & à sinistris, donec filij Israel libere transierunt, vt habetur *Exod. 14.* Per lignum ostensum sibi à Domino, Moyses amaras aquas subito dulcorauit. *Exod. 15.* Aquam de petra durissima siti-enti populo Deus miraculosè produxit. *Exod. 17.* Ingressi filij in Iordanè, & aquæ superiores steterunt, interiores vero in mare mortuum descenderunt, & sic ipsi per arentem alueum transierunt. *Ios. 3.* Helias suo pallio tangens aquas Iordanis & ipsas diuidens, libere pertransiuit. *3. Reg. 2.* Heliseus Dei potentia fecit illud idem miraculum, aquas Iordanis similiter diuidendo *3. Reg. 2.* Fecit idem Heliseus natare ferrum grauissimum super aquas *4. Reg. 6.* Tempestate in mari Domino dormiente, ad eius imperium mare quieuit, vt habetur *Matth. 8.* Ad præceptum Domini discipuli remittentes in mare, plenum magnis piscibus extraxerunt. *Ioan. 21. Luc. 5.*

Miracula multa operatus est, Deus in elemento Terræ, quando animalia produxit ex ea, & hominem de eius limo. *Genes. 1. & 2.* Grande & terribile miraculum fuit, quando terra se aperuit, & Dathan, & Abiron murmurantes subito deglutiuit. *Numer. 16.* Non fuit paruum miraculum quando illi de Nazareth ira repleti, præcipitare Dominum voluerunt, cum inter eos ambulans, se abscondit: & secundum Bedam, terra & lapides cedentes corpori, eius imaginem tenuerunt impressam. *Luc. 4.* In passione Domini terra mota

est, & Petræ scissæ sunt, & aperta sunt lapidea monumenta. *Matth. cap. 27.* Resurgente Domino, factus est terræ motus, cuius timore exterriti sunt custodes. *Matth. 28.* Paulus & Silas dum essent in carcere, terræ motus factus est, & vincula sunt soluta, vt habetur *Actor. 16.*

Miracula fecit Deus in animalibus ferocibus, syluestribus, & alijs pluribus, contra naturam ipsorum mirabilia operando. Nam Balaam cum iret ad maledicendum populo Dei, fuit ab asina quam stimulo feriebat redargutus. *Numer. 22.* Ad Heliam profugum à facie Iezabelis, corui panes & carnes quotidie deferebant. *3. Regum 19.* Danieli posito in lacu leonum, leones miram mansuetudinem ostenderunt *Dani. 6. & 14.* Piscis qui Ionam eiectum deuorauit, post triduum reseruauit, incolumem ipsum euomendo. *Jon. 2.*

Miracula multa Deus operatus est in hominibus & hoc multipliciter secundum multiplicem statum hominum, in quibus est miracula operatus.

Et primò in natiuitatibus, miraculosè homines producens. Sic miraculosè natus est Isaac, per re-promissionem à Domino reuelatam. *Gen. 18. & 21.* Samson miraculosè concipitur, dum eius Conceptus parentibus ab Angelo nunciatur. *Iudic. 13.* Filius mulieris Sunamitis fuit à Domino per Eliseum precibus impetratus. *4. Regum 4.* Angelus Domini qui apparuit Zachariæ Ioannem nasciturum miraculosè nunciauit. *Luc. 1.*

Mirum

Mirum & dulce valdè miraculum, quod Christus & Deus & homo est, conceptus & natus de Virgine. ad quod quidem miraculum annuncian- dum Ioannes in utero matris exultauit, vt clarè haberetur. *Luc. 1.* Miracula fecit Deus in hominibus eos cibus & potibus nutriendo, & alia quæ ad vitam corporis pertinent largiendo. Ideo enim Deus vniuersorum lignorum fructus homini in paradiso tradidit ad velcendum, & lignum vitæ in medio, vt pomum vetitum derelinquens, & fructum comedens ligni vitæ, viueret in æternum. *Genes. 1.* Dedit Dominus populo coturnices & manna ad manducandum, & aquam similiter ad bibendum. *Exod. 16. & 17.* Misit Deus carnes in abundantia, carnes petentibus in deserto. *Numer. 11.* Quadraginta annis duxit Deus filios Israel per desertum, & non sunt attrita vestimenta eorum, nec calceamenta eorum vetustate consumpta. *Deut. 8.* Præparauit Dominus cibum esurienti He- liæ per viduam Sareptanam, cui farina hydriæ nõ defecit, nec lecythus olei est diminutus. *3. Regum 17.* Per Heliseum augmentauit Dominus oleum mulieri debitis obligatæ. *4. Regum 4.* Deficiente vino in nuptijs, aquam in vinum conuertens, primum miraculum est Dominus operatus. *Ioan. 2.* De paucis panibus & piscibus Saluator multa milia populi duabus vicibus satiavit, & multas fragmentorum reliquias, quæ superauerant, Apostolico collegerunt. *Matth. 14. Marc. 6. Ioan. 6. Luc. 9.*

Miracula multa operatus est Dominus in omnibus peccatoribus, eos diuinis miraculis corrigendo & puniendo. Nam quia omnis caro corruperat viam suam, homines aqua & diluuij inundatione purgauit. *Gen. 2.* Peccatum superbiæ turrim ædificantium DEVS linguarum confusione puniuit. *Genes. 11.* Propter punitionem Chore & complicum eius fuerunt multa mirabilia perpetrata. *Numer. 16. & 17.* Propter arcam captam puniens Dominus Philistæos multa est miracula operatus, *1. Regum 4. 5. & 6.* Exercitum regis Syriæ nequiter operantem Dominus cæcitate percussit, *4. Regum 6.* Heliodorus volens spoliare templum, miraculosè fuit acriter verberatus, *2. Machab. 3.* In figura hominum, sine fructu bonorum operum, maledixit Dominus ficulneæ, & fuit subito arefacta. *Matthæi 21.* Elimam magum resistentem Apostolis, Paulus priuauit lumine oculorum, *Actor. 13.* Cum quidam in nomine Domini & Pauli deriuise dæmonem adiurarent, ipse insiliit contra eos, *Actor. cap. 19.*

Miracula plura fecit Deus hominibus, bellis & terroribus vexatis ab alijs, eos defendendo, & alios opprimendo. Nam post septem circumitus muri Hiericho funditus corruerunt, *Ios. 6.* Ionathas & armiger eius percusserunt tot homines quod factum est miraculum, & turbata sunt castra, *1. Reg. 14.* Magnum fuit mirum quod Dauid Philistæum infunda & lapide superauit, vt habetur *1. Reg. 17.* Obsidente Hierusalem rege Senacherib, centum octoginta

octoginta quinque millia hominum sunt percussa
 4. *Reg.* 19. Aduersarii Iosaphat in seipos conuersi,
 mutuis se vulneribus conciderunt. 2. *Paralip.* 20.
 Propter auxilium datum à Domino, 120000. ho-
 minum perierunt, qui omnes à Iuda Machabæo &
 eius fratribus fuerunt in bello interempti. 2. *Ma-
 chab.* 8. Miracula fecit Deus in hominibus dolen-
 tibus & infirmis, quacunque fuerint infirmitate
 detenti. In cuius figura percussi sunt filij Israel à
 serpentibus, & per serpentem æneum (qui Chri-
 stum sine veneno peccati peccatoribus similem fi-
 gurabat) à doloribus liberati. *Numer.* 21. Heliseus
 Naaman leprosum in Iordanis flumine septena
 lotione saluauit. 4. *Reg.* 5. Tobias quatuor annis cæ-
 cus felle piscis miraculosè est per angelum libe-
 ratus, *Tob.* 11. Christus multos ægros sanauit va-
 rijs & diuersis languoribus. Nam duos leprosos
 curauit: vnum dæmoniacum: decem leprosos, cum
 ingrederetur quoddam castellum, de quibus vnus
 solus reuersus dedit laudè Deo, *Luc.* 17. Dæmonia-
 cos Christus liberauit, de quorù vno patet *Matth.*
 9. de altero *Matth.* 12. *Luc.* 11. de vno alio, *Matth.* 17.
Marc. 9. De alio scilicet cæco fecus viâ, habetur *Marc.*
 10. *Luc.* 4. De infirmis in genere, inter quos cæci
Matth. 15. De Magdalena legitur eiecisse septem
 dæmonia, id est, septem peccata mortalia. *Marc.*
vlt. Singulariter vndecim infirmos sanauit, scilicet sociũ
 Petri à febribus. *Matth.* 8. Paralyticum per tectum
 demissum. *Matth.* 9. Hydropicum, *Luc.* 14. Habentẽ
 manum aridam, *Marc.* 3. Languidum ad piscinam,
Ioan.

236 DE MIRAC. DIVINÆ POTENT.

Joan. 5. Incuruatam mulierem, *Luc. 13.* Seruum centurionis, *Matth. 8.* Filium reguli qui incipiebat mori, *Joan. 4.* Mulierem fluxum sanguinis patientem, *Matth. 9.* *Marc. 5.* Et Malchum seruum principis Sacerdotum, cui Petrus auriculam amputauit, *Luc. 22.* Petrus sanauit Claudum, *Actor. 3.* Et paralyticum iacentem in lecto, vt habetur *Actor. 9.* Umbra Petri sanauit infirmos, *Actor. 5.* Et Philippo prædicante multi sanati sunt, *Actor. 8.* In ciuitate Listris Paulus claudum ex vtero matris sanauit, *Actor. 14.* Puellam à spiritu Pythonico liberauit, *Actor. 16.* Sudaria & vestes Pauli languores curabant, vt habetur *Actor. 19.* Miracula facta sunt virtute diuina super hominibus mortuis, eos suscitando. Sic Helias filium mulieris matrisfamilias, suæ hospitiæ à mortuis suscitauit, *3. Regum 17.* Heliseus filium Sunamitis suscitauit à mortuis, quem ei suis precibus impetrauit, *4. Regum 4.* Ossa defuncti, Helisei tangens defunctus, protinus, exurrexit, *4. Regum. 13.* Saluator noster tres mortuos, suscitauit, scilicet filiam Archisynagogi in domo patris, *Matth. 9.* *Marc. 5.* Filium viduæ extra portam delatum, *Luc. 7.* Et Lazarum quadriduanum mortuum & foetidum, *Joan. 11.* In passione Domini inter alia signa miraculorum multa corpora Sanctorum surrexerunt, *Matth. 27.* Ipse etiam Saluator mirabiliter surrexit à mortuis, ianuis clausis discipulis apparendo, *Joan. 20.* Petrus vocauit Thabitam mortuam, & illa aperuit oculos, & respondit, vt habetur *Act.*

9. Cum

9. Cum
tij ce
ad qu
mini

M
V
Se
Q

M
cura
bem
corp
pecc
cun
gret
ga v
uo
me
tem
bet
me
ter
me
no

9. Cum Paulus prædicaret, cecidit de fenestratertij cenaculi adolescens, & subleuatus est mortuus, ad quem descendens Paulus, eum in nomine Domini nostri Iesu Christi suscitauit. *Actor. 20.*

CAPVT LXXXVI.

De Morte in communi.

*Mortis euentus ex peccato orbem introiuit,
Vita carnis deditus, timet homo dum uiuit,
Sed virtute praditus, ipsum acquisiuit,
Quem pressura deditus, valde concupiuit.*

MORTIS sententiam homo per peccatum incurrit, quod diabolus motus inuidia procurauit. Inuidia enim diaboli mors introiuit orbem terrarum. *Sapient. 2.* Non solum secundum corpus, sed & secundum animam homo moritur per peccatum. Nam dictum fuit homini à Deo; *Quacunque hora comederitis*, id est, mandatum transgressi fueritis, *morte moriemini. Genes. 2.* Ideo longa vita videbatur esse custodia legis. vnde longæuo uiuetis tempore. *Deuter. 5.* Ob hanc causam, ob memoriã quod patres nostri peccauerunt & mortem incurrerunt, post destructionem vitæ cuiuslibet ante diluuium mortuus est. *Genes. 5.* Mors terribilis est secundum carnem, cum sit finis omnium terribilium. Non enim patres antiqui mortem timebant ex ratione horribilitatis eius, tamen quia non potuerunt cælum ascendere donec Saluator

veni-

veniret, & qui aperiret ianuam paradisi. Ideo Loth timuit montem ascendere, ne forte apprehenderet eum malum & moreretur. *Genes. 19.* Quamvis Moyses seruus Domini vellet Domino in omnibus obedire, tamen videtur quam libenter diutius vixisset si Dominus voluisset. Vnde dicitur: *Iratus est Dominus contra Moysen, &c.* Vnde ait Moyses: *Ecce morior in hac humo. Deuter. 4.* Ezechias bonus & iustus, audita mortis sententia ab Esaia Prophetâ, lachrymabili oratione prolongationem vitæ à Domino exoravit *Esa. 38.* Hieremias Ezechiam rogavit, ne eum occideret, & similiter ne in carcere moreretur. *Hierem. 38.* Ante aduentum Spiritus sancti, Apostoli mortem timébant. Nam omnes fugerunt, *Matth. 26.* Ideo quilibet Christi fidelis naturalem mortem timere debet, propter aliqua accidentia in morte. Mors bona & in bono statu hominis appetenda est. Vnde aliquando mali desiderant bene mori, sicut ait Balaam: *moriatur anima mea morte iustorum. Num. 23.* Tobias iustus desiderabat mortem, dicens: *Præcipe in pace deponi spiritum meum. Tob. 3.* Apostoli sic sunt post aduentum Spiritus sancti confirmati, vt mortem & verbera non timerent. Vnde legitur in Act. *Ibant Apostoli gaudentes a conspectu Concilii, quoniâ digni habiti sunt pro nomine Iesu contumelias pati, &c. Act. 5.* Desiderabat Paulus mortem cum dicebat: *Non solum ligari, sed & mori. Act. 21.* Et; *Cupio dissolui, & esse cum Christo. Ad Phil.* Mortem desiderât homines cum aliquas graues sustinent passiones, vt ab eis citius eruantur.

Sic

Sic
tur
cont
Dom
bia 3
it, of
genu
iusti
vita
per
furo
litat

N
fra
fec
G

Sic Elias sedens sub Junipero quem persequebatur Iesabel, petijt vt moreretur. 3. Reg. 29. Post contumeliam ab ancilla receptam Sara dixit. *Peto Domine vt de vinculo improperii huius eripias me. Tobia 3.* Post mortem crucis quam Saluator sustinuit, ostendit quod non solum mortem sed omne genus tribulationis & mortis christianus debet sustinere libenter. *Matth. 27.* Quamuis Paulus vitaret insidias & de ciuitate in ciuitatem fugeret persequentem non timore mortis hoc fecit, sed furori cedens, vt exemplum præberet, & sic se vtilitati plurimorum reseruauit. *Act. per totum.*

CAPVT LXXXVII.

De Morte horrenda malorum & Homicidarum.

Morte horribili moriuntur homicida, rancorosi, sanguinem fundentes.

Tyranni malitiosi bonos deprimentes:

Homines luxuriosi & lasciuientes:

Et sacra lege exosi, bona rapientes:

Patri non exequiosi, nec obedientes:

Vtriq³ perniciosi, mala suadentes:

Morte Horrenda moriuntur homicidæ aliorum sanguinem fundentes. Sic Cain, qui fratrem suum occidit, fuit à Lamech postea interceptus, & miserabiliter mortuus est, vt habetur *Genes. cap. 4.* Pharaõ qui submergiferat pueros

Hebræ

Hebræorum in mari cum exercitu suo est submersus. *Exod. 14.* Adoniboseth qui manuum summities & pedum præciderat alijs, similiter ipse est præcisus. *Judic. 1.* Zebee & Salmana, qui fratres occiderant Gedeonis à Gedeone similiter sunt occisi *Judic. 8.* Abymelech qui septuaginta fratres occiderat super lapidem, fuit à fæmina percussus & occisus *Judi. 9.* Adolescens qui se dixerat Saul occidisse fuit David iussionibus interfectus. *2. Reg. 4.* Latrones qui occiderunt Isbosedth fuerunt à David interempti cui crediderunt placere *Reg. 4.* Ioab, qui duos viros proditoriè occiderat, fuit Salomonis imperio interfectus. *3. Reg. 2.* Zambri qui occidit Helam Regem suum post septem dies in proprio palatio se combussit. *3. Reg. 16.* Achab qui iniuste fecit lapidari Naboth canes eius sanguinem potauerunt. *3. Reg. 22.* Iesabel homicidam Iehu mandavit præcipitari, & equorum pedibus conculcari. *4. Reg. 9.* Athalia quæ omne semen Regium extirpauit, & ipsa valdè turpiter est extincta. *4. Reg. 11.*

Andronicus eodem loco occubuit occisus ubi Oniam fecerat trucidari. *2. Macha. 4.* Morte horrenda moriuntur qui alios opprimere delectantur iniuste. nam Sifara tyrannus crudelis per manum fæminæ clauo & malleo est confossus, vt dicitur *Judi. 4.* Saul qui sic iniquè persecutus est David, se ipsum proprio gladio interfecit. *1. Reg. 31.* impius Benadab à seruo suo Azabele fuit Dei Iudicio iugulatus. *3. Reg. 20.* Ioas tyrannus ingratus qui

qui fecerat Zachariam lapidari. 2. *Para.* 24. fuit à seruis proprijs interemptus. 4. *Reg.* 12. Holofernes qui multa vastauerat, fuit per manum fæminæ capite detruncatus. *Judith.* 13. Superbus tyrannus Amon qui se fecerat adorari, fuit suspensus patibulo quod fecerat Mardocheo, vt habetur *Hest.* 7. Antiochus, qui multorum viscera euulsit, est dolore viscerum interemptus. 2. *Mach.* 9. Iason qui fratrem Iudæ captiuauerat & multos expulerat peregrè est mortuus & non sepultus. 2. *Mach.* 5. Morte horrenda moriuntur luxuriosi, & maximè qui deseruiunt horrendæ Luxuriæ. nam quia omnis caro in luxuria corruperat viam suam, missæ sunt aquæ diluuij, quibus sunt mortui omnes homines super terram. *Genes.* 7. super Sodomam pluit Dominus sulphur & ignem, & subuertit nefarias ciuitates. *Genes.* 19. Filij Benjamin qui vxorem Leuitæ turpiter deluserunt, etiam crudeliter sunt destructi. *Judic.* 20. Amon qui sororem suam oppresserat, ab Abolone in conuiuio est occisus 2. *Reg.* 13. De hac materia require *Caput De luxuria* 79. Morte turpissima moriuntur qui Deum offendunt nequiter. nam Nadab & Abiu ignem alienum contra Dei voluntatem offerentes, sunt ab ignis incendio cremati. *Leuit.* 10. Blasphemus qui nomen Domini blasphemauit, à populo lapidatus est. *Leuit.* 24. Chore, Dathan & Abyron, qui contra Deum & Moysen insurgabant, absorbuit terra viuos. *Numer.* 17. Goliath superbum & Deum blasphemantem, Dauid puer proprio gladio interfecit.

1. *Reg.* 17. Senacherib blasphemus in Deum, post fugã à proprijs filijs occisus est. 4. *Reg.* 19. Sedechias rebellis Deo, vidit occidi filios suos ante se, & ipse malo exitu clausit vitã suam. 4. *Reg.* 22. Alcimus Dei aduersarius, percussus & grauissimo est mortuus tormento. 1. *Mach.* 9. Herodes qui diuinas affectauit laudes, percussus à vermibus expirauit. *Act.* 12. Morte horrenda moriuntur sacrilegi & Raptores. nam Achior qui tulit de anathemate Iericho, Diuino iudicio fuit lapidatus à populo. *Iosue.* 7. Lyfimachus sacrilegus dignè iuxta oratorium est occisus. 2. *Machab.* 4. Sacrilegus Menelaus de turri altissima fuit præcipitatus. 2. *Mach.* 13. Anania & Saphira fraudantes de precio agri, quod iã erat Deo dedicatum aut deditum, Dei iudicio morte subitanea sunt perempti. *Actor.* 5. Morte horrenda moriuntur parentes qui nõ corrigunt filios suos delinquentes, & filij parentibus spiritualibus nõ obediens vel eos in suis senectutibus deridentes. Nã quia Heli non correxit filios de eorum sceleribus, de sella cecidit & fractis ceruicibus expirauit. 1. *Reg.* 2. & 4. Absolon non solum non obediens sed persequens patrem suum Dauid, capillis adhærens quercui, fuit lancea perforatus. 2. *Reg.* 18. Pueri malè nutriti qui deriserunt Helisæum, ab vrsis sunt Dei iudicio deuorati 4. *Reg.* 2. Balthasar qui non fuit Exemplo patris correptus, post manus scribentis ad parietẽ fuit eadem nocte interfectus; *Dan.* 5. Morte horrenda moriuntur consiliarij male suadentes mala

& fal-

& falsa
uid de
dit. 2. *Reg.*
Dauid
20. Fa
deuor
ero D
Danie

M
In
Pa
Si
Sa

M
riner
inter
Zach
runt
temp
bus
Elea
2. *M*
tre
que

& falsa testificantés nam Achitofel qui contra Dauid dedit malum consilium laqueo seipsū suspendit. 2. Reg. 17 Siba qui commouit populum contra Dauid. fugiens in Abela fuit decapitatus. 2. Regū 20. Falsi accusatores Danielis fuerunt à leonibus deuorati Dan. 6. & 14. testes falsi deprehensi à puero Daniele, iustè à populo sunt occisi, vt habetur Daniel. 13.

CAPVT LXXXVIII.

De Morte pretiosa Iustorum.

Morte pretiosa moriuntur:

Innocentes moriuntur pro fide vel Iustitia:

Patienter sustinentes & sine tristitia:

Sic decenter conuincentes absq; malitia:

Sapienter Instruentes cum reuera peritia:

Morte pretiosa moriuntur martyres, qui pro innocentia vel pro Iustitia vel fide sustinent passiones. Sic Abel innocens est à Cain interfectus. Genes. 4. Miserunt impij lapides in Zachariam filium Ioiadæ, & eum martyrem fecerunt. 2. Paralip. 24. Ait Iudas. Si appropinquauit tempus nostrum, moriamur nos in ueritate pro fratribus nostris 1. Mach. 9. Post tormenta mortuus est Eleazarus, exemplum confortationis derelinquens 2. Machab. 6. Septem fratres cum pia eorum matre morientes pro legibus, exempla similiter reliquerunt. 2. Mach. 7.

Pro veritate & honestate fuit Ioannes Baptista propter Herodiadem decollatus. *Marc. 6. Matth. 14.* Stephanus plenus Spiritu Sancto Iesum vidit, quando fuit à persecutoribus lapidatus. *Act. 7.* De hac morte loquitur Sanctus Augustinus *Libro 4. De Civi. Dei* dicens: quod Deus tãtam fidei contulit gratiam, vt mors quæ vitæ cõtraria est instrumentum fieret, per quod transiretur ad vitam æternam. Morte preciosa moriuntur homines tribulati, suas tribulationes patienter & sine murmure tolerantes. Ideo Iob qui in ablatione rerum, perditione filiorum, & infirmitate corporis, sic omnia pertulit patienter vt in his omnibus non peccaret, post flagella centum quadraginta annis vixit & vidit filios suos & filios filiorum vsquẽ in quartam generationem, & mortuus est senex. *Iob 42 vel ultimo.* Lazarus pauper & plenus vlceribus mortuus, in sinũ Abraham ab angelis est portatus. *Luc. 16.* Qualitercumque vixerit latro, qui pependit à dextris, quia pœnam crucis patienter sustinuit, dicens: *Digna factis recipimus*, est feliciter mortuus. *Luc. 23.* Saluator noster post multas tribulationes moriens patri feliciter commendauit spiritum. *Joana. 19.* Et oportuit pati Christum & ita in gloriam introire. *Luc. 24.* Morte preciosa moriuntur homines qui in mundo bene vixerunt. nam ille non potest feliciter mori nisi qui feliciter vixit. quia secundum Augustinũ, *Mala mors non est putanda, quam bona vita præcessit*, sic ambulauit Enoch cum Deo: sic & tulit eum
Deus.

Deus. *Gen. 5.* Abraham mortuus est in senectute bona, prouectæquæ ætatis *Gen. 25.* completi sunt dies Isaac, 180. annis, qui consumptus ætate mortuus est. *Gen. 35.* Aaron cum expoliasset se, vestem induit Eleazar, & obiit *Nume. 70.* mortuus est seruus Domini moyses, iubente Deo, & eum Dominus sepeliuit. *Deuteron. 34. Et ultimo.* Currus & equi ignei diuiserunt Eliam ab Heliseo, Eliam feliciter assumptus. *4. Reg. 2.* morte preciosa moriuntur homines qui cum bona cognitione decedunt, suas familias instruentes. Sicut Iacob finita instructione filiorum, collegit pedes supra lectum, & obiit *Genes. 49.* Cum instruxisset Ioseph fratres vt eius ossa deportarent quando egredierentur de Ægypto ad terram promissionis, mortuus est in pace. *Genes. 50.* Dauid post instructionem filij & facta oratione, in bona obiit senectute. *1. Para. 29. & 3. Reg. 2.* post admonitionem filij nepotum dixit Tobias: *Prope est interitus meus. Tob. 14.* Matathias post benedictionem filiorum suorum, appositus est ad patres suos. *1 Mach. 2.*

CAPVT LXXXIX.

De Multitudine malorum.

Multo plures sunt peccatores & damnati quam saluati.

Aduersantes castitati verè continentibus.

Iuncti infidelitati firmiter credentibus.

Datiq; hostilitati iustè se tuentibus:

Multo plures sunt damnati & filij Diaboli, quam filij Dei, in cuius figura plures fuerunt filij Ismaelis quam filij Isaac, *Genes. 25*. Sexcenta tria millia quinquaginta quinque virorum numerati sunt. *Num. 1*. de quibus soli duo Caleph & Iosue terram promissionis intrauerunt. In cuius figura, maior pars filiorum Israel erat Samaritæ quia decem tribus, minor autè in regno Hierusalè scilic. solæ Duæ, 3. *Reg. 12*. Multò plures sunt luxuriosi & carnales quam honesti & casti. Nam tempore diluuij solum 8. inuenti sunt honesti, scilic. Noë & vxor eius, & tres filij & vxores filiorum eius. omnis alia caro corruerat viam suam, *Genes. 6*. In cuius figura Abraham plures filios habuit de Zethura quam de Sara. *Genes. 2*. & 5. In quinque ciuitatibus Sodomorum non sunt inuenti decem viri boni, qui carnis vitio contaminati non essent cum esset luxuriosorum maxima multitudo. *Genes. 18*. Multo plures sunt homines infideles quam fideles Deo, in temporalibus dominis, & prælatis, fratribus, & amicis. Nam inter fratres Ioseph, qui erant vndecim, duo fuerunt eum liberare volentes, ceteri procurantes eius mortem. *Genes. 37*. Moyses misit exploratores duodecim ad terram promissionis, sed tantum duo Iosue & Caleph fideliter egerunt. *Num. 13*. Plures erant cum Absolone Regnum patris vsurpante, quam cum Dauid iustè & rationabiliter regnare debente. 2. *Regum 15*. Cum in Hierusalem esset maxima multi-

multitudo, quæ clamaret dimitti Barnabam & Dominum crucifigi, non est inuentus vnus fidelis qui peteret Dominum relaxari & dimitti. *Ioan.* 19. Quidam Romani dixerunt Romæ Paulo; *Notum est nobis quod ubiq³ Christianarum secta contradicitur.* *Actor.* 28. Multo plures sunt homines bellantes contra iustitiam pro tyrannis, quam bellantes secundum iustitiam, defendentes oppressos. Nam tantus erat bellator Syriæ contra Israel Exercitus, quod puluis Samariæ non sufficeret. *3. Regum* 20. Tantus erat exercitus Holofernis, vt sicut locustæ terram cooperuerint. *Judith.* 2. Non remanserunt cum Iuda nisi octingenti viri, & in exercitu Bachidis & Alcimi proditoris erant viginti millia hominum pugnatorum. *1. Mach.* 9.

CAPVT XC.

De Obedientia & Subiectione.

*Obedire debet homo Deo,
Non gentibus ei oppositis,
Et presidentibus sibi prepositis,
Suis parentibus pactis oppositis,
Factis patentibus atq³ compositis,
Non deferentibus modis propositis,
Magna iubentibus sibi repositis,
Non obsequentibus malis expositis.*

Obedire debemus Deo magis quam hominibus, qui nobis præcipiunt contraria ad

salutem. Vndè Matathias dixit nuncio Regi Antiochi: *Et si omnes obediunt Regi Antiocho, ego & filii mei obediemus Deo.* 1. Mach. 2. Vnus illorum septem fratrum, qui noluerunt obedire Regi vi-
carnes contra præceptum Domini comederent, dixit. *Parati sumus mori priusquam transgredi legem Dei, vt dicitur 2. Mach. 7.* Petrus & Ioânes principibus sacerdotum præcipientibus nè in nomine Iesu loquerentur, taliter Responderunt, dicentes: *Si iustum est vos potius audire quam Deum, indicate.* Act. 4. deinde cum argueretur à principibus dixerunt *oportet obedire Deo magis quam hominibus.* Act. 5. obedire oportet Prælati siue ipsi sint boni, siue mali, dummodo ipsi bona præcipiunt, Ideo dixit Christus. *Super cathedram Moysi sedebunt Scribæ & Pharisei omnia quacumq; dixerint vobis facite.* Matth. 23. Item Cornelius dixit Beato Petro quem Deus Prælatus reliquerat: *Omnes nos in conspectu tuo sumus parati obedire quacumq; præcepta sunt tibi à Domino.* Act. 10. Paulus electus in socium Barnabæ, perambulabat confirmans omnes Ecclesias, & præcipiens obedire præceptis Apostolorum. Act. 15. Obedire debet homo parentibus, si non præcipiant quæ impediunt salutem. ideo dicit Paulus: *Obedite filiis parentibus vestris in Domino.* Ad Ephes. 6. ad Colo. 2. Sic Ioseph obediuit patri, mittenti eum ad fratres suos quamuis prius accusasset eos: ex quo timere eos poterat. Gen. 37. Sic Dauid vnctus in Regem obediuit patri, fratribus victualia portans. 1. Reg. 17. Tobias iunior dixit patri: *Omnia qua*

præcepisti faciã Pater. Tob. 5. Hester obediuit in omnibus Mardocheo, sicut quãdo eam paruulam nutriebat. *Hest. 2.* Descendit puer Iesus cū Maria & Ioseph in Nazareth, & erat sub illis. *Luc. 2.* Obedire debet homo non solum lingua, sed opere. Nam magnam obedientiam promiserunt filij Israel dicētes. *Omnia quæ præcipit nobis Deus faciemus & erimus obedientes,* & statim postea contraria facientes: *Exod. 24.* de obedientibus verbo & non facto, siue verbo plus quam facto, proponit Saluator exemplum duorum filiorum, quorum vnus dixit se futurum & operaturum in vinea, & non iuit: alius negauit & iuit. *Matth. 21.* Obediendum est promptè, & non procrastinandum. Sic Noe sponte obediuit Domino in omnibus quæ præcepit. *Gen. 6. in fine.* Ad prælationes tamen assumpti debent quantum possunt, renuere, ex humilitate, sed ad voluntatem maioris postmodum obedire, exemplo Moysi, qui quinquies se excusauit de ducatu populi, & tamen postea hmiliter obediuit. *Exo. 34.* Filij Israel ad præceptum Domini promptè erigebant tentoria, & ad eius imperium festinè & sollicitè respondebant. *Num. 9.* Citò & perfecte obedierunt illi Apostoli, qui statim relictis retribus secuti sunt Saluatorem. *Matth. 3.* Simile etiam legitur de Mattheo qui relictis omnibus secutus est eum. *Matth. 9 Luc. 5.* Paulus audiens vocem Iesu, promptè respondit, dicens: *Domine quid me vis facere.* vt patet quia correctio & castigatio facit hominem esse obedientem ad omnia mandata.

Act. 11. Obedire debet homo quantumcumque mandetur sibi difficile. Nam Abraham mandatū circumcissionis, licet esset difficile non distulit adimplere. *Genes 17.* Graue erat Abrahæ de filij immolatione præceptū, quod tamē nisi Deus, aliter ordinasset sine mora voluit adimplere. Ecce quāta obedientia *Genes. 22.* Hanc admonitionem fecerunt serui Naaman dicentes; *Si rem grandem dixisset tibi propheta, certè facere debuisses.* Vbi patet, quod confortatio valet ad obediendum. *4. Reg. 5.* Mirabilem & difficilem obedientiam impleuerūt Rechabitæ, non bibere vinum donec ædificent domum in sempiternum, sicut à Patre fuit imperatum, vt habetur *Hiere. 35.* Prædixerat Dominus Salomoni quod si eius præcepta seruaret, in sempiternum super Israel thronus eius esset, *3. Regum 8. Et Paral. 7.* Præceptum circumcissionis licet esset difficile, tamē Saluator noster in se voluit adimplere. *Luc. 2.* Obedientes, ad plenum victoriam tentationum in mundo pro mercede recipiunt, & exultationem in cælo. Ideo dicit Salomon: *Vir obediens loquitur victoriam. Prouerb. 21.* In cuius figura quādoque filij Israel ex mandato Domini pugnaverunt, pauci de multis victoriam habuerunt. *Numer. 31.* Propter hanc causam exemplum obedientiæ in Salvatore nostro proponit Apostolus, dicens: *Factus est obediens patri vsque ad mortem Crucis.* Et ponit fructum obedientiæ sequentem, dicens: *Propter quod & Deus exaltauit illum, & dedit illi nomen quod est super omne nomen.*

Ad

Ad *Philip. 2.* Obedire nolentes seu inobedientes grauius puniuntur. Nam prima præcepti transgressio in primis parentibus grauius maledictionibus est punita. *Genes. 3.* Filij Israel cum contra mandatum Dei in terram promissionis conarentur ascendere, & contra mandatum Domini euntes ad bellum, fuerunt debellati. *Num. 14.* Quia mandatum Iosue transgressus est Achior, idem fuit à populo lapidatus, & Iosue & populus ex illa inobedientia in bello fuerat superatus. *Ios. 7.* Saul qui contra præceptum Samuelis sacrificium obtulit, & Agag regi in pinguibus contra præceptum Domini parcere voluit, fuit à Domino reprobatus, ut habetur. *1. Regum 15. & 16.* Dixit Dominus Salomoni, quod si non custodiret mandata Dei, deleret de terræ superficie thronum eius, ut habetur *2. Paral. 7.* Vir Dei contra præceptum Domini cum Propheta manducans, à leone est interfectus. *3. Regum 13.* Similiter percellus est à leone ille qui de mandato Domini percutere noluit vnum de filiis Prophetarum: vbi ostenditur, quod obedientia debetur interdum etiam in his, quæ videntur sine ratione mandati. *3. Regum 20.* Ionas qui refugiebat Domino obedire, præcipienti ut in Ninive verbum Dei prædicaret, in mari fuit Domino disponente submersus, *Iona*

cap. 2.

CA-

CAPVT XCI.

De Operante quem Deus attendit.

Operantem Respicit Deus:

Si Perfectus sit Operatione:

Si sit rectus Intentione:

Si electus executione:

Operantem diligit Deus: Primò, si sit bonus & Deo gratus. nam si personā nō acceptauerit, seruitium non acceptat. Licet enim in politicis homo faciendo iustē, ostendatur iustus, in gratuitis tamen non: quia qui facit iusta, est iustus, sed iusta facit, quia iustus est, secundum Chrysostomū. Non quia oculus videt acutē: sed acutē videt quia acutus est. Prius enim Deus respicit operantem, si est bonus, antequam acceptet eius opus. Cain namquē malus & Abel bonus munera ambo obtulerunt, sed Deus respexit ad Abel & ad eius munera, sed ad Cain & ad eius munera non respexit. *Genes. 4.* Mirabilia fecerunt in *Ægypto* Moyses & Aaron, similiter &, malefici Phraonis, sed priorum, non vltimorum miracula Deo placuerunt. *Exod. 7.* Bethzamitæ viderunt & sacrificium Deo obtulerunt, & tamen percussit eos Dominus graui plaga, quia propter peccata eorum videre arcam Domini non debebant. *1. Reg. 6.* Reprobabat Dominus sacrificium quod iusserat fieri & hoc propter offerentium prauitatem. *Esai. 1.* Operantem

rantem acceptat Deus ex intentione quam habet in operando, magis quam in opere. Cum enim opus laudabile peruerri possit ex praua intentione, vt dare eleemosinā, ieiunare, & orare propter fauorē vel quēstū: malum etiam benè fieri posset ex bona intentione; vt hominem iustitia exigente occidere nam oportet operantem, & opus esse ordinatum, recta intentione. Nam secundum Ambrosium. Intentio tua operi tuo finem ponit. nā promisso à Domino Abrahamæ filio, nascituro de Sara, risit Abraham, & risit Sara sed risus Abraham non fuit à Domino reprehensus, quia risit ex lætitia repromissionis. sed risus Saræ ex diffidentia promissionis, vt dicitur *Genes. 17. & 18.* Talia thuribula & fortè nobiliora habuit Chore & Complices, qualia habuit Aaron, & tamen incensionem Aaron propter bonam intentionem habuit Deus gratam. Illorum verò propter intentionem pessimam, reprobauit. *Numer. 16.* Prætulit Deus duo minuta viduæ muneribus diuitum, quia pure intentione donabat. *Lu. 16.* Desiderabat Zachæus videre Iesum pura intentione bonitatis, Ided fuit à Domino consolatus. *Luc. 19.* Desiderabat etiam Herodes videre Iesum, & eo viso gauisus est: sed praua intentione curiositatis; Ided de eius visione fructum quem volebat nullatenus reportauit, *Luc. 23.* Operantem attendit, si opus quod fecit, ex officio sibi incumbit alioquin si sibi usurpat quod suum non est, non placet Deo sed displicet, nec acceptat sed reprobatur tale opus. Nā

Saul

Saul expoliavit se, & tunc inter prophetas prophetare cœpit, sed parum ei profuit, quia non erat ipsius officij prophetare 1. Reg. 10. Oza extendit manum & tetigit Arcam ne caderet de plastro, sed fuit percussus à Domino: quia tangere Arcam erat solum officium Leuitarum 2. Reg. 6. Licet offerre sacrificium, sit bonum, tamen non nisi Sacerdotibus conuenit. Ideo Ozias percussus est lepra, quia more presbyteri incensum voluit adolere. 2. Paralip. 26.

CAPVT XCII.

De Operatione bona.

Opus bonum,

Dominus amplificat magnis documentis,

Placet si adificat locum Sacramentis,

Homines malos viuificat cum impedimentis,

Homines qualificat suis incrementis,

Homines magnificat magnis donamentis,

Quem hic non latificat manet in tormentis.

Opus bonum placet Deo, & in quolibet statu illud præcipit, consulit: & hortatur. Ideo in statu innocentiae posuit Deus hominem in paradiso voluptatis, vt operaretur & custodiret illud. Genes. 2. Similiter post peccatum misit Deus hominem de Paradiso vt operaretur terram. Gen. 3. Laudabilia opera patrum præcepit Dominus imitari, dicēs: *Si filii Abrahæ estis, opera Abrahæ facite.* Ioan. 8

Pro-

Propter hanc causam dicitur: in omnigente qui timet & operatur iustitiam acceptus est illi. *Act. 16.* Ut Domino placeret, Paulus mansit cum aquila. *Act. 18.* Opus bonum & valde Deo acceptum est ædificare Ecclesias: cui Deus dat bonam perfectionem. Nam Salomon in modico tempore opus templi maximi consummauit, *3. Reg. 7.* Filij Israel cepērunt ædificare templum antequam alia opera seu domus inchoarentur, *Neem. 2. vsq. ad 7.* Præcepit Darius vt ædificaretur domus Dei in Hierusalem, & darentur sumptus de arca regis ne impediretur opus, *1. Esd. 6.* Opus enim bonū habet multos impeditores. Nam opera quæ filij transmigrationis faciebāt in reditu ex Babylone, fuerūt sæpe ab impredientibus molestata. *1. Esd. 4.* Illud opus pium quod Magdalena exercuit in vngendo caput & pedes Domini Iudas cū aliis discipulis voluit impedire. *Marc. 14.*

Opus bonum manifestat hominē, sicut fructus manifestat arborē. Ideo dixit Saluator: *Attendite à falsis prophetis, &c. sequitur; à fructibus eorum cognoscetis eos. Math. 7.* Ipse enim dicebat de seipso: *Opera qua ego facio in nomine patris mei facio, & illa testimoniū perhibent de me.* Et paucis interpositis: *Si mihi non creditis, operibus credite. Ioan. 10.* Duo discipuli nō cognouerunt Dñm seu Iesum, dum fuerūt cum ipso conuersati in verbis, & postmodum cognouerunt eum in fractione panis, *Luc. 24.* Opus bonum largiter remuneratur. Quia nullum bonum irremuneratum dimittit Deus, vt dicit *S. Augustin.*

Ideo

Ideo Ezechias quifecit bonum coram Domino, valdè prosperatus est 2. Paralipom. 31. Meretur enim opus bonum per remunerationem indulgentiam peccatorum. Nam vidit Deus opera Niniuitarum & misertus est eis Jona. 3. Serui qui acceperunt talenta & operati sunt in eis remunerati sunt in duplo Matth. 25. Propter hanc causam Apost. comparat bona opera semini, de quo fructus plurimus expectatur, dicens: *Qui parcè seminat parcè & metet. 2. Corinth. 9.* Thabita propter bona quæ agebat, meruit à Petro misericorditer suscitari Act. 10. Operari nolentes, sed vacantes ociositati, grauia facinora perpetrant, & ideo reprehenduntur & grauiter & acriter puniuntur ac corriguntur. Nam tempore quo solebant Reges ad bella consurgere, Dauid vacans ocio, adulterium & homicidium perpetravit. 2. Reg. 11. Arguuntur à domino ociosi, quando vocantur operarij ad mercedem. Matth. 20. Seruus qui in vno talento noluit operari, turpiter fuit à Domino reprobatus. Matth. 25. Paulus reprehendit grauiter ociosos dicens: *Qui non vult operari non manducet. 2. Thesalon. cap. 3.*

CAPVT XCIII.

De Oppressione bonorum & malorum.

*Opprimunt mali bonos:
Illis inidentes de felicitate:*

Et

Et lasciuientes in carnalitate:

illos persequentes ex malitia:

illos audientes, dicta veritate:

Opprimunt mali bonos, aliquando ex sola inuidia, quia vident illos feliciter prosperari. Sic Cain ex inuidia præualuit in Abel, & eum nequiter & inuidiosè opprimendo occidit. *Gen. 4.* Esau inuidus, quia Iacob patris benedictionem vsurpauit, voluit eum occidere: propter quod Iacob compulsus est fugere ad Laban. *Genes 28.* Ægyptij inuidentes filijs Israel, quia crescebant, oderant eos, & grauius oppresserunt. *Exod. 1.* Saul ex sola inuidia persecutus est Dauid, eò quod ipsi victoria Goliath erat ascripta. Dicebant enim. *Percussit Saul mille, & Dauid decem millia.* *1. Reg. 18.* Saluator noster ex inuidia fuit damnatus ab Anna & Caiapha & Iudæis. *Matth. 26.* opprimunt mali bonos propter suam luxuriam, quam bonis impediens exercere non possunt. vel quia eos de luxuriæ vitio reprehenderunt. Sic Domina cui seruebat Ioseph quia suam concupiscentiam exercere non potuit eum opprimere falso voluit. *Genes. 39.* Sodomitæ propter luxuriam, Loth, multipliciter ei inferendo violentiam, vexarunt. *Genes 19.* Duo luxuriosi presbyteri Susannam propter eorum luxuriam nequiter opprimebant. *Daniel. 13.* Herodes propter luxuriam ad petitionem meretricis Iocannem Baptistam in carcere decollauit. *Marci. 5.* *Matt. 14.* Opprimunt mali bonos propter eorum

R

super.

superbiam & ambitionem dominij. Sic Abimelech ambiens principatum, fratres suos nequiter interfecit. *Judi. 9.* Absolon ambiens regnum patris, ipsum est acriter persecutus. *2. Reg. 15.* Amon ex superbia procuravit Mardocheum occidere & Iudæos, sed Deus aliter ordinavit. *Hester. 3.* Propter superbiam, Nabuchodonosor fecit statuam auream, pueros verò non adorantes eam, fecit proijci in fornacem, & Danielem in lacum leonũ. *Daniel. 3. & 6.* Triphon ob regni cupiditatem Dominum suum Antiochum adolescentem occidit proditoriè. *1. Macab. 13.* Opprimunt mali bonos ex sola cordis nequitia & depravatione mentis. Sic impia Iesabel opprimebat Eliam Prophetam. *3. Reg. 19.* Rex Ioram audiens famem esse in terra, caput Helisei præcepit amputari. *4. Reg. 6.* Nequissimus Holofernes voluit Iudæos opprimere, nuper de captiuitate reuersos. *Judith. 2. & sequentibus.* Propter suam nequitiam Antiochus in Hierusalem hominum cædem fecit. *1. Machab. 1.* Ex magna nequitia cordis Herodes persecutus est Christum, & pueros interfecit, vt habetur. *Matth. 2.* Similiter Herodes Agrippa occidit Iacobum, & Petrum incarceratione. *Act. 12.* Opprimunt etiam mali bonos qui veritatem loquuntur, quam ipsi mali habent odio. Sic ab impio Ioas lapidatus est Zacharias, qui ipsum verissimè instruebat. *2. Para. 44.* Sic Ieremias fuit à Rege missus in carcerem, qui nunciauerat veritatem, *Ierem. 20.* Sic Ananias falsus propheta mendacio voluit cõfundere Hieremiam.

temiam prophetam/verissimum. Hierem. 28. Prin-
cipes sacerdotum incarcerationem Apostolos,
quod veritatem Dei loquebantur. Act. 5. Iudæi
lapidauerunt Stephanum, quia non poterant resi-
stere, spiritui qui loquebatur, Act. 7. Paulus qui
prædicabat publicè veritatem, multas oppressi-
ones sustinuit à Judæis. Act. 13. 14. & 16.

CAPVT XCIV.

De Oratione & Deprecatione.

*Orare volentes, debent attendere pro quibus inq-
vitur, & qui deprecatur:*

Tempus quod exquiritur his qui exorantur:

Modus qui requiritur his qui postulantur:

Causam qua perquiritur his qui exaudiuntur:

Fructus qui acquiritur & qua dona dantur.

ORare volentes debent attendere, primò qui
sint illi qui debent orare, & pro quibus fa-
ciant suas orationes. vbi notandum est, quod o-
rare debent præfidentes singulariter pro suis sub-
ditis vel subiectis; eligentes specialiter pro suis
electis; omnes gentes generaliter pro viris ab-
iectis. Orare primò debent Prælati pro suis sub-
ditis: quia ipsorum officium est, vt suis orationi-
bus à populo iram Dei auertant. Sic cum post
adorationem vituli Deus populum vellet destru-
ere, Moyses eorum prælatus pro eis feruenter o-
rauit, & veniam meruit à Domino inuenire.

Exod. 32. Propter orationem Moyſi abſorptus eſt ignis qui deuorabat caſtra murmurantium præ labore. *Num. 11.* Maria propter peccatum ſuum facta eſt leproſa, ſed Moyſes prælatus eius, orauit ad Dominũ, & reſtituta eſt priſtinæ ſanitati. *Num. 12.* Pro afflicto populo ignitis ſerpentibus orauit Moyſes, & ſalubre remedium habuerunt. *Num. 21.* Samuel dixit ad populum: *Absit à me hoc peccatum; vt ceſſem orare pro vobis.* oſtendens grauiter peccare prælatos qui pro ſuo populo non orant: *1. Regũ 12.* Bonus Prælatus erat Paulus, qui dicebat Timotheo ſibi ſubdito: *Sine intermiſſione habeo tui memoriam in orationibus meis.* *2. ad Timo. 1.* Orare debent electores cum ad electionem alicuius Prælati conueniunt, vt Deus illis prouideat de Prælato idoneo, qui populum ſibi ſubditum benè regat. In cuius figura ipſe Dominus ad hoc volens tales inducere, ait: *Rogate Dominum meſis vt mittat operarios in vineam ſuam.* *Matth. 9. Luc. 10.* Apoſtoli volentes eligere In Apoſtolatu vnum de Diſcipulis, præmiſſa oratione dixerunt: *Tu Domine qui noſti corda hominum, oſtende nobis quẽ elegeris ex his.* *Act. 1.* Cum dixiſſet Dominus: *Segregate mihi Barnabam & Paulum in opus ad quod aſumpſi eos.* ſcilicet in Apoſtolatu, ſequitur: *Erant in oratione & imponentes eis manus diuiſerunt eos. vt habetur Act. 13.* Orare debent omnes homines pro peccatoribus & inimicis, vel quod per ſe apti nõ ſunt ad orandum. Sic deuotè orauit Abraham Deum vt parceret Sodomitis. *Genef. 18.* Moyſes multo-
tens

tiens exorauit vt Deus plagā auerteret ab Ægypto
 & licet Ægyptij essent mali, fuit tamen à Domino
 pluries exauditus. *Exod. 8. 9. & 10.* Saluator noster
 pro inimicis orare docuit, *Math. 5.* Et ipse pro cru-
 cifixoribus suis exorauit. *Luc. 23.* Feruentius ora-
 uit Stephanus pro suis persecutoribus quam pro
 se ipso, quia pro se orans stetit, sed orans pro suis
 persecutoribus genua flexit. *Act. 7.* Apostolus
 Paulus pro persecutoribus orabat, vt Deus eos
 ad pœnitentiam vocaret. Ideo dicebat: *Oramus*
pro vobis vt dignetur vos Deus vocare, vt dicitur:
2. ad Thessal. 1. Orare volentes debent attendere
 tempus, scilicet quando est orandum. vbi nota
 quod orandum est in omni tempore, sed maxime
 & principaliter quando iter agentibus ire dispo-
 nitur, loqui volentibus verbum proponitur, cœ-
 nam quærentibus cibus apponitur, cum patien-
 tibus mundus opponitur. Orare igitur primo de-
 bemus cum ad aliquem locum pergere volumus
 vt Dominus in viam pacis dirigat pedes nostros,
 vt custodiat nos Angelus Domini. euntes com-
 morantes, & redeuntes, *Iudith. 13.* Propter hanc
 causam dicitur: *Oramus Dominum pro incepto*
itinere, & secure euenit nobis & prospere. Esdr.
3. Multum confidebat Iudith in oratione, quando
 debebat ire ad Holofernem, cum dicebat: *Nihil*
aliud fiat pro me nisi oratio. Iudith. 8. Recedens Pau-
 lus à fratribus de Achaia post pulchros sermones
 diutius orauit. *Act. 28.* Item Paulus dicebat Ro-
 manis, obsecrans si quomodo prosperum iter ha-

beam. *Ad Rom. 1.* Orare debet homo cum debet aliqua verba proponere vel ad interrogata respondere, vt Dominus tangat & mundet labia sua, vt dignè verba pronunciet: qui labia Esaiæ calculo mundauit ignito. *Esai. 6.* Neemias rogauit Dominum cæli, cum deberet ad interrogata respondere. *Neem. 2.* Hester locutura ad Regem Assyriorum, Rogauit Mardocheum vt congregaret Iudæos qui erant in Susis, vt ipse, & ipsi Dominum pro ea deprecarentur. *Hester 4* Paulus Apostolus ista desiderans, dicebat *Colos. 4.* *Orant. es pro vobis, vt Deus aperiat nobis ostium sermonis.* vnde fortè sumpsit originem, quod prædicatores in principio sermonis petunt orationem fieri vt dignè proferant verbum Dei. *Colos. 4.* Orare debet homo tripliciter. Primò cum debet cibum assumere, & cū acceperit, gratias referendo, largo modo sumendo orationem. Sic Neemias orauit dum daret Regi bibere, *Neem. 2.* Saluator noster cum discumbere faceret multa millia hominum quos de paucis panibus satiauit, priusquam comederet, orauit, in cælum oculis leuatis. *Ioann. 6.* In cæna cum Christus factum corpus sanctissimum consecrauit, quando de mensa cum discipulis surgeret, gratias reddiderunt, & hymno dicto exierunt ad montem Oliueti, ad locum passionis, *Matth. 26.* Orare debet homo omni tēpore, vt mundo se nobis opponente recurramus, qui nos de aduersitatibus liberet. Sic Tobias cæcus vxoris improperijs tribulatus confugit ad orationis

tionis remediū. *Tob. 3.* Filij Israel tribulati ab Holoferne, orantes ad Dominū clamauerunt. *Indub. 4.* Tribulatus & afflictus Mardocheus pro se & populo Dominum exorauit. *Hester. 4.* Azarias & socij eius in tribulatione fornacis ad orationis remedium confugerunt. *Daniel. 3.* Ionas afflictus in ventre ceti orauit, & saluus à Domino est educus. *Ion. 2.* Iudæi in tribulatione positi, orauerunt & fuerunt à Domino exauditi. *2. Mach. 3.* Paulus ad terram prostratus & cæcatus, veniens Damascum, orauit & fuit liberatus. *Act. 9.* Quando Petrus seruabatur in carcere tribulatus, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo, *Act. 12.* Orare volentes debent attendere modū orandi, scilicet qualis debet esse oratio. circa quod sciendum est quod dignè orare volentes debent orare cum sollicitudine ociositatis, certitudine lachrymositatis, cum promptitudine veræ vnitatis, cum certitudine suæ vilitatis, cum sollicitudine assiduitatis. Oratio primò debet esse solitaria & separata à tumultu & occupatione humanæ sollicitudinis. Nam Iacob deuotè orare desiderans, se ab vxoribus & alia familia sequestrauit. *Genes. 32.* Oratio si sit solitaria & mentalis, clamat in aures Dei. Sicut patet de Moysè mentaliter & solitariè deprecanti, cui dixit Deus: *Quid clamas ad me? Exod. 14.*

Deprecaturus David Dominum pro paruulo, ingressus seorsū iacuit in terra. *2. Reg. 12.* Dimissa turba ascendit Dominus in montem & solus orauit

nos similiter orare instruendo. *Matth. 14.* Ascendit Petrus orare in superiora domus, vt posset orare diutius ab alijs separatus *Ath. 10.* Oratio debet esse secundo lachrymosa tenerrimæ deuotionis Ideò Ezechias conuertit se ad dominum, & orans cum lachrymis, fuit à Domino exauditus. *4. Regum 20. & Esaiæ 38.* Item idem Ezechias conuertit se & orauit cum lachrymis. Ideò dixit ei dominus *Audiui orationes tuas & vidi lachrymas tuas.* vt habetur: *4. Reg. 30. & Esai. 38.* Flens Susanna aspexit in cœlum, & orauit ad Dominum, & eius oratio exaudita est. *Dan. 13.* Magdalena in sua conuersione non legitur orasse vocaliter, sed credendum est eam orasse mentaliter, & fleuisse, cū lachrymis pedes domini rigauit *Luc. 7.* Oratio tertio debet esse vnita in multitudine hominum vinculo charitatis. Multum enim placet Deo oratio alicuius multitudinis vel societatis eorum qui sūt in charitate coniuncti. Ideo sacerdotes & viri religiosi vnanimis vno ore & corde charitatiuè, Deū orare debent. Nam sacerdotes & viri vnanimis cum mulieribus resolutis crinibus dominum orauerunt, & extensis manibus Dominum deprecabantur: *2. Mach. 3.* Iudas & qui cum illo erant, simul Dominum deprecabantur vt eriperet eos ab impio Nicanore, vt dicitur. *2. Mach. 15.* Saluator dicit: *Si duo ex vobis consenserint, de quacunq; re petierint fiet eis.* vt patet *Matth. 18.* Post ascensionē erant omnes discipuli Domini in oratione cum mulieribus, perseuerantes vnanimiter cum Maria matre

matre Iesu. *Act. 1.* Omnes fideles in præmitiua Ecclesia erant vnanimis in oratione & doctrina Apostolorum. *Act. 2. § 5.* Cum orassent discipuli vnanimiter vna voce motus est locus, in quo erāt cōgregati, & repleti sunt omnes Spiritu sancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia. *Act. 7.* Oratio Quartò debet esse humilis & sui status recognitiua. Nam miro modo fuit humilis oratio Manasse, vt patet intuenti. *2. Paral. ultimo.* Daniel intelligens opus captiuitatis completum esse, humiliter Dominum exorauit. *Dan. 9.* Breuem & humilem modum habuit leprosus, qui genu flexo orauit Dominum, dicens; *Domine si vis potes me mundare. Matth. 8. Marci 1.* Humiliter orauit Cæturio pro paralytico seruo indignum se reputans præsentia Iesu. Christi *Matth. 8.* Ad orandum nos humiliter inducit exemplum de humili publicano. *Luc. 8.* qui breuibus verbis meruit remissionē omnium peccatorum, dicens; *Deus propitijs esto mihi peccatori.* vt habetur *Luc. 6. cap. præallegato.* Oratio quinto debet esse assidua siue continua, vt si statim cum petit homo, non obtinet, nihilominus adhuc orare debeat. Nam orans Helias pro pluuia, cum puerum mitteret ad videndum vsque ad septem vices, nil penitus apparebat. Quo modo orationis instantia mirabiliter commendatur. *3. Regum 18.* Non dimisit Daniel propter decretum (*Daniel. 3.*) quin oraret ter in die flexis genibus, sicut ante consueuerat facere. *Daniel. 6.* Ad hoc idem hortatur nos Dominus, dicens: *Oportet*

vos semper orare & nunquam deficere, vt clarè habetur. *Luc. 18.* Ad orationis instantiam etiam ipse Dominus nos inducit exemplo viduæ, quæ Iudicem cum importunitate Iudicare petebat. Et exemplo amici qui panes instâter sibi petijt, cōmodari, vt habetur *Luc. 18.* Paulus qui sine intermissione monebat Theſſalonicenses, hoc ipsum sollicitè faciebat dicens: *Sine intermissione memorians vestri facio in orationibus meis, vt euidentissimè habetur ad Theſſalonicenses 1. Cap.* Orare volentes debent attendere causas & modos quibus exaudiuntur. vbi sciendum est quod sunt quidam qui secundum appetitum suum audiuntur. Quidam non licita petunt, & non exaudiuntur. Quidam bonum concupitum præsens assequuntur. Quidam magis expetitum adipiscuntur. Orare volentes primò quidem exaudiuntur secundum eorum appetitum & placitum, licet non ad utilitatem eorum. Nam petijt populus in deserto carnes, & Dominus iratus concessit eis. Propter quod patet quod non semper exauditio orationis est signum diuinæ dilectionis. *Num. 11.* Non placuit Domino quia filij Israel petierunt sibi Regem & tamen eos exaudiuit ad votum. *1. Reg. 8.* Orant quidam & non exaudiuntur, quia non petunt sibi bona & licita, & quia mali sunt & indigni qui petunt. Sic Dominus Dauid orantem pro populo, licet valde deuotè orauerit, non exaudiuit, quia non erat tunc dignus exaudiri. *2. Regum 12.* Magnæ reprobationis erat oratio Hieremiæ, quã-

do di-

do dicebat ei Dominus: *Noli orare pro populo isto, nec sumas pro eis laudem vel orationem, quia non exaudiam eos.* Hier. 11. Iacobus dicit: *Petitis, & non accipitis, eò quod malè petatis.* Iacob. 4. Populo indigno & malo dixit Dominus: *Cum multiplicaueritis orationes vestras non exaudiam vos: quia manus vestre sanguine plena sunt.* Esai. 1. Orantes etiam aliquando exaudiuntur ad votum & ad vtilitatem, quia oratio eorum bona est, & sibi expedientia petunt. Sic exaudiuit Dominus Niniuitas clamantes & orantes ad Dominum, & peccata dimittentes à subuersione ciuitatis liberati sunt *Ione* 3. Sic etiam exaudiuit Susannam cum eam à morte & infamia liberauit. *Dan.* 13. Hoc modo exaudiuit omnes: *Quare infra de effectu orationis Cap. 5.* Orantem aliquando exaudit Deus non ad votum, sed ad vtilitatem: quia secundum sententiam sanctissimi Doctoris Augustini: *Prouidet Deus meliora quam petunt.* Quod manifestè patet in Paulo, qui patiens stimulum carnis vt admoneretur, ter Dominum orauit, quem non amouit: sed melius ipsi concessit, scilicet gratiam sperandi, dicens: *sufficit tibi gratia mea, Nam virtus in infirmitate perficitur* 2. *Corinth.* 12. Orare volentes, debent attendere orationis effectum vel fructum, qui effectus ex oratione acquiritur, scientes quod digne orantes à Domino recipiunt peccatorum remissionem gloriosam, filiorum adoptionem gaudiosam, aduersorum depressionem ruinofam, tentationum repulsionem virtuosam, & signorum porrectionem fructuosam.

Oratio

Oratio primo quidem impetrat remissionem peccatorum. Sic per orationem Moyſi dicentis, *Dimitte eis Domine noxam hanc, aut dele me de libro in quo me ſcripſiſti*: Dominus populo ſuo peccatum dimiſit. *Exod. 32.* Propter hanc cauſam docuit nos Saluator, vt debitorũ, i.e. peccatorum remiſſionẽ in oratione dominica peteremus, dicentes: *Dimitte nobis debita noſtra. Matth. 6. & Luc. 11.* In cuius figura dimiſit rex omne debitum ſeruo qui eum rogauerat, licet poſtea ex ſua nequitia ſint ei quæ fuerunt dimiſſa, repetita. *Matth. 18.* Oratio his ſecundo impetrat filios, qui non poterant ex ſua ſterilitate filios naturaliter procreare. Nam Iſaac deprecatus eſt Dominum pro vxore ſterili, & filios meruit obtinere, *Genef. 25.* Anna ſimiliter deuote Deum orauit cum lachrymis, & filium à Domino cum precibus impetrauit, vt habetur *1. Reg. 1.* Heliſæus hoſpitæ ſuæ ſterili impetrauit à Domino filium: quem ſimiliter ſuis orationibus reſuscitauit. *4. Reg. 4.* Zachariæ & Eliſabeth non erat filius, eo quod eſſet Eliſabeth ſterilis, & ambo proceſſiſſent in diebus ſuis: angelus autem apparuit Zachariæ, dicens: *Exaudita eſt oratio tua, vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannes,* vt patet *Luc 1.* Oratio tertio tribuit victoriam de aduerſarijs & iniurijs. Nam in bello filiorum Iſrael contra Amalech plus fecit oratio Moyſi, vel Moyſes orando, quam Iofue pugnando. *Exod. 17.* Ideo pugnatuſi filii Iſrael contra Philiftæos, rogauerũt Samuelem orare pro eis, vt victoriam obtinerent, vt ha-

vt habetur 1. *Reg.* 7. Iosaphat rex Iuda, timore per-
 territus propter multitudinem quæ venerat con-
 tra eum, totum se contulit ad orandum vt victoriã
 impetraret, vt habetur 2. *Paral.* 20. Iudith quando
 decapitare voluit Holofernem, Dominum pro vi-
 ctoria exorauit. *Iudith.* 8. Commissurus Iudas bel-
 lum contra Gorgiam orauit, & exiit victor belli.
 1. *Machab.* 4. Quia Iudas in bello contra Antio-
 chum, non orauit, non vicit, sed diuertit, 2. *Ma-
 chab.* 5. Item quia non orauit in exercitu contra
 Bacchidem, ipse fuit occisus & exercitus debella-
 tus. 1. *Machab.* 9. Iudas & qui cum eo erant, inuo-
 cato Domino, congressi sunt contra exercitum Ni-
 canoris, & manu quidem pugnantes, sed cordibus
 orantes, belli victoriã obtinuerunt. 2. *Machab.* 15.
 Dicebat Paulus: *Obsecro vos vt iuuetis me in oratio-
 nibus, vt liberet me ab infidelibus.* *Roman.* 3. Oratio
 quarto expellit diabolum & eius tentationes; id-
 eo Raphael monuit Tobiam, vt se tribus diebus
 abstineret ab vxore. & tam ipse quam ipsa orarent
 continue, ne diabolus haberet in eis potestatem:
Tob. 6. Propter assiduam orationem Chananeæ fi-
 lia eius à dæmonio liberatur, vt habetur *Matth.*
 15. Dum discipuli quoddam dæmonium non pos-
 sent eicere, & mirarentur, Dominus dixit eis: *Hoc
 genus demoniorum non eicitur nisi in oratione & ieiu-
 nio,* vt patet *Matth.* 17. Cum Paulus iret ad oratio-
 nem obuiauit puellę habenti spiritum Pythonem,
 quem expulit orando in nomine Domini nostri
 Iesu Christi, *Actor.* 16. Oratio, quinto, facit operari
 mira-

miracula. Nam per orationem Helix clausum est
 cœlum ne plueret, & per orationem eius ad plu-
 uiam est apertum. 3. Reg. 18. Ad orationem de-
 uotam Helix puer qui erat iam mortuus suscita-
 tur. 3. Reg. 17. Martha & Maria Dominum oraue-
 runt, & impetrauerunt Lazarum suscitari. Ioan. 11.
 Decem leprosi orantes ad Dominum, meruerunt
 recipere sanitatem, vt clarè habetur Luc. 17 cap.
 Petrus & Ioannes ascendentes ad orationem, li-
 berauerunt claudum ex utero matris suæ. vt patet
 Act. 3. Similiter Petrus & Ioannes orauerunt pro
 illis de Samaria, & imponebant manus super illos
 & Spiritum sanctum accipere faciebant, vt clarè
 patet. Act. 8. Patrem Publij febribus & dysente-
 ria laborantem Paulus sua oratione sanauit, vt
 patet Actorum 28.

CAPVT XCV.

De Ornatu Mulierum.

Ornatus mulierum est

Ad personarum deprecationem:

Ad perfectorum reprehensionem:

ORnatus mulierum sæpè fit ad deceptionem
 hominum, licet aliquandò fiat vt ipsæ viris
 placeant quibus ornare se dicunt. Nam Thamar
 volens de Inda socero suo concipere, vestibis vi-
 duitatis depositis, ornauit se, concubinatum pati-
 ens ab eodem, vt habetur Genesis 38. cap. Iesabel
 audito

audito aduentu Iehu, depinxit oculos stibio & ornauit se. Nota historiam 4. Reg. 9. Propter ornamenta quæ Iudith assumpsit, potentem Holofernem decepit. *Iudith. 10. cap.* Occurrit mulier iuuenis ornatu meretricio præparata ad decipiendas animas, vt habetur *Proverb. 7.* Non sine causa dicitur, *Auerte faciē tuam à muliere compta:* quia sic excitat te ad peccandum, vt patet intuenti Salomonem in *Ecclesiast. 9.* Ornari non debent mulieres bonæ & honestæ, quæ soli Deo placere desiderant. Idem Hester quando debuit introire ad Regem, non quæsiuit cultum muliebrem sicut quærebant aliæ mulieres, vt habetur *Hester 2.* Comminando dicitur, *In die illa auferet Dominus ornamentum calceamentorum, & lunulas & torques, vt clarè habetur Esai. 3.* Mulierum non sit extrinseca capillatura, vel circumdario auri vel vestium cultus, vt patet *Prima Petri 3.*

CAPVT XCVI.

De Patientia & Mansuetudine.

Patientes ferre debent

Attinentes, propinquorum offensiones:

Seruiantes, Dominorum correctiones:

Patientes, tormentorum afflictiones:

Renuentes, receptorum illationes:

Audientes, Benignorum responsiones:

Attendentes, exemplorum ostensiones:

Primo

PRIMO patienter ferre debent iniurias consanguinei & coniuncti, si aliquando vnus ab altero offenditur, verberetur, vel corrigatur. Sic patienter tulit Isaac & sine murmure, quando Abraham pater eius eum voluit immolare. *Genes. 22.* Ioseph patienter tulit iniuriam quam ei fratres proprii intulerunt, eisque postea illatam ab eisdem præfatam iniuriam clementer indulgit, vt dicitur *Genes. 37. ibidem 4. & 5.* Cito orauit Moyses pro Maria sorore sua, quæ eum offenderat murmurando. *Numer. 12.* Dauid persecutionem sustinuit, quam ei proprius filius inferebat. *2. Regum 15.* Tobias patienter tulit cõsanguineorum impropria pariter & vxoris, vt habetur *Tob. 2.* Patienter sustinere debent serui & subditi, si aliquas molestias recipiant à Dominis & Prælati. Domini & Prælati patienter sustineant, si etiam aliquando à subditis offenduntur. Nam Miphiboset patienter tulit iniquam sententiam quam Dauid tulit contra eum, *2. Regum 16. & 19.* Quia mulier in adulterio deprehensa Scribarum & Phariseorum accusationem patienter sustinuit, & accusata nihil respondit, Dominus eam ne lapidaretur misericorditer liberauit. *Ioan. 8.* Similiter Prælati & Domini debent esse patientes, si etiam aliquando offendantur à subditis. Nam Moyses de murmure populi se non turbauit, sed patienter sustinuit & misit Aaron intercedere pro eis. *Num. 17.* Sara patienter sustinuit contumeliam ab ancilla sua sibi vituperose illatam *Tob. 3.* Patienter debet homo tribulationes &

nes & pœnas à Deo inflictas vel pro eo vel pro eius fide susceptas ferre. Sic Tobias excæcatus patienter sustinuit cæcitatem, *Tob. cap. 2.* Iob fuit patiens perdendo sua, filios, & quasi se ipsum, per grauem infirmitatem quam habuit, *Iob. 1. & sequentibus.* Ab vxore & amicis plus inferentibus sibi desolationis quam consolationis. *Iob pertortum 1. & 2.* Alacrem patientiam habuerunt tres pueri in fornace, qui noluerunt Idolis immolare, vt habetur *Dan. 3.* Eleazarus duos sustinuit patienter pro legum obleruãtia cruciatus, *2. Mach. 6.* Septe fratres cū pia eorum matre in eorū tormentis mirabilē patientiã habuerunt. *2. Machab. 7.* Patienter ferentes iniurias non debent quærere ultionem de offensis, licet ipsi valeant vindicare. Nam Saul noluit sustinere quod viri qui ei detraxerunt occiderentur, in detractionis vindicta. *1. Reg. 11.* Helisæus etiam non permisit quod occiderentur viri qui eum capere venerunt, sed ipsos plene resciciens, libere abire permisit. *4. Reg. 6.* Non solum vindictam non debet homo quærere de offensa, sed offendenti debet dimittere ex corde, non solum semel sed pluries. nam Petro quærenti quoties demitteret proximo, respondit Christus: *Non solum septies, sed septuagies septies. Matth. 18.* Ad patienter portandum, & multoties iniurias dimittendum adducit & inducit nos Christus exemplo serui nequam, cui dimissa fuerant decem millia talenta, vt patet *Matth. 18.* Patientiam confert homini humilis & benigna re-

responsio. Sic e contra dura & aspera suscitatur furorem. Quia responsio mollis frangit iram, sermo durus suscitatur furorem. *Proverb. 15.* Dauid qui ad duram responsionem Nabal fuerat perturbatus, ad humilem responsionem Abigail e contra mirabiliter est placatus. *1. Regum 25.* Filij Ephraim iurgantes contra Gedeonem, sedati sunt propter eius humilem responsionem. *Judic. 8.* Sic Roboam si iuxta consilium senum humilem responsionem populo dedisset, impatientiam & indignationem populi non incurrisset. *3. Reg. 12.* Patientiae exemplum habemus à Christo, maxime vt cedamus furori. Nam Christus qui pati venerat à Iudæis, pluries declinavit. *Luc. 4. Ioan. 8.* Exemplum etiam patientiae habemus à Christo tempore passionis, quia patientiam conseruauit in verbis detractorijs, contradictorijs, & contumeliosis, in factis, & illusionibus, & verberibus, crucifixionibus, blasphemijs & morte. *Matth. 26. Marc. 14.*

CAPVT XCVII.

De Paupertate & Inopia.

*Pauperes spiritu debent
 Possessionum proprietates despicere:
 Refectionem sobrietatis perficere:
 Exemplum mendicitatis aspicere:
 Dilationem sublimitatis inspicere.*

Pau-

PAupertas spiritualis siue pauperes spiritu nihil debent proprium possidere. In cuius figura Iacob Patriarcha fugiens & ad Laban vadens, nec animal, nec famulum habuit, sed in baculo Jordannem transiuit, & volens requiescere, lectum non habuit, sed supponens lapidem capiti, sic dormiuit. *Genes. 28.* Moyses pascebat oues Iethro, quia proprias non habuit. *Exod. 3.* Filij Rechabitarum domos non habitabant, vinum & vineas non habebant, nec tabernacula faciebant. *Ierem. 35.* Adolescenti dixit Dominus: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quae habes, & da pauperibus.* *Matth. 19.* In primitiua Ecclesia omnia dabantur, & tanquam communia ab Apostolis Domini habebantur. *Act. 4.* Paulus dixit fratribus: *Argentum, aurum & vestes non concupimus.* *Act. 20.* Petrus vero pauper dixit claudio: *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do, vt patet Act. 3.* Pauperes spiritu parcè viuere debent, & modico victu contentari. Nam satis parcè viuebat Ruth, qui colligebat spicas post terga metentium. *Ruth 2.* Multum parcè & cum magna penuria viuebat Helias quando petebat buccellam panis & paululum aquae à Sareptana vidua sibi dari. *3. Regum 17.* Filij Prophetarum satis temperate viuebant, quia parum de pane & Pulmetium insipidum comedebant, nobis in exemplum, vt habetur *4. Regum 4.* Paupertatis exemplum habemus à Christo, qui est de paupere matre natus, à paupere fabro nutritus in paupere loco reclinatus pannis pauperibus inuolutus,

pauperum oblatione in templo, scilicet turture vel columba redemptus, duodecennis in templo solus sine familia est repertus. Hæc omnia nobis in exemplum paupertatis patienter sustinuit. *Luc. 2.* Ad pauperes nuptias ubi vinum defecit accessit, & aquam in vinum mutauit. *Ioann. 2.* Caput ubi reclinaret in cruce non habuit. *Luc. 9.* Pauperem familiam omnibus diebus habuit, *Matth. 4.* In cruce patiens nudus pepēdit, & mortuus, in sepulchro alieno iacuit. *Luc. 23.* *Matth. 27.* Pauperes spiritu vel paupertatem patienter ferentes exaltantur, ditantur, & remunerantur à Domino in præfenti & in futuro. Nam Saul, qui vno seruo contentus, longè quærebat asinas Patris sui, non equos, & cuius familia minima, fuit vnctus in Regem. *1. Reg. 10.* Dauid existens in pascuis, & quasi pro nihilo reputatus, fuit per Samuelem vnctus in Regem, quem etiam misit pater ad fratres victualibus oneratum. *1. Reg. 16.* & *17.* In cuius figura Nabuchodonosor pauperes dimisit, & diuites interfecit, vel captiuos duxit, & significat Dominum, qui pauperes dimisit vel dimittit, & diuites in infernum deducit. *Hierem. 39.* Inter beatitudines quas posuit Dominus, prima est paupertatis. *Marc. 5.* Miram remunerationem promittit Christus diuitiis relinquentibus propter eum. *Luc. 14.* *Matth. 17.* Lazarus pauper in sinum Abrahæ ab Angelis est portatus. *Luc. 16.* Ob hanc causam pauperes & debiles ad magnam cœnam per Regis nuncios introducti sunt. *Lu. 14*

CAPVT XCVIII.

De Pace & Concordia.

*Pax & concordia & vnitas inter homine,
Approbatnr ex complacencia fratèrna charita-
tis:*

Comprobatnr experientia externa quasitionis:

Roboratur ex beneuolentia Paterna dilectionis:

Periurbatur ex aſſistentia interna corruptionis:

*Consummatnr in excellentia ſuperna dominatio-
nis.*

PAX, concordia & vnitas inter homines super omnia alia opera Deo placet. In cuius signum omnia alia animalia præter hominem fecit duplicia, scilicet marem & fœminam; hominem verò vnum, vt vnitatem pacis & cõcordiæ commendarer. *Genes. 1.* Quamuis Dauid esset sanctus, noluit tamen Deus vt ædificaret ei domum, quia fuerat bellicosus, sed Salomon qui interpretatur pacificus, vt ostenderet solum pacificorũ accepta seruitia reputare. *3. Reg. 5.* Diligit Deus corda pacifica, & in eis habitat. in cuius figura ostensum est Eliæ quod Dominus non erat in commotione nec in grandine, sed in sibilo auræ tenuis, id est in loco quieto. *3. Reg. 19.* Quod Deus pacem sic diligat, patet ex his: quia in eius natiuitate Angeli pacem annunciauerunt. *Luc. 2.* Pacem præcepit discipulis suis inter se habere. *Ioann. 14.* Pacem commisit Apostolis prædicare. *Luc. 10. Matth. 10.* Pacem in testamento reliquit. *Ioann. 14.* Et post resur-

rectionem suam pacem discipulis suis nunciauit, vt habetur *Luc. 24* *Joan. 20*. Pacem debent quærere qui prius fuerunt inimici, & maxime qui habent inimicos potentes. Ideo Abimelech pacificus est cum Isaac quem prosperare videbat, vt habetur *Genes. 26*. Sabaonitæ audientes ea quæ fecerat Iosue potentissimus, in Hiericho venerunt secum facere pacem. *Ios. 19*. Misit Ionathas legatos ad Bacchidem, vt componeret pacem cum eo, & Bacchides tamen fuerat dux exercitus, in quo Iudas oecubuit & frater eius, vt habetur *1. Mach. 9*. Rex Demetrius misit ad Ionathan epistolam, rogans pacem. *1. Mach. 11*. Pacem inducunt inter homines, furori cedere, vel respõdere humiliter. Furori enim malorum cedendum est. Sic fecit Iacob recedens ab Esau. *Gen. 27*. Phinees & cæteri legati ad filios Ruben missi, in excusationem illorũ benigna humilitate dulciter sunt placati. *Ios. 13*. De hac materia quære in præcedenti cap. de Patientia, &c. Pacem perturbant & destruunt multa Nam aliquando pacem perturbat inuidia. Nam fratres Ioseph inuidentes ei, non poterant ipsi quicquam pacifice loqui, vt clare habetur *Genes. 37*. Auaritia seu copia temporalium rerum causa sunt turbationis pacis, & fomentum discordiæ & iurgiorum, vt patet in pastoribus Loth & Abrahæ. *Gen. 13* Simile habetur de Isaac & pastoribus Geraræ, propter causam prædictam. *Genes. 26*. Ambitio & superbia dominandi pacem perturbant, & discordias suscitant inter propinquos, vt patet in David &

Abfolone. 2. *Regum* 15. Ficta etiam pax perturbat & impedit pacem bonam & veram. Ideo Ionathas noluit recipere pacem Demetrii, quia fictè pacificare quærebat, vt habetur 1. *Machab.* 11. Pacis bonum ex gratia & dono Dei procedit. Vnde bonitas gratiosi prælati, & gratia & bonitas subditorum causa existit aliquando magnæ pacis, vt patet de Onia & populo Iudæorum. 2. *Machab.* 3. Propter hanc causam Paulus in suis epistolis paci præponit gratiam, dicens: *Gratia vobis & pax.* Dans intelligere, quod sine gratia non potest esse pax. Nam non est pax impiis, dicit Dominus, *Esaiæ* 57. De magno dono gratiæ diuinæ procedit pax, quando ille qui recepit iniuriam vel offensam, offendentem parcit ex animo, & pacem eius qui eum offenderat concupiscit. Sic Dauid licet ab Absalone persecutus, quærebat pacem, dicens: *Est ne pax puero Absalon?* vt patet 2. *Reg.* 18.

CAPVT XCIX.

De Peccato & eius effectibus.

Peccatum nocet homini,

Ab interiori, deprauando naturam:

Ab exteriori, procurando iacturam:

A superiori, exclamando pressuram:

Ab inferiori, deuiando figuram.

Peccatum ex sua turpitudine nocet homini ab intrinseco, quia humanam naturam de-

prauat & exterminat. tollit enim homini audaciam & causat erubescenciam. Nam primi parentes qui in statu innocentiae nudi non erubescabant, post peccatum erubescences, se perizomatibus cōtexerunt. *Genes. 3.* Item aufert homini sensum, & infatuat eum. Vnde Adam qui ante peccatum tāta sciētia polluit quod rebus omnibus imposuit nomina secundum proprietates ipsorum, post peccatum sic infatuatus est. quod à facie Domini cui nuda & aperta sunt omnia, abscondere se volebat *Genes. 3.* Salomonem etiam sapientissimum peccatum infatuauit, maculans eius famam. *3. Reg. 11.* Generatio peccantiū odiosa. *Eccl. 27.* Itē, facit hominem timidum, auferendo securitatem. Nam Adam qui ante peccatū pluries audiuit vocē Domini, nihil timens, post peccatū cū vocaretur à Domino ait; *Domino audiuī auditum tuum & timui. Gen. 3.* Item tollit quietē intrinsecam, hominē nō sinens quiescere, quia labor stultorum affliget eos *Eccles. 10.* Similiter percussit Dñs cor David postquā peccauit populum numerando, dicēs, *peccauī. 2. Reg. 24.* Peccatum nocet homini ab intrinseco quia multotiens pœna corporali puniuntur, vt patet in Adam & Eua expulsis de paradyso, cum maledictionibus & pœnis suis. Pœna viri fuit simplex, quia dixit Dominus Adā: *In labore & sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Pœna autem mulieris fuit duplex, dixit enim ei; *In labore paries filios & sub viri potestate eris.* huius duplicationis causa fuit, quia ipsa virum induxerat ad peccandum

Genes.

Genes. 3. Sodomitæ etiam pœna ignis & sulphuris sunt puniti. *Gen. 29.* Vxor etiam Loth, quæ peccauit contra præceptum Domini se vertendo, in statuam salis est conuersa. *Genes. 19.* Pharao etiam propter peccatum cognouit se flagellari, dicēs: *Peccauit in Deum verum. Exod. 10.* Quia filij Israël multotiens Deum offenderunt peccando, fuerunt ab eo sæpius flagellati. *Num. Iudi. Josue. Regum. Iudith. & per totum quasi verus testamentum. &c.* Deserta est Hierusalem & omnis vrbs Iuda, propter malitiam quam fecerunt, vt patet: *Hiere. 44.* Peccatum nocet hominī à superiori, quia clamat vindictam, & specialiter peccatum enorme quodcunque. sicut illud de quo dixit Dominus ad Gain: *Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Genes. 4.* Similiter dixit Dominus Abræ: *Clamor Sodomorum & Gomorreorum venit ad me. Genes. 18.* Clamor peccatorum vestrorum in aures Dei Sabaoth introiuit. *Iacobi 5.* Peccatum nocet hominī ab inferiori, rectam eius figurā ad multa incommoda incuruando, & specialiter recidiuatio in peccatum, quod multum debilitat hominem, sicut recidiuatio in ægritudinem, debilitat corpus plus, ipsum in plura pericula inducendo. vnde in huius figura dicitur, quod postquam ambulauit Ioram in vijs pessimis, sic debilitatus est quod recessit ab Edom, & noluit ei soluere tributa. *4. Reg. 8.* Seruus Salomonis aulus est insurgere contra eum propter peccata sua. *3. Reg. 11.* Ad hoc facit Christi parabola. *Cum immundus spiritus exierit*

ab homine. *Matth. 12. Luc. 11.* Ob hanc causam dixit Dominus languido curato *Vade, noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat.* Et idem dixit mulieri in adulterio deprehensa. *Ioan. 8.* Et ideo ad nostrum propositum possemus prædicta tria capitula concludere cum quadam authoritate sanctissimi Doctoris Augustini, vbi dicit, quod peccatum est difformitas, quam Deus detestatur, iniquitas quam dæmon amplexatur; infirmitas, qua totus mundus dissipatur.

CAPVT C.

De Pœnitentia peccatorum.

Pœnitentia debet fieri

Cum acceleratione, omni tarditate deposita:

Vera contritione, lachrymositate supposita:

Pura confessione, nuditate apposita:

Cum satisfactione & austeritate imposita:

Iustificatione atq; sanctitate composita:

Sic receptione & benignitate proposita.

Pœnitentia debet fieri celeriter, & non differri vsque ad senectutem vel mortem. Non enim est tutum ire per desertum huius vitæ sine amaritudine pœnitentiæ. In cuius figura quamdiu permansit Maria soror Moyfi extra castra, non processerunt filii Israel per desertum. *Num. 12.* Hoc est etiã consiliũ Sapientis: *Ne tardes venire ad Dominũ, & ne differas de die in diẽ. vt Dñs ad pœnitentiã festinã indu-*

induceret homines, dixit exemplum de quibusdā super quos cecidit turris. Et subdit: *Nisi pœnitentiā, feceritis omnes simul peribitis. Luc. 13.* Ad hoc idē facit parabola de seruis vigilantibus, scilicet in pœnitentia, & expectantibus Dominum suum quando reuertatur: quia diem & horam mortis penitus ignoramus. Nam secundum Gregorium: *Nihil certius morte, nihil incertius hora mortis.* Vnde dixit quidam poeta: *Hoc scio quod morior, ubi quomodo, nescio quando.* Quærentibus quibusdā Iudæis quid facturi essent, respondit Petrus: *Pœnitentiam agite. Act. 2.* Dixerunt fideles: ergo Deus pœnitentibus pœnitentiam dedit ad vitam in vita exercendam. *Act. 11.* Ergo pœnitentia in hac vita ab hominibus differri non debet, sed potius cum celeritate fieri. Ob hanc causam dixit Silo magister Vniuersitatis Parisiensis istos versus: *Linguo coax vanis, croch cornis, vanaq, vanis.* Ad logicam pergo, *qua mortis non timet Ergo.* Pœnitentia debet esse cum contritione cordis: cuius signum sunt lachrimæ fluentes ab oculis. Ideo audiens Dominus populum, iratus est propter murmur eorum. *Luxit populus nimis, & in mane plus quam Deus præceperat facere voluerunt. Numer. 14.* Ad vocem angeli populum increpantis leauerunt vocem pariter & fleuerunt, vt habetur *Iudicum cap. 2.* Lamentante Esdra pro peccatis, dictum est ei: *Si est pœnitentia in Israel, percutiamus fœdus cum Domino Deo nostro, &c.* vt habetur *Esdræ 10.* Peccatrix mulier pœnitens
 sic

sic lachrymis abundauit, quod eis pedes Domini lauit. *Luc. 7. cap.* Quia Dominus vidit magnam in muliere contritionem in adulterio deprehensa, leuam & breuem ei penitentiam dedit, dicens: *Vade, amplius noli peccare. Ioann. 8.* Homo volens in penitentia contritionem habere, debet à turba recedere. In cuius signum Petrus qui peccauit in atrio, foras exiens fleuit amarè. *Matt. 26.* Penitentia post contritionem requirit nudam & apertam confessionem, propter quod Dominus transiit peccatum à Dauid, quia ad reprehensionem Nathan se humiliter accusauit, dicens se peccatum commississe. *2. Reg. 12.* Post peccatum numerationis populi confessus est etiam, dicens: *Ego sum qui peccaui. 2. Reg. 24.* Ideo dicebat Iob: *Si iustificare me volueris, os meum condemnabit me, Job. 9.* Vnde Dauid dixit: *Confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti. &c. Psalmo. 31.* In cuius figura Dominus decem leprosis penitentibus dixit: *Ite & ostendite vos sacerdotibus, & sequitur: Dum autem irent, mundati sunt. Luc. 17* De hac materia quære in *cap. de confessione 128.* Penitentia post confessionem requirit integram satisfactionem, quæ consistit in asperitate ieiuniorum, & deuotione orationis, & largitione Eleemosynarum, vt per asperitatem & ieiunium satisfaciamus pro his quæ commisimus in nos ipsos, per orationem his quæ in Deum, per Eleemosynam his quæ in proximum fuimus operati. Ideo Achab antè sceleratissimus, operuit carnem suam cilicio, ieiu-

cio, ieiunauit & dormiuit in sacco, & ambulauit
 demisso capite, & Dominus temperauit pœnam,
 quam ei inflixerat pro peccato commisso, vt dici-
 tur *3. Reg. 21*. Sacerdotes induerant se cilicijs, & ieiunauerunt, à timore Holofernis, id est diaboli.
Iudith. 4. Viri Niniuitæ fecerunt pœnitentiam,
 induti sunt sacco, & ieiunauerunt, & Deus indul-
 sit. *Ion. 3.* Machabæus & qui cum eo erant depre-
 cabantur Dominum, capita cinere aspergentes, &
 lumbos accincti cilicijs, ad crepitudinem prouo-
 luti. *1 Machab. 3.* Pœnitentiam etiam debent fa-
 cere viri iusti, quantumcūquē sint amici Dei, quia
 ex hoc eorum merita augmentantur. Ided Iob,
 quamuis esset vir sanctus, dicebat: *Ago pœniten-
 tiam in fauilla & cinere. Iob ultimo.* Ioannes Bap-
 tista sanctificatus in vtero fugit ab annis teneris in
 desertum, vbi tam asperè vixit, & tantam pœnitē-
 tiā egit, quod dicebatur de eo, *Non manducauit neq̄
 bibens Matth. 11.* Saluator noster qui peccatū non
 fecit, in deserto quadraginta diebus & quadragin-
 ta noctibus ieiunauit. *Matth. 4.* Pœnitentes De-
 us benigne recipit, eorum pœnitentiam acce-
 ptando. Nam Manassen Rex Iuda, qui propter
 peccata ductus fuerat in Babylonem, quando pœ-
 nituit, Deus benignè recepit, & eum ad gaudium
 pristinū collocauit. *2. Paral. ultimo.* Vnde August.
*Tanta est enim Dei misericordia, vt Deus pœnitentem
 in tantum diligat sicut illum qui nunquam peccauit.*
 Libenter enim Deus recipit peccatores ad pœni-
 tentiam, quia prædicationem à pœnitentia dicitur
 incc-

incoepisse *Matth* 4. Magdalenam benignè recepit & magnam familiaritatem ostendens ei, eam multipliciter commendauit, vt habetur *Luc* 7. Ad hoc idem facit exemplum de filio prodigo, qui benignè fuit receptus à patre. *Luc* 15. Sic alacriter Deus recepit pœnitentes, vt dicit: *Gaudium est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente magis, quam super nonagintanonem iustos. Luc* 15. *Matth* 18. Libenter recepisset Christus pœnitentiam Iudæ, si quando fuit pœnitentia ductus, non desperasset, non se ipsum laqueo suspendisset, vt habetur *Matth* 27.

CAPVT CI.

De Peregrinis, & Hospitibus.

Peregrini recipiendi sunt

Cum hilaritate Dei militas:

Hospitantes liberalitate:

Pias delicias ministrantes:

De utilitate, nouas letitias expectantes:

Sed in paucitate veras diuitias pramonstrantes.

Peregrinos debet recipere homo hilariter, quia frequenter recipit Christum & Angelos in suum hospitium recipiendo eos. Nam Abraham celeriter recepit Christum & angelos in hospitio quos credebatur esse homines peregrinos. *Genes* 18. Loth reputans homines esse angelos & peregrinos

nos transeuntes suscepit hospitio, & defendit vt
 potuit à Sodomitis eis nefandam violentiam
 volentibus irrogare. *Gen. 19.* In discipulis se ipsum
 asserit recipi & contemni, cum dicit: *Qui vos reci-
 pit, me recipit: & qui vos spernit, me spernit, vt habetur
 Matth. 10. Luc. 10.* Paulus ait: *Hospitalitatem nolite
 obliuisci, per hanc enim placuerunt quidam Angelis ho-
 spitio receptis. Hebr. vlt.* Peregrinos debet homo
 recipere libeter lætâ facie, necessaria ministrando.
 Sic liberalis & prouida videbatur esse Rebecca,
 quandò seruo Abrahæ dixit: *Ingrederere benedictæ
 cursoris stas preparavi domum & locum camelis tuis.
 Genes. 24.* Sine magna prece & libenter Moyse
 à Iethro receptus est hospitio, ex quo postea eius
 filia & nepotes fuerunt magnificè honorati, sicut
 ipse vellet lætanter & libenter recipi. Ided dixit
 Moyse: *Dominus amat peregrinum & dat ei victum,
 amictum, vestitum, & vos debetis amare peregrinos,
 quia ipsi fuistis aduena. vt patet Dent. 10.* Explora-
 tores quos miserat Iosue, Raab libenter recepit.
Iosue. 2. Liberalis hospitalarius fuit Iob qui dice-
 bat: *Foris non remansit peregrinus, ostium meum aper-
 tum remansit viatori. Iob 31.* Ambulans Iesus per
 mundum non habebat vbi caput suum reclinaret
 sed Martha eum libenter suscepit hospitio *Luc. 10.*
 Sic libenter debent recipi peregrini, vt sint cogē-
 di intrare hospitium, exemplo duorum discipu-
 lorum euntium in Emaus, qui Christum peregrini-
 num coegerunt, vt patet *Luc. 24.* Peregrinos re-
 cipientes multas à Deo recipiunt gratias & multa
 miracu-

miracula. Nam Helias Peregrinus suscitauit filiū
mulieris apud quam est hospitio receptus. 3.
Reg. 17. Mulieri Sunamitidi filium non habenti,
Heliazus ab ea receptus hospitio, & filium impe-
trauit, & ipsum mortuum postea suscitauit, 4. *Re-*
gum 4. Gaudens recepit Zachæus in suo hospitio
Saluatorem, & ipse ei gaudium duplicauit quādo
salutem eius domui nunciauit. *Luc.* 19. Publius
princeps Paulum cum socijs de contracta nauī
euadentes, suscepit hospitio. Paulus autem libe-
rauit patrem eius à febris & dysenteria. *Act.* 28.
Peregrinos recipiūt hospitio pauperes & artifices
magis quam nobiles & diuites abundantes. Nam
in Gabaa Benjamin non inuenit Leuita qui eum
hospitio receperat nisi senem de opere reuertentem.
Iudicum 19, Helias in Sarepta Sidoniæ solum
à vidua pauperula hospitio est receptus. 3. *Reg.* 17
Petrus Apostolus est apud quendam Simonem
coriarium hospitatus, vt patet *Act.* 10 cap. Paulus
manebat apud Priscam & Aquilam qui erant e-
iusdem artis. *Act.* 18. Lidda purpurissa rogauit
Paulum & socios suos secum hospitio habitare,
vt patet *Actorum* 16.

CAPVT CII.

De Permissione Diuina.

*Permittit Deus aliquando nos flagellari, addens
consolationem.*

Electos

*Electos tentari, subiungens deprauationem:
Malos debellari, iniungens consolationem.*

Permitit Deus bonos affligi ad tempus eos postea mirabiliter exaltando. Sic permisit Iacob pati ab Esau, qui postea repatriauit ditatus abundantissimè *Genes. 27.* Tobiam excacari permisit, quem postea illuminatum gaudio ampliauit, vt clarè habetur *Tob. 2.* Iob grauiter affligi & depauperari permisit cui postea omnia duplicauit. *Iob per totum.* Dauid longo tempore permisit pati persecutionem Saulis, quem in regem Postea sublimauit *1. Reg. 18. & sequentibus.* Filios Israel affligi per Holofernem permisit, quibus postea victoriam magnam dedit. *Iudith. 13. per totum de victoria.* De hac materia require plura, *De iudiciis Dei occultis cap. decimo septimo.* Permittit Deus aliquando bonos homines cadere in peccata grauia, vt non glorientur de sua sanctitate, nec confidant de sua constantia, vt alijs sciant compati quando peccant. Sic permisit cadere Samson fortissimum. *Iudic. 16.* Dauid sanctissimum. *2. Reg. 11.* Petrum promptissimū. *Matth. 26.* De hac materia quære plura *De iudiciis Dei occultis, sup. cap. 17.* Permittit aliquando Deus populum flagellari propter peccata prælatorum malorum, Sic Deus permisit quod filij Israel debellarent filios Beniamin, propter eorum scelus & peccata. *Iudic. 20.* Sic etiam propter peccata populi & filiorum Heli permisit à Philistæis Israel debellari. *1. Reg. 4.* De hac materia

teria quare plura *De iudiciis Dei occultis ubi supra.*
 c. 17. & 14. Plures etiā diuisiones & exempla que-
 re *ibidem.* quia verè eadem est materia vtriusque
 capituli.

CAPVT CIII.

De Permissione Humana.

Permittunt boni aliqua fieri non libenter, vt euitentur eminentes defectus.

Vt consolentur subiacentes affectus.

Permittunt aliquandò boni viri aliqua fieri, non tamen libenter, & hoc ad vitandum malum quod posset accidere. Sic permittit Iacob Benjamin prædilectum ire cum fratribus in Ægyptum, ne Simeon remaneret in vinculis & cæteri filij secum fame & inopia morerentur. vt patet: *Genes. 53.* Sic permittit Abraham vt Loth separaretur ab eo timens pastorum iurgium; ne homicidium sequeretur *Genes. 11.* Moyles permittit vxori dari libellum repudij, ne vxoricidium exercerent. *Dent. 24.* Permittunt boni homines aliquando fieri aliqua non libenter, vt socios seu subditos contentos reddant, & consolentur. Sic Dauid permittit non iri ad bellum, Postquam vidit quod erat populo gratum, & ait: *Quid videtur vobis rectum hoc faciam.* vt patet 2. *Reg. 18.* Helyseus vt contentarentur filij Prophetarum qui certificari volebant de Helia, permittit eos ire ad quærendum eum

eum quem ipse sciebat assumptum. 4. Reg. 2. Simo-
cognouit quod Triphon peteret cum dolo duos
filios Ionathæ & talenta argenti, & tamen permi-
sit dari, vt populum contentaret, & ne populus
crederet quod fratrem suum negligeret liberare.
vt patet 1. Machab. 13.]

CAPVT CIV.

De Peruersitate Quorundam.

*Peruersitas hominum consistit in extollentia sub-
limitatis, superbiendo:*

In affluentia cupiditatis, in possidendo:

In exigentia Gulositatis, in comedendo:

In concupiscentia carnalitatis, lasciuendo:

In patientia ferocitatis, in detrahendo:

In negligentia sedulitatis, in exercendo.

PERUERFOS facit homines superbia & ambitio
dominandi. Nam vocati Dathan & Abyron à
Moysè, quia dominari volebant & non poterant,
peruersè responderunt, dicentes: *Nunquid parū est
tibi, quod deduxisti nos de terra fluēte lac & mel.* Num.
16. Superbi & vanè gloriosi sunt sic peruersi, quia
cauēt à minimis, & maxima scelera perpetrant. Sic
Christus dicit: *excolantes culicē, & deglutientes came-
lū.* Matth. 23. Tales sunt similes Balaam, qui vo-
luit, maledicere populo Dei, & dedit cōsiliū quo
à mulieribus populus est seductus. Num. 23. 24. &
25 Ita peruersi sunt superbi, vt si aliquē offēdāt se-

mel non pacificentur nisi peius faciant. Tales similes sunt regi filiorum Amon. qui videns quod iniuriam fecisset Dauid, adhuc eum voluit impugnare, cum eum potius placare debuisset. 2. Reg. 10. Sic etiam peruersi sunt superbi, qui non timēt mala committere, vt videantur aliquid noui facere & si arguantur, interficiunt arguentes, Similes sunt Hierobam, qui sublimatus in regem, populū à cultu Dei deuiare fecit, & capi fecit prophetam qui eum super hoc scelere arguebat. 2. Reg. 12. 13. Idololatria, homicidia, & diuersa scelera Manassē inflarunt. 4. Reg. 21. 2. Paralip. 36. Solus Mardocheus non adorabat Amon, & tamen ipse omnes Judæos conatus est occidere. Hester. 30. De hac materia quære plura exempla *De superbia capite 125. per totum vsq; ad finem.* Peruersos facit homines peccatum Auaritiæ. Nam auari ditant filios malos de spolijs bonorum oppositi Deo, qui ditauit Hebræos de spolijs Ægyptiorum. Exod. 12. Magna peruersitas fuit Iudæ proditoris, qui propter avaritiam & cupiditatem tradidit Christum, à quo beneficia immensa receperat. Matth. 26. quomodo auari sint peruersi & dyscoli, quære exempla pulchra *De avaritia quod est caput 17. Quo-* modo autem peruertant iudicium, quære *ibidem.* Peruersos facit homines tertium vitium scilicet Gula. Nam prima mulier ordinem naturæ peruertit, quæ pomum vetitum comedere viro dedit, cum vir debuisset ei imponere quid deberet comedere vel vitare. Genes. 3. Filij Itrael in deserto gula per-

lae peruersitate commoti, memorabant ollas car-
 niū de Ægypto, scilicet de seruitute grauissima,
 de qua virtute Domini fuerant liberati, non faci-
 ebant aliquam mentionem. *Num. 11.* Hac eadem
 peruersitate idem populus laborabat, quādo dice-
 bar: *Recordamur piscium quos comedimus, sed de*
Manna etca Angelica non curabant. Exod. 16.
 Quomodo vitium gulæ peruertat hominem, de-
 ornet & dementet, quære supra *De Gula, Cap. 45.*
 Peruersos facit homines Quartum vitium, scilicet
 Luxuria. Nam Amon peruersitate ductus luxuriæ
 Thamar sororem suam expelli fecit, quam prius
 oppresserat violenter. *2. Reg. 13.* Sic igitur peruer-
 sum est ingredi ad sororem vt præfatum ostendit
 exemplum. Sic peruersum est etiam lectum patris
 polluere. Ideo Iacob attendens peruersitatem filij
 sui Ruben qui ingressus fuerat ad Balaam concu-
 binam patris sui. *Genes. 32.* Ad mortem veniens,
 dixit ei: *Non crescas, quia ascendisti cubile patris tui.*
Genes. 49. Absolon valdè peruersus fuit, quando
 ad concubinas patris patenter intrauit: & fuit ma-
 ior peruersitas quam si ad eas clam introisset. *2.*
Reg. 16. Duo senes, vndè debebant honorare Su-
 sannam, quia noluit fidem frangere viro suo, eis
 consentiendo, eam damnauerunt ad mortē. *Dan.*
13. De multis peruersitatibus & malis, quæ facit
 luxuria quære exempla plura *De luxuria cap. 69.*
per totum. Peruersos facit homines Quintum vitiū,
 scilicet Ira. Sic enim peruersi sunt iracundi, vt nō
 parcant benefactoribus, innocentibus & propin-

quis. Similes sunt Sauli, qui cum David ei seruiens vt eum lætificaret, psalleret coram eo, agitatus ira, ipsum in pariete cõfingere procurauit. *1. Reg. 18.* Antiochus per suam culpam fugatus, iratus culpam suam in Iudæos volebat retorquere. *2. Machab. 9.* Herodes peruersus, iratus de Natiuitate Christi, in innocentes paruulos iram conuertit. *Matth. 2.* De peruersitate iracundorum quære exempla plura *De ira in omnibus diuisionibus eius, cap. 69.* Peruersos facit homines sextum vitium, scilicet inuidia. Sic enim peruersus est inuidus, vt de eo quod sibi non nocet, alijs prodesse non velit. Similes sunt regi Edom & Seon, Regi Amorrhæorum, qui noluerunt vt filij Israel per terram eorum sine læsione transirent. Sic iustè eis accidit, vt qui noluerunt concedere modica sine damno, multa cum suo dispendio perdiderint, vt habetur *Num. 20.* Inuidi peruersiores sunt, sicuti fuit Balaam, qui voluit maledicere populo quem credebat benedictum à Deo. Sed ipsi plura mala dicunt de bonis & iustis, quam de peccatoribus & malis. *Num. 22.* Saulus peruersus voluit percutere Ionathan, quia excusabat David, cui ipse nequiter inuidebat. vt clarè habetur *1. Reg. 20.* Principes Persarum incusauerunt Danielem solum ex inuidia, quod tribus temporibus adoraret, vt habetur *Danielis Sexto capite.* Inuidi sic peruersè agunt, vt compatriotas, quos rationaliter deberent diligere, eo plus oderint & diffament. Similes sunt Alcimo, qui cum esset de gente

Iudæo-

Iudæo-
dere,
Mach
uerfi
perue
dicit
tendo
es. Si
quiert
pria, c
tua, a
ris ga
dicit
Hæc
Ioan
catio
11. Si
uidi i
princi
11. D
per to
cit h
Nam
fi eis
non i
Israe
in Æ
stina
luert
deur

Iudæorum, & Iudam & Iudæos deberet defendere, eos peruersè & nequiter accusauit, *secundo Machabeorum decimo quarto*. Inuidi enim sic peruersi sunt, vt nihil possit fieri quod ipsi non peruertant & conuertant in malum. Nam sicut dicit Bernardus: Inuidus omnia opera peruertendo diffamat. Nam si ieiunas, dicit: Hypocrita es Si comedas, voracem te dicit. Si ambules, inquietum, Si quiescis pigrum, si erogas tua propria, dicit te esse vanæ gloriæ cupidum; si tenes tua, auarum; si taces, inscium & ignarum, si loqueris garrulum; si gaudes, dissolutum, si maturescis, dicit te melancholicum: si sapiens, superbum. Hæc Bernardus. Similes sunt isti Iudæis secundū Ioannem, quos nec austeritas victus, nec manducatio decens Saluatoris potuit contentare. *Matth. 11*. Similiter Iesu eijciente dæmonia, Pharisei inuidi miracula peruertebant, dicentes: *In Belcebub principe demoniorum eiicit demonia. Matth. 12. Luc. 11*. De hac materia quære plura *De inuidia cap. 65. per totum de detractione supra cap. 39*. Peruersos facit homines septimum vitium, scilicet Acedia. Nam acidiosi inconstantes & peruersi sunt: nam si eis aliquid iniungitur operari nolunt. Si autem non iniungitur, conqueruntur. Similes sunt filijs Israel, qui auditis exploratoribus nunc volebant in Ægyptum redire, nunc contra voluntatem festinare. *Numerorum 11*. Filij Ephraim rogati, noluerunt ire cum Iephthe ad bellum, sed ipso redeunte cum victoria, iurgati sunt contra eum,

quasi non essent vocati *Iudic.* 12. De hac materia
quære supra *De Acedia. cap. 3. per totum.*

CAPVT CV.

De Perseuerantia in Proposito.

Perseuerare debet homo

In bonitate, operando feruenter.

In castitate, seruando decenter.

Viriliter præliando valenter.

Pœnalitate, tolerando patienter.

Gravitate, collaudando frequenter.

A Vanitate declinando, prudenter.

PERSEVERANDVM est in bono opere inces-
pto, licet multa habeat homo impedimenta,
scilicet est operandum frequenter & continuè.
In cuius figura Neemias licet multa impedimenta
haberet, non cessauit ab opere, donec muri Hie-
rusalem totaliter complerentur. *Neem.* 4. & 6.
Si autem desistat homo ab opere iam incepto,
accidit exemplum de homine deridendo qui cœ-
pit ædificare, & non potuit consummare. *Luc.* 14.
Non debet homo dimittere opus bonum, licet
contingat eum tribulationem incurrere. Nam
Tobias remansit in timore Domini, licet plaga
cæcitatatis euenisset ei. *Tob.* 2. Tales sic perseue-
rantes exaudiuntur à Domino. Ideò dixit Eliach-
im ad populum: *Exaudiet Dominus preces vestras,*
si in orationibus & ieiuniis perseueraueritis Iudub. 4.
Non dimisit Daniel propter præceptum Darij &
decret-

decret
Dan.
ocher
Act.
& firm
interit
debet
emplo
buit st
lestare
castita
restiti
eis, vt
tis inf
violau
tum c
confe
non e
propo
rum,
supra
autem
& cle
tinere
dum e
quia
qui leg
Si vos
certan
sus à

decretum, quin Dominum vt cœperat, adoraret. *Dan. 6.* Hoc est quod Barnabas hortabatur Antiochenos in bono cordis proposito remanere. *Act. 13.* Perseuerandum est maximè in proposito & firmitate castitatis. Nam licet homo stimuletur interius à carne, & sollicitetur exterius, semper debet firmum propositum castitatis retinere. Exemplo Ioseph adolescentis, quem caro plus debuit stimulare, & tamen quamuis quotidie molestaretur à Domina, firmum seruauit propositum castitatis vt habetur *Genes. 39.* Constanter Susanna resistit duobus senibus, licet ipsa esset sola cum eis, vt ipsi essent iudices, & maiores minas mortis inferrent, nec tamen thesaurum matrimonij violauit. *Dan. 13.* Maria firmum tenebat propositum castitatis, quæ in conceptione tanti filij, non consensit, donec audiuit quod eius conceptio non esset humana sed diuina. *Luc. 1.* Quomodo propositum castitatis seruetur in societate bonorum, & perdat in societate malorum, quære supra *De castitate plura exempla cap. 26.* Quomodo autem sit castitas diligenda, & qualiter religiosi & clerici & viduæ debeant eius propositum retinere, quære *ibidem cap. 3. & 4. 5.* Perseuerandum est in prælijs temporalibus & spiritualibus, quia secundum Apostolum: *Non coronabitur nisi qui legitimè certauerit.* & secundum Gregorium: *Si vos delectat magnitudo præmiorum, non terreat certamen laborum.* In cuius figura David reprehensus à fratre suo, & dissuasus à Saule rationibus

non destitit ab incepto, sed cum Philistæo viriliter pugnavit, quem & vicit. *1. Reg. 17.* Quia Ioab perseveravit in obsidione ciuitatis Rabat, Ideo eius munitiones obtinuit. Et quia perseveravit in bello contra Absolon, victoriam habuit. Et nota quod Ioab ab incepto non destitit, quamuis esset Absolon debellatus, sed persecutus est eum donec herentem quercui perfodit eum tribus lanceis & occidit. *2. Reg. 12. & 18.* Sic perseveravit idem contra Siba, in obsidione Abelæ, nec destitit donec abscissum cerneret caput eius. *2. Reg. 20.* Perseuerandum est, tolerando perseueranter aduersa, siue à Deo, siue ab hominibus sint inflicta. Nam constanter & perseueranter perseveravit Iob, sustinendo ablationem rerum, mortem subitam filiorum, & proprii corporis durissimas plagas, quando in his omnibus non peccavit. *Iob. 1.* Perseuerandum est multum in toleratione tormentorum pro nomine Iesu Christi, & defensione fidei Christianæ. Exmplo Eleazari, qui omnia tormenta perseueranter sustinuit, ne faceret contra legem. *2. Machab. 6.* Septem illi fratres cum pia eorum matre magnum exemplum constantiæ & perseuerantiæ ostenderunt nobis pro fide Christiana seruanda, qui tot & tanta sustinuerunt passionum genera, ne paternas traditiones & leges transgredi cogerentur. *2. Machab. 7.* Stephanus firmiter perseveravit, duros ictus lapidum acriter sustinendo, donec Christo, pro cuius patiebatur amore, moriens spiritum commendaret. *Act. 7.*

Quare

quare
tionu

Per

mini p

lauda

ries in

in lau

culi c

9. In

ne cui

tanto

7. Ap

ueran

1. Qu

ption

deiect

rum, &

ciboru

cap. 8.

operu

endur

rum,

gressu

tuam

cet sci

rame

mane

tur H

perseu

Nabu

quare autē perseverandum sit in patientia tribulationum, *inf. de tribulationibus quare cap. 133. per tot.*

Perseuerandum est in virtute gratitudinis domini pro receptis beneficiis, sine intermissione laudando Deum. Sic cæcus natus, à Domino pluries interrogatus, vt in laude Dei deficeret, semper in laude Dei & confessione & publicatione miraculi constanter & sine timore perseverauit. *Joan. 9.* In liberatione surdi & muti præcipiebat Iesus ne cui dicerent; quanto autem magis præcipiebat, tanto magis clamabāt & amplius laudabant. *Marc. 7.* Apostoli post Christi ascensionem erant perseverantes in laudibus, cum Maria matre Iesu. *Act. 1.* Qualiter autem laudandus sit Deus pro receptione beneficiorum, & euasione periculorum, & deiectione inimicorum, & ad operationem filiorum, & sanationē infirmorum, & in assumptione ciborum, quare exempla plura *de Gratiis agendis. cap. 8. 12. 34. § 54.* Perseuerandum est in malorum operum declinatione & detestatione, nec respiciendum est retro post egressum de societate malorum, ne accidat homini sicut vxori Loth post egressum de Sodomis, quæ retro aspiciens, in statuam salis est conuersa. *Genes. 19.* Mardocheus licet sciret Amon esse magnum in conspectu regis, tamen propter timorē eius non dimisit quin permaneret in proposito non adorandi eum, vt habetur *Hest. 3.* Socij Danielis multum constantes & perseverantes fuerunt ne statuam, quam erexerat Nabuchodonosor, adorarent. *Dan 3.*

CAPVT CVI.

De Pietate Mulierum.

Pietatem exemplo mulierum habere debemus.

Ergo agentes necessitate constrictos:

Parum potentes ex paruitate relictos:

Et attinentes, consanguinitate astrictos:

Patientes, & pœnalitate affictos:

Famam perdentes, ex impietate coniunctos:

Et viuentes, disciplinis astrictos.

Pietatem mulierum ad hæc scripta veteris Testamenti & noui commemorant, vt homines duros ad pietatem inducat. Pio igitur exemplo earum nos ducet ad pauperes & egenos, & maximè peregrinos. In cuius exemplo Rebecca videns seruum Abrahæ peregrinum & aduenam, bibere postulantem, pietate commota non solum ipsi bibere tribuit, sed ad aquauit camelos, & ille ipsi etiam plura repromisit. *Genes. cap. 24.* Vidua Sareprana pietatem ostendit, quæ paut Heli- am aduenam & inopem & peregrinum, *3. Reg. 17.* Tantam pietatem ad Heliseum peregrinum habuit mulier Sunamitis, vt virum suum induceret vt ipse aptum locum faceret ad manducandum. *4. Reg. 4.* Magna apparet humilitas pietatis Beatæ Mariæ Virginis ad pauperes, quia ad pauperes ire nuptias voluit, vt deficiente vino verecundorum pauperum coram filio fieret aduocata. *Ioannis 2.* Larga etiam pietas Beatæ Mariæ perpenditur, quæ cū

quæ cum in die Epiphaniæ aurum & dona à magis reciperet, postmodum in sui purificationem non potuit emere agnum quem offerret pro filio sed obtulit oblationem pauperum, scilicet par turturum, aut duos pullos columbarum; quia illa munera erant iam per ipsam pauperibus erogata. *Matth. 2.* Saluatori nostro pauperi & peregrino Martha præparauit hospitium, & ei necessaria ministravit. *Luc. 10.* Multum piæ fuerunt istæ mulieres, quas Lucas dicit ministrasse Domino prædicante. *Luc. 8.* Hanc pietatem habet pauperculæ mulieres plus quam diuites, & multò magis merentur. Ideo Deus præfert duo minuta pauperis viduæ oblationibus diuitum. *Luc. 21.* Lidda purpuraria magnam pietatem ad Paulum & ad socios eius habuit. *Act. 16.* Qualiter pietas debet haberi ad peregrinos, quære supra *Cap. 5.* Qualiter autè pij simus ad pauperes, quære supra *de liberalitate cap. 55. & 77.* Pietas mulierum à quibus sumere debemus exemplum, est, ad pueros paruulos qui se ipsos iuuare non possunt, vnde est quasi pietas infirmorum. Sic piæ fuerunt obstetrices Ægypti, quæ pietate motæ, contra Pharaonis præceptum pueros paruulos seruauerunt. *Exod. 1.* Filia Pharaonis videns puerum Moysen paruulum in fiscella lachrimabiliter vagientem, ipsius misera, in proprium sibi filium adoptando, mulieri tradidit ad nutriendum. *Exod. 20.* Cum Athalia occideret omne semen Regium Iosaphat, miseratus Ioas pueri paruuli, tulit ipsam, & ne cum alijs interficeretur,

ceretur, abscondit & nutriuit. 4. *Reg. 11.* Pietatem exemplo piarum mulierum habere debet homo ad filios & sibi carne & fide coniunctos. Sic Aaron videns suos spirituales filios ab ignis incendio deuastari, currit ad medium multitudinis, deprecans Deum vt plaga cessaret. *Numer. 17.* Vna illarum duarum mulierum cor habuit valde pium, cuius viscera super proprio filio quem Salomon diuidi per medium iusserat, sunt commota. 3. *Reg. 3.* Mulier Chananæa tantam pietatem habuit erga filiam quæ vexabatur à dæmone, quod illius vexationem propriam reputabat, dicens: *Domine miserere mei. Matth. 15.* Mater filiorum Zebedæi pia erat ad filios, pro quibus sic sollicitè Dominū deprecabatur. *Matth. 20.* Multum fuit pia mater Iesu ad filium Christum; quem cum perditum credidit sic sollicita & cum dolore requisit. *Luc. 2.* Maximam pietatem autem omnium mulierum habuit beatissima virgo & mater Maria circa Saluatorem, quando discipulis fugientibus ipsa, si eum iuuare posset, in aliquo loco iuxta crucem filii sui ex maxima compassione & pietate stetit. *Iohan. 19.* Pietatem exemplo mulierum debet homo habere ad positos in tribulatione & mortis periculo, siue extranei fuerint siue propinqui. Sic Laab videns exploratores Israel ad mortem, miserta eorum abscondit eos, & quærentes eos subtiliter delusit. *Ios. 2.* Sic pia fuit illa mulier viri cuius dant in Bahurim, quæ nuncios Dauid quos Absolon quærebat ad mortem, pie abscondit in puteo, os

putei

putei
17.
Mard
berar
pia,
& fec
crucer
22. *Io.
guent
Luc. 2
quem
mater
titudo
Iudæ
mo, ex
piter
fando,
bus co
precia
extolle
qui te
CHR
faman
stam e
comin
disse,
teria
cap. 7
Pie
corpo*

putei velamine superposito contegendo. 2. *Regum*
 17. In magno periculo posuit se Hester pia vt
 Mardocheum & populum à mortis sententia li-
 beraret. *Hester. 4.* Mulieres illæ multum fuerunt
 piæ, quæ Christo patienti personaliter astiterunt,
 & secutæ sunt eum plangentes, dum duceretur ad
 crucem, quando eum Apostoli reliquerunt. *Luc.*
 22. *Ioan. 19.* Ipso etiam posito in sepulchro, vn-
 guenta portantes, pietatem ostendere voluerunt.
Luc. 24. Marc. 16. Petrum eductum de carcere,
 quem Herodes decreuerat decollare, Maria pia
 mater Ioannis pie recepit hospitio, vbi erat mul-
 tudo credentium abscondita propter metum
 Iudæorum. *Actor. 12* Pietatem debet habere ho-
 mo, exemplo mulierum, ad eos quos audiunt tur-
 piter diffamari publice vel occulte, eos pie excu-
 sando, & si possunt veridice, eos de bonis operi-
 bus commendando. Sic blasphemantibus & de-
 preciantibus Iudæis Christi miracula, pia mulier
 extollens vocem de turba dixit illi; *Beatus venter*
qui te portauit, &c. Luc. 11. Accusantibus Iudæis
 CHRISTVM, & eum coram Pilato pluribus dif-
 famantibus vxor Pilati Christo compatiens, iniu-
 stam eius mortem voluit impedire, de iustitia eum
 commendando, quod de nullo viro legitur acci-
 disse, vt habetur *Matth. cap. 27.* De hac ma-
 teria quære plura exempla. *supra De Liberalitate*
cap. 77.

Pietatem habentes exemplo SS. mulierū, vitam
 corporalem & spiritualem impetrantes cōseruant
 sibi

sibi & suis, sicut manifestè apparet in Abigail, cuius virū propter eius crudelitatem Dauid & socij eius volebant occidere, ipsa propter pietatem quam habuit ad Dauid, se & virum suum à mortis periculo liberavit. *1. Reg. 25.* Propter pietatem quam exercebat Martha Dominum hospitando, voluit Christus eius fratrem Lazarum suscitare mortuum & iam quatruiduanum. *Joann. 11.* Thabitam propter opera pietatis Petrus Apostolus suscitavit à morte, cum à viduis & pauperibus quas ipsa piè alebat deuotis precibus rogaretur. *Act. 9.* Simile est hoc miraculum illi quod de Drusiana legitur in legenda Ioannis Euangelistæ.

CAPVT CVII.

De Populi Mobilitate.

Populus cito mouetur, propria malitia & peruersitate.

Modica tristitia & pœnalitate.

Nesciens seruitia, facta largitate.

Si arcentur vitia, cum acerbitate.

Signis & nequitia, viens bonitate.

Populus citò mouetur ex propria malitia & peruersitate in varias voluptates & varia verba contradicentes pluries sibi ipsis in operibus & verbis. Nam filij Israël quando habebant manna, petebant carnes, ex eadem peruersitate capras pones & cucumeres postulabant. *Exod. 16. Nū.*

11. Ma-

11. Ma-
monstr
eorum a
tur. Na
ita quap
abesset,
tes, vt ha
prædica
susceper
finibus
Lystra
vt deos
tantes.
dixerat
ciemus.
misi. H
obuiam
dies dix
ge eum
facili in
dicas tr
gyptun
eos del
sunt. S
sunt de
ribus P
tra Ho
runt, s
sunt co
cet Don

II. Malitiosus populus in præsentia dominorum monstrat se subiectum & obedire paratum, sed in eorum absentia inobedientes & rebelles efficiuntur. Nam in præsentia Moyſi dixit populus: *Cuncta quæ præcepit Dominus faciemus.* Et cum Moyſes abeſſet, recesserunt, vitulum conflatilem adorantes, vt habetur *Exod. 24. & 32.* Audientes gentes prædicationem Pauli & Barnabæ, eos cum gaudio susceperunt, sed peruerſi eos postmodum de suis finibus expulerunt. *Actor. 13.* Homines de ciuitate Lyſtra Paulum & Barnabam voluerunt adorare vt deos, & postea lapidauerunt eos, occidiſſe putantes. *Actor. 14.* Idem populus qui ad Hieremiam dixerat: *Omne verbum ad quod miſit te Dominus faciemus,* post decem dies dixerunt: *Dominus te non miſit.* *Hierem. 42. & 43.* Similiter idem populus qui obuiam Saluatori clamabat *Osanna,* post quinque dies dixerunt clamantes magnis vocibus, *Crucifige eum,* vt habetur *Luc. 23.* Populus mouetur de facili in voluntates diuerſas, propter aliquas modicas tribulationes. Nam rediens Moyſes in Ægyptum, narrauit populo verba Domini, quomodo eos descenderet liberare, & crediderunt & lærati sunt. Sed cito contra Moyſen ira moti, conqueſti sunt de eo & Aaron, cum affligerentur ab exactoribus Pharaonis. *Exod. 5.* Similiter filij Israel contra Holofernem se viriliter & vnanimiter paraauerunt, sed post modicum aliquo modo tribulati, verſi sunt contra Oziam pontificem & dixerunt: *Judicet Dominus inter te & nos.* *Indith. 7.* Populus ideo

mouetur de facili; quia de acceptis beneficiis est ingratus. Nam cum Gedeon populum de manu Madian liberasset, dixerunt; *Dominare tu nobis, etiam filii tui*: quo mortuo, patris beneficia obliti, de eius septuaginta filijs nullum eorum in Dominum eligere voluerunt. *Iudic. cap. 9.* Samuel recuperatis vrbibus de manu Philistinorum, populum liberauit, & tamen ipsi ingrati contra voluntatem Dei & Samuelis, Regem sibi tribui petierunt, vt habetur *1. Regum 8.* Licet Dauid bene rexerat populum, habitis multis victoriis, tamen ipsi omnium beneficiorum obliti, cum Absalone eius aduersario contra eum insurrexerunt. *2. Regum 15.* Quando Christus pauerat multiplicando panes, volunt eum regem constituere super se; sed statim beneficiorum obliti, signa ab eo fieri postulabant. *Joan. 6.* Populus mouetur de facili, aliquando propter correctiones & increpationes; vel propter verba aspera dominorum. Nam populus Israel sub Salamone honore & abundantia abundauit; & tamen ad vnũ verbum durum quod Roboam eius filius dixit, indignati vehementer, pro maiori parte ab eius dominio recesserunt. *3. Regum 12.* Iudæisatis bono animo dicebant Christo, quod in Nazareth ciuitate sua operaretur miracula: & tamen post increpationem eis factam à Domino, præcipitare eum de montis supercilio voluerunt. *Luc. 4.* Populus mouetur aliquando de malo in bonum, licet raro. Et hoc propter miracula quæ aliquando vident. Nam cum apprehenderet populus Hieremiam-

inia
dixe
pop
bus
viso
uerf
eam.
13. I
Egy
Aarc
mare
Dom
14. E
differ
sed
sioni
Ado

Pro
Ex
Ex
Sea
Ac
A
A

miam, dicens: *morte moriatur*; postea visis signis dixerunt; *Non est dignus morte. Hierem. 26.* Quia populus nimis cito senibus Sufannam accusantibus credidit, condemnauerunt eam morte. Sed viso quod suscitauerat Deus spiritum Danielis, reuersus est populus cum festinatione, & liberauit eam, & senes ipsos occiderunt, vt habetur *Daniel. 13.* Filii Israel, qui ditati & armati exiuerant de Ægypto, videntes Ægyptios, contra Moysen & Aaron murmurare cœperunt. Sed postquam Deus mare miraculose diuisit & Pharaonem submersit, Domino & Moyse crediderunt, vt habetur *Exod. 14. & 15.* Cum vipera manum Pauli apprehendisset, omnes eum esse homicidam crediderunt; sed cum eam excussisset in ignem, & nihil læsionis sentiret, quilibet eum asseruit seruum Dei. *Actor. 28.*

CAPVT CVIII.

De Præceptis Dei.

Præcepta Dei seruanda sunt,
Ex lenitate inunctionis mandatorum:
Ex fidelitate conditionis subditorum:
Sedulitate ostensionis exemplorum:
Acerbitate punitionis transgressorum:
Auctoritate impletionis Prælatorum:
Amanitate saluationis seruatorum.

Præcepta Domini seruanda sunt; quia leuia, & possunt faciliter adimpleri. Nam breue præceptum ad obseruandum, & breue ad memoriter retinendum dedit Dominus Adæ, scilicet ne de pommo ligni vetiti manducaret, *Genes. 2.* Vt filij Israel leuia præcepta Domini obseruarent, iussit eos Dominus sanctificari, cum ea deberent accipere, vt leues ab oneribus peccatorum, possent eis præceptis leuius conformari. *Exod. 19.* Quia omnia leuia tendunt sursum, præcepit Dominus filiis Israel vt vittas hyacinthinas poneret in augulis palliorum, vt haberent memoriam cœlestium mandatorum, *Numer. 15.* Ob hanc causam conqueritur Dominus, quod filij Rechab præcepta patris eorum, quæ erant valde graua, (scilicet non bibere vinum, & non habere domos) seruabant; sed populus Dei præcepta leuia contemnebant, vt habetur *Hierem. 35.* Præcepta Dei seruanda sunt: quia serui & subditi eius sumus. Ideo ea vsque ad mortem seruare debemus. Propter quod Balam, licet malus, dicit regi Moab: *Dixi tibi quod facerem quicquid præciperet mihi Dominus,* vt habetur *Numer. 22.* Susanna melius iudicauit in manus hominum cadere quam delinquere legem mandatorum Dei, infamiae & mortis periculo se exponens, vt habetur *Dan. 13.* Cum trucidarentur sub Antiocho legis obseruatores, multi de populo noluerunt infringere legem Dei, sed elegerunt potius trueidari. *I. Mach. 2.* Duæ mulieres delatae sunt filios circumcidisse iuxta Dei præceptum, quæ publice circum-

ductæ

ductæ
sunt
nex
legis
pia
cruci
Præ
eis,
cepti
rasser
vt pe
petra
betu
cepti
mun
statin
Dom
carne
bant.
pit, &
Luc.
posui
tus pr
gene
alios
mori
dato
ordin
regn
ficere

ductæ per muros, infantibus suspensis ad vbera, sunt proiectæ, vt habetur 2. *Mach* 6. Eleazarus senex duos cruciatus sustinuit ne præcepta diuinæ legis infringeret, Et illud idem septem fratres cum pia matre eorum fecerunt, inaudita tormenta & cruciamina sustinentes, vt habetur 2. *Mach* 6. & 7. Præcepta Dei adimplenda sunt & obediendum est eis, exemplo aliarum creaturarum. Nameius præceptis obediunt angeli boni. Quia cum numerasset Dauid populum, præcepit Dominus angelo vt percuteret populum, & percussit, & postea impetrauit desinere, & cessauit plaga, vt clarissime habetur 2. *Reg* 24. 1. *Paral* 21. Mali etiam angeli præceptis Dei obediunt. Nam præcepit Dominus immundo spiritui vt exiret ab homine. Et sequitur: *statim demonia exierunt. Luc* 8. Coruis præcepit Dominus, vt pasceret Heliam Prophetam, qui ei carnes & panem mane semper & vespere deferebant. 3. *Regum* 17. Similiter ventis & mari præcepit, & obediendo ventus & mare siluit & quieuit. *Luc* 8. *Matth* 8. Generaliter dicitur: *Præceptum posuit & non prateribit, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum. Psalm* 148. Præcepta Dei debent generaliter obseruari à Prælatiis, & iidem debent alios postea facere obseruare. Ideo specialem memoriam fecit Dominus Iosue de obseruantia mandatorum, quoniam ipsum principem tui populi ordinauit. *Ios* 1. Rex Dauid instituens Salomonem regnaturum post se, instruxit eum dicens: *Tunc proficere poteris, si custodieris mandata quæ præcepit Dominus*

minus obseruari. 1. Paralip. 28. & 3. Regum 2. Ex ordinatione Ioiadæ Pontificis imposuerunt filio regis Diademâ, dederuntque in manu eius tenendam legem, & regem super populum statuerunt. 2. Paralip. 23. Rex Persarum monarcha totius mundi, non verecundabatur dicere; *Præcepit mihi Deus cœli vt adificem sibi domum in Hierusalem.* 1. Esdr. 1. Pater Ioannis Baptistæ qui erat Pontifex, Prælatuſ, & vxor eius Elisabeth, erant sine querela, in mandatis Domini, & Dei iustificationibus incedentes. Luc. 1. Præcepta Dei seruanda sunt timore pœnæ & maledictionum quæ trãsgressoribus sunt paratæ. Nam dicitur in Psalmo: *Maledicti qui declinant à mandatis tuis Domine.* Grauius punitus est Adam, qui præceptum Domini non seruauit, cum ipse fuit de paradiso expulſus, & ad mortem ipse eiusque posteritas condemnati sunt. Genes. 3. Vir Dei, qui contra præceptum Domini panem comedit, fuit à leone occisus, vt habetur 3. Regum 13. De hac materia quære plura exempla *De Obedientia cap. 89.* Præcepta Dei adimplenda sunt, propter remunerationem, quæ datur obseruantibus & custodientibus ea. Quia, vt dicitur in Psalmo: *Incustodiendis illis,* scilicet mandatis, *retributio multa.* Quia Noe fecit omnia quæ præcepit ei Deus, sic fuit remuneratus à Domino quod fuit saluatus ab aquis cum tota sua familia, consumpta omni creatura, quæ contra Dei præceptum corruerat viam suam. Genes. 7. Adolescenti querenti à Domino quomodo posset fieri saluus, respondit Christus: *Si ad*

vitam

*vitam
De
tia.
obe
non
pte,*

*P
latu*

*vitam aeternam vis ingredi, serua mandata, Matth. 19.
De hac materia quæ re plura exempla De Obedien-
tia. cap. 89. Quomodo autem diuinis mandatis
obediendum sit magis quam præceptis hominũ,
non solum lingua sed opere, velociter atq; prom-
pte, quare vbi supra.*

CAPVT CIX.

De Prælatis & Principibus bonis.

Prælatus bonus & Princeps debet esse

Præamator subditorum:

Persecutor secretorum:

Defensator commissorum:

Doctrinator insciõrum:

Ordinator agendorum:

Confortator timidorum:

Liberator oppressorum:

Consolator afflictorum:

Excitator tepidorum:

Sustentator egenorum:

Refrenator superbõrum:

Visitator orphanorum:

Verberator transgressorum:

Extirpator peruersorum:

Exhortator petendorum:

Dispensator credendorum.

PRÆLATVS debet primo subditos suos di-
ligere, siue spiritualis, siue temporalis Præ-
latus vel Princeps. Ideo Moyfes sic popu-
lum

lum sibi commissum amavit, & respuit maiorem populum, quam sibi Dominus promittebat, suo cōtentus populo quem amabat. *Exod. 30.* Signum prælati erga subditum amoris, est quod ipse diligebat honorem cuiuslibet subditi sicut suum. Hoc signum habuit Moyses, quando desiderabat quod omnes de suo populo prophetarent, licet ex hoc eius honor & fama diminui videretur. *Numer. 11.* Voluit Dominus delere populum post reditum exploratorum, & super maiorem populum ei regimen tribuere, sed Moyses recusavit. *Numer. 14.* Sic docuit Dominus bonum pastorem diligere populum suum, vt animam suam ponat pro ouibus suis quæ ipsi à Domino committuntur. *Ioan. 10.* Exemplo etiam suo hoc idem nos Dominus docuit, qui cum dilexisset suos, in finem dilexit eos. *Ioan. 13.* Sic amabat Paulus suos subditos quod dicebat: Ego libenter impendam & super impendar pro animabus vestris licet plus vos diligens minus diligar. *2. Corinth. 12.* Prælati & Princeps debet esse scrutator secretorum, per scientiam quã debet habere. Sic enim instruuntur Prælati: *Diligite lumen sapientia omnes qui præstis populo. Sapient. 6.* Talis princeps fuit Salomon, qui sua sapientia & scientia perscrutatus est vtrius duarum mulierum esset filius ille de quo mulieres cōtendebant: propter quod audiuit populus quod iuste iudicasset rex, & timuerunt eum, videntes in eo sapientiam Dei esse. *3. Reg. 3.* Signum est quod Dominus diligit populum, quando eis dat sapientem Principem

vel

vel Prælatum. Ideo dixit Regina Saba Salomonis: *Diligit Dominus Israel, quia te Dominus Regem constituit super eum. vera enim sunt, qua audiui de virtutibus & sapientia tua, vt patet 2. Paralip. 9. & 3. Reg. 10.* Hanc sapientiam Paulus habuit, quando vsque ad tertium cælum raptus fuit, vbi audiuit arcana verba quæ non licet homini loqui. *2. Corinth. 12.* Ideo de diuinis & arcanis atque humanis scientiis lac, potum & escam subditis suis dedit, vt patet *1. Corinth. 3.* Prælatus debet esse defensor sibi commissi gregis, vt sit verus pastor, non mercenarius, qui amissis ouibus, quando lupum aspicit venientem, fugit. *Ioan. 10.* Talis Prælatus extitit Moyses, qui defendit Hebræum iniuriam ab Ægyptio patientem. *Exod. 2.* Bonus Princeps fuit Gedeon, qui de manu Madian commissum sibi populum defendit viriliter & prudenter. *Iudicum 6.* Sic Christus defendit Magdalenam à Simone, de ipsa in sua cõuersione nequiter & diabolice cogitantem. *Luc. 7.* Sic Petrus defendit discipulos à Iudæis, dicentibus eos musto esse repletos ipsos rationibus & auctoritatibus defendendo. *Actor. 2.* Prælatus debet esse doctor nescientium & imperitorum, eos in necessarijs & vtilibus instruendo. Tales promittebantur nobis à Domino, cum dicebat: *Dabo vobis pastores iuxta cor meum, & pascunt vos in scientia & doctrina. Hierem. 3.* Ideo Artaxerxes monuit Esdram & Principes verbis legis instruere imperitos. *1. Esdr. 7.* Ideo Iosue populum sibi commissum instruxit, quod cunctis diebus quibus ipse vixit

populus eius non destitit seruire vero Deo, vt ha-
 betur *Ios.24.* Quia Paulus verbo docuit, scripto
 & exemplo, ideo merito Doctor gentium nomi-
 natur. *1. Tim.2.* Ipse etiam Saluator cum ascendisset
 in montem, congregatis discipulis, docuit eos, vt
 clare habetur *Matth.5.* Et turbæ irruerunt in eum.
Luc.5. Sedens docebat de nauicula turbas. *Luc.5.*
 Prælatus debet ordinare omnia officia exercenda
 à subditis, vt omnia fiant secundum ordinem &
 honeste, Sicut Moyfes, qui consilio Iethro ordina-
 uit quinquagenarios & decanos. *Exod.18.* Ipse et-
 iam Moyfes in populo suo sic ordinauit officia, vt
 Iosue tanquam Princeps temporalis iret ad pu-
 gnam, & ipse tanquam Prælatus spiritualis, pro vi-
 ctoria exoraret. *Exod.17.* Quando Prælatum ali-
 quando absentari contingit, in suis subditis debet
 ordinari Vicarius, exemplo Moyfi, qui cum se ab-
 sentaret à populo, Aaron ordinauit in Vicarium,
 dicens; Habetis Aaron vobiscum; referatis ad eum
 si quid motum fuerit quæstionis. *Exod.24.* Apo-
 stolus dicit ad Titum: Quæ delunt corrigas, per
 ciuitates presbyteros ordinando. *Ad Titum 1.* Præ-
 latus vel Princeps debet populum timidum con-
 fortare in temporalibus & spiritualibus bellis. Sic
 Moyfes oratoriis verbis populum pusillanimum
 confortauit, dicens: Nolite timere, quia Dominus
 pugnabit pro vobis. *Exod.14.* Similiter audita ma-
 gna potentia Holofernus, Eliachim sacerdos ma-
 gnus aduniuit omnem populum, & eos mirabili-
 ter confortauit. *Indith.4.* Apostolus Paulus timi-
 dum

dum & pusillanimum populum in suis epistolis plurimum confortauit, dicens: Confortamini in Domino & in potentia virtutis eius, *Ephes. cap. 6.* Prælatus debet, quantum est possibile, liberare oppressos. talis prælatus extitit Moyses, qui nunquam cessauit, ad multa se exponens pericula coram Pharaone, vt oppressum populum liberaret, ostendens quod eos volebat tam per se quam per alios liberare, vt patet *Numer. 6. & infra.* Ideo mandauit Dominus per Prophetam, vt Rex Israel inciperet prælari, vt populum in Samaria oppressum ab oppressione Regis Syria liberaret, vt habetur *3. Regum cap. 20.* Helisæus consolatus est mulierem debitam obligatam, oleum augmentando, & Sunamitem tribulatam de filio mortuo, quando eum suscitauit à mortuis, vt patet *4. Regum 4.* Saluator noster consolatus est viduam, cuius filius efferebatur mortuus extra portam, dicens: *Noli flere, cui reddidit filium suscitatum. Luca 7.* Mulierem in adulterio deprehensam Saluator noster pie & misericorditer fuit consolatus. *Ioan. 8.*

Prælatus bonus debet subditos excitare & incitare ad bonum, sicut Patriarcha Iacob, qui audiens quod alimenta vendebantur in Ægypto, pigritantes filios excitauit, & incitauit eos, dicens: *Quare negligitis? Genes. 42.* Quamdiu vixit Ioiada Propheta vel pontifex, quia Ioas Principem incitabat ad bonum, bonus fuit ipse Ioas, qui mortuo Ioiada, carens excitatore, pessimus est effectus, *4.*

Regum

Regum 12. Talis Prælatuſ erat Pauluſ Apoſtoluſ, qui in ſuiſ Epistoſiſ pigritanteſ filioſ excitauiſ & ſubditoſ, dicens: *Hora eſt iam noſ de ſomno ſurgere, quia propior eſt noſtra ſaluſ quam cum credidimur, dieſ appropinquauit.* *Roman.* 12. In huiuſ figura angeluſ (qui Prælatuſ ſignificat, qui debet angelicam ducere vitam) Petruſ uinctuſ cateniſ & dormientem in carcere liberauiſ. *Actor.* 12. Prælatuſ bonuſ debet paſcere & ſuſtentare pauperes & egenoſ ſpirituſali & temporali ſubſidio reſouendo, ut ſit alter Joſeph, qui fame pereuntibuſ, in Ægypto manu largi apparuiſ horrea Pharaoniſ. *Genef.* 41. Talis prælatuſ extitit Heſiſæuſ, qui paneſ fecit diſtribui filiſ Prophetarum. *4. Regum* 4. Saluator noſter videns multitudinem deficientem ieiuniſ, ne in via deficerent eoſ, multiplicatiſ paniſ & piſcibuſ pluriſ reſiciens, ſatiauiſ, ut patet *Matth.* 14. *Ioan.* 6. Quando Chriſtuſ Petruſ inſtituiſ Prælatuſ, dicit ei ter: *Paſce oueſ meoſ.* Non; *comede vel occide:* quia Prælatuſ non debet occidere oueſ, eiſ lanam, id eſt, temporalia bona, & carneſ, & ſudorem, & ſanguinem pauperum aufereſ, & nequitioſe conſumendo; ſed potiuſ debet oueſ paſcere tripliciter, ſcilicet verbo diuino, exemplo bono, & temporali ſubſidio. Et talis paſtor congrue eſt vicariuſ Chriſti, *Ioan.* 21. Pauluſ Apoſtoluſ ſic deſiderabat pauperem ſuſtentare, quod quando non habebat de ſuo ut tribueret aliſ, ab aliſ acquirebat, ut patet de collectiſ. *1. ad Corinth.* 16. Hic introducitur execrabilis abuſio malo-

malorum Prælatorum, qui non habent vnde pauperes sustentare possent, id est, carent eloquentia & sapientia, eò quod sunt inscii & ignari. non igitur capiunt ab aliis inquirere, sed potius oues fame perire permittunt. tales merito magis Mercenarii quam Pastores vocantur. *Ioan. 10.* Prælati bonus debet verbis & factis refrenare & domare superbos. Talis fuit Moyse, qui refrenauit superbiam Chore, Dathan, & Abyron, dicens: *Quare erigimini filii Leui. Numer. 16.* Ezechias rex volens refrenare superbiam, facit excelsa destrui, ne superbus populus idolis immolaret. *4. Regum 18.* Samuel Prælati perfectus Saulum superbum increpauit refrenando, quia inobediens fuit præceptis quæ præceperat ei Deus. *1. Regum 15.* Summus Pontifex Onias superbo Heliodoro restitit, qui templum Domini exspoliare volebat, & auferre deposita viduarum. *2. Machab. 3.* De hoc instruxit Apostolus Timotheum, dicens: *Diuitibus præcipe superba non sapere. 1. Timoth. ultimo.* Prælati bonus debet sæpe suos subditos qui longe sunt positi & dispersi, visitare, vt bonos confortet in bono, & malos corrigat puniendo. Propter quod dixit Iacob ad Ioseph, quam ad fratres suos vt Prælatum & Principem adorare debebant: *Vade, visita fratres tuos si recte agunt; & renuncia mihi quid agatur. Genes. 37.* Talis Prælati visitans fuit Samuel, qui circumibat ciuitates & loca, vt qui eo in aliquo indigeret posset, ad eum facilius haberet recursum. *1. Regum 7.* Quando autem Prælati non potest per

per seipsum visitare absentes, debet alios mittere visitantes. Sic Ezechias mittebat cursores per vniuersum Israel, vt reuerteretur ad Dominum. *2. Paralip. 30.* Ipse etiam Iesus circumibat ciuitates & castra. Et vbi adesse personaliter non potuit, illuc discipulos suos ante faciem suam mittere satagebat. *Luc. 8.* Prælati bonus debet transgressores corrigere & punire. Sic Moyse, qui populum puniuit acerbe, quando conflatilem vitulum adorauit. *Exod. 32.* Saluator noster nunquam legitur fuisse seuerus, nisi contra delinquentes, vendendo & emendo in templo, quos facto flagello de funiculis, & mensas numulariorum euertens, de templo tanquam excommunicatos eiecit. *Ioan. 2.* Ideo Prælato per Prophetam dicitur: *Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos. Psalm. 2.* Talis Prælati Paulus, qui dicebat: *Arma militie nostre non sunt carnalia, sed potentia Dei. In virga enim ferrea veniam ad vos, vt patet in Prologo super libros Moyse.* Prælati bonus debet extirpare peruersos, & rebelles, & contumaces, ne ouis morbida alias præsumat inficere. Et secundum Augustinum in Regula: Non fit crudeliter sed misericorditer, ne contagione pestifera plurimos perdat. Sic Moyse Chore proteruum & complices, scilicet Dathan & Abiron, ne populum inficerent, extirpauit. *Numer. 16.* Iudas Machabæus extirpauit ex suo populo peruersos, sed eo mortuo exorti sunt qui operabantur iniuriam. *1. Machab. 9.* Paulus Apostolus consuluit & mandauit Corinthiis de peruerso homine

mine, qui vxorem patris sui tenebat, expelli de medio, eo quod ipse adiudicauerat cum Sathanæ in interitu carnis suæ. *1. Corinth. 5.* Sic Petrus Ananiam & Saphiram dura extirpauit sententia, ne discipuli alij discerent mentiri Spiritui sancto, & de agrorum precio defraudare. *Actor. 5.* Prælati debet orare pro se simul & pro subditis ea quæ sunt necessaria ad salutem, & maxime pro redemptione culparum. Sic Moyses Prælati perfectus, deuote & perfecte pro populo qui peccauerat exorauit. *Exod. 32.* Samuel dicebat ad populū: Absit à me hoc peccatum vt cessem orare pro vobis. *1. Regum cap. 12.* Videns Dauid Angelum percutientem populū, rogauit vt punitio reuertetetur in eum. *2. Regum 24.* Orans Prælati inducit populū ad orandum. Nam orante Esdra, fleuit eius populū & orauit. *1. Esdr. 9. & 10.* De hac materia quære plura *De Oratione, cap. 93.*

Prælati bonus debet distribuere beneficia, quæ tradere debet, non respectu carnis & sanguinis, sed respectu meriti & virtutis. Exemplo Moysi, qui distribuēs plaustra Leuitis, nullum dedit consanguineis. *Numer. 7.*

Moriendo Moyses nullum de consanguineis vicarium reliquit, sed rogauit Deum fideliter & deuote, vt de bono duce populo fideliter prouideret. *Numer. 27.*

Christus Saluator noster nullum de consanguineis, quos habebat Apostolos, humanogeneri Vicarium reliquit, sed Petrum solummodo, di

do, dicens: *Simon Petre, diligis me plus his?* Et tunc eum pastorem ad paicendum populum dereliquit. *Joann. cap. 21.*

CAPVT CX.

De Prælati & Principibus malis.

Prælati mali sunt consentientes in subditorum erroribus, non corrigendo:

Impedientes operatorum labores, in seducendo:

Non attendentes excusatorum dolores, ore fremendo:

Et destruentes inferiorum labores, in sua conuertendo:

Simoniam sequentes, prædicatorum tenores vita spernendo:

Distribuentes concedendorum honores, lucra volendo:

Non sustinentium tormentorum horrores, puniendo.

PRælati & præcipue mali sunt illi qui consentiunt malis operibus & perpetratis, non corrigendo, sed eorum peruersæ voluntati & operationi præbendo consensum. Talis fuit tunc Aaron quando ad populi voluntatem fecit vitulum aureum quem populus adoravit. Ideo dixit Moyses: *Quid fecit tibi populus ist eut induceres super eum peccatum? Exod. 32.* Heli dicitur consensisse filiorum peccatis, quia eos non correxit vt debuit; & tamen legitur

legitur, quod eos corripuit solo verbo, vt habetur
1. Regum 2. Malus princeps extitit Sedechias, qui
 misit Hieremiam principibus vexandum. *Hierem.*
38. Sciebat Pilatus quod Iudæi propter inuidiam
 tradidissent Iesum, & tamen eis propter populi fa-
 uorem consensit, & ipsum crucifigendum tradidit.
Ioan. 19. Prælati mali bona nolentes agere nitun-
 tur ad peccatum inducere. Sic Roboam, qui fecit
 vitulos aureos, eos fecit populum adorare. *3. Reg.*
12. Manasses eduxit Iudam & habitatores Hieru-
 salem ad operandum mala: ideo particeps fuit
 omnium malorum quæ fecerunt. *2. Paral. 33.* Ma-
 li fuerunt Prælati principes Sacerdotum, qui cæ-
 cum à natiuitate à Deo liberatum ab eius laudibus
 volebant retrahere, eius loquelam similiter impe-
 dire. *Ioan. 9.* Similiter principes Sacerdotum impe-
 diebant Petrum & Ioannem, ne verbum prædica-
 tionibus seminarent in populo, mandantes eis ne
 in nomine Domini loquerentur. *Actor. 4.* Simili-
 ter Apostolis omnibus post ascensionem & carce-
 rationem impedimentum intulerunt. *Actor. 5.*
 Prælati mali excusationes subditorum, qui nõ sunt
 culpabiles audire nolunt, sed eis aspere & per-
 uerso ore frementes loquuntur, minas terribiles
 inferentes. Ideo sæpe faciunt subditos esse rebel-
 les. Talis fuit Hieroboam, qui vocem excusantis
 & lamentantis populi audire noluit; ideo fecit
 eos à suo dominio deficere. *3. Regum 12.* Magistra-
 tus sine acceptione excusationis Paulum & Silam
 furiose fecerunt carcerari. *Actor. 16.* Ad primum
 X
 verbum

verbum Pauli princeps Sacerdotum fecit eum a-
 criter verberari. *Actor. 23* Felix & Festus Præsides
 & Prælati excusationem Pauli noluerunt recipere,
 propter quod Paulus ad Cæsarem appellauit.
Actor. 25. Prælati mali bona subditorum rapiunt,
 & furantur, & destruunt, non proximorum salutē,
 sed suam propriam vtilitatem quærentes. De tali-
 bus dicitur: *Omnes diligunt munera, & infideles so-*
cii furum. Esa. 1. De Nabuchodonosor Principe di-
 citur: *Terram totam disperdidisti & populum occidi-*
sti. Esa. 14. Per Ezechiam dicitur malis Prophetis,
 Prælatis & Principibus, qui non pascunt gregem
 sibi commissum, sed deuorant; *lac comedebatis, &*
lana operiebamini. Ezechiel 34. Prælati etiam mali
 beneficia & dignitates sibi similibus tribuunt, non
 attendentes ad merita, vel ad virtutes, & hoc pro-
 pter pecuniam, vel propter alia lucra. Talis fuit
 Demetrius, qui Summum Sacerdotem constituit
 Alcimum. *1. Machab. 7*. Bacchides similiter elegit
 duos alios viros impios, & constituit eos domi-
 nos. *1. Machab. 9*. Iason qui summum Sacerdotium
 emit ab Antiocho, fecit ritum gentium, & ideo
 Simonia hæresis nuncupatur. *2. Machab. 4*. De
 hac materia quære plura exempla supra *De Accep-*
tionem munerum. cap. 2. Item alia exempla *De Avari-*
tia cap. 17. Prælati & Principes mali habendi sunt
 in reuerentia, & eis deferendus est honor, ratione
 Prælationis, non ratione vitæ: & tenēda est eorum
 bona doctrina, licet sit eorum vita spernēda. Nam
 Dauid percussit cor suum, quia præciderat oram
 chla.

chlamidis Saul, nec ei fecerat quicquam mali. *1. Regum 24.* Eorum vitam pessimam non sequendam, sed non spernenda verba, docet nos Christus, cum ait; *Super cathedram Moysi sederunt Scribae & Pharisaei, omnia qua vobis dixerint facite.* Sequitur; *opera autem illorum nolite facere. Matth. 24.* Prælati & Principes mali grauitè à Domino puniuntur etiam in præfenti. Sic præcepit Deus Moysi suspendere omnes Principes contra solem, quia consenserant populo in peccatis. *Numer. 25.* Quia Saul fuerat malus princeps, permisit Dominus quod totum pondus belli irrueret super eum. *1. Regum 33.* Rex Syriæ dixit seruis suis quod solum contra Regem Israel pugnarent, quoniam erat malus, unde quidam eum inter pulmonem & stomachum traiecit sagitta, & miserrime occidit. *3. Regum 17.* Sobna præpositus templi, qui diu credebat viuere & gaudere, audiuit à Domino: *Quid tu hic? &c.* sequitur: expellam te de statione tua, vt habetur *Esa. 22.* Illi etiam mali & luxuriosi presbyteri, qui contra Susannâ innocentem tulerunt sententiam, diuino iudicio fuerunt lapidati *Daniel. 13.* Non solum Prælatos & Principes punit Deus, sed aliquando flagellat populum propter malum Principem & Prælatum. Nam quia Dauid contra voluntatem Domini populum numerauit graui plagapopulus percussus est.

2. Reg 24. /

X 2

CAE

CAPVT CXI.

De Proditione & Proditoribus.

Proditor in sua proditione

Beneficientibus nescit amicari.

Carne attinentibus quarit aduersari,

Signis fraudulentis credit occultari

Ambitiosis & potentibus credit dominari:

Pacem credentibus vult insidiari,

Pœnis torquentibus debet mancipari.

PRODITORES non profunt suis benefactoribus, nec eis recta amicitia coniunguntur, inuidia vel aliquo vitio stimulati. Sic cum Dauid coram Saule, quem ab opprobrio Goliath Philistæi liberaret, psalleret, vt dæmonis vexationem minueret, Saul visus est eum lancea perforare. 1. *Regum* 18. Saluauit Dauid habitatores Ceilæ: & tamen ipsi proditores eum ad mortem tradere voluerunt. 1. *Regum* 23. Multum fideliter faciebat Vrias relationem belli, in conspectu Dauid, & tamen fecit eum portare litteras mortis. 2. *Regum* 11. Proditores, conseruationibus prauis, aduersantur consanguineis & carne vnitis. Nam Cain exiuit contra fratrem proditiose in agrum, quem postea per inuidiam interfecit. *Genes.* 4. Sic licet diuina dispensatione sit factum, Iacob pro benedictione paterna Elau supplantauit. *Genes.* 27. Amon vocauit Thamar fororē suam, quasi accepturus cibum de manu eius, quam postea violenter oppressit. Ideo mulieres

lieres non debent verbis fallacibus hominum credere, quacunq; consanguinitate iungantur, ne decipiantur. 2. *Regum* 13. Absalon fratrem suum proditiose ad conuiuium inuitauit, quem postea temulentum ex eius præcepto pueri nequiter & proditiose occiderunt. 2. *Regum* 13.

Proditores signis fallacibus suas prodiciones palliare nituntur; aliquando falsis promissionibus: aliquando fraudulentis osculis; aliquando falsis & simulatis lachrymis. Nam Saul promisit Dauid filiam suam, vt à Philistæis occideretur, 1. *Regum* 18. Promisit Saul Ionathæ quod amplius non sequeretur Dauid, quem postea coram ipso statim interficere conabatur. 1. *Regum* 9. Palliatur aliquando proditio lachrymis. Nam postquam Saul fleuisset, quasi doleret pro persecutione Dauid, & iurauit eum non persequi amplius, persecutus est eum postea sicut prius. 1. *Regum* 24. Vxor Samsonis Dalila fundebat multas lachrymas apud eum, & eum postea decepit. *Iudicum* 16. Salutatione, & osculis, & verbis, aliquando suas nequitas palliant deceptores & proditores: nam cum salutasset Ioab Amasa, & quasi osculari volens, apprehenderet metum eius, & diceret: *Aue frater*, eum percussit gladio in inguine & occidit. 2. *Regum* 20. Illa nefanda proditio Saluatoris, quam Iudas pessimus pro triginta denariis perpetravit, fuit salutatione præmissa & fraudulento osculo palliata. *Matth.* 36. Iudei Paulo parauerant insidias, & tamen aliud prætendebant. *Actor.* 33 Proditores propter ambitionem

dominij prodiciones exercent, cupientes ex hoc alijs dominari. Sic Zambri propter appetitum dominij Elam suum Dominum interfecit. *3. Reg. 16.* Sellum filius Iabes concitauit Azariam dominum suum, & interfecit eum: & regnauit post eum tantummodo vno mense. *4. Reg. 20.* Cum Senacherib in domo domini sui adoraret, duo eius filij eum propter ambitionem dominij occiderunt, licet neuter eorum regnauerit, vt credebant. *4. Reg. 19.* Triphon cum ambularet cum Antiocho domino suo, eum dolose & proditiose occidit, & quod ille habuerat sibi vsurpauit. *1. Mach. 13.* Proditores sub nomine pacis alios decipiunt & occidunt. Sic quidam inimici Neemiæ cum ipso voluerunt amicitiam facere, vt eum proditiose fraudarent. *Neem. 6.* Ismael filius Nathaniæ & alij cum eo, cum Golia in signum pacis & amicitiae comederunt, & post prandium eum cum multis alijs occiderunt. *Hierem. 41.* Antiochus pacem simulans, pacem promisit, & muros Hierusalem postea dissipauit. *1. Mach. 6.* Pacificè fuit Princeps tributorum locutus, qui percussit postea ciuitatem. *1. Machab. 1.* Triphon sub nomine pacis Jonathan comprehendit, quem proditorie cum filijs suis interfecit. *1. Mach. 12. & 13.* Apollonius in Hierusalem simulans pacem, venit, & vsq; ad diem Sabbathi requieuit, sed postea ex Iudæis festum celebrantibus maximam multitudinem interfecit. *2. Mach. 5.* Proditores statim & grauitè puniuntur à Deo, & sunt inter alia genera peccatorum grauitè ab omnibus homi-

hominibus puniendi. Sicut fuit punitus Zambri,
qui post prodicionem regnavit tantummodo septē
diebus, & postea incendio se peremit. 3. Reg. 30. Sic
ianitores Assueri, qui contra eum voluerunt insur-
gere, in patibulo sunt suspensi. Hester 2. Iudas Ma-
chabæus illos qui per pecuniam inimicos permi-
serunt recedere, tanquam proditores & fratrum
venditores occidit. 2. Machab. 10. Iudas qui Chri-
stum tradidit, post modicum abiens, laqueo se su-
spendit. Math. 26.

CAPVT CXII.

De Prosperitate mundana.

Prosperitas mundana

Est in delitiis, causa delictorum, male terminabilis,

Est in divitiis, laqueus stultorum, ultio damnabi-

lis.

Tenet in vitiis, dignitas honorum, parum per dura-

bilis:

Gaudet letitiis, belli triumphorum, brevis mora la-

bilis:

Sed in amicitiiis, globum dat multorum, dum spera-

tur stabilis.

PROSPERITAS mundana, quæ est in deliciis corpo-
ris, causa est multorum peccatorum carnalium,
& male terminatur. Exemplum in Sodomis, quorū
culpæ fuit causa abundantia, panes & ocij, propter
quod nefanda scelera commiserūt. Gen. 19. Ez. 16.

Filij Iambri facientibus nuptias, venerunt Iudæi cum Ionatha, multitudinem occidentes, & cōuersæ sunt nuptiæ in lamentum, & sonitus musicorum in luctum, & gaudium in mœrorem. *1. Machab. 9.* Filiis & filiabus Iob vescentibus in domo primogeniti fratris, domus super eos cecidit, opprimens singulos, & occidens. *Ioan. 1.* Finis deliciarum est mors & odium Dei, sicut Neemias dicebat expresse; *Manducauerunt, & saturati sunt, abundauerunt delitiis, & ad iracundiã prouocantes. Neem. 9.* Ille epulo qui epulabatur quotidie splendide in breui portatus est ad inferos & torquebatur in lingua. *Luc. 16.* Prosperitas mundana quæ est in diuitiis, hominem infatuatum ad damnationem æternam inducit. Nam argentum tempore Salomonis non erat alicuius valoris, quia tanta erat in Hierusalem copia argenti quanta & lapidum. Vnde *Ecclesiast. 47.* Collegisti quasi aurichalcum aurum, & ut plumbum complesti argentum. Sed plus nocuit Salomoni tanta rerum abundantia quam tanta sapientia profuisset. *3. Reg. 11.* Abundantiam rerum temporalium despiciendam ostendit exemplum, quod dominus posuit de diuite, cuius ager vberrimos fructus afferebat. *Luc. 12.* Adolescens qui erat diues tristis recessit à Domino, quando audiuit ab eo, quod oportebat eum pauperem fieri, si esse vellet de numero perfectorum. *Matth. 19.* Diues ille qui tot abundabat diuitiis vt bysso semper & purpura vestiretur, ad tantam venit inopiam quod guttam aquæ petens, non potuit obtinere, neque obli-

obtinebit æternaliter. *Luc. 16* Prosperitas mundana quæ est in honoribus & dignitatibus, hominem ligat vinculis vitiorum, sed parum durat. Nam Saul antequam esset in regia dignitate, fuit bonitate decoratus: qui accepto regno, cuncta præcepta Domini præteriiit. *1. Regum 20.* David propter multitudinem subditorum superbiendo, populum numerauit. *2. Regum 24.* Ieroboam antequam esset rex puer bonæ indolis fuisse legitur qui habito regno, vitulos adorauit, & alios adorare fecit. *3. Regum 12.* Cum corroboratus esset Ozias, eleuatum est cor eius, & voluit adolere incensum: & quia reprehensus à Sacerdotibus desistere noluit, meruit incurrere plagam lepræ. *2. Paralip. 26.* Manasses fuit pessimus tempore regni dignitatis, sed angustiat & vinctus in Babylone, agens pœnitentiam, fuit bonus. *2. Paralip. 33.* Modicum durant honores & dignitates, & male plurimum terminantur. Nam Amon qui erat secundus à rege, & adorabatur ab omnibus, post modicum tempus est turpiter suspensus. *Hester. 7.* Statuam quam vidit Nabuchodonosor percussam à lapide & in fauillam redactam, indicat prosperitatem mundanam in dignitatibus & honoribus nihil esse. *Daniel. 2.* Magnum fecerunt honorem Iudæi Domino viuenti: sed vespertis reuersus est in Bethaniam, quia in Hierusalem non inuenit hospitium: & post dies paucissimos est ab ipsis turpiter crucifixus & occisus. *Joan. 19.* Cum populus laudes diuinas acclamasset Herodi, ipse Herodes ab angelo est percus-

sus. *Actor. 12.* Prosperitas mundana quæ est in victoriis & triumphis, de quibus homines cõsueverunt latari, frequenter est occasio peccatorum, cito labitur, & in tristitiam commutatur. Nam Gedeon excutiens frumentum in area fuit bonus, ita quod ei angelus voluit apparere; qui postea obrenta magna victoria, fuit malus. Dauid primo fuit sanctus; post multas victorias gloriosus, adulterium & homicidium perpetravit. Ptolomæus debellato Alexandro, & habito eius capite, tribus diebus tantummodo vixit. *1. Machab. 11.* Prosperitas mundana in prædictis omnibus hoc solum habet quod cõgregat homini multitudinem amicorum, qui tribulationis & angustia tempore disperguntur, iuxta illud Poeticum:

*Dum zephyri stabunt, multi comitantur amici,
At mox hos aquilo turbine flante fugat.*

Hoc patet in Tobia, qui quando erat pauper, &c. *Tob. 2.* Nota *historiam*: tunc enim non legimus ab aliquo consanguineo visitatum, sed postquam fuit illuminatus & diues factus, venerunt ad eum consanguinei congaudentes. *Tob. 11.* Iob quamdiu fuit afflictus, non habuit amicum sibi seruientem, sed consolatores habuit onerosos; sed postquam Deus dedit ei duplicia, venerunt ad eum fratres ipsius ferentes, &c. *Iob. ultimo.*

C A P V T C X I I I.

De Prudentia & Sagacitate.

Prudentis officium:

Verba

Verba aliquando fingere, & simulare:
Discordes restringere, eosq; placare:
Fram non impingere, sed absentare:
Falsas artes restringere, atq; reprobare:
Ordinare depingere, ordinata dare:
Antequam attingere, opera probare:
Verbis multa fingere, paucaque monstrare:
Roburg; accingere, & dissimulare.

PRudentia magna est simulare & fingere verba,
 & vnum aliquando ostendere pro alio: Nam
 Abraham veniens in Ægyptum celauit veritatem
 & vxorem dixit esse sororem. *Genes. 12.* Simile fecit
 Abraham quando venit ad Abimelech regem. *Ge-
 nes. 20.* Magna sagacitate vsus est Iosue, simulando
 fugam in obsidione vrbs Hay. *Ios. 8.* Callide cogi-
 tauerunt Gabaonitæ simulantes se venire de lon-
 gino. *Ios. 9.* Ayoth simulans se portare pecu-
 niam vel munera, Elgon astute decepit, vt habe-
 tur *Iudicum cap. 3.* David coram Achis simulauit
 se fatuum, vt posset ab eo fugere. *1. Reg. 21.* Iehu
 se finxit honorare Prophetas Baal, quos postea
 occidit. *4. Regum 10.* Simulauit villicus pietatem
 erga debitores, cuius prudentiam Dominus com-
 mendauit. *Luc. 16.* Prudentis officium est per
 verba dulcicia placare iratos & discordes. Sic pru-
 denter placauit Abraham Loth, & sedauit iur-
 gium inter vtriusque pastores. *Genes. 14.* Nunciij
 missi ad filios Ruben, prudenter locuti sunt, & il-
 li prudenter placarunt eos. *Ios. cap. 22.* Abigail
 pru-

322 DE PRUDENT. ET SAGACIT.

prudenter placauit Dauid iratum contra Nabal virum suum. *1. Regum 25.* Verba mulieris prudentis fecerunt reuocare Ablalonem ad Dauid, contra eum iratum. *2. Regum 14.* Sapiens mulier de Abela, fecit Ioab ab obsidione recedere. *2. Regum 20.* Filii Israel simulantes fugam caute debellauerunt tribu Benjamin. *Judicum 20.* Prudentia est, cedere furori. Nam postquam Rebecca contuluit filio suo Iacob vt obtineret benedictionem, consuluit vt absentaret se ab ira fratris sui. *Genes. 27.* Exploratores quos misit Iosue, prudenter egerunt vt cederent furori. *Ios. 2.* Discrete prohibuit Ezechias ne populus responderet nuncijs regis Assyriorum, loquentibus blasphemias; quia non expediebat Iudæos contra linguaces infideles litigare. *4. Reg. 18.* Prudentes cognoscuntur in verbis, siue futura præconiecurando, siue præcongruètes parabolas assumendo, vel discrete loquendo, vel bonum consilium dando. Nam Ioseph coram Pharaone somnia prudenter exposuit, & vt sapiens bonum consilium ipsi dedit. *Genes. 41.* Discretum & prudens consilium dedit Ietro Moyse, vt Prælatum eligeret in populo. *Exod. 18.* Similitudinem prudentem accepit Nathan, arguendo Dauid de peccato suo, vt habetur *2. Regum 12.* Roboam fuit imprudens, qui senum prudens consilium non adimpleuit, sed iuuenum, vt habetur *3. Regum 12.* Filius Prophetæ prudentem similitudinem dedit, quando Achab reprecendit & Iosaphat commendauit. *3. Regum 22.* Magnæ prudentiæ verbum dicit Zorobabel de
forti-

fortitudine mulierum & veritatis. *3. Esdr. 4.* Inter prudentia documenta Tobia fuit, quod consilium à sapiente quærebat. *Tob. 4.* Visionem Nabuchodonosor Daniel prudenter exposuit. *Dan. 2. & 3.* Miræ prudentiæ & discretionis fuerunt verba Mariæ ad angelum & ad Elifabeth. *Luc. 1.* Prudentiæ signum est dissimulare iniurias, licet cognoscat quid sit. Nam Saul dissimulabat prudenter non audire male de se loquentes, vt patet *1. Reg. 10. in fin.* Cognouit Iudas dolum Nicanoris, & se prudenter extraxit. *2. Machab. 8.* Simon cognouit dolum triphonis, & tamen fecit quod petijt, vt scandalum vitaret. *1. Machab. 13.* Volens Paulus ire in Syriam, cognoscens paratas infidias, caute declinauit. *Act. 17.* Paulus prudenter aduertens fraudem volentiū eum ducere in Hierusalem, Cæsarem appellauit. *Act. 25.*

CAPVT CXIV.

De Pueris bonæ indolis.

Pueri boni male agentibus sunt dissentientes:

Suis parentibus sunt obedientes:

Rebus decentibus sunt se exercentes.

PVeri bonæ indolis sunt obedientes parētibus, nec murmurant quando aliquid eis præcipitur. Nam Isaac non legitur murmurasse, quando pater eum voluit immolare & occidere. *Genes. 22.* Quando Dauid debebat vngi in regem, erat puer, & pa-

ſcens oues, tanquam patri obediens. *1. Reg. 16.* Pueri boni cognoscuntur, ſi vitia & malas ſocietates oderunt. Nam Ioseph crimen odiens, accusauit fratres ſuos de crimine peſſimo. *Genes. 37.* Tobias cū eſſet iunior, ſic puerilia vitia oderat, vt nihil puerile geſſerit, *Tob. 1.* Septem fratribus adoleſcentibus ſic erat odio ſacrilegium, vt crudeles ſuſtinerent pœnas. *2. Mach. 7.* Pueri boni ſe ad bona excitâr, & Eccleſias & loca ſancta frequerant. Nam Samuel adhuc puer, miniſter erat in conſpectu Domini, vt patet *1. Reg. 2.* & *1. Machab. 3.* Ioas erat ſeptem annorum cum regnare cœpiſſet, & fecit bonum coram Domino. *4. Reg. 12.* Daniel & ſocij eius ſine magiſtro legem ſeruantes, ſobrie & ſancte inter pueros gentiles vixerunt, vt clare habetur *Daniel. 1.* Ioannes Baptiſta confortabatur ſpiritu, & creſcebat, & erat in deſerto vſque ad diem oſtenſionis ſuæ. *Luc. 2.* Ieſus puer duodecennis inuentus eſt in templo inter Doctores, & deſcendit cum parentibus ſuis, ſubditus illis: omnibus pueris in exemplum. *Luc. 2.*

CAPVT CXV.

De Punitiõne delinquentium.

*Punit Deus delinquentes propter peccatum transgreſſionis obedientiæ non ſequendo:
Monſtrationis incontinentiæ laſciuendo:
Elationis & excellentiæ ſuperbiendo:*

Rebel-

*Rebellionis sua potentia, vana colendo:
 Turbationis impatientia iram sequendo:
 Detractionis & inuidentia murmur ferendo.
 Exarstionis & affluentia in appetendo.
 Repletionis & corpulentia in comedendo:
 Presumptionis irreuerentia in deridendo.
 Offensionis & preferentia se proferendo.
 Omisionis & negligentia non exercendo.*

Punit Deus peccatum inobedientia. Nam primi parentes grauiter puniti sunt propter peccatum inobedientia, quod credebant non grauiter puniri. *Genes. 3.* Colligans ligna in Sabbatho contra Dei preceptum, fuit de Dei nutu à populo lapidatus. *Numer. 15.* Quia Saul fuit inobediens Deo in caede Amalech, reprobatus est à regno. *1. Regum 15.* Vir Dei qui contra voluntatem Domini comedit panem in domo Prophetæ, fuit à leone occisus. *3. Regum 13.* Ciuitatem Sanctam permisit Deus destrui & populum captiuari, propter inobedientiam. *4. Regum 25.* Punit peccatum luxuria. Nam originali mundo non pepercit, sed penè totum aquis diluuii deleuit: quia omnis caro corruerat viam suam luxuriose viuendo. *Genes. 6. & 7.* Quinque ciuitates fetenti sulphure & igni deletæ sunt, propter peccatum contra naturam. *Genes. 19.* Propter peccatum commissum in vxorem Leuitæ, quasi tota tribus Benjamin fuit destructa, vt clare habetur. *Iudic. cap. 2.* Punit Deus peccatum superbia. Nam Pharaon cum Ægyptijs sub-

6. Pue-
 ates o-
 ait fra-
 bias cū
 pueri-
 antibus
 nerent
 xcitār,
 am Sa-
 u Do-
 rat se-
 cit bo-
 ij eius
 te in-
 ur Da-
 u, &
 osten-
 nuen-
 t cum
 eris in

trans-

Rebel-

submersi sunt propter superbiam. *Exod.* 14. Septuaginta millia hominum mortui sunt, propter superbiam Dauid, qui fecerat numerari populum. *2. Regum* 24. Antiochus superbus fuit graui plaga percussus, ita vt vermibus scaturiret, vt patet *2. Machab.* 9. Herodes superbus, cui populus acclama- bat honores diuinos, percussus ab angelo à vermi- bus est commestus. *Actor.* 12. Punit Deus pecca- tum idololatriæ. Nam propter idolum quod ado- rauerunt idololatræ, ceciderunt vna die viginfi tria millia hominum. *Exod.* 32. Egressus est ignis & deuorauit Nadab & Abiu, quia obtulerunt ignem alienum. *Leuit.* 10. Punit Deus peccatum iræ. Nam blasphemus qui blasphemauerat Dominum, lapi- datus est à populo. *Leuit.* 24. Seruus nequam qui noluit dimittere proximo suo, missus est in carce- rem donec redderet vniuersum debitum. *Matth.* 18. Punit Deus peccatum murmurationis. Nam murmurante populo, egressus est ignis, & deuora- uit castra, vt patet *Numer.* 11. Maria percussa est lepra, quia contra Moysen murmurauit. *Numer.* 12. Serpentes ignitos misit Dominus in populum murmurantem. Punit Deus peccatum Auaritiæ. Nam Achior cum supellectili sua periit, quia de anathemate per auaritiam tulit. *Ios.* 7. Grauius pun- nitus est Giezi, qui munera à Naaman propter a- uaritiam acceperat. *4. Reg.* 5. Heliodorus fuit ma- le flagellatus, quia thesaurum viduæ spoliare vo- luit, *2. Machab.* 3. Auaritia Ananiæ & Saphyræ fuit propter peccatum graui punitione punita. *Actor.* 5.

Punit

Punit Deus peccatum gulæ, vt patet in primis parentibus, comedentibus pomum vetitum. *Genes. 3.* Filij Heli, qui violenter tulerant carnes crudas vt lautius pararent, quos pater eorum non corripuerat sicut debuit, grauius cum patre sunt puniti à Domino, vt bene patet *1. Regum 4.* Punit Deus peccatum irreuerentiæ ad Deum & ad homines. Nam Ozias irreuerenter tangentem arcam Domini, vt iuaret, percussus est à Domino, & mirabiliter mortuus est, vt patet *2. Reg. 6.* Quadraginta duo pueri ab vrsis lacerati; quia irreuerenter Heleum deridebant, *4. Regum 2.* Ozias quia ad modum Sacerdotum voluit adolere, non exhibens sacrificio reuerentiam, est factus leprosus. *2. Paralip. 26.* Punit Deus peccatum vanæ gloriæ. Nam Ezechias qui ostendit thesauros suos nunciis regis Babylonix, omnes Dei sententia amisit, vt patet *4. Regum 20.* Quia eleuatæ sunt filix Sion, erit pro suaui odore fœtor. *Esa. 3.* Punit Deus peccatum Acediæ. Nam seruum inutilem qui talentum sibi commissum multiplicare non studuit, præcepit Dominus in tenebras mitti exteriores & acriter puniri, vt patet *Matth. 15.* De hac materia quære plura exempla de *Acedia, videlicet cap. 3.*

CAPVT CXVI.

De Pusillanimitate.

Pusillanimes & timidi,

Parua timentes magna sortiuntur.

Praue mordentes, murmura sequuntur:

Cuncta pauentes, timidi feruntur.

Bella gerentes, sapius vincuntur.

Pvsillanimes dum timent minas, vincuntur & ruunt in magna pericula. Nam Loth qui debuit saluari in monte, cecidit postea in incestum & stuprum filiarum. *Genes. 19.* Sedechias dum timuit displicere principibus, in mortem Hieremiae consentit. *Hierem. 38.* Darius rex Persarum timens contradicere sarrapis, misit Danielem in lacum leonum. *Daniel. 6 & 14.* Dum Petrus timuit vocem mulieris, Christum negauit, vt habetur *Matth. 26.* Pusillanimes murmurare solent; sicut filij Israel quando viderunt Aegyptios venientes post se, non attendentes miracula Dei, timetes murmurare ceperunt. *Exod. 14.* Perlato ab exploratoribus, terrae promissionis cultores esse fortissimos, murmurauit populus. *Numer. 14.* Pusillanimes omnia timent, etiam non timenda. Nam filij Israel audientes vocem Domini dixerunt, timentes, Moysi: *Non loquetur nobis Dominus, loquere tu nobis.* *Exod. 20.* Balaach timens Israel, misit ad Balaam, plus confidens in verbis quam in armis. *Numer. 22.* Gabaonitae dixerunt ad Iosue, ad eum venientes, & fecerunt pacta quae ipse voluit. *Ios. 9.* Videns Petrus ventum validum, timuit, quando super mare ad Dominum ambulabat. *Matth. 13.* Timuisse videtur Nicodemus, qui venit ad Iesum nocte, quasi non audiens venire die. *Ioan. 3.* Arguit Dominus discipulos, qui ipso praesente

sente in mari fluctuantes timebant. *Matth 8.* Discipuli timentes, Christum reliquerunt, & adolescens sindone nudus aufugit. *Marc. 14.* Cæciniti parentes timidi responderunt: quia timebant extra synagogam fieri, vt habetur *Ioan. 9.* Pusillanimes esse in præliis periculosum est. Nam postquam filii Hay fugauerunt filios Israel, & mortui sunt triginta sex homines, expanit cor populi, & adinstar aquæ liquefactus est, *Iosue cap. 7.* Gedeon pugnaturus dixit exercitui suo: *Qui formidolosus est reuertatur: & reuersa sunt duodecim millia. Iudicum cap. 7.* Israelitæ audientes Goliath, timuerunt nimis, & fugierunt præ timore. *1. Regum 17.* Saul videns castra Philistinorum, timuit, & expanit cor eius, & ibi occubuit, vt optime apparet, *1. Regum 28.* Roboam rudis & corde pauido, non potuit resistere exercitui Ieroboam, vt clare habetur *2. Paralip. 13.* Mortuo Holoferne ipsius exercitus est solo timore fugatus. *Iudith 14.* Videns Iudas Machabæus quod defluxit exercitus eius, & bellum vrgeret contra eum, fractus est corde, & in bello cecidit, nec alibi legitur timuisse, vt habetur *1. Machab. 9.*

CAPVT CXVII.

De Sabbati obseruatione.

*Sabbathi & festiuis diebus debent homines:
 Quiescentes nihil operari vanitatis.*

Delinquentes, male tormentari pro peccatis.

Attendentes, verba predicare veritatis.

Omnes gentes, rebus occupari sanctitatis.

Sabbathum interpretatur *quies*, quia in Sabbathis seu Festis debet homo quiescere ab omni opere seruili, & Festa custodire. Quia requieuit Dominus die septimo ab omni opere suo quod pararat. *Genes. 1.* Ob hanc causam filii Israel colligebant, Manna die festo in duplo, vt Sabbatho feriantur. Inter præcepta decalogi, solius mandati de obseruantia Sabbathi causa redditur. *Exod. 20.* Ita Iudæi custodiebant Sabbathum, quod nolabant se defendere ab impugnatoribus. *1. Mach. 1.* Mulieres sanctæ parauerunt aromata ad vngendum Christum, sed Sabbatho siluerunt, vt habetur *Marc. 16.* In huius figura requieuit Dominus die Sabbatho in sepulchro. *Luc. 23.* Sabbathum non obseruantes debent corripri & puniri Nam colligans ligna in Sabbatho, iussu Domini fuit lapidatus. *Numer. 15.* Arguit Neemias calcantes torcularia & portantes onera in die Sabbathi. *Neem. 13.* Sabbathi & Festorum nunciatio debet populo nunciari, & in Festis Verbum Dei prædicari. Ideo hoc præceptum de custodia Sabbathi frequenter repetitur. *Exod. 20.* Nicanorem volentem præliari die Sabbathi, Iudæi sequentes eum instruxerunt, Sabbathum obseruare. *2. Mach. 15.* Ob hanc causam dicit Iacobus: Ignorantes voces Prophetarum, quæ per omne Sabbathum leguntur

guntur. Moyses enim à temporibus antiquis habet in singulis ſciuitatibus, qui eum prædicent in ſynagogis; vbi per omne Sabbathum ſacra Scripta leguntur. *Actor. 15.* Dicitur etiam quod Apoſtoli loquebantur cum mulieribus quæ conue- rant die Sabbathorum. *Actor. 16.* Sabbatho vel feſtis diebus debet homo multa bona facere, vel plura, quam ferialibus diebus. Nam die Sabbathi offeriebantur duo agni, & aliis diebus vnus, vt patet *Numer. 28.* Populus Iſrael videns quod hoſtes die Sabbathi eos impugnarent, melius cogitaue- runt ſe defendere; vt ostendatur quod iſtis diebus magis reſiſtendum ſit tentationibus vel impugna- tionibus. *1. Machab 2.* Chriſtus multa miracula fe- cit in Sabbatho, vt patet per omnia Euangelia. Eſt enim ratio prima, vt ſe ostenderet Dominum Sab- bati, quod filius hominis eſt etiam Dominus Sab- bati. *Matth. 12.* Secunda ratio eſt, vt intelligeretur, quod à malo ſemper ceſſandum ſit, non à bono, ſed Sabbatho liceat etiam benefacere. *Matth. 12. Lu- cæ 14.* Tertia ratio eſt, vt plures ædificarentur ex viſione miraculi, vt patet in ſanatione inclinatæ fœminæ. *Luc. 13.*

CAPVT CXVIII.

De Sapientia mulieris.

*Sapientes debent eſſe mulieres,
Filialem inducentes exhortationem,*

Coniugalem exercentes operationem:

Viduaalem sustinentes desolationem:

Virginalem offerentes illibationem:

Corporalem impediennes violationem.

Sapientes mulieres sunt, quæ filios suos instruunt, & eos bene corrigunt. Nam Sara prudenter procurans, intellexit ludum Ismaelis cum filio suo Isaac non esse bonū, & voluit Dominus, quod Abraham acquiesceret voluntati eius. *Genes. 21.* Rebecca fuit valde argumentosa ad instruendum Iacob: vt haberet benedictionem, *Genes. 27.* Cautè etiam docuit ipsa Iacob, vt absconderet se ab ira patris sui, *Genes. 28.* Bersabee mater Salomonis sapienter verba proposuit, vt filius eius regnaret, *3. Reg. 1.* Vna illarum duarum meretricum sapienter allegauit Salomoni, vt filius eius non occideretur. *3. Regum 3.* Mulier Sunamitis libenter voluit propter Giezi dimittere Heliseum, vt filium suscitaret, *4. Regum 4.* Sapientes debent esse mulieres coniugatae, & prudenter viris & aliis respondere. Nam Delbora vxor Lapidoth sapienter docuit Barach populum liberare de inimicis, *Iudicum 4.* Anna vxor Helcanæ sapienter se excusauit coram Heli sacerdote. *1. Regum 1.* Abigail vxor Nabal per sapientem eloquentiam suam, liberauit virum suum à morte, *1. Regum 22.* Holda vxor Sellum sapienter confortauit Iosiam, & populo mala ventura prædixit, *4. Regum 22.* Hester vxor Assueri Regis, cum sapienti cautela fecit petitionem suam Regi.

Hester,

Hester.

gnouit

i. Vxo

egisset

bet esse

stuta fu

alienig

li & po

Thecu

solon

quæ p

entiam

prude

pulum

diab 8

nes in

Sarav

uit vt

cende

isse v

pauca

rendo

do fie

rum:

iuum

saluta

berh

Mag

Teru

do e

Hester. 7. Elizabeth vxor Zachariae sapienter cognouit aduentum matris Dei filii, vt habetur *Luc. 1.* Vxor Pilati sapienter locuta est, & prudenter egisset si ei credidisset, *Matth. 27.* Sapientia debet esse in viduis ad instruendum alias. Nam astuta fuit Noemi vidua, docens Ruth nurum suam alienigenam quomodo nubere posset Booz nobili & potenti, vt habetur *Ruth cap. 30.* Mulier vidua Thecutes sapienter induxit Dauid, vt filium Absolon reuocaret exulem, *2. Regum 14.* Regina Saba quæ post mortem viri regnabat, venit videre sapientiam Salomonis & discere, *3. Regum 10.* Miram prudentiam & constantiam ostendit Iudith, populum docendo, & Holofernem occidendo. *Judith 8. & 13.* Sapientes multum oportet esse virgines in orando, loquendo, & conuersando. Nam Sara virgo filia Raguclis, sapienter Dominum orauit vt eam de opprobrio liberaret. *Tob. 3.* Tam tacendo quam loquendo pater beatam Mariam fuisse virginem prudentem. Nam parum & cum paucis locuta est; Primo cum angelo, discrete quaerendo, & discretius acquiescendo, dicens: *Quomodo fiet istud? quoniam virum non cognosco.* & iterum: *Ecce ancilla Domini. Fiat mihi secundum verbum tuum.* *Luc. 1.* Secundo locuta est cum Elisabeth, ipsam salutando. Et nota quod post magnas laudes Elisabeth, nihil ei respondit, sed Deum laudauit, dicens: *Magnifica tanquam mea Dominum,* vt habetur *Luc. 1.* Tertio locuta est cum filio, dulciter interrogando eum, dicens: *Fili quid fecisti nobis sic: quia ego*

Et pater tuus, dolentes querebamus te. Luc. 2. Quarto locuta est cum eodem filio, dulciter intercedendo pro verecundis & pauperibus sponsis, dicens ex compalsione: *Fili, vinum non habent. Ioan. 2.* Quinto locuta est cum ministris, eos instruendo, dicēs: *Quodcunq; dixerit vobis facite. Ioan. 2.* Sapientes sunt aliquando peccatrices. Nam Raab meretrix nuncios Iosue prudenter abscondit. *Ios. 2.* Maria Magdalena semper ad pedes Christi stetit; quia ibi primo remissionem inuenit, secundo exhibuit Christo debitam & deuotam reuerentiam lauando, tergendo, vngendo pedes Saluatoris. *Luc. 7.* Tertio audiuit diuinam sapientiam: quia stabat ad pedes Domini, & audiebat verbum illius. *Luc. 10.* Quarto obtinuit fratris sui Lazari resuscitationem & vitam. *Ioan. 11.*

CAPVT CXIX.

De Sacra Scriptura.

*Sacra Scriptura continet,
Testamentum vetustatis contentiuum figurarum,
Sacramentum nouitatis, expressiuum doctrinarum,*

Sacra Scriptura diuiditur in Vetus & Nouum Testamentum. Vetus autem Testamentum, diuiditur in quatuor pertes, secundum quatuor quæ pertinent ad vitam spiritualem, in qua per scripturam

ram reformemur. Ideo quatuor sunt partes Scripturæ Veteris Testamenti, scilicet,

Lex Præceptorum.

Historia exemplorum.

Sapientia monitionum.

Prophetia prædicationum.

Vita namque spiritualis

In præceptis instruitur.

In exemplis ostenditur.

In monitionibus promouetur.

In prædicationibus perficitur.

Lex igitur præceptorum continet quinque libros, secundum quinque quæ requiruntur in præceptis. Primo quinque præcepta traduntur. Ideo primo ponitur liber, ubi legem recipientium generatio scribitur, scil. *Genes. 5.* Secundo quo præcepta traduntur: ideo ponitur secundus liber, ubi præcepta legis traduntur, scil. *Exod. 20.* Tertio, qui sunt obseruantia promotores: ubi ponitur tertius liber, ubi ministri Ecclesiæ statuuntur, scilicet *Leuiticus.* Quarto, qui sunt idonei executores: ideo ponitur quartus liber, ubi infirma à fortibus distinguuntur, scilicet *Numeri.* Quinto, qui sint dubiorum declaratores: ideo ponitur quintus liber, ubi per Moysen declarantur dubia, scilicet *Deuteronomion.* Scripturæ sacre Veteris Testamenti pars secunda, scilicet historia exemplorum diuiditur: quia quædam sunt exempla Prælatorum; & quædam Subditorum. Prælatorum exempla sunt sex. Nam debent primo, subditos in finem dirigere:

Y 5 quod

quod ostenditur per *Iosue*, qui populum direxit in terram promissionis, *Ios. 2.* Secundo, lites dissolueret; ideo diuersi iudices diuersis temporibus ordinantur, *sub libro Iudicum per tot.* Tertio, subditos instruere. Ideo Noemi instruxit Ruth, quomodo nuberet: quod totum ostenditur *in libro Ruth. cap. 3.* Quarto subditos defendere, ideo à bellis temporalibus Reges subditos, protegunt: quod ostenditur *in libris Regum*, & à pluribus, scil. ab his qui legem defendunt, vt *Mach.* De quibus dicitur *in libris Machabeorū.* Quinto destructa reficere; ideo Neemias reedificabat muros Hierusalem, vt patet in *Neemia.* Et Esdras reedificabat templū quod erat ab hostibus prophanatum, vt patet *1. Esd. 3.* Sexto debent finaliter Deo adhærere; ideo *Iob* adhæsit Deo in prosperis & aduersis. *In libro Iob.* Exempla vero Subditorum ostenduntur in tribus. Nam debent subditi primo, seruare patientiam in aduersis. Quod docemur per *Tobiam*, qui excœcatus sustinuit patienter cœcitatem, vt patet *Tob. 2.* Secundo debent habere constantiam in aduersis. Ideo *Judith*, ponens se in periculis, constanter hostes deiecit. *Judith. 13.* Tertio debent habere beneuolentiam in prosperis. Ideo *Hester* sublimis, populo beneuola fuit, *Hest. 4. & infra.*

Scripturæ sacræ tertia pars est Sapientiæ monitionum, quæ diuiditur. Quia quædam est admonitio generalis, qua monentur vniuersi cuiuscunque conditionis existant, vt habetur *in libro Ecclesiast.* Alia est admonitio specialis, & hæc est aliquândo Præ-

do Præ
hoc
Et hoc
admo
dum
ma est
gens
Promo
osten
profic
clesia
Etus
Et hoc
quart
cantu
prædi
conci
Ecce
Et hi
eius a
rum
sanct
creab
Quin
ti fun
Aut
duoc
Prop
tur:
verb

do Prælatorum, qui debent seruare iustitiam: & hoc ostendit *Salomon*, dicens: *Diligite iustitiã, &c.* Et hoc totum continetur *in libro Sapientia*. Alia est admonitio subditorum, & hæc est triplex, secundum triplicem differentiam subditorum. Nã prima est incipientium. Et hoc ponit *Salomon*, dirigens sermones suos ad paruulos, vt patet *in libro Proverbiorum*. Secunda est proficientium, in qua ostenditur vanitas temporalium, quam dimittunt proficientes. Et hoc totum continetur. *in libro Ecclesiastic*. Tertia est perfectorum, in qua vir perfectus in contemplationibus eruditur multis modis. Et hoc *in libro Canticorum*. Scripturæ sacræ pars quarta, scilicet *Prophetia*, diuiditur: quia aut prædicantur opera Christi, quæ est prima prophetia, quæ prædicat eius incarnationem, dicens: *Ecce virgo concipiet*. Et hic *Esaias*. & eius passionem, dicens: *Ecce quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimas*. Et hic est *Hieremias*. Tertius Propheta prædicat eius ascensionem: *Aquila grandis alarum magnarum venit, &c.* Et hic est *Ezechiel*. Quartus, Spiritus sancti missionem, dicens: *Emitte Spiritum tuum, & creabuntur, &c.* Et hic est *Dauid* *in libro Psalmorum*. Quintus finalis iudicii retributionem, dicens: *Aperiti sunt caeli, & iudicati sunt mortui*. Hic est *Daniel*. Aut prædicantur opera filiorum Christi. Ideo opera duodecim tribuum filiorum prædicantur *in lib. 12. Prophetarum*. Scriptura S. Noui Testamenti diuiditur: quia in Euangeliis continetur opera Christi & verba. Quia primus describit eius humanitatem, dicens:

dicens: *Liber generationis Iesu Christi filii David filii Abraham. Abraham autem genuit Isaac, &c.* Hic est *Matthæus*. Secundus prædicat eius predicationem dicens: *Vox clamantis in deserto. Parate viam Domini.* Hic est *Marcus*. Tertius sacrificii passionem, dicens: *Fuit in diebus Herodis regis, &c.* Hic est *Lucas*: Quartus eius diuinitatem, dicens: *In principio erat Verbum: & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, &c.* Et hic est *Ioannes*. Opera vero Apostolorum recitantur in libro quem fecit *Lucas* post Christi passionem. Et hic est *Actus Apostolorum*. Verba Apostolorum continentur in *epistolis Pauli & in Canonicis*, ubi fideles omnimode instruantur. Futura pericula & annunciationes eorum in septem visionibus *Ioannis*. Et hæc est *Apocalypsis*. Et hæc est sufficientia totius Sacræ Scripturæ & omnium eius librorum. Nam cum Christus tentaretur à diabolo, tribus verbis Sacræ Scripturæ se defendit. *Matth. 4.*

CAPVT CXX.

De Sepultura.

Sepultura tempore mortis est eligenda voluntate, loco venerabili:

Exercenda pietate, opere laudabili:

Negligenda equitate, viro indomabili:

Exhibenda charitate parente laudabili.

Sepulturam debet homo eligere in loco sancto & honorabili, & diligenter ante mortem de ea cogi-

cogi
vt m
sepe
cum
insta
Gene
te off
quar
13. A
do d
net i
Nun
tum
& co
Dau
feric
habe
Tob
Tob.
nela
Post
defu
sepu
num
sepe
gnu
rebe
sepu
ben
Nan

cogitare. Ideo Abraham cum diligentia emit agrū, vt mulierem ibi sepeliret. *Genes. 23.* Noluit Iacob sepeliri cum malis, sed dixit ad Ioseph, vt eum cum patribus sepeliret. *Genes. 49.* Hoc ipsum petiit instante morte Ioseph à fratribus suis & filiis suis, *Genes. 5.* dicens: *Visitabit vos Deus virtutum, exportate ossa mea hinc vobiscum.* Hoc Moyses impleuit, quando exiens de Ægypto tulit ossa Ioseph. *Exod. 13.* Apparet Dominum de sepultura curasse quando dixit Iudæ: *Sine illam, vt in diem sepultura mee seruet illud. Ioan. 12.* Vnde Tobias senior dixit Deo: *Nunc & Domine fac, & praecepe in pace deponi spiritum meum. Tob. 3.* Sepelire mortuos opus pietatis & commendabile est, & opus misericordiae; ideo Dauid commendauit viros Iabes, qui fecerunt misericordiam cum Saul & filiis, sepeliendo eos, vt habetur *1. Regum 31. & 2. Regum 2.* Commendatur Tobias, quia libenter sepeliebat occisos in bello. *Tob. 1. & 2.* Erga sepulturam mortuorum impii Menelai, Iudæi multum liberales fuerunt. *2. Mach. 4.* Post prælium contra Gorgiam, pie venit Iudas, vt defunctorum corpora sepeliret. *2. Machab. 12.* Ioseph & Nicodemus qui sepelierunt Iesum in monumento exciso de petra. *Matth. 27.* Viri timorati sepelierunt Stephanum, & fecerunt planctum magnum super eum. *Actor. 8.* Sepultura indigni sunt rebelles & inobedientes fidei. Ideo vir Dei caruit sepultura, vt habetur *3. Regum 13.* Sepulturam debent filii cum sollicitudine parentibus exhibere. Nam inter monita quæ Tobias dedit filio suo, fuit hoc

hoc, ubi dixit: *Cum acceperit Deus animam meam, corpus meum sepeli.* Tob. 4. Ideo spirituales filij, scilicet discipuli Ioannis, sepelierunt corpus eius. *Matth. 14. & Marci 6.*

CAPVT CXXI.

De Silentio & eius operatione.

*Silere debent specialiter mulieres obloquentes, non
tam fugiendo:*

Intima non ostendentes, secreta tenendo

Et conuitia tenentes, his non respondendo

*Clericaliter viuentes, sacris assistendo, hominesq; sapi-
pientes in tempore tacendo.*

Silentium tenere debent mulieres, quia earum loquacitas periculosa est; ideo dedit Dominus præceptum Adæ & Euz, ut mulier minus loquendi materiam haberet, sed à viro discendi. His igitur prætermisissis, Eua garriendo & sæpissime serpenti respondendo, per nimiam loquacitatem paradysum perdit. *Genes. 3.* Vxor Iob stulte locuta est, quando Iob fuit à Deo percussus; ideo Iob reprehendit eam. *Iob 2.* Silere debent homines secreta sua & aliorum, nec ea reuelare, maxime mulieribus: quia nesciunt secreta tacere. Nam quia Samson reuelauit vxori secretum, ipsa in eius damnum manifestauit. *Indicum 14.* Item quia ipse indicauit suæ secretum fortitudinis, ipsa prodente, fortitudinem & vitam

& vitam amisit. *Iudicum 16.* Silere debet quilibet ad opprobria, tacendo nec ad dicta respondendo. Nam quia Cham opprobrium patris fratribus nunciauit, à patre maledictus fuit. *Genes. 9.* Ob hanc causam filebat Saul & dissimulabat se audire male loquentes Deo, eo vt non responderet eis. *1. Reg. 10. in fin.* Tobias auditis verbis iniuriosis ab vxore, non ei respondit, vt non litigaret. *Tob. 2.* Cum ancilla Saræ dixisset opprobrium, ipsa tacuit & cessit. *Tob. 3.* Mandauit Ezechias vt non responderet aliquis Rapsaci comminanti, & filuerunt omnes. *Esa. 36.* Falsis criminibus Susanna non respondit, sed flens in cœlum aspexit: & ideo liberata fuit. *Daniel. 13.* Maria peccatrix in domo Simonis tacuit. Ideo Dominus ipsam commendauit Simoni loquenti *Luc. 7.* Conquerenti forori nihil respondit Magdalena: ideo Christus eius aduocatus fuit, vt habetur *Luc. 10.* Discipulis in eam frementibus propter effusionem vnguenti, etiam siluit, & Christus eam defendit. *Marc. 14.* Mulier in adulterio deprehensa, accusantibus non respondit. Ideo Christus eam absoluit, vt habetur *Joan. 8.*

Silentium obseruare debent Religiosi & Clerici, & viri spirituales. Et maxime & præcipue in Ecclesia. Vnde postquam locutus est Dominus ad Moysen, impeditioris & tardioris linguæ fuit. *Exod. cap. 4.* Anna mater Samuelis in templo loquebatur. *1. Regum 1.* Iob sanctus reprehendit se de locutione, dicens: *Insipienter locutus sum, quod vixiam tacuissens*

tacuissem Job ultimo. Hieremias in utero sanctificatus, exculabat se, dicens: *Nescio loqui, quia puer ego sum.* *Ierem. 1.* Locuturus Paulus in synagoga, silentium indixit, ubi non est auditus, non debet ostēdi sermo. *Act. 13.* Silere debent sapientes vsque ad tempus congruum. Nam cum Abigail placauisset Dauid, non indicauit viro suo verbum, sed siluit vique mene, cum digessisset vinum. *1. Regum 25.* Diu tacuit Hester, non loquendo de populo suo, ne suspecta fieret regi, sed suo tempore est locuta. *Hest. 5. 6. & 7.* Beata virgo Maria, audita salutatione, prius tacuit & cogitauit, postea modeste respondit, *Luc. 1.*

CAPVT CXXII.

De Societate bonorum.

*Societas bona habet ab imminentibus iam liberatos
efficere:*

Conuenientibus locupletatos reficere:

Sanctè viuentibus associatos perficere.

SOCIETAS bonorum liberat homines à periculis. Nam si fuissent inuenti decem iusti in quinque ciuitatibus Sodomorū, pepercisset Deus vniuersis, & euasissent. *Genes. 18.* Homines de Lachis occisi fuerunt, quia non habebant societatem cum aliquo bono. *Iudic. 18.* Raphaelis societas quā habuit Tobias, ipsum de multis periculis liberauit. *Tob. 5. & infra.* Occasione Danielis boni & prudentis

dentis Nabuchodonosor artilis & sapientibus Babylonis, vt patet *Daniel. 2.* Propter societatem Pauli omnes de nauis in naufragio sunt saluati. *Act. 27.* Societas bona causa est abundantia. Nam ditatus est Laban propter societatem Iacob. *Genes. 30.* Benedixit Dominus domui Aegypti propter Ioseph, & multiplicauit substantiam. *Genes. 39.* Propter Iosaphat bonum impetrauit Heliseus aquam exercitui *4. Reg. 3.* In huius figura super discipulos congregatos Spiritus sanctus abundanter descendit. *Act. 2.* Societas bonorum bonos facit homines. Nam Saul cum Prophetis prophetare coepit. *1. Reg. 10.* Ideo homines Deum timentes volebat secum habere Tobias, vt patet *Tobia 2.* Illi septem fratres cum bona matre iuncti, inuicem se hortabantur ad bonum, *2. Mach. 7. c.* Quamdiu fuit Petrus cum discipulis, bonus erat, sed cum fuit Iudaeis associatus, Christum negauit. *Mat. 26.* Caecus illuminatus à Christo, è synagoga eiectus fuit inter fideles à Christo receptus. *Ioan. 10.* Paulus post suam conuersionem tentabat se iungere Apostolis vt fieret melior. *Act. 9.*

CAPVT CXXIII.

De malorum Societate.

Societas malorum est effectus tentationum humanarum.

Distrahitur consolationum diuinarum.

Z

Illarina

Illatina turbationum mundanarum.

Causatina perturbationum illatarum.

Inductina detestationum & culparum.

Destructina faderationum perfectarum.

SOcietas malorum vitanda est: ne homo cum
 Seis malus efficiatur. Ideo salubriter exiuit A-
 braham de Chaldea, vbi erāt homines idololatræ
Gen. 12. Non solum corpore, sed mente debet quis
 vitare malam societatem. Ideo dixit Dominus A-
 braam cum iam exisset corpore: *Egrede de terra*
tua. & nota ibidem promissiones, *Gen. 12.* Noluit
 Iacob ambulare cum fratre malo, licet esset placatus &
 signa dilectionis ostenderet. *Gen. 33.* Hostes
 filiorum Israel voluerunt cum eis ædificare: sed ipsi
 bono vsi consilio, noluerunt. *1. Esdr. 3.* Cum
 irent omnes ad simulacra Tobias fugiebat solus in
 Hierusalem vitans eorum consortia *Tob. 1.* Societas
 mala causa est perdendi consolationes diuinas.
 Nam donec Abraam fuit inter Chaldæos, non legitur
 illas consolationes habuisse; sed illis relictis habuit
 plures. *Genes. 12. 15. 17. c.* Fugientem Iacob malum
 fratrem Dominus multipliciter confortauit. *Gen. 28.*
 Societas malorum ducit homines ad multa pericula.
 Nam propter societatem & habitationem quam Loth
 habuit cum illis de Sodomæ debellatus est, & captus,
 & plura sustinuit. *Genesis 14.* Ideo præcepit Moyses
 populo recedere de tabernaculis impiorum, ne cum eis
 perirent. *Numer. 16.* Occasione Achior qui tulit de anathe-
 mate

mate, fuit' populus in prælio superatus. *Iosue* 7.
 Propter quosdam qui comiserunt facinus, fuerunt
 quasi omnes filij Benjamin destructi. *Iud.* 20. Pro-
 pter quosdam malos de domo Saul, facta est fa-
 mes in terra donec occisi sunt. 2. *Reg.* 21. Iosaphat
 fuit fere occisus, vadens cum filio Achab ad præ-
 lium. 4. *Reg.* 3. Homo Dei dixit ad Amasum, quod
 debellaretur si iret cum Israel, qui tunc erat ma-
 lus. 2. *Paralip.* 20. Quoniam Judas Machabæus
 fuit sociatus Romanis, tunc, & non prius debella-
 tus fuit. 1. *Machabæo.* 19. Societas malorum causa
 est multarum iniuriarum. Nam Loth multas ini-
 urias & iacturas iustinuit à Sodomis, cum quibus
 habitabat, vt patet *Genes.* 49. Quidam mali sic con-
 citauerunt bonos, vt Paulum facerent sine causa
 lapidari. *Actuum* 14. Demetrius argentarius in E-
 pheso omnes homines bonos & deuotos malitio-
 se turbauit. *Actuum* 19. Societas mala causa est
 peccatorum multorum, nam amicitia quam ha-
 buit Amnō cum *Ioab*, dedit ei viam, vt opprimeret
 Thamar sororem suam. *Nota historiam* 2. *Regum.* 13.
 Multi prius nescientes rebellionem, postquam
 adhæserunt Absalon, regi suo rebellauerunt. 2. *Reg.*
 15. Ozias fecit malum coram Domino, quia erat
 gener & socius domus Achab pessimi. 2. *Paralip.*
 26. Amicitia duorum malorum senum fuit causa
 falsi impositi criminis Susânæ. *Dan.* 13. Petrus quā-
 do fuit cum ministris Iudæorum, Christū negauit:
 sed quando fuit cum discipulis est confessus. *Mat.*
 26. Helymas magus quærebat auertere procon-

Iulem à fide: ideo ei associabat. *Act. 13.* Societas malorum facit eos concordes in malo, vt noceant bonis. nam Balaach & Balaam concordauerunt se ad maledicendum populo Dei; vt habetur *Nu. 22.* Adomiboseth & quatuor reges concordēs fuerunt contra Sabaonitas qui fecerunt pacem cum Josue. *Iosue 10. c.* Iabin rex & alij reges contra Josue & filios Israel pugnauerunt, qui omnes ab eis percussi sunt, & numeratur triginta & vnus, qui perierunt *Iosue 12. c.* Madian & Amalech & cæteri orientales contra populum Domini. *Iudic. 9.* In passione Domini maledicti homines, scilicet Herodes & Pilatus facti sunt amici, Vt optime patet *Luce 23. capite.*

CAPVT CXXIV.

De Spe & Longanimitate.

*Sperare debent homines petitorum promissiones
quamuis differantur.*

Aduersorum consolationes quando tribulantur.

Triumphorum coronationes. quando præliantur.

Sperare debet homo bonum repromissum, licet differatur. Nam multis annis expectauit Abraham filium, quia centenarius erat quando natus est ei Isaac. *Gene. 21.* Ad promissionem factam Abrahæ vsque ad ingressum seminis sui in terram promissionis fluxerunt anni, 460. *Gen. 15.* Erat Simeon in Hierusalem, expectans consolationem
Israël,

Israel, id est, aduentum Christi. *Luc. 2.* Ascensurus Christus in cœlum præcepit Apostolis ne discederent, sed expectarent promissum patris. *Act. 1.* Sperare debent homines tribulati, recipere consolationem. Nam promisit Deus Israel flagellari longo tempore in Ægypto & in deserto, antequam veniret ad terram promissionis, quæ erat patribus repromissa, vt patet *Exod. per totum. & Num. per totum* Afflictus corpore, spoliatus rebus, orbatus filiis sic dicebat Iob: *Si occiderit me, in ipso sperabo. Iob. 13. c.* Parentibus Tobia irridentibus, eum & dicentibus: *Vbi est spes tua?* respondit *Filii sanctorum sumus, & vitam illam expectamus quam daturus est dominus his qui fidem non mutauerunt. Tobia 2.* Cum Susanna esset morti condemnata, erat cor eius in domino fiduciam habens. *Dan. 13.* Vnus illorum septem fratrum cruciatus à tyranno ait: De cœlo membra ista possideo, scilicet propter legem Dei ipsa despicio, quia ipsa me recepturum spero 2. *Machab. 7.* Sperare debet homo victoriã cum est in bello. nã filij Israel contra tribum Benjamin præliantes debellati sunt, sed tandem sperantes in Domino victoriam habuerunt. *Iudicum 20.* Dixit Dauid Philistæo *tu venis ad me cum gladio & hasta: ego autem venio ad te, in nomine Domini.* sperabat enim firmiter per Deum victoriam obtinere, & sic factum est vt haberetur *1. Reg. 17. vnde psal. Melius est sperare in Domino, quam sperare in principibus.*

CAPVT CXXV.

De stragibus hominum diuersis.

*Strages factæ sunt multe.**De delinquentibus, pro maleficiis, vt puniantur.**De non credentibus veris iudiciis, vt confundantur.**De innocentibus, dei iudiciis quæ ignorantur.*

STrages hominum concedit Deus fieri propter peccatum; nam terribilis strages hominum & animalium facta est tempore diluuij, quoniã solum octo animæ remanserunt rationales, vt patet *Gen. 7.* Quia homines perierunt diuersis plagis in Ægypto & in mari rubro, *quare supra, de 100.* millibus hominũ bellatorũ viginti annis & supra numeratis. *Num. 2.* Non intrauerunt terram promissionis, nisi duo, scilicet Caleph & Iosue; sed alij omnes perierunt in deserto, propter peccata eorum, *Num. 14.* Occasione vxoris Leuitæ 15. millia hominum, præter mulieres & paruulos sunt occisi *Iudicum 20.* Propter superbiam numerationis populi Dauid, ceciderunt 72. millia hominum 2. *Regum. 18. id est, ultimo.* Strages magna facta est in infidelibus à fidelibus, adiuuante Deo. nam magnam cædem fecerunt filij Israel de Madianitis, quod patet in præda quam fecerunt, quæ fuit 32. millia virginum; omnes autem mulieres corruptæ, & viri fuerunt occisi. *Num. 31.* Tempore Iosue fuerunt occisi infiniti homines infideles tam

in ciuitatibus quā in castris. *Iosue per totum.* Tempo-
 ribus Delboræ Gedeonis & Iephre multi fuerunt
 occisi vt, patet *Iudicum 4. 7. 11.* Interfecto Goliath
 multi Philistæi fuerunt occisi. *1. Reg. 17.* Aduersus
 Gorgiam, sex millia hominum peremerunt viginti
 millia. per auxilium eis datum à Deo *2. Machab. 8.*
 Propter prælia quæ commisit Iudas Machabeus
 contra Apollonium & Seron principem exerci-
 tus eius multi perierunt, de quibus habetur *1. Ma-
 chabao. 3.* Legitur duodecim habuisse victoria.
 Iudas *ab 8. cap. Machabao. 2. vsque ad finem, in quibus
 multa millia hominū perierunt.* In primis ceciderunt
 de his qui erant cum Licanore nouem millia. *2.
 Machab. 8.* Postea de his qui erant cum Timo-
 theo & Bacchide duodecim millia. Consequen-
 ter qui cur Timotheo, *21.* millia. Deinde
 de Iudæis viginti quinque millia. Item Lysia,
 duodecim millia, postea in quodam præsidio Ti-
 mothei decem millia. Item cum Antiocho tredec-
 im millia. Item in Carnon fortissima ciuitate
 duodecim, Item in Ephon viginti quinque millia.
 Item cum Nicanore viginti quinque millia. I-
 tem in castris Antiochi imperatoris quatuor mil-
 lia. Numerus occisorum, *221.* millia. Strages homi-
 num aliquando facta est iusto Dei iudicio, & oc-
 culto aliquando, de bonis. Nam magnæ strages
 fuerunt quando illi quatuor reges Sodomitas de-
 bellauerunt, & Loth ceperunt, licet eo-
 rum numerus non ponatur. *Genesis decimo
 quarto.* In diebus Hely quando fuit capta arca,

312 DE STRAGIBVS HOMINVM

cecidērunt de Israel triginta millia pugnatorum. 1. Reg 4. Aſa rex Iuda habuit in exercitu ſuo 580. millia pugnatorum, Æthiopes verò decies centena millia: & venerunt Æthiopes ad interitum, 2. Paralipo 14. capit. Phacee filius Romeliæ occidit vna die de Iuda 120. millia bellatorum. 2. Paralip. 28. capit. Tempore ſuperbi Amon ceciderunt in regno Aſſueri 70. millia de hoſtibus Iudæorum *Heſter* 9. Quando Antióchus cepit Hieruſalem, in triduo fuerunt interfecti octoginta, millia, & quadraginta millia vincti, & venditi. 2. *Machabeorum* 5. Occiſus eſt Judas cum multis & reliqui fugierunt. 1. *Machabeorum* 9.

C A P V T C X X V I.

De ſuperbia & iactantia.

Superbi & vane glorioſi ſunt.

Suis maioribus inobedientes:

A ſuperioribus cito deſcendentes:

Summis in honoribus gloriam quarentes:

Multis facinoribus cauſam inducentes:

Dedignantis animi moribus reſiſtentes.

Superbi ſunt inobedientes Deo & ſuis maioribus. Nam Eua, propter excellentiam quã appetiuit, cum auდიſſet: *Eritis ſicut dii*, de ligno vetito comedit, & ideo inobediens fuit. *Gen. 3.* Agar videns ſe concepiſſe ſpreuit dominam ſuam &c. *Gen. 16.* Pharao
super-

superbus nolens Deo obedire dixit : *Nescio dominum, & Israel non dimittam.* Exod. 5. Rebellio & inobedientia Chore & complicum eius ex superbia magna processit. *Num* 16. Superbia & humiliatio ducunt hominem ad locum sibi deputatum. Nam qui se humiliat exaltabitur. *Mat.* 23. *Luc.* 18. *& eiusdem* 14. Ideo volentes superædificare turrim, habuerunt diuisionem linguarum. *Gen.* 11. Grauiter fuit punitum peccatum elationis Dauid, quando populum numerauit. *2. Regum* 24. Amon qui volebat ab omnibus honorari, fuit in patibulo suspensus. *Hester.* 7. c. Nabuchodonosor per superbiam depositus est de solio, & gloria ipsius ablata est. *Dan.* 4. cap. Balthasar per superbiam interfectus est, & Darius successit ei. *Dan.* 5. Nycanor ita erat superbus quod vendebat Iudæos antequam eos in cæpo vinceret : & tamē fuit debellatus. *1. Mach.* 7. *& 2. Mach.* 15. Fugatus turpiter Antiochus, de perfidia superbe locutus est : sed Deus percussit eū insanabili plaga. *2 Machab.* 19 Herodes superbe indutus, cum populus ei acclamaret laudes diuinas, ab Angelo est percussus. *Act.* 12. Superbi desiderant gloriam & honores. Nam Saul petijt coram Samuele, populis, & senioribus honorari. *1. Reg.* 15. Positi ad custodiam turris dixerunt : *faciemus nobis grande, &c.* *1. Mach.* 5. Cōtra glorientes de primogenitura valet, quod Cain natus est ante Abel. *Gen.* 4. Esau ante Iacob *Gen.* 27. Manasses filius Ioseph antequam Esraim, qui tamen habuit benedictionem dextræ. *Gen.* 48. Dauid fuit minimus inter fra-

tres. 1. *Reg.* 16. Adonias natus est ante Salomonem; & tamen Salomon regnavit. 2. *Reg.* 3. Superbia est causa multorum peccatorum. Nam voluntas dominandi quam habuit Ieroboam timens, ne populus rediret ad Dominum, fecit eum idololatrare, 3. *Reg.* 12. post victoriam habitam de Arphaxat, Nabuchodonosoris cor eleuatum est, & multas gentes & regna destruxit, *Iudith.* 1. Antiochus superbus intrauit in Sancta Sanctorum cum superbia, & accepit altare aureum, vt habetur 1. *Mach.* 1. Alcimus superbe & falso accusauit Iudam & populum Iudæorum, 1. *Mach.* 7. Discipuli cum gloriarentur, dicentes: *Etiã demonia subiiciuntur nobis.* Christus respondit: *Videbam Sathanam quasi fulgur de cœlo cadentem,* scilicet, vt vos ad peccata traheret, vt clare habetur *Luc.* 10. Superbi sunt dedignantis naturæ. Nam Abimelech percussus à muliere, vocauit armigerum, dicens: Percute me, ne dicatur quod à scæmina sum occisus. *Iudic.* 9. Nicænor Iudæis dicentibus: *Est Deus in cœlo qui iussit agi diem septimum,* indignatus respondit: *Et ego potens in terra qui impero,* id est, iubeo negotia regis impleri, 2. *Machab.* 15.

CAPVT CXXVII.

De Suspicionē & falsa Crudelitate.

Suspiciosi sunt vxorum zelatores, mala cogitantes.

Fal-

Falforum creditores, atq; approbantes:

Bonorum peruersores, prave comitantes.

Suspiciosi zelotypi de suis vxoribus. Nam cogitauit Abraham quod non erat timor in Gerara & quod occideretur ob vxorem suam. *Genes. 20.* Postquam turbatus est Assuerus contra Amon, & ille iaceret super lectum Hester, rogans eum pro salute sua, dixit Rex quod reginam volebat opprimere. *Hester. 7.* Suspiciosi vt plurimum sunt falsa credentes. Nam suspicatus Laban, quod Iacob furatus esset deos suos, scrutatus est supellectilem eius; & tamen erat rectum. *Genes. 31.* Iacob videns tunicam tinctâ sanguine, credidit Ioseph esse mortuum. *Genes. 37.* Fratres Ioseph ducti ad comedendum, crediderunt, quod vellet eos subiugare seruituti. *Genes. 43.* Cum iuisset Samson in domum patris sui, parentes illius crediderunt quod odio repudiasset eam, & tradiderunt eam alteri. *Iudic. 14.* Videntes discipuli ambulantem Dominum supra mare, putauerunt eum esse phantasma: *Matth. 14.* Discipuli timebant Saulo adhærere, suspicantes eum non esse conuersum. *Actor. 9.* Suspiciosi omnia bona conuertunt in malum. Nam Heli videns Annam verbum non efferentem, æstimauit eam ebriam esse. *1. Reg. 1.* Misit Dauid nuncios ad consolandum regem Amon, super mortem patris: Principes autem suspicati sunt quod causa explorandi venisset. *2. Regum 10.* Cum Ieremias iret ad Benjamin, custos portæ Ierias ei imposuit, quod ad Chaldæos iret, vt habetur *Hierem. cap. 37.*

Pha.

Fal.

35 DE TENTAT. ET PROBAT.

Pharisæus qui Christum inuitauerat, videns mulierem flentem, ex suspitione murmurauit. *Luc. 7.* Alius Pharisæus videns publicanum orantem suspicatus est & credidit de eo malum. *Lu. 18.* De Apostolis varijs linguis loquentibus dicebant Iudæi quod essent ebrij musto potato *Act. 2.* Barbari videntes viperam pendentem ad manum Pauli sine læsione, crediderunt eum esse homicidam & magum. *Act. 28.*

C A P V T C X X V I I I .

De Tentatione & Probatione hominum.

Tentat Deus homines.

Si in voluntate sint obsequentes, ei credendo.

In prosperitatibus se corrigentes, bene viuendo.

In aduersitatibus sint patientes, non conquerendo.

TENTAT Deus aliquando hominem, vt probet illum an sit ipsi obediens vel ipsi credat. Sic tentauit Abraham & dixit ei: *Tolle filium tuum quem diligis, & offer illum.* *Gen. 22.* Dixit Dominus ad Philippum: *Vnde ememus panes vt manducent hi?* hoc autem dicebat tentans eum, ipse vero sciebat quid esset facturus *Joh. 6.* Tentat Deus homines in prosperitatibus temporalibus & spiritualibus, vt bonum faciant. Sic tentauit populum in deserto dicens. *Ego pluam vobis panem de celo.* colliget quisque

que quantum sufficere possit : &c. *Exod. 16.*
 Loquente Moyse populo , cunctus populus au-
 diebat voces, videbat lampades ardentes & montē
 fumigantem tūc dixit Moyse: *vt probaret nos venit*
Deus, ne peccaretis. Exod. 20. Tentat Deus homines
 seu probat tribulationibus , vtrum patientiam &
 virtutem habeant. Ideo non deleuit penitus ho-
 mines de terra promissionis, vt probaret per ipsos
 Israel an seruarent eius mandata. *Judicium 2.* Dere-
 liquit Deus Ezechiam vt tentaret, & non fierent
 omnia quæ erant in corde eius quando venerunt
 nuncij regis Babylonis ad eum 4. *Reg. 20.* Postquā
 Tobias fuit cæcatus sustinuit tentationem. Ideo
 permisit Deus euenire illi vt posteris exemplum
 eius patientiæ daretur, *Tobie 2.* Iudith dixit tem-
 pore obsidionis: *Memores esse debetis, quomodo tēta-*
ti sunt patres, vt probarentur si vere colerent Deum. Iud.
 8. Iob propter multas tribulationes dicebat : *Pro-*
bauit me Dominus quasi aurum quod per ignem transit
Iob. 23. capit. Tentauit Deus Petrum ambulantem
 supra mare , per ventum validum scilicet tribula-
 tionem. *Matt. 14.*

CAPVT. CXXIX.

De Tentatione à Deo.

Tentare non debet homo Deum.

Se exponendo ad magna pericula tam desperatis.

Semper perdendo temporis curricula cum obstinatis.

TEntare non debet homo Deum exponendo
 se peri-

se periculis cum desperatione, dicens: Si Deus nõ
 permiserit non nocebunt mihi. Ideo Abraham in-
 grediens Egyptum prudenter tacuit Saram esse
 suam vxorem, ne se & illam in discrimen poneret.
Genes. 12. Simile fecit idem Abraham, vt habetur
Genes. 20. Et Isaac fecit, illud idem, *Genes. 26.* Nisi e-
 nim sic fecissent, Deum quodammodo tentassent,
 vt dicit sanctus Augustinus *super Genesim*: Quia se-
 mel superares filii Israel iterum se periculis ex-
 posuerunt, tentantes Deum, & ducentes arcam
 Domini, fuit arca capta, & ipsi debellati, vt patet *1.*
Regum 4. Sciebat Dauid se regnaturum post Sau-
 lem, quia vnctus erat à Samuele: non tamen com-
 mittebat se discrimini, sed custodiebat se vt debe-
 bat. *1. Regum 26.* Cum piscis inuassisset Tobiam,
 non expectauit vt angelus eum eriperet, sed ipse
 met se iuuat, & branchiam apprehendens, tenuit
 piscem, cum tamen angelus eum cito liberare po-
 tuisset, vt habetur *Tob. 6.* Saluator tentatus vt se de
 pinnaculo præcipitaret, respõdit diabolo: *Non ten-
 tabis Dominum Deum tuum, &c.* Scriptum est enim:
*Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in om-
 nibus viis tuis.* potuisset enim aliter descendere, &
 non exponere se periculo, vt habetur *Matth. 4.*
Luc. 4. Paulus cum posset expectare & miraculo-
 se euadere, voluit tamen per sportam submitti de
 muro. *Actor. 9.* Item cum tribunus vellet eum fa-
 cere torqueri, dixit se esse ciuem Romanum. *Actor.*
22. Item cum haberet iniquum iudicem Cæsarem
 appellauit, vt habetur *Actor. 25.* Tentat Deus ob-

stinatos & peccatores, tempus eorum perdentes, sicut populus Israel multotiens tentauit Deum in deserto, *Numer. 8.* Oziam qui statuit populo terminum, reprehendit Iudith, dicens: *Qui estis vos, qui tentatis Deum, Iudith 8.* Iudæis quærentibus, si liceret censum dare Cæsari, vt Iesum caperent in sermone, reprehendit eos Iesus, dicens: *Quid me tentatis hypocrita? Ostendite mihi nūmisma census.* cognouerat enim eorum nequitiam, vt patet *Matth. cap. 22.* Cum eiecisset Iesus dæmonium, & locutus est mutus, quidam tentantes eum, quærebant signum de cœlo. *Matth. 16.* Petrus increpans dure dixit Saphyræ vxori Ananiæ: *Quid conuenit vos tentare Spiritum sanctum, vt patet Act. 5.*

CAPVT CXXX.

De Tentatione diaboli.

Tentationi diaboli

Non est credendum: quia sagaciter cum fraudulentia habet offerre,

Non est credendum: quia mendaciter verba latentia habet proferre

Non est obsequendum: quia tenaciter cum violentia habet inferre,

Sed resistendum pertinaciter, cum prudentia illa perferre.

TENTAT diabolus sagaciter & cum fraudulentia, nam in serpente callide humanum genus

genus tentans, incepit à parte debiliori, scilicet à muliere. *Gen. 3.* Item explorando à longe incepit, & non ex abrupto comedere pomum suavit, *Gen. 3.* Item non tentauit mulierem de peccatis ad quæ nullam haberet inclinationem, sed de esu pomi suavit, vt de curiositate sciendi bonum & malum, & de dignitate maiori. Vt patet *Gen. 3.* Sagaciter contorrexerit Sathan contra Israel, cum incitauit Dauid vt faceret populum, numerari *1. Paral. 21. & 2. Regum vlt.* Sagaciter procurauit Diabolus mortem Christi cum misit in cor Iudæ, vt traderet eum. *Iob. 13.* Tentat etiam Diabolus mentiendo, & vnum pro alio ostendendo, nam negauit pœnam transgressionis, dicens: *Nequaquã moriemini & promisit bona ex transgressionem, & subiunxit: sed eritis sicut dei, Gen. 3.* Saluatori etiam ostendit regna mundi dicens omnia mentiendo: *Hæc omnia dabo tibi si cadens adoraueris me Mat. 4. Luc. 4.* Ob hanc causã dixit Petrus Ananiæ: Cur tentauit vos Sathanas mentiri Spiritui sancto *Act. 5.* Tentat etiam Diabolus tentationes inferendo, sicut petijt tentari *Iob. in rebus, filijs, & persona Iob 1. 2. 3.* instante passione dixit Iesus Petro: *Sathanas expetuit vt vos cribraret sicut triticum Luc. 22.* Tentationes volentes vitare, sapientia vti debent in resistendo: & non debent alicui reuelare homini, quem credant de eodem vel simili vel maiori esse tentatum, sed alicui discreto vel sancto viro, qui confortet eos in bono. Nam illi duo senes tentationem sibi inuicem reuelantes, ad peius prouocati sunt

Christus in sua tentatione quando fuit tentatus à tribus, scilicet Gula, Superbia, & Auaritia, ad quæ possunt omnes aliæ tentationes reduci, ipse ostendit non per potentiam, sed sapientiam, & Scripturæ verba, vicit, & vincere nos docuit. *Matth. 4.*

CAPVT CXXXI.

De Timore Domini.

Timere debet homo Deum:

Vt possit subsistere in perfectione, ne decipiatur.

Vt possit desistere ab offensione, ne illaqueatur,

Vt possit persistere in perfectione, ut lex impleatur,

Vt possit resistere, ne punitione graui puniatur.

Timere debet homo semper Deum, quia vsque ad beatitudinem confirmatus non potest esse homo securus: nam angeli in cælo & primi parentes in terrestri paradiso peccauerunt, vt patet *Genes. 3. & Esa. 4.* Loth qui inter pessimos peccatores fuit bonus, tamen postquam exiuit, inebriatus cū filiabus peccauit. *Genes. 19.* Timor Domini facit hominem à peccato desistere, & peccata cauere. Ideo credidit Abraham, quod Abimelech faceret eum occidi propter Saram, dicens: *Cogitavi quod non esset timor Dei in loco isto. Genes. 20.* Obstetrices Deum timuerunt, idcirco non necauerunt filios Hebræorum, *Exod. 1.* Iunior Tobias qui exercebat nuprias cum timore Dei, non intrauit ad vxorem vsque ad diem tertium. *Tob. 8.* Eleazarus noluit ve-

tita manducare, led tormentatus ait: *Domine propter
 timorem tuum libenter hac patior.* 2. *Machab. 6.*
 Timor Domini causa est quod homo bene opere-
 tur, & diligit Deum; ideo voluit Dominus filijs Is-
 tael timorem incutere & legem cum tonitruis &
 igne dare. *Exod. 20.* Abdias dispensator domus A-
 chab, quia timebat Dominum, abscondit Prophe-
 tas, & pavit eos, cum Jezabel volebat eos occide-
 re. *3. Reg. 18.* Iosaphat docuit iudices, vt timor Do-
 mini esset inter eos, si bene vellent regere popu-
 lum, dicens: Consule obsecro in presentiarum
 sermonem Domini, 2. *Par. 18.* & *3. Reg. 13.* Plus timens
 Tobias Dominum quam Regem, rapiebat
 corpora occisorum, & sepeliebat eos, vt patet *Tob.*
2. Iudith vidua, quia timebat Dominum, sic opera-
 batur vt nullus loqueretur de ea malum verbum,
Iudith. per tot. Item aliqua de quibus commenda-
 tur *Iob.* quod esset bonus, iustus & timens Deum.
Iob. 1. Viri timorati se elierunt Stephanum, quod
 est opus misericordiae, *Act. 8.* De conversione Cor-
 nelij dixit Petrus: *In omni gente, qui timeant Deum
 operantur iustitiam.* *Act. 10.* Timorem Domini non
 habentes grauitur puniuntur. Nam omnes quos
 misit rex Babylonis ad inhabitandam Samariam,
 non timuerunt Deum: & misit Deus leones qui
 interficerent eos, *4. Reg. 17.* Ionas qui Deum non
 timuit, tempestatem meruit: quod nauæ videntes
 timuerunt Deum, *Ion. 1.* Ob hanc causam dixit Do-
 minus: *Timeate eum qui potest corpus & animam per-
 dere in gehennam, &c.* *Matth. 10.* Si tam grauitur
 puni-

punitus est seruus, qui non timens Deum non multiplicauit talentum; quid fiet de illis qui omnia bona sua viuendo luxuriose dissipant, vt patet *Matth. 25*, Valde grauiter puniuntur illi qui opera iniquitatis perpetrarunt, Deum non timentes; quomodo ergo punientur qui opera pietatis & misericordiæ non exercent, *Matth. cap. 25*.

CAPVT CXXXII.

Timor malorum de bonis,

Timent mali bonos,

Scientes adesse pugnatoris presentiam,

Videntes inesse punitionis sententiam.

Timent mali bonos, quia sciunt Deum esse cum eis, & pro eis pugnare; ideo dixit Abimelech ad Abraham: *Dominus tecum est in cunctis, que agis, iura ne noceas mihi. Gen. 21.* Egyptii insequentes filios Israel, dixerunt: Fugiamus Israel quia Dominus pro eis pugnat contra nos. *Exod. 14.* Vidēs Saul quod Dominus esset cum Dauid, cœpit timere eum. *1. Reg. 18.* Herodes timebat eum, sc. Joannem, sciens eum esse iustum & sanctum, & amicum Dei. *Matth. 14. Marc. 6.* Timent mali bonos, propter vindictas & ultiones quas vident fieri ipsis, vel à Deo pro eis. Nam princeps quadragenarius, qui tertio venit ad Eliam, reuerenter locutus est ei: quod quia non fecerunt alij duo, fuerunt ab igne consumpti, vt habetur *4. Reg. 1.* Cum cõpletus esset murus in Hierusalem, timuerunt omnes gentes per circuitum, *Neem. 6.* Cecidit timor Iudæ & fratrum eius propter

eorum victorias super omnes gentes, & peruenit ad regem, *1. Mach. 3.* Audierunt aduersarii quę operatus est Ionathas in bello, & timuerunt, vt patet *1. Reg. 4.* Postquam Lysias fuit debellatus à Juda, voluit cum eo pacem facere, promittens omnia se facturum, vt patet *2. Mach. 11.* Post mortem terribilem Ananię & Saphirę, erant discipuli in porticu Salomonis, cęterorum autem nemo audebat coniungere se illis, sed honorabat eos populus. *Actor. 5.* Facto terręmotu Paulo & Sila existentibus in carcere, custos carceris tremefactus cecidit. *Actor. 16.*

CAPVT CXXIII.

De Tyrannorum nequitia.

*Tyrannorum nequitia apparet,
Cum nituntur extirpare excellentes, eos deprimēdo,
Mentiuntur se amare subiacentes, multa promittendo,
Moluntur lacerare impotentes, eos occidendo,
Persequuntur eos dare corrigentes, pœnas inferēdo,
Amplectuntur valde chare delinquentes, in istos affligendo,
Ilabuntur tormentari innocentes, malis complacendo.*

TYrannorum nequitia est: quia nituntur omnes quos regnare & prosperare timent, opprimere. Ideo Pharaos varias vias inuenit vt posset extir-

extinguere filios Israel, homines affligendo laboribus, & filios eorum submergēdo, vt patet *Exod.* 1. Abimelech filios Gedeonis, vt solus dominaretur, occidit septuaginta fratres suos, *Judith. 9.* Post multa beneficia à Dauid percepta Saul quærebat eum ad mortem, & occasione ipsius, occidit 85. Sacerdotes, 1. *Reg. 22.* Tyranni delectantur in crudelitate. Nam septem reges amputatis manuum & pedum summitatibus, faciebat Adoniboseth colligere sub mensa reliquias. *Judic. 1.* Manasses Rex Iuda effudit sanguinem innocentum, & impleuit Hierusalem cruore occisorum innocentum. 4. *Reg. 21.* Quamuis habitatores vrbium exirent honorare Holofernem, ferocitatem tamen eius non mutauerunt. *Judic. 3.* Amon magis crudeliter procurabat omnes Iudæos occidere, quam soli Mardocheo parere. *Hest. 3.* Nabuchodonosor fecit crudeliter socios Danielis mitti in fornacem. *Dan. 3.* Effusiones languinis & multa alia & crudelia leguntur de Antiocho, 1. *Mach. 1.* Comprehēsos Antiochum & Lysiam Demetrius noluit videre, sed iussit occidi. 1. *Mach. 6.* Nimiā crudelitatem fecerunt tyranni missi ab Antiocho in Eleazarum & septem fratres. 2. *Mach. 6.* & 7. Tyranni proditores sunt, & quæ promittunt non seruant: Nam Pharaon multa nequiter Moyse promisit, quæ postea non seruauit, sed in contrarium vertit. *Exod. 6.* 7. 8. Nequiter ex proditione Tryphon occidit Jonathan cum duobus filiis 1. *Mach. 13.* Herodes simulabat se velle adorare Christum, sed eū volebat

occidere, & occasione ipsius occidit omnes pue-
ros qui erant in Bethlehem & in omnibus finibus
eius, vt clare patet *Matth. 2.* Tyrannorum iniqui-
tas est exercere sauitiam in reprehēdentes & cor-
rigentes eorum vitia. Nam pręcepit Ieroboam cō-
prehendi virum, qui arguebat eum *3. Reg. 13.* Occi-
dit Baasa Rex Iſrael Iehu prophetam arguentem
eum, sicut factum erat ei verbum à Domino, vt
optime patet *3. Regum 16.* Salmanasar percussus
plaga propter superbiam suam & blasphemiam, i-
ratus multos occidit, vt optime habetur *Tob. 1.* Ty-
ranni bonos opprimunt, & malos absoluunt. Nā
Iezabel fecit Heliam quęri ad mortem, & Pro-
phetas Baal fecit saluare, quos tamen Helias oc-
cidit, *3. Reg. 19.* Naboth bonus mortuus fuit, pro-
curante Iezabel, sed non falsi testes, qui fuerunt
contra eum, *3. Regum 21.* Antiochus Menelaum
sacrilegii accusatum abscondit & accusatores oc-
cidit *2. Mach. 4.* Tyranni ad petitionem Principū
innocentes occidunt & opprimunt, sicut pręcepit
Sedechias Hieremiam incarcerari. *Hierem. 38.*
Andronicus rogatus & apprecjatus à Menelao,
occidit Oniam summum Sacerdotem, vt patet *2.*
Mach. 4. Herodes Ioannem iustum ad petitionem
salsatricis in carcere decollari pręcepit, quod &
factum est. *Matth. 14. Marc. 6.* Pilatus in Christo
causam non inueniens mortis, ad petitionem Sa-
cerdotum illum flagellauit & occidit, *Matth. 27.*
occidit Herodes Iacobum & videns quod place-
ret Iudæis, incarcerauit Petrum, *Actor. 12.* Ad pe-
titionem

titionem quæstuariorum magistratus fecerunt Paulum & Silam flagellari, *Act. 16.*

CAPVT CXXXIV.

De Tribulationibus & earum effectibus.

Tribulationum effectus sunt,

Patientes confortare, adducendo consolationes,

Delinquentes demonstrare, ostendēdo deuiationem,

Pœnitentes animare, inducendo contritionem

Sustinentes exorare, remouendo indignationem

Promerentes coronare, conferendo præmiationem.

TRibulationem libenter & patienter portātes sequitur consolatio & prosperitas. Nā Ioseph plus creuit & prosperatus est in exilio, quam si fuisset inter fratres suos in domo. *Gen. 41.* Quanto magis Pharaō filios Israel affligebat, tanto plus multiplicabantur & crescebant. *Exod. 1.* Heliā persecutum à Iezabel angelus confortauit, & panem & aquam ei attulit, *3. Reg. 19.* Excæcatum & derisum Tobiam Dominus multipliciter consolatus est. *Iob. 2. & 10.* Iob sustinuit tribulationes in rebus, in filiis, & in proprio suo corpore. Nam rebus fuit spoliatus, filiis fuit orbat, in persona vel in corpore fuit à diabolo flagellatus, in anima, verbis vxoris & amicorum iniuriatus; & quia hæc omnia paciēter portauit multas inde consolationes diuinas & temporales recepit, vt patet *Iob. per tot.* Ezechiel in medio captiuorum vidit mirabiles visio-

nes, vbi fuit multipliciter latatus. *Ezech. 1.* Pueri in camino receperunt angelicam consolationem, cum quibus Nabuchodonosor vidit similem filio Dei, *Dan. 3.* Vnde per Psalmistam dicit Dominus; *Cum ipso sum in tribulatione, &c.* Tribulationes veniunt propter peccata hominum, Ideo fratres Ioseph dixerunt: *Merito hac patimur. Genes. 42.* Quia post obitum Iudæ Machabæi, surrexerunt iniqui & peccatores, facta est fames magna. *1. Machab. 9.* Tribulationes inducunt homines ad pœnitentiam & contritionem. Nam filij Israel afflicti à serpentibus diexant: *Peccauimus. Numer. 21.* Videns Dauid contritionem propter peccatum elationis suæ, humiliter cognouit culpam suam, & egit pœnitentiam, *2. Reg. 24.* Nabuchodonosor commutatus in best. à recuperavit sensum, & pœnitens laudauit Deum quæ ante blasphemauerat, *Dan. 4.* Antiochus dum esset sanus, fuit homicida, sed percussus, pœnituit & Deum laudauit. *2. Mach. 11.* Tribulationum remedium est oratio. Nam in tempore tribulationis clamauerunt ad te, & exaudisti eos, *Numer. 9.* Susanna in damnatione mortis posita, non habens recursum ad humanum adiutorium, flens orauit & suspexit in cælum; sicut auis à canibus circumdata & in terra posita non habet refugium, nisi eleuet se in altum, & volet versus cœlū, *Dan. 11.* Tribulationes permittit Deus sustinere bonos à malis, vt magis mereantur. Nam pro veritate quam Hieremias populo prædicabat, fuit percussus & incarceratus. *Hierem. 32. & 38.* Decretum

tum iniquum erat factum ab impiis, vt omnes cruciarentur, qui sacrificare volebant, *2 Mach. 6.* Natus in mundo Dominus, cito est passus pressuram ab impiis, quando compulsus est fugere in Ægyptum, *Matth. 2.* Lapidato Stephano, facta est persecutio in Apostolis, & dispersi sunt per mundum ad prædicandum. *Act. 8.* Post suam conversionem Paulus passus est multas tribulationes à Iudæis, & submissus est in sporta per murum. *Act. 9. 2. Cor. 11. in fin.* Item Paulus & Barnabas eieci sunt de sinibus Persidis, excusso puluere de pedibus, *Act. 13.* In ciuitate Lystris cum aate hilariter receptus esset, postea lapidatus est Paulus, *Act. 14.* Occasione puellæ curatæ Paulus & Silas sunt cæsi & incarcerati, *Act. 16.* Multas tribulationes alias & persecutiones eius require in *Act. Apostolorum vsq; ad fin.* Ab aduentu Spiritus sancti vsque ad persecutionem Ioannis sub Domitiano, fluxerunt multi anni. Et illo tempore Ioannes non habuit tot & tantas rebelliones & tribulationes, nec tantum Ecclesiæ profuit quantum quando fuit in exilio in Pathmum relegatus, *Apoc. per tot.*

CAPVT CXXXV.

De Veritate, quæ odium parit.

Veritas parit odium,

Si de odientibus quis bona loquatur,

Si de delinquentibus quisquam corrigatur.

A a §

Si

Si peruersis gentibus quis commissceatur.

Iam primo veritas parit odium, quando quis bonus dicit bonum de inimico illius cui loquitur. Nam Balaath rex Moab multum dolebat quando Balaam benedicebat populo Israel licet hoc verum esset, nec tantum eum honorauit quantum decreuerat honorare, vt patet *Numer. 24.* Iratus est Saul contra Ionathan, quia veritatem dicebat excusando Dauid. *1. Reg. 20.* Cum veritatem dixisset Achior de populo Israel, indignatus Holofernes voluit eum occidere. *Judith. 5.* Veritas parit odium, quando reprehenduntur & corriguntur mali. Ideo Ionathan filius Gedeonis fuit interfectus ab Abimelech, quando dixit veritatem, arguendo eum. *Jud. 9.* Cum propheta increpasset Regem Asa, iratus rex iussit eum mitti in neruum. *2. Paral. 16.* Sedechias incarcerationi Hieremiam, qui arguebat eum, & prædicabat veritatem. *Hierem. 38.* Quia Ioannes Baptista arguebat Herodem; ideo pro veritate iussus est decollari. *Matth. 14. Marc. 6.* Oderant Pharisei veritatem Christi loquentis & reprehendentis hypocritas. *Luc. 14. Matth. 23.* Veritas parit odium in malis hominibus, propter eorum peruersitatem. Nam quando Hieremias prædicabat veritatem, missus est a peruersis in lacum vbi non erat aqua. *Hierem. 38.* Pro eo quod Daniel ostendit Bel & dracones non esse deos, missus est à peruersis inter leones. *Dan. 14.* Ex verbis veris Eleazari in iram versi sunt impii, qui in eum fuerat mitiores, *Mach. 6.* Principes Sacerdotum denuncia-

ciaue-

ciauerunt Apostolis, ne in nomine Iesu veritatem loquerentur. *Actor. 5.* Audientes Pharisei & Iudæi verba Stephani dissecabantur cordibus, & stridebant dentibus in eum. *Act. 6.* Multos aduersarios habuit Paulus pro veritate, quã prædicabat. *Act. 9.*

CAPVT CXXXVI.

De Vnitate, Concordia, & communi Consensu.

Vnitas & Concordia,

Est Deo placabilis atq; gratiosa:

Malis est odibilis, bonis preciosa:

In bella terribilis, & victoriosa,

Si quis eligibilis, nec est fructuosa:

Vita perfectibilis & religiosa.

VNitas multum placet Deo & ipsi plurimum grata est; ideo ex vno homine voluit humanũ genus exire: ad ostendendum quantum gratum sit ei vnitas in pluribus. Vnde dicit *Aug.* Creare voluit vnã: vnde multitudo propagaretur vt hac mutatione vnitas in multis seruetur. *Gen. 1.* Vniti debent esse homines ad bonũ, & non ad malũ. Vnde populus Israel vnitus fuit ad recipiendam legem. *Exod. 9.* Auditis à Moysè verbis legis, respondit cunctus populus vna voce: *Cũ illa quæ locutus est Dominus, faciemus. Exod. 24.* Ad faciendum templum & vestes sacras mysteriorum, obtulit populus vnanimiter necessaria. *Exo. 36.* Cõgregatus est omnis Israel quasi vir vnus ad plateam, & dixerunt *Efdrae* vt af-

vt afferret librum legis. *Neem. 8.* Cum exposuisset Achior verba Holoferni, omnis populus cōmuni locutione & lamentatione & fletu Domino preces, effundebat. *Judith. 6.* Vniti & non diuisi sunt homines in bello temporali & spiritali. Nā congregatus est omnis Israel quasi vir vnus, ad succurrendum & prællandum & vindicandum stuprum vxoris Leuitæ. *Ind. 20.* Egredi sunt omnes quasi vir vnus, ad succurrendum fratribus in Iabes & Galath, *1. Reg. 1.* Vniti debent esse clerici & seculares in electione. Ideo venerūt vnuerse tribus Israel ad Dauid in Ebron, vt vngerent eum super Israel regem, *2. Reg. 5.* Post mortem Iudæ congregati sunt omnes vnanimiter, & dixerunt Ionathæ: *Te elegimus nobis hodie in principem. 1. Mach. 9.* Vniti & vnanimis debent esse Clerici, & Apostolici viri; ideo post ascensionem Domini erāt omnes discipuli in oratione: & sic inuenit eos Spiritus, & intrauit corda eorum. *Act. 1.* Omnes qui credebāt erant omnes simul pariter & habebant omnia cōmunia, *Act. 2. & 4.* Punitis Anania & Saphira factus est timor in Ecclesia, & erant vnanimis in porticu Salomonis. *Act. 5.*

CAPVT CXXXVII.

De Voto & eius consensu.

*Votum & eius obseruantia,
Repletio tormentorum habet reficere,*

Discre-

atio vouendorum habet afficere,

atio promissorum habet proficere.

tum vouere debent in tribulationibus op-

pressi, vt à tribulationibus liberentur. Nam
 Iacob fugiens persecutionem votum vouit, dicēs:
Si fuerit nocuus. Genes. 28. De bellato Israel & abla-
 ta præda, votum vouit Israel Deo, & postea victor
 fuit. *Nym. 21. & Iudith. 20.* Viri qui erant in naui cū
 Iona tempore tempestatis timentes immolauerunt
 hostias, & vouerunt votū Domino. *Jon. 1.* Antio-
 chus postquam percussus est à Domino insanabili
 plaga, vouit se mirabilia facturum. *2. Mach. 9.* Votū
 indiscretum non debet homo facere, & si faceret,
 non debet seruare. Tale votum fecit Iephthe quā-
 do promisit imolare, quod primo ipsi occurreret,
Jud. 11. Pro indiscreta & mala causa vouit Absalon,
 volens rebellare patri. *2. Reg. 15.* Crudele votum &
 impium fecerunt Iudæi dicentes. *Deuotione voui-*
mus nos nihil gustare, donec occidamus Paulū, Act. 23.
 Votū facientes debent votum reddere; ideo Anna
 quæ vouit pro filio obtinendo, statim cū obtinuit
 filiū, adimpleuit votum quod vouerat. *1. Reg. 1.* Læ-
 tatus est populus, cum votum spōte promitteret:
 quia toto corde, quæ vouerant Deo offerebant, *1.*
Paral. vlt. Aza rex Iuda quæ vouerat pater suus, ob-
 tulit in domum Domini aurum & argentum, vt
 ostendatur quod vota patrum debēt reddere filii
 & hæredes, *2. Paral. 15.* Rex Artaxerxes præcepit
 Esdræ & populo vt facerent munera, quæ promi-
 serāt Domino. *1. Esdr. 7. & 8.* Omnis populus post
 victo-

viſtoriam venit in Hieruſalem, & tulerit
cauſta & vota ſua. *Indub. 16.* Heliodoruſ
tuſ & per orationem ſanatuſ hoſtias ob
tiſ reddidit. 2. *Mach. 3.*

CAPVT CXXXVIII.

De Zelo bono contra peccatores.

*Zelus bonus eſt, acriter arguere palam delinquentes,
Grauiter irruere in transgredientes.*

Zelus bonus eſt, arguere acriter publicè de
linquentes. Nam videns Neemias onera por
tantes & vxores ducentes alienigenas, obiurga
uit eoſ & acriter arguit. *Neem. 13.* Conſidenter ar
guit Heliaſ errantem populum, & Prophetas Baal
fecit occidi. 3. *Regum 18.* Oniaſ Sacerdoſ viriliter
arguit & reſtituit Simoni volenti aliquid in ciui
tate moliri. 2. *Mach. 3.* Miro zelo feruebat Ioannes
Baptiſta, dicens: *Genimina viperarum.* *Matth. 3.* *Luc.*
3. Et etiam arguendo Herodem dicens: *Non licet*
tibi fratris tui vxorem, &c. *Matth. 14.* *Marc. 6* Dure
increpauit Dominuſ Scribaſ & Phariſæoſ dicens:
Va vobis Scribae & Phariſæi. *Matth. 23.* Et ardenti
zelo Stephanuſ arguebat Iudæoſ dicens: *Dura cer*
uice, &c. *Act. 7.* Pauluſ cum feruore reprehendit
Elymam, quando dixit: *O plene omni dolo & omni*
fallacia. *Act. 13.* Zelus bonus eſt etiam vlciſci &
punire acriter in iniuriam Dei delinquentes; ideo
ſeruiebant filij Iacob obſtupram Dinæ oppreſſæ,
& acriter Sichem & oppreſſoreſ punierunt. *Gen.*

[~~Widener~~ 2 eggs, VD17; 12: 122512Y
(ed B. VII 12)]

BIBLIA AVREA,

Secu

LOCI COM-
MVNES E VETERI ET
NOVO TESTAMENTO SECVN-
dum ordinem Alphabeticum
congesti.

OPVSCVLVM

*Ex vetustissimis et recentissimis, summa diligentia revisis, &
omnium Theologiae studiosorum, maxima
CONCIATORVM commodis
inferuire iussim.*

A

Fr. ANTONIO AMPIGOLLO, Ord. Augustiniani,
ante centum & amplius annos
concinnatum.

COLONIAE AGRIPPINAE

Sumptibus PETRI à BRACHEL.

Anno M. DC. XXVIII.

(https://vd17.gbv.de/vd17_image_full_view?zuid=99aeb2-45df-b859-057187cf0205)

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

10/25/2011

h

Admodum Reverenda, Religioſa pietati &
caritati traditioſi D.

*K. Sym. 2
(ed. fest. n.
Biem. B. VII, 12)*

D. VVOLTHERO
HENRICO STREVE-
DORFFIO, SS. THEOLOGIAE
DOCTORI COLONIENSI, ORDINA-

*rio hōdem Professioni, & Ordinis Eremit.
S. Aurelij Augustini Praeri, & per
inferiorem Germaniam Vi-
ficationi, &c.*

(<https://www.gbv.de>)

*VVā nuper in libel-
lum hunc, ante annos
centum & quod ex-
currit, excusum, inci-
dissem, eumq; doctis viris inspi-
endum dedissem, autores illi mihi
surrunt, ut rursus eundem prelo*

*ſu-
ſu-*

